Uppsala Universitets Bibliotek
Sv. avd.
Sv. litt.
Rom.

BIBL·REG·UNIV·UPSAL.

Almqvist, C.J.L.

FRIA FANTASIER

HVILKA, BETRAKTADE SÅSOM ETT HELT,

AF

HERR HUGO LÖWENSTJERNA

STUNDOM KALLADES

Törnrosens Bok,

STUNDOM

En irrande Hind.

BAND. V.

RAMIDO MARINESCO.

STOCKHOLM.
TRYCKT HOS JOHAN HÖRBERG,
1834.

RAMIDO MARINESCO.

"Don Juan Penitente? frågade herr Hugo. I vår tid är Don Juan vagabondlifvets sjelfva Hero, en slags modern Myth, som Mozart utfört musikaliskt, Byron episkt. Men Penitente? . . i denna dager har jag aldrig förr sett Don Juans gestalt."

Scener.

STOCKHOLM.

Tryckt hos Johan Hörberg,

1834.

SCEN I.

På Majorca.

BIANCA.

Don Ramido, don Ramido,
Längre ej kring hemmet vanka.

RAMIDO.

Donna Bianca, donna Bianca,
Unna mig Majorcas soldoft.

BIANCA.

Soldoft du af äran saknar,
Riddar-orden ej min son har.

RAMIDO.

Riddar-orden? höga donna,
Född af dig förnäm jag ser mig.

BIANCA.

Ej förnäm ser jag Ramido,
Strand så trång vår ö Majorca
Har — så trång din verld ej vare.
Lyd din moder, nittonårig
Ah Ramido! res på vågen,
Res till Spaniens kungastrand,
Verlden fins på fasta land.

RAMIDO.

Verlden har jag skön hos dig.
Fins ett slott som vårt Osbrancos?
Fins en clerk, som min Anselmo?

BIANCA.

Lärdom kan Anselmo gifva,
Bragder ej, och ingen flicka.

RAMIDO.

Ingen qvinna som min moder
Fins, och dig, du sköna, har jag.

BIANCA.

Yngling, utan bragder älskar
Dig ej qvinna, dig ej donna.
Till Valencia res Ramido.

RAMIDO.

Är Valencia fult o moder?

BIANCA.

Paradisiskt, en huerta,
Står Valencias hela land.
Guadalaviars flod der rinner
I huertans blomsterlandskap
Klar som silfver i emalj.
Floden ej sin stolthet kufvar
Förr än i Valencias sjelfva
Stad — der under broar fem sin
Vackra hals han ödmjuk böjer;
Trofast går han sen till hafvet
Och sin silfverskatt betalar.

RAMIDO.

Skall Anselmo mig ledsaga?

BIANCA.

Hvad Anselmo dig behagar!

RAMIDO.

Ljudets hemligheter — spunna
Strängars underverk han lär mig.

BIANCA.

Läroårens slut du hunnit,
Nu Anselmo lemna bör dig.

RAMIDO.

Nyss så angenämt han förde
Mig igen till frescotaflor,
Böcker, snäckor, instrumenter.
Visade mig sist ett under,

Huru klot af elfenben
Hängande på fina trådar,
Hvarje kula på sin egen
Tråd — när kulorna upphöjas
Och emot hvarann sen falla,
Studsa de ifrån hvarandra
Upp åt sidorna, och begge
Springa upp till samma höjd.

BIANCA.

Ringa fröjd, min don Ramido.

RAMIDO.

Också har han nyss förklarat
Mig musikens helgedomar.
Visat mig repercussionens
Gång, imitativa sångens
Mellanspel och tonfigurer.

BIANCA.

Skeppet segelfärdigt — ser du!
Svajar högt med flagg i vinden,
Mot Valencias kuster svajar.
Segla o min son på skeppet.

RAMIDO.

Skeppet ser jag nära Palmas
Redd — skall jag i afton segla?
Lemna dig, min donna Bianca?

BIANCA.

Lemna mig, min son Ramido.

SCEN II.

Valencias huerta; ett landskap vid staden.

ESTELLA.

Jag älskar dig Ramido.

RAMIDO.

Ach hvarför älskar du?

ESTELLA.

Ej skäl jag vet, ej orsak.

RAMIDO.

Mig älskar min Estella.

ESTELLA.

Här utanför Valencia
I Guadalaviars ängar
Bor hon min moder Anna,
Som födt sitt barn Estella,
Estella Guymeron.

RAMIDO.

Här utanför Valencia
I Guadalaviars lundar
Skall dig min ätt jag nämna;
Jag är från hafs, Estella,
Estella Guymeron.

ESTELLA.

Ach hvarför hit gick du?

RAMIDO.

Ej skäl jag vet, ej orsak.

ESTELLA.

Mig älskar min Ramido
Från Hafvet! Marinesco
Så vill din ätt jag nämna.

RAMIDO.

Så skall jag sjelf ej nämna
Min ätt för dig, Estella.

ESTELLA.

Mitt muntra hjerta är du.

RAMIDO.

Mitt ögonkast dig kysser
Från hårets prakt till foten.

ESTELLA.

Mitt ögas blick dig eger,
Din fot är min, ditt hufvud.

RAMIDO.

Men du, beskrif din moder,
Är hon af himmelskt silke
En väf som du? vid floden
Är hon en rosmarin?

ESTELLA.

I Guadalaviars vatten
Hon speglar sig och säger:
Jag är Valencias ros.
Ej så — nej så hon säger:
Valencias blomma var jag —

RAMIDO.

Förrän Estella syntes.

ESTELLA.

Förrän don Juan for.

RAMIDO.

Don Juan? — sitt vid stranden,
Sitt qvar, förskräcks ej flicka,
Sitt qvar, fastän jag uppsprang —

ESTELLA.

Min hals jag nog har badat,
Mitt hår är vått ännu.

RAMIDO.

Din mor du nämt, Estella,
Din fader säg mig nu.

ESTELLA.

Don Juan är min fader,
Estella är hans barn.

RAMIDO.

Är du don Juans dotter!

ESTELLA.

Han var min vackra fader.

RAMIDO.

Så sjunk du hvita ranka
I Guadalaviars vatten,
Försvinn du hår, du sköna,
I Guadalaviars lundar,

Ramido — så förflyger
Från dig din purpurfågel,
Estella är ej mer.

ESTELLA.

Jag älskar dig — Ramido?

RAMIDO.

Jag flyr från min Estella.

ESTELLA.

Din hand jag kysst — Ramido?

RAMIDO.

Dig omfamnar och flyr jag.

ESTELLA.

Jag kysst din hals — Ramido?

RAMIDO.

Jag famnar dig — och skyr dig!
O svara ögon, svara,
Kan ni don Juans vara?
Estella, kan du spara
Ett ord af sorg och fara
För mig, så säg: "jag är ej
Don Juans dotter — nej!"

ESTELLA.

Ramido, min Ramido,
Jag är don Juans dotter.

RAMIDO.

O Guadalaviars himmel!

ESTELLA.

Bland höga blomster såg han
Vid ängens flod min moder,
Så har hon sagt — i blomster
Vid ängens flod jag föddes,
Don Juans är min själ.

RAMIDO.

Farväl.

SCEN III.

Ett hus i staden Valencia.

RAMIDO *ensam.*

Ja — nu är jag hit uti kammaren kommen,
Men icke den flickan är så som Estella,
Ximena hon hette ju? Ja, vill jag minnas.
Du, hvarföre hade ej du, min Estella,
En moder, som hållit i hjertat sin heder
Sin himmel i helgd?
Behaglig är kammaren här i Valencia,
Så elfenbensinlagda väggar, och taken
I fin stuccatur, och rutor i fönstren
Af grannaste, skimrande, olika färg.
Hon låter mig vänta! — En skärm inni rummet?
En skärm öfver golfvet i krokiga vinklar —
Ej tokigt — så delar man kammaren hastigt
I tu. Ganska artigt i rödt och i guld
Stå målade hjortar och hundar och hästar
Och lustslott emellan: men se, här i skärmen
En del är af flor, tror jag? ah, derigenom
Jag ser! jag kan se hvad bakom i rummet
I andra fördelningen fins, och Ximena
Vill gömma — se, leende vackra gestalter
Af marmor och gips, och i menniskostorlek,
Af vax tror jag några? med hår och med kläder?

Och målade somliga? somliga hvita:
Behagliga drag, men de lefva ej — skada!
I ögonen sitta pupill-lösa ögon.
Se hon inni hörnet! som blott vänder ryggen
Hitåt, och i rikaste dok gömmer håret —
En midja — en växt — intagande veck,
Som skapa sig drömskönt i robens fördjupning.

XIMENA bakom skärmen — för sig.

Om mig som en bildstod i gips han beundrar,
Som lefvande, leende, skall han mig älska.

RAMIDO.

Belöningar fick jag i dag, triumfera
Torneringen såg mig och orden jag eger.
Valencias adel sig böjt för Ramido,
Den guld-damascerade mohriska sabel
Jag vann! O för allt om ett enda jag finge:
Den makt att till lif kalla upp hvad jag ville.

XIMENA högt.

Den makt att till lif kalla upp skall du hafva.

RAMIDO.

En röst? hvilken sång? hvarifrån kommo orden?
Den makt skall jag hafva? men huru? o svara . .

XIMENA.

Om älskande något du nämner — det lif får.

RAMIDO.

Jag älskande nämner en stod här i rummet,
Men namn vet jag icke: till lif henne manar

Jag — henne, hvars blickar allenast jag anar,
Ty hufvudets anlete bortvänder bilden.

XIMENA.

Om ingen du nämner, åt ingen du lif ger.

RAMIDO.

Jag älskar ett Hufvud i täckaste prydnad,
Till lif vill jag mana det — ej vet jag namn.
Du feelika röst! säg namnet på hufvudet.

XIMENA.

NA.

RAMIDO.

O *Na*, jag dig älskar, och kallar till lif dig.
Valencias himmel! se hufvudet röres . .
Än mera mig tyd, o Valencias ande . .

XIMENA.

Hvad?

RAMIDO.

Två Armar jag älskar i vackraste skepnad,
Till lif vill jag mana dem — ej vet jag namn.
Du feelika röst! säg namnet på armarne.

XIMENA.

ME.

RAMIDO.

O *Me*, jag Er älskar och kallar till lif Er.
Valencias himmel! se armarne röras . .
Mer ännu mig tyd, o Valencias ande . .

XIMENA.

Hvad?

RAMIDO.

Jag älskar en Midja i skönaste smärthet,
Till lif vill jag mana den — ej vet jag namn.
Du feelika röst! säg namnet på midjan.

XIMENA.

XI.

RAMIDO.

O *Xi*, jag dig älskar och kallar till lif dig.
Ha under! se midjan sig höjer och rör sig —
Kom fram o gestalt och din blick icke dölj!

XIMENA.

Hvar del kan sig röra, det hela kan icke.
Det Hela du än ej har ropat, ej manat.

RAMIDO.

Xi-me-na, jag älskar dig, kallar till lif dig!
(Hvad? ah, hvilket namn kom att stafvas ihop?)
Gud — Marmorfiguren går ut om sin skärm!
Du blick af emalj, mina utrop förlåt —
Men hvad? detta ansigte såg jag ju förr?
Ximena? så hette ju hon, som mig bjöd?
Hon lefver — det är icke marmor jag ser . .

XIMENA.

Ramido har kallat Ximena till lif . . .
För hvad?

RAMIDO.

Ximena har bjudit Ramido till sig . . .
För hvad?

XIMENA.

Att bryta din guld-damascerade sabel
I tu.

RAMIDO.

Min riddaresabel du bryter ej, flicka,
I tu.

XIMENA.

"Ximena jag älskar!" så sade Ramido.

RAMIDO.

Ditt skämtsama påfund jag ser och jag skrattar.

XIMENA.

Beler du Ximena? Gå, gå, don Ramido.

RAMIDO.

Men först ville jag dina slägtingar skåda.

XIMENA.

Ja, jag måste skratta, du smärte Ramido.

RAMIDO.

Ximena beler mig? för hvad, donna Alma?

XIMENA.

Du tror att af kärlek den högsinte Segrarn
Att komma till slägt och föräldrar jag bjudit,
En gäst, som högtidligt vi här ville fira,
Oh nej —
Valencias riddare slog du i stoftet
I dag — det tålde ej Alma Ximena!
Dig bjudit jag har, att i åtlöje vända
Din glans, dina ståtliga tankar förkrossa.

Bese ville jag, hur du mig skulle älska;
Och — dig bele.

RAMIDO.

I sig är Ximena förälskad! . . minsann om
Jag älskar dig.

XIMENA.

Gå bort, don Ramido, mitt nöje är uppfyldt;
Min tid är kort.

RAMIDO.

Ja, gå . . skall jag snart: ett ber jag få veta
Förut ändå.

XIMENA.

Hur *hals*, *lif* och *armar* du så kunnat älska,
Men *mig* ej alls?

RAMIDO.

Ja, hufvudets täckhet i lekande lockar
För mig var ljuf.

XIMENA.

Men ansigtets stygga, förrädiska uppsyn,
Det gick ej an.

RAMIDO.

Ximenas förrädiska anletes uppsyn . .
Den stygga . . . är skön, som min gladaste aning
Om luftigt behag; om blott, om allenast —

XIMENA.

Om blott den ej vore så stygg, så förrädisk.

RAMIDO.

O skona mig Alma Ximena, Ximena!

XIMENA.

Mitt löje blott angår min hofnarr Ramido:
Farväl nu i dag, om hidalgo behagar.

RAMIDO.

Skall så jag gå bort? då var bjudningen mager.
Jag hoppades dina föräldrar få känna —
Och kanske en persika — ja, aprikoser —
En skål alicanter — granater — citroner —

XIMENA.

Det vore för godt åt en elak Ramido.

RAMIDO.

Kan ej jag en skymt af din fader få skåda?

XIMENA.

Tyvärr, han är bortrest i främmande länder.

RAMIDO.

En skymt af din moder, du Alma Ximena?

XIMENA.

Tyvärr, hon i grafven har slumrande lagt sig.

RAMIDO.

Valencias himmel! Ximena så ensam?

XIMENA.

Ej ensam, ty jemte mig står don Ramido.

RAMIDO.

Och jag skulle gå? ja, jag måste, det ser jag.
Din heder så fordrar, och Spaniens seder.

XIMENA.

Min heder är glad, och ser nöjd mina seder.

RAMIDO.

Men har du ej morbror? ej farbror? ej moster?
Ej faster, som vårda dig?

XIMENA.

Morbror min heter
Ximena; och farbror, Ximena; och moster
Ximena; och faster, Ximena — de alla
Se om mig, mitt hus, mina seder, min heder.

RAMIDO.

Du sjelfregentinna — så värnlös? så säker?

XIMENA.

Jag fruktar ej, jag har en vän, som mig skyddar.

RAMIDO.

En älskare? brudgum? en man? o Ximena —

XIMENA.

En älskare, brudgum, en man har Ximena.

RAMIDO.

Valencias natt! må jag gå! . . Och du bjöd mig?

XIMENA.

Min älskare bjöd jag, min brudgum Ramido.

RAMIDO.

Mig? mig? men det var jag ej än, då jag hit kom.

XIMENA.

"Ximena jag älskar!" så sade du snart här.

RAMIDO.

Ximena jag älskar, så säger jag nu än.

XIMENA.

Men jag har ej sagt, att Ramido jag älskar.

RAMIDO.

Du gör det ej heller, du endast beler mig?

XIMENA.

Du sjelf har Valencias adel beskrattat?

RAMIDO.

Nämn ej mina segrar: nämn endast min lycka
Hos dig —

XIMENA.

Ramido! Ramido! ej namn har din lycka
Hos mig!

RAMIDO.

Ximena, hur kunde din fader dock resa
Från dig?

XIMENA.

Från moder min for han, men icke han reste
Från mig.

RAMIDO.

Och när kommer Riddaren hem, donna Alma?

XIMENA.

Ej nånsin han kommer hit hem, don Ramido.

RAMIDO.

Hvem reser ej hem till sin retande dotter?

XIMENA.

Don Juan ej söker sitt barn, o Ramido.

RAMIDO.

Valencias natt! . . är don Juan din fader?

XIMENA.

Den skönaste far, som väl jorden kan bjuda,
Han heter don Juan —

RAMIDO.

Farväl! Farväl!

SCEN IV.

En trägård i staden Valencia.

RAMIDO.

Midt i den ocean, som salta sjöar störtar
Ifrån Italiens kust till Kunga-Spaniens,
Midt i det gröna haf Majorca sofver
En ö så lugn bland storm och vågors skum.

SEÑORA ZIA.

Ni föddes der, hidalgo? hit ni reste?

RAMIDO.

Hit kom jag utan glans, att glans mig här förvärfva:
Mig äran fann, och mer än öfverhopad
Jag återvänder, oförtjent af allt —
Men mest likväl af hedern att mig finna
Som gäst uti ett hus som ert, señora.
Valencias sommarsköna Alamada,
Hvars herrliga alleer gå till Grao
Vid hafvets svall — Mont Olivetos
Och Brios promenader — allt försvinner
Emot er egen Trägårds täcka bild.
Den glödande solano når ej hit:
En svalka under mullbärskogens grenar,
Ett aromatiskt doft i apelsiners,
Olivers, cedras, persikors, orangers,
Citroners, pastañeters, aprikosers,

Granaters och limoners gröna skuggor
I tusen ombyten af färger, ångor
Och växtgestalter sväfva tjusande
Omkring den sälla vandrarn i ert Eden.
Liksom hvart hus i detta land, señora,
Sitt eget dufslag har, sin palomar —
Så kan jag säga, hela denna stadens,
Valencias palomar är edert hus.
Jag sörjer att en gång jag skiljas måste
Ur detta paradis.

SEÑORA ZIA.

Res icke snart.
Ni mången vän i vårt Valencia vunnit,
Min Villa är ej ensam om den lyckan
Att prydas af ert umgänge.

RAMIDO.

Señora,
En dygdig krets för umgänget är liten;
Jag känner fler, men ingen liknar er.

SEÑORA ZIA.

Er känsla är så god, så hög, hidalgo.
Men säg mig öppet, innan i mitt hus
Ni såg min högsta skatt, min Ormesinda,
Nog har ert öga mången förr beundrat?

RAMIDO.

Svårt ett uppriktigt svar er fråga finner.
Jag såg . . ett vackra landets öppna barn —

En annan flicka ock jag såg . . från begge
Jag skilt mig.

SEÑORA ZIA.

Ormesindas rena känsla
Ej svik! — hon icke er skall nånsin såra.
Huertans barn ha icke alltid seder . . .

RAMIDO.

Mig rör er dotters höga känslighet,
Mig drager minnet ock af fordna Spaniens
Stolt präktiga historia, och er dotters
Berättelser, romanser, redondillas,
Ljuft talade, oefterhärmligt sjungna
Ur hjertats sol-hem öfver purpurfromma,
Jungfruligt ädla, friska läppar — Ach
Er trägård är mitt väsens poesi,
En Ängel lyser, älskar ömt och vårdar
Den dödlige, som går i dessa gårdar.

SEÑORA ZIA.

Var alltid huld emot min trägårds ängel!

RAMIDO.

Se dit, señora! — i plataners skugga
Se hur en mandolin kan än försköna
En arm, som ren af alla skönast är.

SEÑORA ZIA.

Min dotter är det — hitåt, Ormesinda!
Hon ser oss icke än — hon nalkas dock —
Jag går tillbaka in i paviljongen.

Señora går. Donna Ormesinda kommer.

RAMIDO.

Hvad är i afton ämnet för din sång?

ORMESINDA.

Bernard del Carpio, cavaller'd'España.

RAMIDO.

Gref Sancho Diaz af Saldañas son?

ORMESINDA.

Och son af Infantinnan, kungens syster.

RAMIDO.

Om rätt jag meningen förstår, det är
Bernardos klagan vid sin faders graf?

ORMESINDA.

Den redondilla, som så enkel låter:

Al piè de un tumulo negro
Està Bernardo del Carpio,
Hincadas ambas rodillas
En medio de un templo santo.
Accompañanle parientes,
Cavalleros y Hidalgos,
Por amistad ò por deudo;
Todos estan enlutados.

RAMIDO.

Ren, innan Cid Campeador var född,
Bernard del Carpio prydde Spaniens jord.
Vid Roncesvalles han stod emot Orlando,
Den också Roland eller Roldan kallas,
Den tappraste af Carl den stores kämpar,
Och segrande i striden don Bernardo

Till döds Orlando Furioso slog.
Så hög står Spaniens ära, öfverglimmar
I hjeltebragder vidt sin franska granne.
Sjung Spaniens öden, Ormesinda Zia,
Vid mandolinen om dess hjelte sjung!

ORMESINDA.

Bernaldo stridde för Alfonso Casto,
Sin kung och morbror: ville genom äran
Och hundra segrar köpa fri ur bojan
Sin far, don Sancho Diaz de Saldaña,
Som fången satt på konungens befallning;
Ty vred var konungen på Sancho Diaz,
För att han älskades af infantinnan,
Hon, som en syster sjelf åt kungen var.
Men när Bernard del Carpio länge stridt
För don Alfonso, herskaren i Leon,
Han löfte fick allt om sin faders frihet.
Gref Sancho fördes ut till häst ur tornet
Sin son till mötes: stor en riddarskara
I ring om Grefven red — Bernaldo sprang
Emot sin far . . . ett Lik satt fast på hästen!
Allenast så ur bojorna och tornet
Alfonso släppt Bernard del Carpios far.

RAMIDO.

Skam utan like för en kung af Leon.

ORMESINDA.

Och utan gräns Bernaldos sorg och vrede.

RAMIDO.

Täck, Ormesinda, är din mandolin —

ORMESINDA.

Säll af att spelas få inför Ramido.

RAMIDO.

Hvad ursprung har ditt ljufva namn, o flicka?

ORMESINDA.

Jag bär det till en likhet och till minne
Af don Pelayos syster.

RAMIDO.

Himmelskt nöje
Mig ger i denna löfsal pommeransers
Ambrosiskt fina doft. — Pelayos syster?
Förtälj!
När i en qväll, uraniskt mild som denna,
Naturens vemod sig med sagan parar,
När turmaliners prakt i aftondagern
Omkring mig står, och jag derunder hör
Historier hviska utur fordna dagars
Varmt underbara tid, då är jag glad.

ORMESINDA.

Två flickors namn i gamla Spanien stå
Som lågor brinnande på häfdens rulle,
Den ena, orsaken, fast icke skulden,
Till sjelfva Rikets fall, står sörjande,
Florinda de la Cava —

RAMIDO.

Ja Florinda,
Olyckliga la Cava! — Don Rodrigo,
Sjelf Gothers konung, älskade ditt blomster,
Florinda perdiò su flor! så låter
Om dig den hemska redondillans vers. —
Men knappt ett kungarof var hennes fägring
Förrän gref Julian, Florindas fader,
För att sin dotter hämnas, öfver sundet
Till afrikanska Mohrer flög, vasall
Han gjorde sig åt Muza Ben Nadir;
Se'n återkom, och bröt åt Mohrer väg
Emellan spanska berg och spanska blomster.
Vid Xeres la Frontera slogs ett slag!
Och snart derefter föll Carmonas stad,
Rodrigo . . kung och fånge . . död, förgången . .
Och hela riket störtande tillsammans . .
España perdiò su flor! så låter
I denna stund historiens hemska rad.

ORMESINDA.

Men om *den andra* Flickan jag vill sjunga,
Hvars namn jag bär; hon som, en stjerna lik,
Ur Spaniens natt steg upp till Rikets räddning.
När heta Mohrer och Mahomas sabel
Förhärjat våra fäders söderländer,
Då flydde don Pelayo, ensam qvist
Af fallna kungastammens rika bål.

Viscayas berg omjagade han sorgsen,
I Covadongas grottor dolde sig och vänner,
Men stundom öfver höga bergen reste
Till Aquitaniens Gother att få hjelp.
Hans syster, donna Ormesinda, ännu
I Gijon bodde, i Asturias rike,
Det under Mohrers välde låg, och fursten
Munuza hette han, som rådde der.
Munuza såg den sköna Ormesinda,
Till brud utkorade den christna donna,
Alonzo hette han, som hon höll kär.
Men Mohren fångade Alonzo: döden
Det skulle bli Alonzos brud — ur döden
Han kunde frias blott, om Ormesinda
Munuza biföll och till brudgum tog.
Ur döden frälste hon sin don Alonzo —
Till Gijons största altare hon följde
Munuza, och Alonzo gick ur bojan
Ej kunnig än, hur dyr hans frihet var.
Men folket störtade till kyrkan, vredgadt
Vid ryktet om den gothiska prinsessan,
Som sig förnedrade. Hur Ormesinda
Der stod på marmor i Munuzas åsyn!
Men allt som helga akten gick till slut,
Allt blekare, allt blekare stod bruden,
På kyrkans golf hon signade — då flög
Till henne don Pelayo och hans kämpar,

Som smugit in i Gijon att bevista
Det hemska biläger! kring Ormesinda
De svärden glimmande af vrede höjde —
Oskyldig sågo de den christna donna,
Hon gift till räddning ifrån Mohren tagit.
Vid Ormesindas slutna mun — vid hennes
Halfslutna ögonlock de svuro alla
Munuzas död och Mohrers undergång.
Pelayo sjelf till jorden slog Munuza,
Upp flammade den ringa skarans låga
I Gijons stad, allt christet folk tog svärd,
I rök och blod sjönk Afrikaners välde.
Så steg på Ormesindas graf i norden
Vårt nya rike upp ifrån Asturias
Och Leon. Så i Leon och Asturias
Slog hela Spaniens makt ånyo blom.

RAMIDO.

Skön är din röst, när du om fältslag talar,
Min Ormesinda — skönare om kärlek —
Och allraskönast, när den småningom
Från stämma går till tystnad i en kyss.

ORMESINDA.

Förlåten mig J vittnen, J kastanier,
Förlåten mig tulpaner, amaryller,
Förlåt, du skymning i min moders trägård,
Förlåt min röst, om i en kyss hon dog.

RAMIDO.

Hör, flicka, hur fontainen vågar brusa
Kring blommors hufvuden i ömt behag?
I aftonrodnan vågar ock då jag
Af Ormesindas rodnad mig förtjusa.

ORMESINDA.

Är du min vän, som mandolinen rycker
Ifrån sitt hem vid hjertat på min arm?
Hvem svarar mig, att nu den hand, sig trycker
I stackars mandolinens ställe, är så varm . .

RAMIDO.

Dig svara här kanariefåglars skara,
Som sjunga utan ord med mystisk tunga
En mening, öfverjordisk, om förening
Af andars fröjd i hjertats glada land.

ORMESINDA.

Ramidos lockar, som mitt finger plockar
Omkring hans kind i kapp med qvällens vind,
Ramidos panna, der hans lockar stanna,
Ramidos mun, hans ögas öppna brunn —
Allt till mig talar hvad mitt bröst hugsvalar,
Ljuf är min tro, jag sjunger och har ro.

RAMIDO.

Om du en känsla vet, som öfver kärlek segrar —

ORMESINDA.

Så tiger jag! min famn dig svara vägrar . .

RAMIDO.

Men om ett svar —

ORMESINDA.

Jag har —

RAMIDO.

Så säj!

ORMESINDA.

Fins ej.

RAMIDO.

Men jag skall spå, att kärleken i denna
Vår heligt skumma afton öfvergås
Af kärlek, som i morgon vi bekänna
För solens öga om hvarann . .

ORMESINDA.

Förgås
Skall den mot kärleken i morgonqväll.

RAMIDO.

Jag kysser fingrets spår, o Ormesinda,
Der sist en ton du tog ur mandolinen.

ORMESINDA.

Du, min Ramido, törs jag sakta hviska?
Så skall du nu få svar på hvad i går
Du frågade, men som jag då ej tordes . .
Ty hon var nära oss, min moder sjelf.

RAMIDO.

Om hvarför du af alla sånger mest
Ur hjertat innerligt och ömt besjunger
Señor Bernard del Carpio?

ORMESINDA.

Ramido!

Romansen om Bernardo står så nära
Hvad om mig sjelf jag vet, ett öde målar
Mitt eget öde likt! jag älska måste —
Jag kan ej hata Infantinnan!

RAMIDO.

Flicka,

Hvad menar du?

ORMESINDA.

Jag menar, att Ramido
Förlåter hvad min mor mig ej förläte,
Om hon mig hörde . . eller om min hviskning
Hon skilja kunde från orangers sus.

RAMIDO.

Förlåta hvad, o Ormesinda Zia?

ORMESINDA.

Säg, om en salig känslas dunkla skimmer
Sig öfver hjertat gjuter, tanken flyger
Bakom en rosig förlåt och sig gömmer,
Skall känslan få förlåtelse, o säg?

RAMIDO.

Var känslan ren, hon vet sin ursäkt redan.

ORMESINDA.

Så hör — Alfonsos syster, infantinnan
Af Leon älskade don Sancho Diaz
Saldaña — grefve blott han var, Ramido!
Ett hemligt gifte deras skönhet slöt
I samma famn, Bernard del Carpio blomman

På deras skönhet blef . . likså, Ramido,
En hemlig stund min moder sig förenat
I svagt upplysta grottan invid Grao,
Der hafvet kommer, bryter sig och suckar.
Förenat sig (en eremit allenast
Var vittne och välsignare) . . förenats
Med honom, som min fader jag benämner.

RAMIDO.

En hemlig vigsel, vigsel är likväl,
Dig ärar jag, som jag del Carpio ärar.

ORMESINDA.

Tack, att du gaf mig don Bernardos ära!

RAMIDO.

Hvad som i tysthet hemligt så har skett,
Väl blifvit erkändt sedan uppenbart?

ORMESINDA.

Nej aldrig.

RAMIDO.

Hindrade din faders död
Förkunnandet af denna ädla vigsel?

ORMESINDA.

Förmodligen, Ramido Marinesco.
Jag lefver säll i känslan af min likhet
Med cavaller' Bernard del Carpio.

RAMIDO.

Hur nådde dödens gamar då din fader?

ORMESINDA.

Ut seglade han dagen efter vigseln —

Med män af Spanien för han ut på hafvet:
Så kom ett bref, ett spöke ifrån hafvet,
Med bud att han ej återkomma kunde!

RAMIDO.

Har du ej något minne från den ädle?

ORMESINDA.

Sjelf målade han här i ljufva timmar
Sin bild i miniatur; min moders glädje
Blef bilden — ach, jag växte upp, och sedan
Hos mig på hjertat har han ständigt bott.
Se här — se dessa drag!

RAMIDO.

Här är så skumt,
Till natt går aftonen, jag ser ej tydligt.

ORMESINDA.

Kom hit, Ramido, i en öppning lunden
Oss dager än ur himlen skänker — se!

RAMIDO.

Ve — himmelsk dager ner i natt mig ljungar,
Det är don Juans drag!

ORMESINDA.

Don Juan hette
Hans förnamn. Ofta ej min mor det nämner..

RAMIDO.

J, melankoliskt susande plataner!
Fans intet ljud hos er, som hviska kunde
Till mig en varning? underfulla afgrund!
Fins då i Spanien ingen qvinna mer,

Som seder haft, och dem i helig skygghet
Bevarat?

ORMESINDA.

Du oändligt älskade,
Ej stirra så på bilden, han välsignar!

RAMIDO.

J näktergalar, J, som himmelskt sjungit
För oss i drillar blott, hvarför ett ord,
Ett enda ord ej egde Ni, att varna . .

ORMESINDA.

Din uppsyn mig förskräcker, mig din röst
Till jorden slår . . ditt knä omfattar jag!

RAMIDO.

Nej — det är icke sanning? Ormesinda,
Ej måne skiner, ej en stjerna tindrar
Ur molnena i denna aftonfasa —
Var du en måne! upplys mig, o tindra!
Säg om igen, i bättre sans — säg om,
Din faders är ej denna bild?

ORMESINDA.

Ramido,
Mitt hjerta skärs af tusen blanka liar,
De äro enda skenet i min natt . .

RAMIDO.

Don Juan är din fader?

ORMESINDA.

Är!

RAMIDO.

Godnatt.

SCEN V.

Valencias kathedralkyrka, natt. Vespern är längesedan sjungen. Ett enstaka ljus brinner här och der framför helgonbilder, och sprider ett rödt sken på någon viss pelare, något särskildt hvalf; men allt det öfriga står i mörker. I kyrkan synas blott tvenne personer, som i valenciansk högtidsdrägt med svarta och hvita fjäderbuskar gå fram emot koret.

RAMIDO.

Min första fråga,
Hvem är din fader?

JUANNA.

Señor Alvaro
De Guzman Lara.

RAMIDO.

Så kom till korset
Och svärj i koret.

JUANNA.

Jag högt bedyrar
Señor Alvaro
Han är min fader,
Min mor Ermiña
De Guardamar.

RAMIDO.

Señor Alvaro
Af Guzman Lara?
Som jag har skådat?
Som högt jag vördar?

JUANNA.

Min moders make,
Som dig, Ramido,
I huset hyllat
Och ärat herrligt.

RAMIDO.

Du höga heder!
Jag njuter himmelskt
Af tanken tjusad
Att dig få taga
Till brud — Juanna,
Du ej förbanna
Den stund jag ställde
Dig hit att svärja!

JUANNA.

Ramido menar,
Att kärlek minskas
Af djup förfäran?
Af djerf begäran?
Ramido nej.
Mot oss se kyrkan
Med skumma blickar

Ur hvalfvet nickar;
En halfsläckt lampa
Oss mörker skickar —
Jag rädes ej.

RAMIDO.

Ej räds jag kyrkan,
Som mörka blickar
Ur hvalfvet skickar;
Ej räds jag irrsken,
Som bakom pelarn
Ur lampan nickar —
Dock bäfvar jag!
Så svart, Juanna,
Ditt öga blixtrar;
Ram-svarta lockar
Bortom din panna
I spökbehag
Mig reta, glimma
Demoniskt fina . .
I koret skina
Mot korets växljus,
Hvars gyllne strimma
Här darrar svag.
För dig, Juanna,
Sjelf darrar jag.

JUANNA.

För dig jag darrat,

När du, Ramido,
Till koret förde
Mig — korset rörde
Och sade: svärj!

RAMIDO.

Men nu, Juanna,
Ej mer jag bäfvar —

JUANNA.

Ej nu, Ramido,
För dig förskräcks jag —

RAMIDO.

Förskräcks för dig ej
Fast eld du kastar
Ur svarta solar —

JUANNA.

För dig ej bäfvar
Fast hot du sänder
Från sköna läppar —

RAMIDO.

Ty, hur förfärlig
Du än i koret
Inför mig kom —
Nu himmelsk lyser
Din famn och anblick,
Skön är din skepnad
Ej som en ranka,

Men som en åskas
Smärt fina vigg.

JUANNA.

Hur full af tvifvel
Mot mig och vrede
Du hit än kom —
Nu slår en eldpuls
Ditt bröst emot mig,
I höghet står du
Ej som en hjelte,
Men som en halfgud,
Titaniskt mild.

RAMIDO.

Jag glad beskådar
Min egen flamma,
Min blixt, min flicka.

JUANNA.

Glad ser jag upp på
Min egen flamma,
Min gud Ramido.

RAMIDO.

När — o Juanna,
Så varma armar
Du har, och ögon
Som mig omgjuta
Med outskådlig
Djup evig glans —

Hur måtte då ej
Ditt hjerta vara?

JUANNA.

Hvad sol ej måtte
Din ande vara?
När, o Ramido,
Du mig omsluter
Med armar starka
Som Cids, omgjuter
Mitt väsens mörker
Med gudasken.

RAMIDO.

Ditt väsens mörker,
Hvad menar du?

JUANNA.

En dunkel namnlös
Oändlig glädje,
Hvad menar du?

RAMIDO.

Gladt är mitt hjerta,
Sen mig du svurit:
Alvaro Guzman
Din faders namn.

JUANNA.

Men mig Ramido
Ej ännu svurit:

Att

Att älska evigt
Juannas famn.

RAMIDO.

Vid krucifixet,
I koret stå vi
Tag här, Juanna,
Ramidos ed.

JUANNA.

Vid korset stå vi
I koret tvenne;
Juanna tager
Ramidos ed.

RAMIDO.

Se tvenne finger
Vigvattenskålen
Jag doppar i —

JUANNA.

Låt bli! låt bli!

RAMIDO.

Hvarför, Juanna?

JUANNA.

Låt bli, Ramido!

RAMIDO.

Jag vill så, vill —

JUANNA.

Ej en gång till!

RAMIDO.

Jag älskar dig.

JUANNA.

Din ed jag tagit,
Vigvattenskålen
Du fingerdoppat!
Men, när du fingren
Än heligt våta
På pannan tryckte
På mig! på mig!
Mitt bröst då tryckte —

RAMIDO.

Så ville eden
Jag ljuft dig gifva.

JUANNA.

Mitt bröst då tryckte
En tanke dunkel —

RAMIDO.

Hvad tänkte du?

JUANNA.

På mig jag tänkte,
Hur lik min fader
Jag varit nu.

RAMIDO.

Väl må du likna
Alvaro Guzman.

JUANNA.

Mig min Ramido
Odödligt älskar?
Din ed jag har?

RAMIDO.

Min ed du har.

JUANNA.

Mig säg, Ramido,
Om jag är skön . .
Om ock i mörker
Mitt hjerta andas?

RAMIDO.

Skön är Juanna.

JUANNA.

Så var min fader.

RAMIDO.

Romantiskt ädel —
Don Guzman är det.

JUANNA.

Menedisk var han,
Min far, Ramido!
Hans dotter varit
Sin fader lik.

RAMIDO.

Menedisk Lara?

JUANNA.

Ach säg, Ramido,
Om jag är skön . .
Om ock i mörker
Mitt hjerta andas,
Tro mig, med värme
Med värme blandas
Mitt ord, o tro!

RAMIDO.

Din mun, Juanna,
Din purpur randas
Af hvita tänder,
Skall dem jag tro?
Så hvita händer?
Så hvita kinder?
Kolsvarta himlar
Derofvan bo,
Skall dem jag tro?

JUANNA.

När mig du älskar,
Och skön jag är dig,

RAMIDO.

Hvad vill jag mer?

JUANNA.

Tro mig, Ramido,
Menedisk var jag
Min faders like.

Men trogen är jag
Mot dig, Ramido,
O — derför yppar
Min mened jag!

RAMIDO.

Din mened — donna?

JUANNA.

Hur tom din fruktan!
Det du från början
Så sagt dig rädas,
Hvi fruktar du?

RAMIDO.

Hvad fruktar jag?

JUANNA.

Juanna är jag —
Och du Ramido —
Hur kan oss hindra
Hvad andra äro?

RAMIDO.

Hvad äro andra?

JUANNA.

Alvaro Guzman
Är ej min fader;
Dig är jag trofast
Och sanning säger;
Don Juan är det,
Den Man du rädes.

RAMIDO.

O afgrunds bloss!

JUANNA.

Ej hindrar oss —

RAMIDO.

Du svor Juanna?

JUANNA.

Hur tom din fruktan,
Hvad kan oss skada
Min moders seder?
Jag är Juanna
För dig ändå.

RAMIDO.

Ramidos heder
Vill icke så.

JUANNA.

Så grymt du talar,
För att jag trofast
Mot dig har varit
Och mened yppat?
För att till sanning
Mitt ord jag gjort?

RAMIDO.

Hvi svor Juanna
Om Guzman Lara?

JUANNA.

Jag svor — för att . .
Din fruktan spara.

RAMIDO.

Du silkessnara . .
Du fina natt . .

JUANNA.

O stanna, stanna!

RAMIDO.

Min fruktan spara?
Du silkesnatt!
Förrädiskt sköna,
Mig så belöna?

JUANNA.

Hvad är vår fara?
O säg? o svara,
Kan . . kan don Juan
Med röfvarskara
Omkring oss vara?

RAMIDO.

Nej, nej, ännu —
Du svartskön skiner
Som bruten himmel,
När eldvigg frasar
Der djupt inunder
Med hån och dunder

Och luften hviner —
O svara du . .

JUANNA.

Mitt hjerta fasar,
Hvad önskar du?

RAMIDO.

Att Guzman Laras
Du är ännu.

JUANNA.

Mitt hjertas åska
Omkring mig rasar . .

RAMIDO.

Säg fast och kort,
Att Laras dotter
Är, donna, du!
Straxt annars måste
Jag skyndsamt bort.

JUANNA.

O stanna, stanna!
Mån hafvets Mohrer
Med dolk och bloss
Don Juan skickar
Att fånga oss?

RAMIDO.

Säg fort, Juanna.

JUANNA.

Nej, nej, Ramido,
Om eld i döden
Omkring mig frasar —
Ändå ännu
Så hvit som lifvet,
Så sann som döden
För dig det måste
Juanna vara
En stund som nu;
Don Guzman Lara
Jag fader kallar,
Don Juans dotter
Jag är! jag måste
Mitt ord besanna —
Besanna, att
Jag är . .

RAMIDO.

Juanna!
God natt, god natt!
bort.

JUANNA.

Ramido stanna!
Du flyr? du flyr? —
O mörka kyrka!
Om jag min mened
Allenast hållit,
Då vore ännu
Ramido min.

Du flyr, du flyr mig!
För det af låga
Till dig, du Tiger,
En gång jag olik
Min fader blef;
Vardt trofast, sanning
Dig sade, panther,
För det mitt hjerta
Du sönder ref.
Du skyr, du skyr mig!
Så skall jag också
Ej mer nu svika
Min fader! lika
Som han en drake
Ej undanvika;
Ramido följa
Jag skall, hans hufvud
Med storm och åskor
Och dunder hölja;
Hans väsen skölja
I svafvelbölja.
Förgäfves skall han
Sig undandölja
I luft, i haf,
I grufvors graf;
Jag vet att följa
Med eld och glaf.

SCEN VI.

En öppen plats i staden Valencia, utanför det åttkantiga höga tornet Micalet. På afstånd synes hafvet och öfver husen, mastspetsar med flaggor, som tillkännagifva granskapet af hamnen.

JUANNA.

Kom skynden *alla* hit! oss vinkar hämden hit.

ORMESINDA.

Har, o Juanna, du en skymt af honom sett.

XIMENA.

I sycomorers skugga låg i le hans skepp,

ESTELLA.

Ifrån Valencia seglar o Ramido bort!

JUANNA.

I svaga utrop ej låt tiden fly. — Han flyr!

XIMENA.

Se hans sombrero! se hans cappa kommer der —

JUANNA.

Halt! Halt! señor Ramido Marinesco!

RAMIDO

Ha.

JUANNA.

Se på den ring, Ramido, dig omringar här,
Af flickor, ädelstenar, sammansatt den är,

Om hvarje ringens del du sagt: "en skön juvel!"
Ja, vik af häpnad — vik åt höga tornets vägg,
Emot dess hvithet stanna, bort du kommer ej.
Valencias segervinnare för flickor fly?
Juanna Sol de Guzman Lara — hon är jag!
Mig kärlek svor Ramido, svara, är du min?

RAMIDO.

Juanna Sol, i natten är min stjernglans du.

ORMESINDA.

Min ömma vän Ramido var — är han det än?

RAMIDO.

Din röst är tonen, Ormesinda, i mitt bröst.

XIMENA.

"Ximena älskar jag," så sade du en dag.

RAMIDO.

Gestalt — du doft, du skära gaz om Lifvets Allt!

ESTELLA.

Mig eger don Ramido — intet eger jag.

RAMIDO.

Estella-himmel, du om don Ramido rår.

JUANNA.

Välj en af fyra, välj don Marinesco nu.
Oss allesamman flamman af ditt väsen du
Tillsvurit har. Se bar en dolk-blixt i min hand,
Välj en utaf de älskade, välj, eller dö!

XIMENA.

Se Damascener-klingan svinga i min hand,
Välj en af dina älskade, välj, eller dö!

ORMESINDA.

Se Amaranter-blomman blomma i min hand,
Välj mig och res, jag far med dig till fjerran ö.

ESTELLA.

Ramido, jag i handen eger blott min hand,
Ach . . Guadalaviars himmel ber dig hem till sig!

RAMIDO.

Er älskar jag — Er alla ljuft jag skyr — och flyr.

JUANNA.

Är då en trolldom gjuten om Ramidos hår?

RAMIDO.

Sin krets om mig, Juanna, skref ett troll så hemskt.

ORMESINDA.

I äldre band ditt väsen sig har bundit, ach?

RAMIDO.

En boja dyster, grym, förskräcklig, underbar.

XIMENA.

Drar heligt löfte dig till Palestinas graf?

RAMIDO.

O mig, Ximena, drar en svart, en ryslig hand.

ESTELLA.

Ramido, älskade, skänk oss af nåd ett svar!

RAMIDO.

Estella Guymeron . . . Jag är don Juans son.

SCEN VII.

Majorca på sydvestra kusten. Donna Biancas slottspark, som sträcker sig ner till baien, och hvarifrån man öfver hafvet ser de Pithyusiska öarne ligga i en halfbåge vid horizonten. I nordost uppe på sjelfva Majorca synes ur fjerran den höga spetsen af Sanct Salvador de Falaniches klippa med uppskjutande pittoreska, mörka kanter af murar, som tillkännagifva klostret och den heliga vallfartsorten.

BIANCA.

Fort Anselmo, säg Anselmo,
Hur mår nu min son Ramido?

ANSELMO.

Donna Bianca, donna Bianca
Känner mer än jag Ramido.

BIANCA.

Don Ramidos hjerta kämpat
Har med don Ramidos hjerta.

ANSELMO.

Säll mig synes nu din son.

BIANCA.

Säll af hjertats seger, säll af
Riddartankar, ynglingsära,
Säll af lifvets höga jubel.

ANSELMO.

Lifvets jubel sysselsätter
Don Ramido högt alltsedan
Hem från hafvet han har kommit.

BIANCA.

Sysselsätter? hör Anselmo,
Om du vet hans hemlighet —
Dig anropar donna Bianca,
Tala, kapuschong-omhöljde,
Tala pater!

ANSELMO.

Det jag vet,
Att han ensamheten söker
Mer än han Anselmo söker.

BIANCA.

Ensam så hvad gör Ramido?

ANSELMO.

Mest han målar, mest han skådar
I kapellet på den tafla
Riddarn målat i kapellet.

BIANCA.

På den tafla, som don Juan
Sjelf här målade, förrän han
Till Sicilien for och Candia?

ANSELMO.

På den tafla, som en donna
Föreställer, underbar af
Sällsam öfverjordisk fägring.

BIANCA.

Såg ej förr min son hans tafla?

ANSELMO.

Förr han sett den; men ej förr än
Nu, från hafvet återkommen,
Slukar han hvart drag på taflan.

BIANCA.

Slukar han med ögats åtrå?
Sant, så sant det är, att han don
Juans son och Biancas är!

ANSELMO.

Sant det är, att religionen
Ej, och vettet ej tillåta
Så en outsäglig låga
För en form i stoftet målad.

BIANCA.

Vet Anselmo hemligheten
Med don Juans jungfru-tafla?

ANSELMO.

Om don Juans tafla tror jag,
Att förvånad han i anden
Någon gång den bild har skådat,
Öfverstigande all jordisk
Bild — och djerf med penseldrag på
Duken fäst hvad så han skådat.

BIANCA.

Duken tog don Juans färger
I sin väf och sög dem djupt in:
Men Anselmo icke känner
Hvad han slog i taflan slugt in?

ANSELMO.

Än en större hemlighet?

BIANCA.

Se åt hafvet ut, Anselmo,
Ser du öar: Formentera,
Yviza och Conejera,
Plañas, Cañas, Tagomagu,
Espuntel, Espalmador?

ANSELMO.

Dem jag ser i hafvets blånad
Stå i solens aftonrodnad.

BIANCA.

Gift ur ormars gap, ur örter
Sökt don Juan har för ro skull.

ANSELMO.

Gift ur Balearers, gift ur
Pithyusers tusen ormar?

BIANCA.

Gift, det finaste, det värsta
Hem från alla dessa öar
Tog don Juan allt för ro skull.

ANSELMO.

Afskyvärdt var riddarns nöje.

BIANCA.

Tusenfaldigt gift don Juan
Fick; han blandade för ro skull
Giftet in i sina färger,
Af så våldsam kraft, Anselmo,
Att om du hans färger åtkom
Ens med läppar, ens med finger,
Dödens man du varit straxt.

ANSELMO.

Jag för riddarns nöje ryser.

BIANCA.

Färgerna sin glans ej miste
Af det gift de i sig drucko,
Och don Juan drog sin taflas
Teckning, och sin taflas målning
Förde han i färger ut.

ANSELMO.

Ej don Juans skämt jag gillar.

BIANCA.

Vid don Juans sida satt jag,
Då sin underflickas bild han
Målade, och så han sade:
"Ett jag sörjer, donna Bianca,
Att en son vårt äktenskap
Mig har skänkt. En flicka hellre

Ville jag att barnet varit,
Qvinn-gestalter älskar jag.
Nu i stället, då en dotter
Icke du mig gaf — en dotter
Skall af färg mig sjelf jag bilda."

ANSELMO.

Ej don Juans tal jag gillar.

BIANCA.

Vid don Juans sida satt jag
Ofta, då sin dotters skepnad
Så han målade. Jag sade:
Hvarför blandar min don Juan
Fina giftet i sin pensels
Drag och i sin dotters skönhet?
Svarade don Juan mig:
Så jag målar, donna Bianca,
Ty så roar mig att måla.

ANSELMO.

Riddarns ro jag högt fördömer:
Vet, o Bianca, din don Juan
Rest på haf och rest på öar,
Orätt skönheten och orätt
Qvinnan kände din don Juan.

BIANCA.

Ach — han rest på haf, på öar!

ANSELMO.

Underbara giftomgjutna
Taflan inom lås och rigel
Göm, Osbrancos herrskarinna!

BIANCA.

Inom lås och rigel gömde
I kapellet jag hans tafla.

ANSELMO.

Don Ramido nycklar tagit,
I beskådning, i berusning
Dagligen allt mer försjunker.

BIANCA.

Sjunker han i jungfrubildens
Anblick så, min don Ramido?

ANSELMO.

Mer än vett, än sans tillåter.

BIANCA.

Resa måste ut han åter
Att förströ sig.

ANSELMO.

Resa åter?

BIANCA.

Ah Anselmo, se hvem nalkas?
Don Ramido till oss kommer.

. . . .

RAMIDO.

Donna Bianca, donna Bianca,
Du vid stranden står i hafvets
Stora vida tjusaranblick?

BIANCA.

Don Ramido, don Ramido,
Längre ej kring hemmet vanka,
Ut ånyo far på hafvet.

RAMIDO.

Unna mig Majorcas nätter,
Månomvandrade, mig unna
Hemmets milda aftonstjernor.
Jag i trånad hafvets blånad
Skådar här i sjunkna solens
Aftonrodnad. Jag vill se den —
Vill ej, vill ej segla på den.

BIANCA.

Hvarför vill min son ej segla?

RAMIDO.

Derför vill din son ej segla,
Att han öfverallt beständigt
Träffar blott sin egen faders
Skapelser i sköna hamnar.
Dem Ramido älskar, älskar —
Får ej älska dem med kärlek.

BIANCA.

Sagor täljer mig min son.

RAMIDO.

Hem jag kommit. Ock i hemmet
Mötte mig min faders rika
Skapelse — en himmelsk fägring.
Det är hans Majorca-dotter.

BIANCA.

Fäst dig vid en tafla så ej.

RAMIDO.

Milda moder! kan också ej
Denna kärlek mig förunnas?

BIANCA.

Hvilka sagor mig förkunnas?

RAMIDO.

Jag har flytt, o donna Bianca,
För min faders döttrar alla,
Nu jag älskar denna — henne
Som don Juan satt på väf.
Utan skuld är så en kärlek;
Bjud ej att jag ut skall segla,
Seglar jag igen, då komma . .
Komma mina systrar alla,
Och min kärlek blir min skuld.

BIANCA.

Hvad skall om ditt ord jag tänka?

RAMIDO.

Kom till hafvets sjelfva rand,
Sitta önskar jag inunder

Pastañetens mandelgrenar,
Nere just der spegeln börjar.

BIANCA.

Kom Ramido, kom Anselmo,
Gå vi ned till hafvets spegel.

. . . .

. . . .

ANSELMO.

Nu till stranden af det Vida
Hafva vi med nöje kommit.

BIANCA.

Sätt dig här, Ramido, tufvan
Bjuder dig en blomsterstol.
Förr en blombädd ock Ramidos
Unga kinder voro — bleknat
Hafva min Ramidos kinder.

RAMIDO.

Blek är hyn som aftonskyn.

BIANCA.

Du mår icke väl, min son?
Gläds åt hafvets målaränblick,
Ser du bort i vågens fägring
Dessa öar: Formentera,
Yviza med Conejera,
Plañas, Cañas, Tagomagu,
Espuntel, Espalmador?

RAMIDO.

Öarne jag ser, min moder,
Giftiga fast täcka öar.
Jag mår icke väl, min moder.

BIANCA.

Illa? . . djupt du illa mår . . ?

RAMIDO.

. . . .
Dock har jag en stund upplefvat,
Högsta stund, som lifvet får.

BIANCA.

Hvad har don Ramido njutit?

RAMIDO.

Njutit af don Juans tafla.
Så jag aldrig än i grunden
Sjunkit bort i from beskådning
Af min underskööna syster,
Henne som jag älska får.
Till mig sjelf då sade jag:
Också du Ramido, äfven
Du är en din rika faders
Skapelse, är skön, Ramido,
Du är värd det undret älska.
Fattad af den tanken djupt,
Flög jag fram till taflan, kysste
Hennes hals och bröst, min systers,
Hennes kinder, hennes mun.

Hen-

Hennes ögonpar jag kysste,
Sjelf mitt öga slöts i blund
Af en oförklarlig himmel,
Mig en salig vanmakts stund
Grep — som i en svindels vimmel
Stodo färgerna . . o Bianca,
Sist jag föll till taflans grund,
Kysste der min flickas sköna
Klädningsfåll, den sammetsgröna.

ANSELMO.

Spansk var färgen!

BIANCA.

Högt jag bäfvar!

RAMIDO

Stöd min panna, du min moder,
Efter gudafröjder svimmar
Jag.

BIANCA.

Anselmo! o Anselmo!

RAMIDO.

Bort i gudaminnen simmar
Jag.

BIANCA.

Ramido! hu Ramido!

ANSELMO.

Af don Juans färger göt du
Något i ditt väsens inre?

RAMIDO.

Gjutit i mitt väsens inre
Har jag säll min faders tusen
Skimmerrika färger, njutit
Af hans skapelser och bilder.

ANSELMO.

Du är dödens barn —

BIANCA.

Anselmo,
Nämn ej ut det grymma namn!

RAMIDO.

Vänd mig ut åt hafvets famn.
Jag i vestervåg vill skåda
Strimmorna af Formentera,
Tagomagu, Cañas, Plañas,
Espuntel, Espalmador.
Ut så långt mitt öga går
Bilden af min fader står,
Han som öfverallt har seglat,
Seglar kanske än i år.

ANSELMO.

Vänd dig til din rätte Fader.
Bättre ännu, vänd dig till din
Rätte Faders ende Son.

RAMIDO.

Vis du manar mig, Anselmo!
Till min faders son mig vända
Vill jag: — gå till mig, till Mig.

ANSELMO.

Så din tanke icke vanke!

RAMIDO.

Helig tro och visdom mana
Hjertat att gå in i sig.

ANSELMO.

Bäfva att i sjelfhet sväfva!
Annan Fader, än din far, du
Söke — annan Son, än dig.

RAMIDO.

Utom mig är skumhet. Öars
Strimmor nu ej mer jag blickar,
Hafvet som en vålnad skickar
Dimmor blå för mig ur sig.
Ach förlåt mig, att mitt öga
Sluter till sig för det höga;
Hvalfvet mer jag icke ser.
Men inom . . en strimma ljusnar,
Rodnande en sol uppvaknar,
Skiner på ett annat haf,
Öar ser jag der ock sväfva,
Månne der min fader seglar?
Segla mån der får hans son?

ANSELMO.

Död, o donna, död inunder
Pastañetens mandelgrenar
Sitter nu din son Ramido.

BIANCA.

Död . . . O tröst, hvar är din blomning?
Vissnat har min son Ramido!
Bianca, nu din öde tanka
Vanka må i öde bröst!

ANSELMO.

Höga donna, än fins tröst.

BIANCA.

Aldrig, aldrig min don Juan
Kommer åter — aldrig, aldrig
Hör jag min Ramidos röst.

ANSELMO.

Kors slår blom i glädjens höst.

BIANCA.

Ren så månget år don Juan
Seglat, och ej än han kommit
Hem — han kommer aldrig hem!
Du ej honom sett, Anselmo,
Skön i obeskrifbar mening,
Mäktig, fruktansvärd och dunkel,
Farlig ach, men älskansvärd.

ANSELMO.

Icke skön — men hemsk, förhatlig.

BIANCA.

Ren ett år förrän du hit kom
Var han bortrest, är så än.

Allt hvartut min blick jag sänder
Sist min syn af skräck och häpnad
Stängs. På våg don Juans skepnad
Vålnadslik åt mig sig vänder;
Bort i Vestervattnets ränder
Ser jag öarne — hans gift!
Vid min fot på dessa stränder
Står min don Ramidos grift!

ANSELMO.

Salvador de Falaniches
Klosterklippa på Majorca
Slutit mina dars och nätters
Bot och böner inom sig.
Stormarne dit in ej hinna,
Stolta Bianca, höga qvinna,
Måtte du ock öfvervinna
Hafvet, stormarne och dig.

BIANCA.

Undervisande du, munk!
Kommit under år och dagar
Ned ifrån din klosterklippa
Hit till slottet ej så sällan
Lärande min son. Nu, munk!
Kom ännu från Falaniche,
Kom med vacker undervisning
Stundom till Ramidos moder.

ANSELMO.

För don Juan högt att fasa
Blif ditt hjertas första regel!

BIANCA.

För min vigde man?

ANSELMO.

Bedräglig
Var hans vigsel. Klostret vet . .

BIANCA.

Ej hans brott, hans kärlek känner
Jag.

ANSELMO.

Tro mig, vi äro vänner.

BIANCA.

Trångt Majorca är omfluten;
Blott don Juans ömhet känner
Jag.

ANSELMO.

Tro nu min bättre ömhet.

BIANCA.

Den af klostret är omsluten.

ANSELMO.

Donna Bianca, se den sköne
Här på stranden, se Ramido
Ynglingen af gift den fallne!
Sist förgiftaren sin fader
Ropade han, och han tänkte

Sist på sig, sin onde faders
Son.

BILNCA.

Förlåt min son, Anselmo!

ANSELMO.

Tror dock nu jag om Ramido,
Att han redan glömt sin falske,
Onde fader, glömt don Juan;
Hoppas, att sin rätte Fader
Nu han känner, och Hans rätte
Son.

BIANCA.

Anselmo, ach var mild!

ANSELMO.

Salvador de Falaniches
Klosterklippa ej är mild;
Vild i skogen står, en bild
Af den fasta, rätta ordning.

BIANCA.

För din Vallfartsort jag ryser.

ANSELMO.

Hjertats blod derinne fryser.

BIANCA.

Bättre är don Juans slott.

ANSELMO.

Högt deruppe bo hans brott.

BIANCA.

Grym Anselmo sjelf är du.

ANSELMO.

Säll dock är Anselmo nu;
Slutat har min don Ramido,
Så, som ej hans far än slutat.

BIANCA.

Bittra sagor om don Juan
Talar du för mig beständigt.

ANSELMO.

Ständigt jag en önskan hyser,
Utom den mitt hopp ej grönskar —

BIANCA.

Önskar, att don Juan jag skall
Hata! för ditt hopp jag ryser.

ANSELMO.

Rys ej för Anselmos anblick,
Frys blott vid don Juans minne.

BIANCA.

Sinnet upprörs af din stämma,
Stämman af en oförlåtlig . . .

ANSELMO.

O förlåt . . min donna Bianca . .

BIANCA.

Rör mig icke, kapp-omslagne!
Drag din arm och hand tillbaka.

ANSELMO.

Hvarför stirrar du på klippan
Bakom mandelträdets stam?

BIANCA.

Hvad jag ser på klippans kam,
Ser ej du, som hitåt blickar.
Hu — jag ser bakom Anselmo
Stor, förfärlig, skum och reslig
Tyst och kall en Skugga stå.

ANSELMO.

Solens röda aftonbrånad
Skapar väl på klippans häll
Denna skuggfigur — en vålnad
Af mig sjelf — mitt andra Sjelf.

BIANCA.

Skugg-gestalten, stum och svart,
Som vid hällen står — är din!
Din, du Falaniches munk —
Om ej skräck för dig jag hyser,
För din silhouette jag ryser.

ANSELMO.

Skuggan går när menskan går;
Kommer, står och bort försvinner,
Allt som sjelf hon kommer, står,
Eller sist sin väg förrinner.

BIANCA.

Munk, i dag en vanlig syn
Skapar häpnad för min syn.

ANSELMO.

Utan orsak.

BIANCA.

Jag ej vet.

ANSELMO.

Skönaste, en hemlighet
Är ej dig min varma värme.

BIANCA.

Dö förrän till mig du talar
Så.

ANSELMO.

Jag skall ej dö, o donna,
Förrän klosterlöftet jag har
Uppfyllt, och mitt klosterlöfte
Fylles icke förr än . . förr än
Du don Juan svär att hata.
Då —

BIANCA.

O munk-mask gå! . Anselmo
Gå i kapuschong, som ständigt
Dold i kapuschong du kommit.

ANSELMO.

Rädda mig, min donna Bianca!
Skall i penitensens plåga

Evigt jag förtviflad låga?
Skall i klostrets torn jag vanka
Utan hopp om löftets lösning?

BIANCA.

Hvarför gjordes så ett löfte?

ANSELMO.

För att fordna fel utplåna.

BIANCA.

Troligt ej Anselmo talar,
Hvarföre ditt bröst hugsvalar
Det, att jag don Juan hatar?

ANSELMO.

Klosterlöftena så göras,
Göras underfulla, svåra,
Svåra för att lätt ej lösas.
Så den brottslige skall lida,
Lida af sitt löftes synbart
Synbart vettlösa begäran.
Blott ett under honom räddar,
Gör, beundrade, ett under!

BIANCA.

Hvilket under skall jag göra?

ANSELMO.

Svär, att du don Juan hatar.

BIANCA.

Dig, du skändlige, dig svär jag
Dyrt, att dig, just Dig jag hatar.

ANSELMO.

Tack o donna. — Falaniches
Svarta mantel fall till jorden!
Endast det mitt hjerta svalkar
Att jag afskyns språk af dem får
Skörda, som till eld jag lockat
Flammande i brott ur hjertat.
Nu af dig den nåd jag njutit,
Mig du svurit att du hatar!
Skyndsamt härifrån så far jag
Bort till andra alla — alla —
Hvilka, fladdrande i lågor,
Bränna mig, som branden blåste
Högt i vind! till dem jag seglar,
Skräck och vrede, hämd och ve från
Dem att kalla öfver mig.
Så, när allt betaladt blifver,
Anden hopp om . . hopp mig gifver!
Återkommen sist jag sjunka
Vill på denna strand och somna
Som min don Ramido somnat.

BIANCA.

Du förskräcklige, hvem än du
Är och varit, dunkel fasa
Tyda dina ord; hvem än du
Är och varit — dig jag hatar.

ANSELMO.

Donna du, jag tackar dig.
Svalkans början så jag känner
Nu. Farväl du sköna! sköna!
Bort jag reser — genast — genast —
Allas afsky djupt att vinna.

BIANCA.

Munk ifrån Sanct Salvadors
Vallfartsort vid Falaniche,
Hvem är du? hvem skall bakom dig . .
Hvilken skepnad skall bakom dig
Svartare ännu och större,
Underbarare och värre
Sjelf än du, förskräckt jag ana?

ANSELMO.

Hvem jag är — du hatar mig?

BIANCA.

Så jag svurit och jag håller.
Ej din skepnad mig till ånger,
Ånger af mitt löfte lockar.
Borttag masken! kapuschongen
Lyft, Anselmo! lyft på hufvan . .
. . . .
Gud! o svarta sol! . . don Juan!

NOTER.

Sedan Richard Furumo slutat föredraget af Don Ramido Marinesco, sade herr Hugo Löwenstjerna:

"När jag tänker mig detta Drama i cykeln af mina öfriga Jagtslottsstycken, kan jag tillika ej afsäga mig en viss önskan. Jag är van, att efter poemer se några sidor finare tryck, som genom sina nitida petitstilar fördelaktigt afsticka emot det föregående. Sådant kallas Noter. Vi finna det särdeles i smakfulla utländska arbeten, som hitkomma, och hvilka äro en glädje att betrakta. Noterna innefatta merendels upplysningar om åtskilligt i sjelfva det förutgående stycket, och äro på sitt vis en liten ohöflighet emot Allmänheten, emedan de hos henne förutsätta någon brist på litterära kunskaper, som måste afhjelpas, eller på estetisk finkänsla, som bör ingifvas, för att ej misskänna stycket, och rätt njuta af dess skönheter. Jag är högst ogerna ohöflig; nu vill jag likväl, å andra sidan, mycket gerna hafva Noter. Jag ärnar derföre i sjelfva verket göra Noter, men vänder mig med dem blott till mina yngre barn, som ej kunna stötas af att anses behöfva upplysningar i några spanska afseenden."

Den vänliga, glada gubben vände sig derefter bort ifrån Richard, hvilken också, när allt detta började, gick sin väg till salongens pianoforte. Herr Hugo begynte utbreda sig för sina slägtingar på följande sätt:

Not I sid. 3.

Don Ramido.

I Spanien göres en stor skillnad emellan *Hidalgo* och *Don*. Den sednare titeln nyttjas egentligen blott för den högre adeln, Grandezzan, de så kallade Titulados; ja, den sättes framföre konungars och furstars namn. Det deremot svarande *Donna* (skrifves på spanska Dona och Dueña), ungefär detsamma som Señora, brukas likaså för fruntimmer af hög börd (ett visst undantag för Duenna hör icke hit att omtala). Men *Hidalgo* är en benämning, som tillkommer hela massan af det lägre ridderskapet.

Såsom Ramido på sina ställen kallas blott Hidalgo, är det besynnerligt, att han annars så ofta benämnes Don. Men förhållandet torde vara, att churu Don såsom titel blott tillkommer den högre adeln och furstliga personer, nyttjas den dock af höflighet och enligt gängse bruk likaväl till personer af mindre börd. Tvetydigheten af Ramidos ursprung gifver till olikheten af hans benämning en ökad anledning.

Men namnet Ramido? I spanska historien förekommer ganska ymnigt namnet *Ramiro*. Månne Ramido är en dialekt häraf? t. ex. ett baleariskt uttal?

Not II sid. 3.

Majorca.

Denna ö, i likhet med sin östra granne *Menorca*, har egentligen intet namn. Ty Majorca betyder blott den *större*, liksom Menorca den *mindre* af de två hufvudsakliga Balearerna; och denna egenhet, att vara utan namn, har för dem alltid egt rum; ty Grekerne kallade

dem också *Μειζων* och *Ελαττων* (se Diodorus Siculus), som betyda: "den större" och "den mindre." Namnet Balearer kommer af *Βαλλειν, kasta, slunga;* emedan inbyggarne på dessa öar i forntiden voro ryktbare slungare. De i sydvestra horizonten framför Majorca i en halfcirkel liggande *Pityuserna* hafva åter sitt namn af *πιτύα furu;* ty i de grekiska sjöfararnes tid voro dessa öklippor än mera, än nu, uppfyllde af furuskogar, och illa beryktade för giftiga ormar.

Not III sid. 5.

Valencias Huerta.

Huerto, på latin Hortus, betyder en trägård; och Huerta har stundom bemärkelsen af en hel trägårdstrakt. Den utmärkt behagliga nejden omkring staden Valencia, som njuter af den skönaste himmel och en yppig vegetation, kallas häraf Huerta de Valencia. Likaså finnes en Huerta de Murcia.

Not IV sid. 5.

Guadalaviars flod.

Utan tvifvel förundrar sig mången af Er öfver det stora antal namn, i synnerhet på floder, begynnande med *Guad*, hvaraf Spaniens geografi öfverflödar; såsom Guadiana, Guadalqvivir, Guadalete, Guadalaviar, Guadalaxara, Guadelupe, Guadarrama. Man anser det härledes af arabiskan, der i någon dialekt Guada, enligt Schmidts spanska lexikon, skall betyda ett rinnande vatten, en flod, en bäck. Jag hemställer likväl, om det icke hellre är latin; nemligen Aqva (vatten), som blifvit Agua, och hvarifrån A sedermera bortfallit, så

att det hetal Gua. Efter Gua har prepositionen *de*, af, blifvit satt, och slutligen namnet, så att t. ex. *Guadalqvivir* vill säga: Gua d' Alqvivir, Alqvivirs vatten; *Guadiana* är Gua di Ana, Anas flod (se Plinius) o. s. v. I Frankrike har det gått med det latinska Aqva på samma sätt, ty vi se derstädes namnet Aqvitania (vattenlandet) hafva förvandlats till *Guienne*.

Men i sjelfva verket är dock benämningen i grunden svenska. Ty det förutnämde arabiska Gvada är intet annat än vårt götiska *Vad* (ett öfvergåeligt vatten), så att t. ex. Guadalqvivir betyder Alqvivirs Vad. *Guadalete* måste likaså vara Letes Vad: likväl lemnar jag derhän, om Lete här är det grekiska *Λήθη*, i hvilket fall Guadalete skulle innebära *Glömskans flod*. Saken bör dock icke lemnas ur sigte, då man påminner sig de urgamla grekiska besöken och bosättningarne på södra spanska kusten. Guadalete är en liten kustflod, och det är alltför tänkbart, att någon hellenisk Colonus, badande i dess böljor, sökt glömma sitt fädernesland, hvarifrån han rest, och kallat sitt badställe Lete. När detta namn då fortplantat sig in i sednare tider, skulle det naturligt nog hafva kommit att heta Guada-Lete. Jag har icke förut hört någon lärd göra denna anmärkning.

Not V sid. 12.

Ximena.

I spanskan är *x* en bokstaf af nästan samma ljud, som *j*; så att man ömsom kan skrifva Don Quixote och Don Quijote. Både X och J ljuda emellan det franska *j* i jamais, och *ch* i chacun; så att Ximena uttalas ungefär Schimena, och Juanna (se sid. 37) Schuanna. Namnet

Ximena skrifves derföre också af fransoserne *Chimène.* Huru bokstafven X kunnat erhålla sch-ljud, förekommer oss väl besynnerligt; men blir begripligare, om vi betänke, att det egentligen är det grekiska X (ch), men icke det latinska X (ecks), som här visar sig i spanskan.

Not VI sid. 23.

Palomar.

Detta ord betyder på svenska Dufslag.

Not VII sid. 25, rad. 14 och följande:

På svenska: "Vid foten af en svart likkista, midt uti ett heligt tempel, stod Bernard del Carpio knäböjande. Slägtingar, cavalleros och hidalgos, alla i sorgdrägt, hade åtföljt honom, dels af vänskap, dels af trohetspligt."

Bernardo kallas i de gamla sångerna ömsom också Bernaldo.

Not VIII sid. 28.

Florinda perdiò su flor.

"Florinda förlorade sin blomma." Likaså längre fram: *España perdiò su flor,* betyder: "Spanien förlorade sin blomma, sin frihet, sitt ridderskap.

Not IX sid. 28.

España.

N, på detta sätt tecknadt, uttalas *nj,* och svarar emot det franska *gne.* Således heter det Espanja, likasom de på andra ställen med sådana n förekommande orden heta: *Senjora, Canjas, Planjas* och *Pastanjet.*

Den märkvärdiga halfö, Spanien, hvarom vi tala, hade i forntiden tre särskilda namn: *Hispania, Iberia* och *Hesperia;* hvilka i grunden hvarken äro latin eller

grekiska. Hispania har uppkommit af שָׁפָן (Safàn), som är det hebraiskt-phœniciska namnet på *Kanin*. När syriska seglare först nedsatte sig i Spanien, var landet öfverallt uppfyldt och genomgräfdt af dessa små djur, och det till ett så stort antal, att de utgjorde en verklig landsplåga. Kolonisterne kallade derföre den jord, de träffat, Kaninlandet, Safàn eller Sapàn (när media פ dagescheras). Ännu i dag lida vissa Spaniens provinser häraf; kaniner förderfva länderierna på mullvadevis, och denna olycka har blifvit lika karakteristisk för den spanska halfön, som gräshoppor för Nildalarne. Emellertid lärde man sig taga skinnet af kaninerna och deraf bereda ett det subtilaste läder, safian. Så kom denna verldstrakt att af ålder benämnas Safian- eller Sapànlandet, med afseende så väl på kaninerna som deras hudar. Romarne, som under sina fälttåg emot de orientaliske nybyggarne härstädes, lärde känna namnet, satte sin aspiration (*h*, הָ en qvasi-artikel) framföre, och sin locitets-ändelse *ia* efteråt, hvaraf således ganska naturligt uppkom *h-sapan-ia*, det är: Hispania. — Engelsmännens benämning Spain (läs: Spän), går allranärmast det urgamla rätta namnet Sapàn, contraheradt Spàn.

Grekerne kallade landet *Ιβηρια*, Iberia. Detta har sin rot i det österländska עָבַר (*Avar:* transivit, i synnerhet transivit flumen seu aqvam, — "gå öfver vatten"), och har deraf Ever, Iver, Eber, *Iber*, i den schemitiska Orienten blifvit ett namn (mera appelativt än proprium), som i allmänhet gafs åt flyttande folkslag, i synnerhet om de gått öfver floder och vatten till nya boningsplatser.

Hvad enskilt Spanien beträffar, så synes *de öfver vattnet* (här Medelhafvet) *komne innevånarne* hafva burit det allmänna kolonistnamnet *Iberier* i synnerhet på Halföns södra delar. I de nordligare trakterna deremot, bodde redan förut *Celter;* och de af ankomlingarne, som drogo sig upp ibland dem, kallades derför *Celt-Iberier*, d. ä. "Kolonister blandade med Celter." Ännu nordligare i Halföns hörn eller kant, fingo de benämningen Cant-Iberier (Cantabrer).

Med ett ord, af de österländske kolonisterne, Iberierne, togo Grekerne sig anledning för namnet, och kallade hela landet *Iberien* efter folket, liksom Romarne kallade det *Hispanien* efter djuren.

Spaniens tredje namn *Hesperia* betyder Aftonland, och hade sitt upphof deraf, att, enligt den gamla verldens åsigter, Spanien låg vestligast af alla bekanta länder; var stället för sjelfva solens nedgång i Oceanen, och hela Jordens Qväll. Namnet härleder sig väl af grekernas *'Εσπέρα*, som betyder afton; men när sibilationen (σ) afräknas, är det återstående Epera intet annat än det österländska עֵבֶר, Eber, hvari media (v, b) hårdnat till p. — עֵבֶר har väl icke alldeles bemärkelsen af Afton, men är likväl slägt med עֶרֶב, *Ereb*, (genom den vanliga omsättningen af de två sednare radikalerna); och Ereb betyder Afton. Man finner således att Iberia och Hesperia i flere afseenden äro samma namn.

Hesperidernas (Aftonbarnens) trägårdar med sina gyldne frukter, som i den gamla tiden så mycket omtalas och berömmas, äro Murcias och Valencias Huertas, med sina citron- och pomerans-skogar.

FRIA FANTASIER

HVILKA, BETRAKTADE SÅSOM ETT HELT,

AF

HERR HUGO LÖWENSTJERNA

STUNDOM KALLADES

Törnrosens Bok,

STUNDOM

En irrande Hind.

BAND. VI.

BARON JULIUS K*.

OM SÄTTET ATT SLUTA STYCKEN.

STOCKHOLM.

TRYCKT HOS JOHAN HÖRBERG,

1835.

BARON JULIUS K*.

UR

FRÖKEN ELEONORAS
Reseminnen.

STOCKHOLM.
TRYCKT HOS JOHAN HÖRBERG,
1835.

Baron Julius K*.

Första Boken.

”Hästar och vagn äro framme!” sade Henrik.

Det är bra, min son, svarade hofmarskalken Hugo Löwenstjerna. Gå nu och efterse, om alla personerna, som skola åka, äfven äro i ordning.

Henrik gick ut att uppsöka sina slägtingar. Tant Eleonora inkom i detsamma reseklädd, och närmade sig sin bror, hofmarskalken, för att taga afsked.

”Hör på, min goda syster, sade herr Hugo. Du vet min egentliga, fast outtalade mening med

hela denna resa. Var nu du den hemliga själen, den vakande ängeln, som åtföljer för att i mitt ställe styra allt till det bästa. Haf i synnerhet dina ögon på Julianus och Aurora, utan att de sjelfva märka det."

De äro förlofvade, svarade Eleonora med ett uttryck, som tillkännagaf, att hon tyckte de borde hafva rättighet att få vara på egen hand tillsammans.

"De äro förlofvade; ja, min syster, de äro så, och hafva tillhört hvarann allt sedan den vackra aftonen i Mineral-grottan *). Det är också för ingen del min mening, att du eller någon må hindra dem ifrån att njuta af hvarandras sällskap. Men hör mig: att vara gifta, det är att *resa genom lifvet tillsammans*. För att pröfva, om man är passande för en resa genom lifvet med hvarann, bör man derföre först göra en annan vanlig resa genom en och annan af rikets provinser, då man derunder kommer i så många förhållanden till hvarann, får se, märka och begripa hvarann i så många hjertats olika skuggningar, att man genom denna resa bäst upptäcker, om det går an att sedan företaga den betydelsefullare resan, äktenskapet. Reseförsöket sker mycket lämpligt under det man är förlofvad, emedan man då står

*) Se Hinden (Törnrosens bok, Band. III.) sid. 281.

hvarann tillräckligt nära, att under resan erfara om hvarann hvad man behöfver; men dock ej så nära, att man icke kan skiljas, ifall det visar sig, att skillnad är bäst, och att den stora resan bör inställas. Efter min tanke borde alla förlofvade menniskor en gång fara landet omkring, för att sitta stilla och vara trefliga sedan de omsider blifvit gifta. Nu ser man i stället gifta herrskaper resa för att förströ ett moln, som de i alla fall icke kunna skingra, emedan det stannar öfver hvarje hus och herberge, hvarje gård, der herrskapet sjelf åker in. Jag vill emellertid icke utsträcka min plan alltför långt, eller till alla lefvande, emedan jag vet, att jag derigenom skulle göra mig och min plan förhatlig: jag nöjer mig med, att hafva tillställt denna familjeresa med åsyftadt gagn i synnerhet för Julianus och Aurora, men med nöje och nytta äfven för de öfrige. Ja, min syster, jag har intet emot att äfven Henrik och Frans, och framför alla du, har roligt på resan. Men Eleonora! håll dina ögon på Aurora och Julianus: slå litet vatten på, om solskenet bränner för hett — eller sätt upp ditt välgörande paraply, om regn och oväder skulle inträffa; du förstår mig."

Fröken Eleonora sade ingenting om det äfventyrliga uppdraget. Hon drog ännu hårdare

igen snörbanden på sin stora pirat, i hvilken en god reskassa i större och mindre sedlar låg förvarad. "Farväl, min broder, jag skulle helst hafva sett, att du sjelf rest med," sade hon.

Visst skulle jag gerna hafva gjort Er alla och mig det nöjet, om icke min närvaro vid egendomarne nu vore oundgänglig, svarade herr Hugo. Se emellertid glad ut, bästa syster, du skall få se att allt går bra.

"Farväl!"

Farväl.

Kaleschen.

Klatsch! och det bar af ifrån Jagtslottet.

Nu vore det väl allt skäl att redogöra för åkdonet. Men vi vilja ej besvära de resande med en skarp lorgnering i det ögonblick, då de sätta sig i vagnen och maka sig åt alla håll för att komma rätt i ordning. Hvem kan i ett sådant tillfälle vara presentabel nog, att gå till en sen efterverld?

Men — en dag derefter — se vi på en af Nerikes släta landsvägar i klart solsken en vacker kalesch rulla fram. I den sitta alla så glada och se så beqvämt inrättade ut, att de säkert ursäkta ett ögonkast in i den trefliga, gentila vagnen. Hvad se vi? Tvenne fruntimmer sitta rätt. I det

äldre igenkänna vi vår ädla tant Eleonora, beherrskande det hela med en mild blick. Bredvid henne åker . . ja, det är säkert fröken Aurora. Midt för dem, det vill säga baklänges, sitta herrarne Frans och Julianus Löwenstjerna; och på kusksätet först och främst Henrik Löwenstjerna, hela resans materiella utförare, och för det andra bredvid honom Richard Furumo. Man kan säga, att de sistnämde herrarne voro kuskar beggetvå; ty merendels gick det så till, att när Henrik höll tömmarne, skötte Richard piskan, men när Richard körde, så brukade Henrik det påjagande verktyget.

Glanshammar.

Vi rullade in — står det i tant Eleonoras Dagbok, adresserad till hennes bror, hofmarskalken, och ur hvilken dessa Reseminnen till större delen äro hemtade — vi rullade in på en af Nerikes största gästgifvargårdar, Glanshammar. Der skulle vi byta om hästar, men det fans inga att få. En elegant trilla stod urspänd på gården vid vår ankomst, och gaf tillkänna ett annat resande herrskap, redan försatt i väntan. Jag märkte, att trillans skalmar voro vända åt samma håll, som vi sjelfve ämnade ställa vår kosa; jag hoppades

derföre att här träffa ett resesällskap. Angenämt? hvem vet.

Jag fick här göra den intressantaste bekantskap. Mamsell Rönnqvist, en ung, mycket lofvande konstnär, reste fram. Jag läste hennes namn i Glanshammars dagbok, der hon redan tecknat det, och jag förmodade, att hon icke skulle stötas öfver min nigning för henne.

Jag bedrog mig ej. Mamsell Rönnqvist är ett mycket behagligt umgänge, min bror. Hon visar sig utan fasoner, och tillät mig snart en närmare bekantskap. Hon är en öppen och älskvärd karakter, ej precist en vacker figur, men det glömmer man snart för hennes talanger.

Såsom du vet, är hon guvernant hos Presidenten ***, och gjorde nu en liten resa med "pullorna," eller Presidentens yngsta döttrar, ett par små söta änglar, för att vid Medevi brunn träffa pappa sjelf, och emellertid bese landet. — "Mamsell Rönnqvist är i sanning bra rask, sade jag, som så på egen hand vågat sig ut med dessa sina små elever." — Lappri, svarade hon med ett intagande leende och en behjertad ton, det är icke så farligt. Presidenten, som gjort sig till regel, att noga följa sin sal. frus principer i uppfostran, tillåter mig väl icke gifva hans döttrar en undervisning, som skulle föra dem in på lit-

teraturens högre bana, hvilken uteslutande skall vara mankönets egendom —

"Förlåt mig! mamsell Rönnqvist har ypperligt visat, att litteraturen icke är männens monopolium."

Låt oss icke tala om det lappri, Ni menar, sade hon med en mine, hvari den renaste frihet från all egenkärlek speglade sig.

"Men tillåt mig dock fråga, huru Presidenten * * *, trogen sal. Fredriques grundsattser, kunnat åt ett så litterärt fruntimmer, som Ni, anförtro sina flickors uppfostran, då han högtidligt förklarat sin önskan, att de ej få bli lärda fruntimmer? Eller, om Ni svarar mig, att Presidenten först, vid ert antagande i sitt hus, hoppades i Er finna en person, som icke viste mer än andra guvernanter: huru kunde han likväl, vid en närmare bekantskap med era talanger, tillåta Er qvarstanna?"

Han blef i sanning också stött, när han upptäckte, att jag låtit hans äldsta dotter Edla forska i sådana författare, som Plato och Forsell, men —

"Jag förstår; när han emot sin förmodan fann Edlas uppfostran genom er förnuftiga vård taga en så lycklig vändning, förlät han Er sjelf ert eget fina bokvett, och tillät Er äfven meddela era

elever så mycket, som deras unga sinnen kunde inrymma?"

Ja, han gjorde verkligen så.

"Och sedan kanske — men förlåt mig, mamsell Rönnqvist — sedan befrämjades kanske försoningen allramest genom vissa ömsesidiga förhoppningar —"

Hva falles?

Jag kom ihåg dessa ord, redan en gång förut yttrade i Presidentens närvaro, och märkte, att jag var på god väg att begå en stor ohöflighet. Jag afklöpp derföre hastigt denna samtalstråd. Mamsell Rönnqvist hade den belefvenheten att icke visa sig ond.

När jag såg, att hästar till vår afresa ändtligen anländt, gjorde jag med mamsell Rönnqvist en öfverenskommelse till gemensamt nöje. Hon med sina älskvärda små elever steg upp i vår katesch, så att vi nu blefvo endast fruntimmer derinne, då deremot ungherrarne Frans och Julianus i stället fingo stiga ur och åka tillsammans i mamsell Rönnqvists vackra trilla.

Vi skrattade alla åt detta glada ombyte. Sanningen att säga, hade jag mina små hemliga planer derunder. Först och främst fick jag de begge förlofvade litet åtskilde, hvarigenom jag förmodade, att de vid hvarje station skulle återse hvarann med dubbelt nöje. För det andra ön-

skade jag verkligen af allt hjerta få min brorsdotter Aurora något mera talsam. Att Aurora alltid inom sig burit varma, romantiskt ädla känslor, hafva vi aldrig tviflat på. Men nog är det hyggligt likväl, när ett fruntimmer icke blott eger, utan tillika kan tala om sina tankar: med ett ord, kan öppna sin mun. Detta hoppades jag, att Aurora skulle vinna genom umgänget med mademoiselle Rönnqvist.

Pullorna voro de första, som med en munter satts hoppade på fotstegen in i vår kalesch. Sedermera uppstod en liten tvist om sittningen. Att jag, såsom allas vår tant, skulle sitta rätt, derom blef ingen fråga, gubevars. Men mamsell Rönnqvist hade den artigheten att nödvändigt vilja åka baklänges i stället för Aurora, och hon tvang sig verkligen till att få göra det en liten stund. Men slutligen vann Aurora likväl, genom en viss löwenstjernsk tournure i sin bön, så mycket öfver vårt främmande, att hon satte sig rätt, bredvid mig, och tillät min brorsdotter intaga den för henne mer passande platsen. Pullorna upplifvade kaleschen med skratt och anmärkningar om buskar och torpstugor, som vi foro förbi.

När jag kände mamsell Rönnqvist sitta till höger vid min sida i kaleschen, då först tyckte jag allting vara i sin fullkomliga riktighet, och

jag framtog min lilla sockergrynsask för att derur bjuda pullorna, och, om möjligt, få dem så tysta, att ett förnuftigt samtal i vagnen kunde uppstå.

Det lyckades stundom. Vid ett sådant mellanskof togo mamsell Rönnqvist och jag hvarandra i hand, under öfverenskommelse, att hon hädanefter blott skulle kalla mig Eleonora, ja till och med Nora; hvaremot jag, som verkligen ej kände min grannes förnamn, utbad mig att få kalla henne *Angelika* efter den unga qvinliga artist, som hon så väl aftecknat, och som på ett så lyckligt och ovanligt sätt blifvit räddad ifrån tjuren genom den rådiga fröken Gretas åtgärd *), hvarefter hon sedermera reste till Rom.

"Ni känner mycket väl mina små stackars poetiska alster," sade hon anspråkslöst och hjertligt.

Hvem i Sverige känner icke Er, goda Rönnqvist? sade jag. Men hvad menar Ni med små, stackars — så anser dem ingen.

"Jo, jag sjelf anser dem så", sade hon med minen af en ängel.

Ni skall icke tala på detta sätt med mig. För att säga Er sanningen, bästa Angelika Rönnqvist, så är jag den person i hela min slägt, som mest sympatiserar med Er. Min bror Hugo Löwenstjerna har ännu ej haft tillfälle att annars än i

*) Se Nya Teckningar ur Hvardagslifvet sid. 99.

tryck studera Er, men jag kan ansvara för, att också han älskar Er; ehuru jag hörde honom en gång yttra den önskan, att en så förträfflig penna äfven borde se sig om i andra kretsar, än salongernas, och icke anse hvarje känsla oren, som vågade finnas på andra ställen, än i väl möblerade rum, eller hos personer, som försynen icke begåfvat med de privilegierade klassernas namn och välskurna kläder. Jag sade honom, att han säkert häruti misstog sig om Er, och att Ni visst icke hyllade en i vår tid så illa passande aristokrati; med ett ord, att Ni hade för mycket hjerta, att icke hylla och älska folket. Härvid log min bror med en innerlig vänlighet, och jag fick tillfälle att tillägga —

"Hvad tillade min Eleonora? säg det utan förbehåll, jag gör mig en ära af att tåla alla kritiker — jag är —"

Söta Angelika, det jag tillade var visst ej en kritik; det innehöll tvärtom det största beröm jag kunde gifva Er. Jag upprepade hvilken stor talang Ni visat just deruti, att Ni kunnat upptaga er kusin Beatas förut tryckta historia om familjen H *, och derpå skrifva en variation, hvaruti, utom personernas namn, karaktererna äro nästan alldeles desamma, äfvensom händelserna föga skilda derifrån; och likväl göra allt så mästerligt,

att man läser Er med samma tillfredsställelse, som man hör ett gammalt thema behagligt omgjordt igen, föryngradt, på nytt födt.

Angelika såg på mig.

Mina ord måste icke stöta Er, söta Angelika, fortfor jag; ty i en tid, som vår, då verlden stått nog länge, för att något nytt mer skulle kunna uppfinnas, ligger storheten och styrkan just uti att på ett vackert och intagande sätt säga om igen, hvad hela verlden längesedan vet och tusen gånger hört. Är det icke så?

Härvid nalkades vi hvarann än närmare i vagnen. Angelika tryckte en brinnande kyss på min mun, och jag såg en vacker tår tindra i hennes ljufva ansigte. "Så är det! ja just så är det!" sade vi begge på en och samma gång.

Pullorna räckte upp sina händer för att visa huru tomma de voro, och jag öppnade min ask, för att derur äfven tillfredsställa dessa små skälmaktiga flickor.

Djupendal.

Sedan vi åkt en stund, kommo vi midt på den stora och ryktbara skogen Käglan, der ett litet ställe ligger — ett skogvaktar-torp, tror jag, som heter Djupendal. Der höllo vi stilla med begge våra åkdon. Hästarne skulle pusta, äta hästbröd och vattnas.

När allting var i ordning till fortsättning af resan, saknades Julianus. Vi sågo oss om åt alla hörn och kanter, men denna vårt sällskaps hufvudperson fans icke. Vi sågo oss mycket om — Och se nu fans icke heller Aurora —

. . . .

. . . .

(Fragment).

"Hvad söker du der borta i täta skogen ibland mossan?"

Jag letar efter Calla palustris, svarade Julianus.

"Men, fortfor Aurora, hela verlden väntar på dig der borta i Djupendal, hästarne fnysa af otålighet. Icke går det an att botanisera nu?

Jo, jag botaniserar här med mycken framgång. Ser du, jag har handen full af blommor?

"Men Julianus —"

Men Aurora —

"Icke rår jag för, att den hyggliga menniskan tog bort din plats i kaleschen," svarade Aurora. Hon stod i en ställning, som tydligt visade, att hon genast ämnade gå tillbaka till Djupendal. Likväl — icke utan Julianus. Och han gick allt längre in i skogen. Således följde Aurora.

. . . .

Jag skall säga dig, sade han efter några ögonblick, jag har en plan med min botanik, som

ännu ingen anar. Du vet, att jag på min farbrors poetiska aftnar ännu ingenting berättat, ingenting roat Er med. Men jag har länge gått med en alldeles härlig plan.

"Men, går det an att vi sitta här längre i skogen, Julianus? hästarne vänta fasligt."

Om det ej går an att vänta på oss, så går det ju an att åka ifrån —

"Ifrån oss!" utropade Aurora.

Du måste höra på min botaniska plan, Celia. Kom hit; ser du grön, frodig ljung med små välluktande röda blommor öfver klippan fot här; sätt dig! Jag har mycket att tala om.

"Men . . det kunde vi tala om under åkningen."

Kan icke ropas ända ifrån trillan bort till kaleschen.

"Ah!"

Jo, jag har i sinnet att utarbeta en Naturalhistoria för Poesien. Skaldekonsten har ett stort behof af en utförlig Naturbeskrifning, just inrättad för det poetiska, och icke blott, som hittills, för vettenskapen eller för ekonomien; jag försäkrar dig, Aurora.

"Jag förstår aldrig ett ord, Julianus."

Säg mig då, huru skall det i våra dagar snart gå med en poet, som behöfver göra sina

liknelser? Sol, Måne, Stjernor, Hafvet, Vestan, Liljan och Rosen, en och annan Ädelsten — se der nästan hela förrådet ur naturens verld, som han har att gå till, för att skapa sina metaforer! Hans läge är beklagansvärdt. Hvilken oändlig fattigdom? Allt, hvad han framställer, måste vara likt antingen sol, måne, stjernor . . eller några få andra artiklar, hvartill hela hans förråd inskränker sig. Tror du icke, att dessa föremål genom det ständiga bruket skola utnötas? Jo, Aurora, de äro utslitna längesen redan. Om jag till exempel skulle likna dig vid min *stjerna*, hvad skulle du säga om mig?

"Jag skulle kanske kalla dig min *måne* — ha, ha, ha, — nej, det är för rasande. Du är elak, Julianus! jag har alltid obeskrifligt älskat månen; men du har nu skämt bort min glädje, mitt hjertas innerliga och varma glädje af månen. Hvarföre skämta så?"

Det är icke skämt, är icke elakhet. Jag älskar månen och dess himmelskt intagande sken, jag älskar solen — ach, jag älskar . . men, det är kanske för att få deras skönhet räddad, som jag icke gerna ser och hör dem ständigt manas fram att vara lika allting i hela verlden. O Aurora, det är af en outsäglig kärlek, som . .

"Som du ler öfver Månen . . eller öfver mig?"

Nej, tala icke om det; men jag kommer igen till min botanik. De höga och stora Naturgestalterna skulle ej af skalderna utslitas, om de egde någonting mera att gå till. Och de skulle utan tvifvel ega mycket mera att till liknelser använda ur en natur, som är millionär, om endast allmänheten sjelf viste mera. Ty, ser du Aurora, det är icke nog, att skalden känner det naturföremål, han vill begagna för sin metafor; hans åhörare, allmänheten, måste också vara så bekant dermed, att bilden genast slår an på imaginationen utan tankens arbete och ansträngning, annars duger den bilden icke att bruka för poesien. Till exempel, Aurora, om jag skulle likna dina händers hvithet vid en skön Talk-jord, hvad skulle du säga?

"Jag skulle tillbaka likna dig vid Magnesia."

Aha, jag märker att du vet mer än jag trodde. Men om också du, Aurora, är ett glädjefullt undantag, som förstår dig på talk och magnesia; huru mången af den öfriga, lifliga, och för poesi stämda ungdomen känner likväl så mycket af naturen, att en skald kan våga några liknelser utom de tio, tolf vanliga och utnötta bilderna? Tro icke, att jag just vill införa magnesia, svafvelsyra eller bensvärta i mitt förslag — nej — men det är visst och sant, att en stor mängd vackra,

högst intressanta mineralier, blommor och djur finnas, som genom sina särskilda egenskaper och behag skulle vara mycket passande och fördelaktiga att kunna få bruka till liknelser — och till liknelser på liknelser.

"Till exempel: Hyoscyamus niger?"

Bolmört? Du är elak, Aurora; du får icke le öfver mig och min botanik. Jag menar ganska allvarsamt. Men en stor svårighet ligger i vårt stackars språk, emedan många af våra naturalster, som genom skönhet eller egenskaper af tusen märkvärdiga slag skulle göra en förträfflig nytta i poesien, hafva sådana namn, att de i ögonblicket döda all högre ton, all musikalisk stämning hos åhöraren, blott man nämner dem vid namn. En liten, ganska vacker, hvit blomma, hvarmed jag skulle vilja likna din pannas färg i denna stund, är *Saxifraga*; och det går ännu an på latin, men skulle jag komma fram med *Stenbräcka*, och säga: Min flicka satt hos mig, med pannan skär som stenbräckan, hur gick det då?

"Endast jag blef van, så skulle det gå bra."

Du har rätt; jag tror också, att blott man hunne vänja sig, så skulle det bli mycket bra. Men jag är rädd, att man aldrig skulle börja vänja sig. Ty, hur mången af dem, som älska

poesi, vet hvad en Stenbräcka vill säga, eller hur den ser ut? Oxögon och Käringtänder äro rätt täcka blommor, och hafva vid närmare betraktande en underbar, en intagande gestalt — men hvem kan ens nämna dem i vers? Tar man sin tillflygt till Linnæi latin och säger *Anchusa officinalis*, så låter det väl bättre, men då vet ingen, som man läser upp sin vers för, hvad man talar om.

"Det är mycket svårt, Julianus."

Men det skall öfvervinnas. Jag har föresatt mig, att öfverraska farbror Hugo med en botanico-poetisk afhandling, som skall intaga honom. Jag skall säga dig, Aurora, det är egentligen endast illa med våra inhemska alster, emedan de stå på den tvetydiga och olyckliga punkten, att på en gång vara i hög och vacker mening obekanta för den större allmänheten, och likväl tillika i platt mening alltför mycket bekanta. Deremot finnes ett stort antal utländska, i synnerhet orientaliska — indiska, persiska växter, djur, mineralier och naturmärkvärdigheter af oräkneliga slag, som, om de gjordes mera allmänt kända, både till namn, utseende och beskaffenhet skulle erbjuda en stor och dyrbar skörd för liknelser, till glädje för skalden och för hans åhörare. Mins du Lotus-blomman? Areka-palmen? Bananas-trädet?

"Och mins du, Julianus, det underbara Mango-trädet, som du beskref för mig en gång ur Ramajon! O tala om Ramo och Dscharrasonda!"

Aurora? Du anar min mening? och min botanik? himmelska flicka! en stund, när tvenne väsenden fatta hvarandras tanke djupt, då flyger ett sken, liksom eldvingen af en snabb, brinnande fågel förbi ögat.

"Julianus, jag skulle också vilja likna dig vid något. Jag söker, jag eftertänker; min botanik är så fattig! o tillåt mig . . jo, nu har jag funnit min liknelse . . jag känner ej något *fullkomligare.*"

Säg ut, hvad liknar du mig vid?

"Jag liknar dig vid *Julianus.* Jag har eftertänkt, jag har eftersökt, jag har pröfvat; men ingen annan liknelse duger, ingen annan passar — ingen annan träffar rätt —"

(Trogna, älskvärda skog, du behöfver nu ingenting vidare omtala.)

(Slut på fragmentet.)

. . . .

. . . .

"Ä' di redan bortresta!"

Ja (svarade mor på Djupendal, och såg skälmskt på den frågade, bestörta Aurora), men herrskapet

sade, att så snart herrskapet kom hem ur skogen, så kunde herrskapet åka efter i trillan.

"Är trillan qvarlemnad?" utropade Julianus.

Ja, och hästen.

"Således har nu Frans återfått sitt rum i kaleschen? Aurora och jag skola åka tillsammans i mamsell Rönnqvists vackra åkdon? — Bra! sätt dig upp Aurora! Jag skall köra för dig, och du skall få flyga fram — huj — Du är ju road af att åka fort?"

Ach ja, när en kör, som kan hålla i tömmarna!

Men — anmärkte åter mor på Djupendal — om unga herrskapet kör för fort, så hinner unga herrskapet för snart efter, och får fast på herrskapet i kaleschen.

"Du Hyoscyama nigra!" mumlade Julianus mellan läpparna, och såg med ett par ögon på gumman, som dervid leende visade ett par hvita tandrader, neg och gick in i sin stuga.

Klatsch! och det bar af ifrån Djupendal.

Medevi.

Bror Hugo, vi hafva passerat genom Örebro, en stad, hvarom Riksdagshistorien vet mycket, Geografien litet, och Poesien intet.

Men vi kommo längre fram. Jag håller före, att *Nerike* alldeles icke har sitt namn af *Neri Jarl*, utan att det betyder Ner-rike eller Nederland: det är Sveriges *Pays bas*. Tillåt mig den förmodan, att hela landet söder om Örebro varit en sjöbotten i sina dar. Mosås' slätter ger jag raggen, men vid Kumla repar det sig och blir vackrare.

Huru det var, kommo vi till Stjernsund. En obeskriflig känsla intog mig vid öfverfarandet af Östgötagränsen. Utsigten började vidga sig öfver ett stort inländskt vatten. Wettern upptäckte sig som en omätlig, aflång spegel. Det var klart väder; jag tror, jag kunde se ända ned till Wisingsö.

Sällskapet af Angelika Rönnqvist blef mig mer och mer dyrbart. Händelsen, som gjort, att Julianus och Aurora kommit att åka för sig sjelfva, och att Frans blifvit åter försatt i kaleschen, hade de bästa följder; ty han och Angelika kommo derigenom i samtal, som på det högsta roade mig. Inneslutna, bundna känslor högaktar jag, och jag vet flere unga af min omgifning, som på dem sätta det största värde. Bara de icke ibland blifva litet vidbrända genom sin alltför myckna inneslutning? Bror Hugo, jag är och förblir tant Eleonora, och jag tycker om öppna fasoner. Frans

och Angelika kommo slutligen öfverens om hvad som utgjorde menskliga lifvets fördelar, och hvari dess glädje bestod. Hvad jag mest tyckte om vid deras samtal, var, att de icke genast kommo öfverens, då det skulle hafva varit slut; utan de öfverlade länge, och det intresserade mig obeskrifligt att höra dem tala. Det skulle säkert också roa dig, min bror, lika mycket som mig, om jag förmådde i mina minnen skänka dig någon del af deras ord. Men jag mins ingenting mer, än att det intog mig, under det jag hörde derpå. De sade vid slutet ungefär detsamma som vid början, så att jag icke kan förklara, hvarföre de skulle behöfva en lång tid, att förstå hvarann; men deri låg sjelfva lyckan, jag hade ingenting annars fått höra.

Jag märkte att Frans var i sitt element, och det gladde mig att finna, med hvilket nöje han lät sig beherrskas af Angelikas öfverlägsna talargåfva. Andra herrar sätta sin ära uti att vara stora män, när de tala med fruntimmer, såsom jag ofta märkt. Men jag fann med tillfredsställelse, att vår Frans saknar en så illa passande karlavulenhet. Angelika Rönnqvist var flera år äldre än han, det kunde derföre också anstå henne, att hafva främsta ordet i resonnemangerna; men jag upptäckte äfven härvid ett nytt skäl att

vara nöjd med Frans, för det, att han icke liknade så många andra vår tids unge män, som sätta sig öfver att tala hjertligt med äldre fruntimmer; säga satirer om ålder m. m. Tvärtom, han var intagen af vår intressanta reskamrat. När du skrifver till oss under resan, bror Hugo, så skänk Frans några uttryck af ditt faderliga välbehag öfver honom, ett litet beröm, eller så, utan att han likväl anar mig vara orsaken dertill; han förtjenar det. Emot mig är han beständigt uppmärksam — en sak, som jag icke alltid får tillfälle att anmärka om alla mina öfriga älskade slägtingar.

Vi nalkades trakterna af Medevi, och det smärtade mig, att stunden kom, då jag måste skiljas ifrån min Angelika. Hon skulle nu snart försvinna ur mina Reseminnen, på samma sätt som den rätta Angelika försvann ur Hvardagslifvet och reste bort till Rom: kanhända begge, för att aldrig mer återkomma! sorgliga tanke! Jag skulle vilja resa till Rom, jag med — dock nej — detta är en obeskedlig önskan; jag vill aldrig lemna dig, min älskade broder Hugo. Men det faller mig något in. Sedan mamsell Rönnqvist fulländat sitt åtagande med Presidentens döttrar, skulle vi ej kunna föreslå henne en befattning hos oss? att leda våra yngsta flickors uppfostran hem-

ma på Jagtslottet, då de säkert med tiden blefve bättre än de öfriga barnen? Detta är emellertid blott en flygtig tanke. Jag har lust att sondera henne litet. Men nu tillbaka till vår resa.

Vid Rå stannade vi. Magnifika filbunkar och färskt bröd! Jag, med pullorna vid sidan, och de flesta öfrige af sällskapet läto sig väl smaka. Angelika och Frans satte sig icke ännu — ej af brist på smak för den ypperliga sura mjölken, men de hade funnit ett nytt ämne, som först borde utredas. Det smärtar mig, att jag i detta ögonblick drogs af min natur, mer än jag kanske borde, ifrån dem till min filmjölk.

Angelika har i Frans gjort en eröfring. Jag beundrade inom mig ett fruntimmer, som hade lika mycken förmåga att fängsla unga, som gamla, och som var lika utmärkt person, som skriftställarinna.

Efter en stund saknade vi Angelika. Vi sågo oss om efter denna vårt resesällskaps hufvudperson. Vi sågo oss mycket om. Och nu saknades äfven Frans!

Hvad skulle vi göra? Jag föreslog Aurora och Julianus att lemna trillan och sätta sig upp hos oss i vagnen igen. Vi lagade oss i ordning,

af-

afreste och lemnade mamsell Rönnqvists eget åkdon qvar, så länge, för de begge saknades räkning.

. . . .

(Fragment.)

Kring stationen Rå, en half mil nära Medevi, fans ingen stor skog, som Käglan, men en behaglig trakt med löfträd ett stycke upp ifrån landsvägen.

"Säg mig likväl, Angelika," sade Frans efter ett ögonblick, "jag har mycket tänkt derpå; hur kommer det till, att naturens skönheter slå an så innerligt på menniskohjertat? slå an nästan mer, än sjelfva hjertats egna skönheter? Hur kommer det till, att dessa träd kunna vara behagliga för en varelse, som menniskan, en ande? — då träden sjelfva dock intet annat äro, än liflöst trä, tillhörande den materiella principen?"

Skall jag behöfva säga Frans mina tankar härom? svarade hon med ett vackert och mildt leende. Det är icke trästyckena, som förtjusa oss, icke det materiella, liflösa innehållet; utan den idealiska form, hvari trädens sjelfva gestalter stå fram för våra ögon.

"Blott deras form, Angelika? Jag skulle icke gerna vilja tro, att formen ensam så kan intaga. Åtminstone när jag ser mig omkring bland men-

niskor, träffar jag personer, som, hvad formen enskildt angår, just icke skulle fängsla mig: men likväl hafva de något —"

Med menniskor är det helt annat, Frans. Hos dem är det innehållet, som intar. De behöfva ej alltid hafva en så utmärkt skepnad i det yttre —

"Alldeles — afbröt Frans. Men, goda Angelika, kunna vi med fullkomlig rättvisa säga om naturens fenomener, att de äro utan allt älskvärdt innehåll, blott hafva en form, som förtjusar? Månne de äro så alldeles liflösa?"

Visst icke heller liflösa, Frans, om Ni så vill. Tvärtom, de lefva ett organiskt, ett underbart lif. Men jag vet ej, om jag med Er vågar fördjupa mig i detta ämne?

"Med mig? hvarför icke?

Jo uppriktigt, Frans — jag har en liten rädsla för Er alla af familjen Löwenstjerna, som jag hört omtalas, och äfven läst om — eller, rättare sagdt, ej just en rädsla, men jag vet icke, en — ett — något, som håller mig på afstånd. Dock, för att vara ännu mer uppriktig, så hyser jag denna rädsla minst för Er, Frans, sedan jag nu närmare lärt känna Er.

"En rädsla? Jag förstår Er icke, Angelika?"

Frans har åtminstone säkert den egenskapen, att icke blifva stött, om jag talar ut min mening?

"Stött? jag kan ej inse anledningen till denna fråga."

I korthet då, efter denna explikation skall vara —

"Explikation? Angelika, gif mig den ur ert rena, goda hjertas oförställda tycke."

Nåväl — förlåt, om jag är en Mimosa sensitiva! Jag fruktar herrarne Löwenstjerna hafva en viss förnämhet, en afvighet emot allt det ideala i verlden . . en viss, hur skall jag säga? hårdhet, vildhet, köld, sturskhet . . kan detta ord ursäktas?

"Se på mig, Angelika, och upprepa ännu en gång er fråga!"

Icke just heller så mycket hos Er, Frans, anmärker jag hvad jag sagt; men alla menniskor på Jagtslottet äro icke så goda som Ni. Ett begär att förlöjliga det ideala, en skär ironi . .

"Ironi öfver jorden, ej öfver himmelen."

Men himmelen ironiserar icke jordens fel, o Frans; himmelen gråter öfver dem.

"Äfven i ironi är en tår. Men jag inser hvart Ni syftar. Detta har en likhet med de hypokondriska frågor, som stundom plåga äfven min älskade tant Eleonora. Ni känner oss icke, Ni skall hafva svårt att finna en man med så idealiskt sinne, som min vördnadsvärde fader Hugo."

Om så är, hvarföre finner Ni så ofta nöje uti att le — bele —

"Nöjet tör vara olika för menniskor, bästa Angelika. Mina slägtingar och bekanta finna det helst i det glada; men hafva visst ingenting emot om andra menniskor söka det i annat."

Känslan, Frans, är likväl en helgedom, som ingen får såra.

"Jag skall icke med många ord kunna göra Er reda för mina anhöriges känslor, ehuru jag af alla mest förstår att tala derom. De öfrige hafva stundom den egenskapen, att kanske för mycket tiga med sina sensationer. Men det kan jag försäkra Er på min heder, att känslor hafva de. Äfven påstår jag, att aldrig har ifrån deras mun kommit något förlöjligande af känslor, som äro rena, upphöjda, och i sanning förtjena namn deraf; ja, i sjelfva verket icke förlöjligande af någonting."

Och det är verkligen sant? frågade hon med en glad och varm blick.

Frans svarade henne intet, men såg med en dylik blick på henne. De fixerade hvarann länge. Och begge uthärdade detta eldprof, som slutligen upplöste sig i ett fint och vackert leende.

"Det fägnar mig, att Ni kan le, Angelika.

Ni begriper då, att det fins ett leende, som är möjligt, utan att känslan såras deraf?"

Låt oss återkomma till våra löfträd här, och orsaken till den förtjusning, den rent, oskyldigt och öfverjordiskt vackra förtjusning, som en ädel menniska känner vid åskådandet af naturens fenomener, sade hon.

"Ja, Angelika, utveckla för mig denna hemlighet; hvad jag skall tacka Er!"

Denna hemlighet står på idealisk grund, Frans. Se på grenarne och löfven i detta träds krona. Hvilken grazie andas icke hvarje rörelse hos den för vinden gungande grenen? Denna grazie har sitt rätta hem i andens himmelska land, men den uttrycker sig i naturens former såsom i en spegel. Menniskans hemlighet, hennes storhet och underbara förmåga är, att hon kan se i spegeln — naturen — och se hvad deri visar sig.

"En menniska kan ju äfven se uti en annan menniska, som i en spegel?"

Äfven det, Frans. Ty menniskan är både en gestalt i naturen, såsom alla öfriga föremål inom dess krets; och tillika en ande, som har förmågan att skåda — skåda in i naturen. Derföre kan en menniska på en och samma gång vara spegeln, hvari andra se, och tillika sjelf vara en,

som ser. Det kan intet träd, ingen blomma: en blomma kan endast ses, och vet ingenting deraf.

"Angelika, när menniskorna spegla sig i hvarandras väsenden — det är en himmel! Då är, för att följa tråden af er egen beskrifning, den ena menniskan en ande, som ädelt fröjdas af den andras natur; men denna är också, å sin sida, en ande, som ser den förra framför sig såsom en skön natur. De glädjas ömsesidigt, de njuta idealiskt af hvarann."

Hvad skulle icke lifvet äfven på jorden kunna vara, Frans, om de dödlige icke skämde bort det för sig och andra. Men de förstöra, ty värr, så gerna hvarandras speglar. Det händer så ofta, att när menniskor förstå hvarann, älska hvarann, spegla sig i hvarann; då finnes en tredje, som icke fördrager de tvenne andras glädje, som icke kan lefva, icke draga andan vid anblicken deraf. Det gifs personer, Frans, som omöjligt kunna lida, att andra menniskor komma öfverens, ja, hvilkas hela lefnadsyrke tycks endast hafva gått ut på, att skilja själar och hjertan åt.

"Afskyvärda karakterer! och hvad vinna de? att, när de upptäckas, blifva mål för ett djupt hat, ett innerligt förakt — o —"

De blifva så, Frans; men det dröjer ofta länge, innan de upptäckas. De gå till sitt mål så

hemligt; ja, mången gång omedvetet af dem sjelfve. De handla af natur, äfven de. Ty de äro så beskaffade, att de känna en djup, oförklarlig olust, när de märka, att andra komma öfverens; och de känna ingen svalka i eget hjerta och själ, förrän de satt missförstånd och köld emellan andras varma hjertan. De göra det icke genom öppna osanningar eller förtal. Nej, de sätta blott sina egna kulörer på saker, som hända: gifva vinkar och halfva ord. De veta knappt med sig det onda de göra; ty de mätta derunder blott sitt eget inres rysliga törst — törsten efter att som hufvudpersoner vara med i alla förhållanden — och hvilket ej kan vinnas utan andras skiljande ifrån hvarann.

"Men, om någon varelse fins sådan, som Ni skildrar, den måste väl ändå, med så mycken dold elakhet, ej kunna annat vara än olycklig? Kan den icke varnas?"

Varnas? sade hon. Sådana varelser förstå inga vinkar, äfven de tydligaste; de kunna ej annat än lofvera med de förhatliga segel, de en gång spänt. Och hvarföre? ty de veta icke alltid af sin egen elakhet. De känna sig blott handla af en drift — den, att skapa olycka och köld emellan andra. Varnas? en sådan varelse låter sig aldrig varnas. Äfven om den ser omkring sig hela skaran af bleka figurer, som blifvit skilda ifrån det

käraste de egt, för att sedan bilda en cirkel omkring den, som, utan att de insett det, gjort all deras olycka; så låter dock den varelsen af fysiognomiernas blekhet icke varna sig. Figurerna följa, likt den bedröfliga svansen, en komet, som går i spetsen och drager dem i sin tråkiga, otrefliga ringdans. Hvad vinner den varelsen, som skilt de andra ifrån deras enda solsken? Den vinner blott, att få se deras hjertan slocknade i natt, och i deras sällskap få dela nattluften, lik en uggla ibland alla sina ufvar.

"Hu, Angelika," utropade Frans, som förmodade, att en så liflig och dyster skildring ej kunde göras, utan med afseende på någon viss person. "Jag förstår hvem Ni menar; det är ett fruntimmer — det är — det är grefvinnan Augusta, som Ni så väl afmålat i edra Teckningar?"

Visserligen också hon, svarade Angelika, men det porträtt jag gjort, är en mörk silhouette, passande, gunås, för mångas, mångas ansigten.

"Men det besynnerligaste, sade Frans, är likväl, att en sådan varelse kan lyckas i sina företag."

Den lyckas i denna verld, Frans. Den lyckas så mycket mer, just när de själar och hjertan, som den skiljer åt, stå med hvarann på grunden af en oändlig grazie och finhet, på grunden af ett idealiskt spegelglas. Ty det minsta sand-

korn, det omärkligaste grus sårar och förderfvar här glaset. Hvad är icke det obetydligaste grand i ett öga? Och ädla hjertans förhållande till hvarann är retligt, som ögat. Ett grand i ögat, och det ser icke mer! Man finner sig vara kommen på afstånd ifrån hvarann; man vet ej orsaken, men man känner sårande, ja förnedrande, att söka, fordra eller gifva *förklaringar*. Så kommer man allt längre bort. Ett svart krusflor har nedfällt sig öfver speglarna. När de två menniskorna nu ställa sig framför hvarann och vilja spegla sig i hvarann, som förr — hvad se de? de se icke spegeln mer, de se blott ett . .

"Krusflor? o Gud — och svart!"

Så går det så ofta i denna verld, Frans Löwenstjerna; ty våra hjertan äro icke krystaller här. De äro omgifna af en tellurisk drägt, och man kan bedraga oss om hvarann. Men de, som gå emellan och bedraga oss — om de redan på jorden äro innerligt förhatliga, huru tusenfalt, tusenfalt mer skola de blifva det i en annan verld!

"Ljufva Angelika, låt mig få hoppas den lyckan, att intet krusflor någonsin skall hängas emellan oss?"

Frans —

(Täcka, älskvärda lund — omtala ingenting vidare.)

(Slut på fragmentet.)

. . . .

Hvad? hvad? är herrskapet redan bortrest? utropade mamsell Rönnqvist bestört vid återkomsten ifrån promenaden.

"Ja, svarade värden på Rå; herrskapet bad så mycket om sin ursäkt och for. Men trillan är qvar."

Åt Angelika och mig? utropade Frans. Stig upp, var så god; vi hafva ingenting förlorat. Jag anser denna händelse för en lycka. Vi hafva en kort väg fram till Medevi, och der stannar Ni Angelika, är det så? måste det vara så? vi få då icke längre njuta af ert intagande umgänge? Men låt icke derföre en gardin rulla ned emellan Er och oss!

Med en munter satts var hästen borta ifrån gården, och åkdonet följde efter på landsvägen i de nättaste vågrörelser backe uppför, och backe ned.

Brunnsalongen.

Här, bror Hugo, äro vi nu på det vackra och vidt beryktade Medevi, midt ibland sjuka menniskor, som till större delen ändå hafva glada åtbörder. Det hör till kuren och är en helsosam regime. Likväl se de muntrast ut på ryggen.

Ibland andra fick jag betrakta Presidenten ***, hos hvilken Angelika Rönnqvist är guvernant. Det gjorde mig ett stort nöje, att personligen lära känna en genom sina döttrar så allmänt bekant man. Men tanken, att jag här skulle förlora min nya väns sällskap, gjorde mig sorgsen.

Jag såg ibland brunnsgästerna ett rikt klädt, ganska blekt fruntimmer. Angelika gaf mig en vink om, att det var sjelfva grefvinnan Augusta; hon, som gjort så stora och olyckliga försök att skilja fröken Adelaïde ifrån grefve Alarik. "Men, söta Rönnqvist, skulle icke grefve Alarik resa utrikes?" anmärkte jag. — Han skall så också göra, svarade hon, men tillbringar först en brunnstermin här med sin Adelaïde.

Jag såg längre fram i salongen en ung, rödblommig, elegant gäst. Jag hviskade en liten fråga åt min vän. "Det är Otto," svarade hon. — Aha! jaså, det är söta Otto. Jag anade det straxt; hvad Ni har afmålat honom väl, Angelika!

"Visst icke, visst icke väl, goda Eleonora," sade hon med en uppsyn, deri försakelse af allt sjelfberöm på det renaste tecknade sig.

Kom hit, Angelika, hviskade jag ännu en gång. Ni skall få se någonting. Jag och mitt sällskap reser nu ifrån Medevi, ty i vår plan lig-

ger ej att dröja här; men Ni skall qvarstanna med era små flickor. Märk då, för ro skull, på hvad jag nu säger: se på grefvinnan Augusta och Otto — vexla de icke blickar? ser icke grefvinnan friskare ut vid hvarje ögonkast, som vexlas? hvad? månne ej detta skall kunna blifva någonting utaf?

"Jag har verkligen sjelf upptäckt något," svarade Angelika.

Så laga då, att detta utvecklar sig, bästa Rönnqvist. Ni, som är guvernant, och visat Er hafva ett så stort inflytande på hela familjen, att jag tror föga i dess krets sker utan efter edra önskningar — för dessa begge personer tillsammans! — men förlåt mig! förlåt mig! hvarföre blandar jag mig i en familjs angelägenheter, den Ni sjelf sköter så fullkomligt? Jag lofvar mig mycket nöje af Otto. Adiö! adiö!

"Skola vi nu skiljas?"

Jag reser söderut, fortfor jag; kanske se vi hvarann ännu en gång?

"Farväl, goda tant, svarade hon; ty äfven jag vill hafva den rättigheten att kalla dig tant, söta Eleonora."

Farväl förträffliga flicka! kalla mig gerna tant. (NB. ogifta fruntimmer tycka fasligt om, att kalla andra ogifta fruntimmer *tant*, äfven om blott några få år skilja dem i ålder, min bror.)

Farväl, älskade Angelika! När du någon gång reser norrut genom Nerike, så kom ihåg hvar vi bo. Tusen, tusen gånger farväl!

Frans stod ett stycke ifrån och sade, efter hvad jag kan minnas, ingenting; men han tog afsked med ögonen.

Angelika smålog och nickade ett gladt farväl åt Frans.

Jag kysste pullorna och steg upp i min vagn. Henrik slog till en förfärlig sväng med piskan, och det bar af.

Nej, men vänta, jag glömde säga, att ifrån Medevi for på samma gång, som vi, en åldrig herre i lefverbrun syrtut; fint klädd, men ganska mörk i uppsynen. Han fixerade en och annan af mitt sällskap, och jag märkte sedermera under åkningen, att han med sin karickel höll sig på blott ett litet afstånd ifrån vår kalesch.

Andra Boken.

Motala.

Intagande Motala! här, bror Hugo, har man utsigt öfver den smala Wettern och ser Westergötlands kust likt ett vårdslöst kastadt, blågrått vestgötaband ligga midt för ögonen i fonden vesterut. Motala tycker jag om: det heter icke stad, men jag spår, att det en gång skall likna Manchester, som icke heller kallas stad, men öfvergår städer. Hvad tycker du, man dricker icke källvatten här, utan vatten rentut ur sjelfva Wettern! — Sjövatten? — Ja, min bror, men hela Wettern är till sin natur blott en enda stor källa. Den största källa på jorden! Men, om jag rätt påminner mig, så känner du denna notis om Wettern redan förut.

Vi togo vägen förbi Medhamra till Wadstena.

Det är sant, innan jag lemnar Motala, skall jag helsa dig ifrån fru Bagge. Hon mådde väl. Från Linnäs vet jag ingenting.

Jag saknade mycket vårt förra trefliga resesällskap. Jag tänkte så ofta på min Rönnqvist: hon var uppfostrarinna för tvenne älskvärda barn, och äfven i denna dager stod hon för mig dubbelt angenäm. Du vet, bror Hugo, hvad jag me-

nar härmed, du vet huru helig och ljuf undervisning och ledning af små barn förekommer mig — ljuf ända derhän, att jag sjelf ville försöka ett sådant kall, om jag kunde tilltro mig en så stor konst — men ljufvast för mig kanske ändå allramest genom minnet af min egen barndom, då jag handleddes af en man, sådan som Josef S*! Men jag glömmer mig, ursäkta mig. Med ett ord, vi hade gjort en stor förlust. Vi hade nu i stället fått en gammal herre i karickel, en fullkomlig motsatts emot min Angelika. Han måste vara af gammal adel, jag menar åtminstone af äldre än vår, tänkte jag, der jag satt i vagnen och stundom såg bakom mig efter honom på vägen. Likväl tycktes hans stelhet icke komma så mycket af förnämhet, som icke mer af . . ja, jag vet icke. Och teg gjorde han på stationerna, det vet min Gud.

Han hade ändå stora och klara ögon, med hvilka han, när vi emellanåt stannade, gaf hela vårt sällskap besynnerliga ögonkast. Gud ske lof, att Julianus och Aurora icke märkte någonting; han såg, som jag tyckte, mest på dem. Men de voro begge så upptagne af hvarann, så glada, så botaniska (ja, förlåt mig Hugo, men jag kan ej uppfinna ett bättre adjektiv åt två personer, som blommade inför hvarann till kropp och själ), med

ett ord, de voro så linnæiskt lyckliga, att de icke brydde sig om annat, än deras egen vettenskap allenast: och denna vettenskap bestod uti — dem sjelfva.

Wadstena.

Jag vet att du varit i Wadstena, men kanske aldrig den tid, då körsbärsträden stå i blom. Det vill så mycket säga, som att du aldrig varit i Wadstena.

När du undantar det gamla stora Gustavianska slottet med sina vallar; när du vidare undantar röda kyrkan och blå kyrkan — minnen från S:t Brita — så är allt det öfriga bara kojor. Vänta litet! måtte icke det stora Steyernska trähuset nära slottsparken, måtte icke kyrkherrhuset och ett till vredgas på mig! J ären inga kojor, lugnen Eder!

Men staden för öfrigt — ja, och ändock är uti hela Wadstena stad just kojorna, hvad jag älskar och tycker oförlikneligt om. I alla de sneda, småmrutiga fönstren, hvart du kastar ögat in ifrån gatan, ser du magra, flinka händer, som knyppla spetsar på dynor vid fönsterposterna; och på hvarje gård stå körsbärsträd, som i rik, hvit välsignelse luta sin blom emot takens gröna gräs-

torf, hvilken ej räcker högre upp, än sjelfva de små körsbärsträden. Älskade bilder.

Jag tyckte mig tillbaka i Medeltiden, och i hvarje litet hus föreställde jag mig nunnors händer, sysselsatta med klosterarbeten. Dock är det inga nunnor, utan mest gubbar och gummor, som nu för tiden knyppla spetsar i Wadstena.

Den så kallade blå kyrkan är en lemning af S:t Britas ryktbara klosterkyrka; sjelfva hennes kloster ligger bredvid, och är nu inrättadt för . . Inrättningar — jag vet icke riktigt hvilka.

Men jag är fruntimmer och får vara okunnig i Statistiken. Den blå kyrkan är byggd af en vacker sandsten (? Gud låte mig ej säga rasande — nej, skiffersten tror jag det är), bruten vid foten af Omberg i sjelfva Wetterns vattenrand, och hitförd. Bredvid kyrkan ligger en vacker trädgård, icke kyrkogård. Deri växa träd med god frukt. Här hafva kanske nunnor i forntiden njutit frisk luft. Jag satte mig ned under ett plommonträd. Jag var ensam. Det öfriga resesällskapet hade spridt sig åt många håll. Jag satt för mig sjelf och betraktade, huru det skulle vara, om jag vore nunna. Jag tänkte mig tillbaka med varma tankar i den underbara tid, då det utgjorde ett eget stånd, att vara hvad nu så mången är ändå, utan att vara i stånd.

"Huru lik sin mor!" Dessa halfhögt yttrade ord, åtföljda af en suck, hörde jag bakom mig, och jag spratt upp. Jag såg mig hastigt tillbaka och varseblef den förnäma herrn i lefverbruna rocken, som gick förbi utan att hafva märkt mig. Jag följde länge med ögonen hans gång, tills han försvann genom en liten dörr i trädgårdsmuren. Han är olycklig, tänkte jag för mig sjelf, och ifrån denna stund stod vår tyste följeslagare icke längre för mig i en så hemsk dager. Hvaruti kan hans olycka bestå?

Kära Eleonora, var icke nyfiken, sade jag till mig sjelf.

För att befria mig från nyfikenhetens retelse, vände jag mig åt ett annat håll. Då såg jag i en aflägsen del af trädgården, ditåt den lefverbruna herrn hade riktat sina blickar, när han gjorde sitt utrop — jag såg vid en berså under ett stort lummigt päronträd en person — och en till —

Hvilka personer? frågar du.

Kära bror Hugo, var icke nyfiken.

Alldeles som grenarne i det vackra päronträdet ofvan om dem — just så vackert, så intagande stodo äfven de, omslutne af — löf i bersån.

Är det icke nu, som jag egentligen bör vara

tant? är det icke nu, som kallt vatten, enligt bror. Hugos regime, skulle anskaffas? Lika mycket, Hugo, jag är Eleonora rätt och slätt; jag sitter stilla och går icke efter vatten.

Men i sjelfva S:t Britas kloster-trädgård!

Gör ingenting. Klostret fins icke mer. S:t Brita, denna höga, verldsbekanta fru, hon sjelf var gift, ypperligt gift — gift med en lagman i Nerike — hade många barn — ypperliga, ryktbara barn.

Om S:t Brita frågar huru man understår sig göra slut på det af henne anbefallda klosterlifvet och råkas under päronträd; så frågar jag, å min sida, huru hon, fru lagmanskan, kunnat komma derhän att stifta kloster?

Jag är fruntimmer och har lof att vara okunnig i historien. Jag talar allenast ur hjertat och frågar dumt. Icke var det mycket svårt för en fru med åtta barn, att befalla andra gå i kloster.

Men rättnu — rättnu har jag sjelf lust att gå fram till bersån under päronträdet.

Gamla Slottet.

Straxt söder om Wadstena, emellan staden och Starbygård, ligger det gamla mörka Wadstena

slott med torn och vallar, som ännu i dag bibehållit sig och har breda grafvar, fulla med vatten. Grafvarne omgifva slottet i en fyrkant och gå Wettern så nära, att denna sjö sjelf fyller dem.

Jag och hela mitt Löwenstjernska resesällskap gick att bese slottet. Den stora åldriga portgången vetter åt sjösidan. Under det vi trädde genom det höga hvalfvet, som leder in till borggården, hörde jag Henrik och Richard muntert språka om svenska historien, och, om jag icke misstar mig, talade de om den hurtige Engelbrekt, som en dag med sin bondehär stod utanför denna borg, i hvars salar "herrarne höllo råd;" och när desse icke ville rätta sig efter Engelbrekt, steg han sjelf fram, tog Linköpingsbiskopen Knut i kragen och hotade kasta ut honom.

Jag såg härvid Henrik slå en knut på sin kuskpiska, och jag är öfvertygad, att han hade i sinnet förnya sin älskade Engelbrekts gerning, ifall här funnits någon biskop att köra på porten.

Jag sjelf, så Eleonora jag var, påminte mig ock något ur förflutna tider om detta gamla slott. För mina ögon framställde sig historien om kung Gustaf Wasas yngsta dotter och hennes äfventyr med hertig Johan af Ostfriesland. Jag kom ihåg, att han skulle hafva gått ut och in genom ett fönster på Wadstena slott, der prinsessan Cecilia

Wasa då vistades. Förlåt mig, bror Hugo, jag vet rätt väl, att denna historia är underkastad stort klander. Emellertid, när vi kommo in på borggården, gingo hit och dit och sågo oss om, kastade jag ögonen upp åt de grå väggarne på slottsfönstren, och kom att hviska för mig sjelf: "Jag undrar! kanske var just det der Cecilias fönster?"

I ögonblicket hörde jag ett doft, undertryckt anskri, och jag såg min obekante resande i bruna rocken stå mig helt nära. Jag förskräcktes för blekheten i hans ansigte. Han sade icke ett ord, ej heller jag ett ord.

Jag gick undan för att icke besvära honom; men jag tillstår, att jag drog mig till slottsporten, hvarest jag såg hans lilla jockey stå och vänta med hans fina slängkappa. Jag tillstår, att jag smög mig till gossen med livreet, och sakta frågade honom: Hvad heter din herre? — "Baron?" frågade han. — Jaså, baron; men hans för- och efternam? — "Baron Julius K*."

Du förstår — o Hugo — hvilken undran och bestörtning detta namn skulle väcka hos mig. Denne i broder Andreas Wilhelms historia så invecklade man, som jag hört så mycket omtalas, men ännu aldrig sett!

I hast begrep jag, hvarföre mitt utrop om

Cecilias fönster på honom haft en så slående verkan. Och jag, som blott tänkt på en prinsessa af Wasahuset! O Gud, upprepade jag för mig sjelf, här ser jag då för mina ögon den man, med hvilken min svägerska, min älskade Cecilia Löwenstjerna haft så många — så många outredda, obegripna, obegripliga —

Jag hann ej tänka till punkt, ty det gjorde mig obeskrifligt ondt, att se baronen med vacklande steg nalkas sin betjent och af honom fordra sin kappa. Jag hade sårat ett olyckligt hjerta.

En önskan, att på något sätt få godtgöra hvad jag brutit, genomträngde mig så starkt, att, när den lilla betjenten skulle hänga slängkappan öfver sin herres axlar, nalkades jag, så fröken och tant jag var, och jag drog upp kappan med så lena händer jag nånsin kunde. Jag stod bakom baronen, han såg mig ej. När den lilla tjensten var gjord — och kappan lär denna gång hafva kommit bättre och behändigare än vanligt på hans axlar — sade han med svag och rörande röst: "tack, tack, min vän!" — Den lilla jockeyen såg på mig med stora ögon.

Omberg.

När man vid Wadstenas hamn står och ser vesterut, har man för sina ögon en stor vik af

Wettern, som, i fall staden vore Neapel, ganska väl kunde heta *bai*. Viken skapas genom Nässja och Örberga socknar med en landtunga, som löper ut i Wettern och slutar i Kampudden. Till venster om Wadstena bai har man Naddö, ett behagligt herrgårdshus.

Jag och mitt sällskap ärnade nu lemna Wadstena för att besöka Omberg. Omberg är detta Neapels Vesuvius.

Jag skaffade mig underrättelser om baronens helsa. Jag hade stungit en tagg i hans hjerta, och — skall jag neka det? — ej blott derföre ville jag göra mig underrättad om honom, utan jag närde i tysthet en önskan, att bli litet bekant med denne vår slägts hemlighetsfulle vän eller ovän. Jag önskade, att han måtte åtfölja oss. Men jag såg honom icke mer ute på de antiquariska färder, vi gjorde genom staden.

Om aftonen igenkände jag hans lilla betjent vid hörnet af det stora Steyernska Damastväfveriet. Hur mår din herre? frågade jag i förbigående. "Ganska illa, min fru." — Hvar bor han? går han icke ut? — "Han ligger, hennes Nåd." — Hvar? — "Han bor hos ***."

(Således, bror Hugo, heter jag nu Fru och hennes Nåd! ser du, man kommer sig upp.)

Men i detta ögonblick hade jag hvarken sin-

ne att stötas eller glädjas öfver min nya titel. Ganska illa sjuk? upprepade jag; jag bad gossen visa mig vägen till ***ska huset, och sedan anmäla mig hos sin herre. Såsom fru kunde jag ju nalkas en sjuksäng och gifva råd? åtminstone fråga efter helsan.

Jag inträdde på en af Wadstenas större gårdar, och blef införd i ett hyggligt rum. Baron Julius spratt upp och satte sig på sängen, der han förut legat ofvanpå.

"Ursäkta, att jag inträder. Vi hafva utgjort ett sällskap under resan; jag har hört, att Ni är sjuk, ganska sjuk?"

Visst icke, svarade han något kort, nästan hvasst. Jag har den besynnerligheten, att aldrig vara sjuk.

"Aldrig sjuk?"

Jag har den olyckan, att aldrig kunna blifva sjuk.

"Jag är då rätt glad och aflägsnar mig. Förlåt mig emellertid. Vi ämna resa. Ni är ensam, herr baron, min mening var, att om — i fall Ni kunde hafva behof af biträde —"

Reser Ni? jag följer, sade han. — Blek, men utan synbar kroppsansträngning, steg han upp.

Min afsigt är också att resa söderut genom Sve-

Sverige, fortfor han, jag har intet skäl att dröja här längre.

"Tillåta era krafter, att nu fortsätta resan?"

Mina krafter? jag är alldeles icke sjuk. Hvart reser Ni?

"Nu, herr baron, resa vi först upp på Omberg."

Der är en vacker situation, ett målande perspektiv. Jag har intet annat syftemål för min resa, än blott att resa. Således — det vill säga, om ej Ni sjelf och ert älskvärda sällskap misstycker en följeslagare, som jag — så far äfven jag ditupp.

"Har Ni intet mål för er resa? Då reser Ni blott för er helsa?"

På sätt och vis. Jag reser för att bli sjuk.

"Här står icke allt rätt till", tänkte jag, men sade endast: "Ni var ju vid Medevi, var det också för att bli —"

Sjuk? nej. Der blir man hvarken frisk eller sjuk. Också var jag icke der på annat sätt, än att jag reste derifrån. Jag for förbi blott. Men Ni stöts tvifvelsutan af detta besynnerliga tal, hvars klav Ni icke eger. Jag är skyldig en ursäkt. Jag kan icke vara ett angenämt sällskap för Er på resan; likväl lofvar jag, att icke vara obehaglig. Jag vet att Ni hör till Löwenstjernska huset, jag har igenkänt ett och annat ansigte,

ehuru jag aldrig sett dem förr: jag har igenkänt nya intagande drag på äldre förut kända! — Men Ni sjelf — förlåt — med hvad namn får jag —

"Mitt namn är Eleonora Amalia; en Löwensjerna."

Min fröken, jag har hört talas om Er. Ni är syster till Hugo, och till Andreas Wilhelm. Ni är en förträfflig mans syster. Hvad är namnen på dem, som åtfölja Er?

"Mina brorsbarn."

Andreas Wilhelms barn alla?

"Nej endast en, Julianus. De öfriga äro hofmarskalken Hugos barn: Frans, Henrik och Aurora."

Hon heter alltså Aurora? Välsignelse öfver dem! Men jag uppehåller Er, min fröken.

Detta uttryck tog jag som ett höfligt sätt att be mig gå, i synnerhet som den ton, hvarmed han beledsagade sina ord, innehöll något innerligt och angenämt, nästan rörande, likt en bön om förlåtelse. Och ändock var deruti något rätt förnämt, högst förnämt; ej olikt en djupt dold, men likväl ganska tillräckligt uttalad befallning. Jag gick.

Alvastra.

Vi foro ut ur Wadstena på södra sidan, förbi det höga slottets begge smärre östra torn; togo

vägen om Starby gård och sedan in i Aske härad. Här är marken så bördig, bror Hugo, att säden och gräset icke är grönt på vanligt vis, utan svartgrönt af must. Trakten ligger åt alla håll öppen och ser rik ut, men är icke vacker. Man har för ögonen ständigt en — en ofantlig limpa — jag talar som fruntimmer. Omberg ligger verkligen i denna form framför den resandes ögon, när han far söderut ifrån Wadstena stad. Man ser en stor kullrig höjd midt på en vidsträckt slätt, utan sammanhang, när eller fjär, med något annat berg. Tillåt mig derföre ännu en gång likna hela det ymniga Aske härad vid ett slätt och väl dukadt matbord, der Omberg ligger bredvid som sjelfva bullan.

Vi sågo Åbylund på litet afstånd, foro igenom Herresta och Tjellsta, och kommo till en sjö, som heter Tåkern, hvilken skall vara mycket grund, och som man ärnar förvandla till land. Det har jag ingenting emot, ty det var en obehaglig sjö. Kan han duga till land, så skall det vara mig ganska kärt.

Vi voro nu vid foten af vårt Omberg. Här börja utsigterna bli romantiska, vi nalkades Alvastra ruiner och stego ur.

Baronen närmade sig på vägen i sin karickel. Jag hade underrättat mina brorsbarn om hans person, och de blefvo högst oroliga. "Han är icke hemsk, blott olycklig, sade jag; J skolen visa honom aktning och undseende." — Juliani ansigte mörknade mest af allas; vid en blick från Aurora klarnade det likväl åter, och visade sedan det vackraste panorama af skugga och dager.

"Om jag skall tro denna man, så reser han för att bli sjuk," tillade jag. — Torde bli svårt! utropade Henrik skrattande; i denna trakt och denna årstid sjuknar man icke lätt. — Men Aurora såg på mig med frågande blickar, hvari en blandning af förundran och medlidande visade den mest intagande teint.

"Förmodligen, fortfor jag, är hans mening den, att han vill bli frisk."

Det lät likväl icke så.

"Nej, men om jag rätt förstår honom, önskar han få en kroppslig sjukdom, för att, om möjligt, qväfva en annan ännu större, en inre. Så såg han mig ut."

Härvid upphörde sjelfve vår Henrik att skratta. Vi gingo ifrån kaleschen bort i det höga, friska och frodiga gräs, som betäckte lemningarne efter det namnkunniga klostret. Alvastra bär sitt namn

efter drottning Alfhild, säger man. Hon hette också Ulfhild, och var konung Sverkers gemål, men jag vet icke, om klostret äfven hetat Ulvastra. Ännu stå några af murarne upprätt; vi gingo in ibland dem. Stora götiska fönsteröppningar, förmodligen tillhörande klostrets kyrka, och en mur, liknande delar af ett chor, stodo qvar i vördnadsbjudande, groteska lineamenter, och visade oss en rörande tafla. Här byggde en Kung. Och för himmelriket. Gammalmodiga Sverker!

Baron Julius hade nu hunnit ända fram till Alvastra. Han gick in i vårt sällskap med ett lätt uttryck, likväl så, som bad han om förlåtelse för sin närvaro. När han steg öfver de omkullfallna stenblocken, tänkte jag: "dessa äro liggande ruiner. Och murarne här omkring oss, de äro stående ruiner. Men — se der kommer en — en ruin, som går!"

Alla mina slägtingar sågo på honom med en viss vördnad, ehuru mycken köld. Af de berättelser de hört, och som Frans förvarat i sin historia om *Hinden*, var det naturligt, att nyfikenhet och tillbakadragenhet på en gång måste blanda sig i deras fysiognomier. Sjelfva Julianus var icke fri ifrån den förra, ehuru han mörknade allt mer, ju närmare den främmande steg. Aurora förlorade ej sin takt; hon gjorde, hvad jag i ha-

sten glömde att göra, hon bad honom vara välkommen.

"Välkommen? tack, sköna flicka. — Välsignelse öfver Er!" lät det sakta inom hans blåaktiga läppar, under det hans blick flygtigt hvilade på Aurora och Julianus, som stodo bredvid hvarann; och han hade tydligen denna gång en plural mening med ordet *Er*.

Denna pluralis gjorde, som jag såg, en ganska välgörande verkan på Julianus. Han kunde väl icke förmå sig att hörbart yttra något, när han helsade, men hans glänsande och snabba ögonkast på baronen åtföljdes likväl af en liten bugning med hufvudet.

"Ni ämnar Er upp på Omberg?" sade den främmande i en gladare tonart och vände sig till mig.

Ja, herr baron. Det lär vara högt dit upp? kan man åka, eller skall man gå?

"Man kan åka uppför största delen af vägen, svarade han, jag känner den af gammalt; åtminstone till jägmästarbostället, som ligger i skogen ungefär midt på den stora bergskullen, kan man åka. Men man kan också gå — om jag finge föreslå, så gå vi. Det är endast brant i början, det är ett lappri."

Jag såg på honom. Jag hade ansett honom

för en sjukling. Han var lång och så mager, att man väl också kunde förlåtas, om man ansåg honom svag. Hans ansigte var blekt, men med angenäma drag af ett eget slag (såsom från *hofvet*, förekom det mig, NB. jag har aldrig varit på hofvet).

"Om herr baron orkar, nog orka vi," tänkte jag säga, men lät bli att säga det (ty ordet *orka* har alltid plågat mig att tala ut).

På ungdomen gjorde hans förslag en förträfflig verkan. "Ja visst skola vi gå!"ropade Henrik, som ännu höll sin piska i hand och nyttjade skaftet till käpp.

Jag tror, att om baron Julius varit känd för de största brott i verlden, så skulle han likväl hafva vunnit hela mitt resesällskap på sin sida, blott genom den raskhet hans förslag innebar. Den ungdomen! tänkte jag.

(Bror Hugo, oss emellan, din syster Eleonora sjelf måste ännu tillhöra *ungdomen*, ty hon tyckte just som de andra, och biföll med nöje baronens förslag att gå, och icke åka.)

På Omberg.

På hvad sätt gingo vi?

Friherren hade bjudit mig armen, och vårt par gick sist.

Henrik steg uppåt berget främst och smällde ej sällan med sin långa snärt, som gaf ett muntert, men monotont läte i Ombergs backarna, och framkallade smattrande återskall under ekar och bokar. Emellan honom och oss gingo de öfrige. Vägen på Omberg stiger i början hastigt och brant upp, men blir sedan god och lätt att gå.

Baronens lilla betjent i sällskap med Richard Furumo hade skyndat förut uppföre; jag begrep icke orsaken.

Men vi fingo snart erfara följderna. När vi kommit så långt upp, att vi befunno oss, icke på Ombergs spets eller betydligaste höjd, men likväl på dess kulle — ty alltsammans är icke ett berg af vanlig skapnad, utan en bullformig, vacker skogstrakt; — när vi här kommit in i en lund, hvarigenom vägen gick, så mötte oss

En hvit duk, utbredd på gräset. Och smultron! och grädde!

Ach, broder Hugo, om du varit med i denna stund! för första gången önskade jag, att du icke vore en så rik och stor hofmarskalk, att du nödvändigt måst qvarstanna vid dina egendomar, utan kunnat resa med oss.

Artiga lund! gästfria Omberg! vi slogo oss genast ned i gräset.

Baron Julius tog upp en stor guldsnusdosa,

och bjöd mig. Jag stack spetsen af mitt lillfinger ned i hans havannah — jag började förstå, att han var vår värd i hela denna anrättning. Ifrån mig vände han sig med sin briljanterade dosa till de öfrige. Hvad tycker du, Hugo, alla dina barn snusade! Sjelfva Julianus tog emot bjudningen med en liten bugning. Jag såg friherren räta upp sig framför honom, under det han höll fram sin dosa: ja, han hade i detta ögonblick en blandning af på en gång hofman och patriark, och Julianus stod framför honom som en gosse.

Vi lägrade oss nu omkring duken på orientaliskt sätt. Herrarne lågo till största delen, stödde emot ena armbogen. Åt Aurora och mig utvaldes några mossbelupna, omkullfallna stammar, förträffliga att sitta på.

Men smultronen togo aldrig slut! Lilla baronetten (såsom Henrik förstulet kallade den främmandes jockey) sprang och kom åter, sprang och kom åter. Jag kunde ej begripa, hvarifrån de ombergska smultronen så i hast och så ymnigt kunde komma, och grädden sen! Men jag upptäckte slutligen mellan träden på afstånd en liten vacker bebyggd gård. Det var jägmästarbostället på Omberg. Der bodde en modig man hela året om midt i skogen på det stora berget, med hustru och barn. Derifrån kommo smultron och mjölk.

Vid Wettern.

Vi gingo vidare på Omberg och kommo snart till dess betydligaste upphöjning nära invid Wettern. Man har härifrån en vid och behaglig utsigt öfver vattnet bort till hela Westgötakusten, som löper framför ögat ifrån norr till söder. Wettern är en af de djupaste, farligaste och oroligaste sjöar, uppröres snabbt och går då med de förfärligaste böljor. Nu låg han alldeles lugn och glänste klar som en stillad passion.

Baron Julius gick åter vid min sida, och hans lynne hade återkommit till det vemod, vi först sågo hos honom, men som under smultronanrättningen fått en gladare färg.

När vi anländt till den punkt på Omberg, hvarifrån vi hade den omätliga utsigten öfver vatten och land, satte vi oss ned i ring, för att länge och rikt kunna njuta af det hänförande skådespelet.

Hvar och en gjorde sina anmärkningar.

Den främmande sade: Af allt hvad jag sett på jorden, liknar ingenting, ehuru i miniatur, så mycket berget Carmel, som detta vårt svenska Omberg.

"Carmel i Palestina!" utropade Frans. Alla de öfrige sågo äfven på vår bleke resande.

Har herr baron varit i Palestina? frågade jag hänförd.

"Jag har varit på Carmel," svarade han sakta. "Carmel är, liksom detta, icke heller ett högt eller så spetsigt berg, utan en vid och bred plateau, några hundra fot hög öfver hafvets spegel. Deruppe har man en intagande utsigt långt bort öfver Medelhafvet åt vester, liksom vi här skåda öfver vårt lilla medelhaf, Wettern. Vore Tåkern belägen längre ifrån oss, så skulle jag jemföra den med Tiberias sjö eller Gennesaret. Ett saknas; vi se här intet Libanon i nordöstra fonden, om vi dertill icke få taga Kolmordens dunkla sträckning och Motala brinkar derborta. Icke heller hafva vi ett Jerusalem nere på öppna landet, och ingen S:t Elias-grotta häruppe på vårt svenska Carmel."

En resa till Palestina, till det förlofvade landet, är i vår tid, på adertonhundratalet, något ganska ovanligt, anmärkte jag.

"Jag har rest dit, min fröken. Stundom kan i en protestants själ behof uppstå, som skulle kunna kallas katholska. Jag bekänner, att jag icke reste dit såsom Clarke eller Hasselqvist, jag menar som en resande; nej, som en pelegrim. Jag for dit — förlåten, och undren ej så mycket — jag for dit af en inre, stor, oafvislig fordran: af

själens kraf — mina unga vänner. Sådant förstod man, hvad det var, i Medeltiden, och man vallfärdade, för att . . för att . . ja . . för att rena sig. Så var seden. Men den heliga seden urartade till blott och bart ett bruk, till en resa, hvarunder man tiggde och svälte, och menniskan kom slutligen hem sådan som hon for. Så har det gått med så mycket hos katholikerne: så många af deras institutioner hvila på verldsstora grunder, på sanningar, på rent menskliga kraf — tron mig! Men deras bruk blefvo endast bruk, och katholicismen föll. Jag sörjer den icke; jag är protestant. Men — jag är en menniska, och jag for till den heliga grafven."

"Vi protestanter," fortfor han, sedan hans känsla något lagt sig och han åter upphöjde hufvudet, "vi protestanter hafva den fördelen, att vi *kunna* vallfärda; vi kunna det af det rätta skälet, af hjertats fordran, af ett stort behof. Hos oss är det aldrig en yttre fordran. Ingen sed, ingen vana, ingen ära följer oss, om vi begå denna handling. Om vi vallfärda, så göra vi allenast en helig och helgande akt. Ja, det är ej utan en sjelfförsakelse af godt namn och rykte, som vi kunna göra denna handling, vi protestanter. Eller sägen mig uppriktigt! hvad tänken J om en man i våra dar, som gör en vallfart till Jerusalem?"

De Löwenstjernska slägtingarne sågo på hvarann.

"Förstån J mig rätt? Jag menar icke en resa, såsom när man far för att bese ett historiskt intressant land. Nej — en *vallfart.*»

"Och hvarföre? . ."

"Jag var en syndare," sade han med en knappt hörbar, liksom bäfvande stämma, hvarunder han såg sig omkring bland alla i denna slägt; det var som såg han sig om bland sina domare.

Siloa.

Vid hans öppna bekännelse förekom det — underligt nog — det förekom oss, som kände vi oss små inför honom. Julianus fixerade honom länge och sade slutligen: Herr baron, säg mig, hur såg det ut i Jerusalem?

Den främmande såg på hans ansigte länge, genomträngande och djupt, men liksom han ej hörde sjelfva hans fråga. Han sade med en liten nick: "Ja, Cecilia, nu har jag varit i Jerusalem."

Aurora skyndade fram, hon var den första af oss, som varseblef den svindel, som med ett blekt band omgaf den obekantes tinningar. Hon lade sin arm om hans tillbakasjunkande hufvud; vi reste oss alla omkring honom.

Ett ögonblick slötos hans ögon. "Gif mig litet vatten ur Siloas brunn!" sade han.

Vi sågo på hvarann. Siloa ligger vid Jerusalem, hviskade Frans, och vi darrade alla. Men Richard skyndade till en närbelägen källa och hemtade vatten. Vi fuktade den sjukes panna och hans läppar.

"Tack" — sade han och slog upp sina ögon. Han vände sig till Julianus, tog hastigt hans hand, kysste den och sade: "Cecilia! nu måste du förlåta mig."

Jag var af alla den enda, som begrep hans mening, emedan jag påminte mig hans utrop i Wadstena klosterträdgård, och förstod att han i ynglingens ansigte tyckte sig återse hans mor. Jag yttrade likväl ingenting. Men Julianus sjelf, mildrad af en helig instinkt, tog den sjukes hand och kysste den tillbaka: "jag är Cecilias son," hviskade han och kysste hans hand ännu en gång.

"Tack — ach . . tack!" hviskade den sjuke härvid. "Jag tager din förlåtelse, Cecilia. Detta var vatten för mig ur Siloas brunn."

Jerusalem.

"Cecilia!" fortfor baron K*, "du gjorde rätt, att du åter reste hem till en ädel man. Men Cecilia, också jag reste; jag reste bort. Jag for

hit till Jerusalem. Jag har varit i Bethanien, i Bethphage. O Cecilia, på Golgatha har jag varit — är du nöjd?

"Här sitter jag nu på Carmel, o min själs vän! och mina ögon stå ut åt det vida hafvet. Din blick är dunkel, men angenäm och förlåtande; tack, tack; jag är nöjd."

(Jag anför här hans ord, broder Hugo, jag anför dem så godt jag kan. Han yttrade dem under en stor och ljuf hänförelse, och han såg som oftast på Julianus, till hvars ansigte han syntes vända sig med det han sade; likväl ej som till Julianus sjelf, utan det var som såg han Cecilia i hans ansigte. Jag vet ej en gång, om han i denna stund ens varseblef någon annan omkring sig, eller om han viste hvar han var. Det förekom oss, som han ännu ansåg sig i det förlofvade landet. Han fortfor:)

"Salt var den stora hafsböljan, hvaröfver jag hitfor. Himmelens fönster öppnade sig, åskor och ljungeldar störtade ned öfver mitt skepp derutur, och regn, regn, regn. Det svalkade — det svalkade, på hafvet.

"Du var hemma hos den redlige. Och jag steg upp på stranden af den Redliges land, Hans, som vandrat i detta land, Cecilia; jag gick till

Hans graf. Kanske var det då du gick in i din graf, när jag knäföll vid Hans graf?

"Då såg jag upp ifrån den grafven, och jag såg himmelens kamrar öppna sig, men icke nu med åska och regn. De öppnade sig med ljus, med ljus. Du, det var du, som öppnade himmelens fönster öfver mig, Cecilia, när jag stod på Hans graf.

"Nu sitter jag här, Carmel är vackert. Men du skulle hafva sett Thabors berg, der har jag också varit. Ett högt berg; dess öfversta kulle är rymlig och stor. Men du står högre än på Thabor, Cecilia.

"Jag; jag kunde icke komma högre. Jo, jag steg upp på Libanon; men derifrån såg jag Damaskus blott, och blomstrande, rosiga dalar. Cecilia var icke der.

"Jag for öfver Gennesaret, jag for utför Jordanen till Döda hafvet. Jag seglade rundtomkring till de tio städer; men Cecilia var ej der, hon var hos de lefvande.

"Jag steg upp på Hermons berg, jag såg Rubens arfvelott och Gads ängar, jag såg Arnons bäck och Saarons liljor. Cecilia var icke der.

"Jag vandrade genom Jude öcken, jag kom genom vattentom ödemark till Horebs berg, och på Sinai gick jag. Gud Zebaoth, förlåt min djerf-

het! jag steg upp, jag har stått på spetsen af Sinai berg. Men — Cecilia var icke der.

"Sist gick jag till norden igen, till Jerusalem; jag drack ur Siloa, jag badade i Kidron. En harpa tog jag, o David! David, förlåt min djerfhet! Jag steg upp, jag har stått på spetsen af Moriah — och jag sjöng till strängar, såsom fordom du.

"Då öppnade Cecilias finger mitt hjertas tillslutna kamrar, och min tankes fönster klarnade; jag såg åter ut genom min själs fördunklade rutor, och jag sjöng.

"Så gick jag till Carmel igen, här sitter jag nu, och jag ser på det klara hafvet i vester, som fört mig hit till mitt förlofvade land. Här ser jag ditt ansigte, Cecilia, och jag har fått din förlåtelse! O begrafven — begrafven mig här på Carmel."

Han sjönk förbleknad tillbaka i en svimning, och föll mot Auroras och Juliani armar. Endast andedrägten tillkännagaf, att han ännu lefde.

Vår rörelse var så stor, att vi förlorade besinningen af hvad vi borde företaga. Henrik, Richard och den lilla betjenten skyndade dock genast till jägmästarbostället, att hemta en bår.

Ännu en gång slog baron Julius upp sina ögon, och de föllo på de två, som stödde hans

hufvud. Han syntes nu hafva återkommit till sig sjelf igen. "Jag ser du är en yngling", talade han med matt, men högst mild röst; "ja, du är icke Cecilia sjelf, men hennes ögon tala genom dina. Tack, J vackra ögon, för hvad jag hos Er har njutit. Försmå icke min hand, Ni begge — fast jag varit, och är en . . en . . (han tycktes i detta ögonblick sakna mod, att utsäga om sig sjelf det hårda ord, han förut en gång nämt, och han utsträckte handen darrande, såsom med ett halft hopp, att denna hand ej skulle förkastas.) En underbar förening af känslor genomflöt oss i detta ögonblick. Vi påminte oss de mörka och tvetydiga berättelser, vi hört om denna man; Cecilias flykt med honom; hennes återkomst till Andreas igen, men snart derefter förvissnelse och död. Och just nu sågo vi denna vår slägts olycksmeteor glimma upp, liksom den sista elden ur sin aska: glimma upp midt ibland oss, och utsträcka sin spetsiga låga.

För sin utsträckta, bleka, darrande hand sökte han tydligen något föremål. Julianus och Aurora voro honom närmast. "Jag har sett och förstått, sade han, hvad Er emellan är. Hören min sista bön: afslån icke! försmån icke! o försmån icke, att Jag välsignar Er."

Hans hvita hand, upphöjd framför de begge

förlofvade, som ärnade resa genom lifvet med hvarann, liknade i detta ögonblick, tyckte jag, en lysande fyrbåk eller landmärke, hvarefter resande på hafvet rätta sin kosa och derpå fästa sina blickar med högsta spänning, emedan den till varning är uppsatt just på de farligaste klipporna, och det ännu är osäkert, om deras farkost oskadd skall komma dem förbi.

Julianus och Aurora stirrade på den hand, som ville välsigna dem. Ingen af oss alla sade ett ord. Baron Julius nedföll, öfverväldigad af en synbar inre skakning.

Våra utskickade återkommo med en hängbår. Vi förde den sjuke till jägmästarbostället på Omberg.

Begrafningen.

"Om det är möjligt, så utverken af Presterskapet en lägerstad åt mig i jorden der nere bland Alvastras fallna murar, vid foten af Omberg: och du, tag det här."

Dessa voro den främmandes sista ord, dagen derpå. Till Julianus lemnade han ett papper, innehållande hans yttersta vilja, tecknad och underskrifven i vittnens närvaro på jägmästarbostället.

Tredje Boken.

Wäfversunda.

Vi togo den lilla öfvergifna betjenten i vårt hägn. Denna trogne gosse gret så bittert på sin herres graf, att han väckte min uppmärksamhet. Hans ansigte, tal och hela ställning hade alltid förekommit mig afstickande och osvenskt. Broder Hugo, hvad upptäckte jag? han var en ung grek.

Han hade medföljt friherren på dess återresa ifrån sin vallfart, då hans väg gick ifrån Palestina genom Grekland och Tyskland hem till Sverige. Baronen, egare till en stor af honom sjelf disponibel förmögenhet i Sverige, men ogift och utan alla närmare anhörige, hade genom sina sista rader förordnat Julianus Löwenstjerna till universal-arfvinge. Julianus tog hans lilla grek till sig.

Broder Hugo, föreställ dig, med hvilka tankar vi suto tillsammans i Wäfversunda prestgård vid foten af Omberg en afton, och öfverlade hvart vi nu skulle ställa vår vidare färd. Denna stora händelse hade slagit ned som en åska midt ibland oss, midt i vår resa. Det rättaste hade kanske varit, att återvända till dig, till Jagtslottet, för att få råd och upplysningar i anseende till Juliani nya ställning.

De flesta rösterna voro likväl af en annan mening. Baronens efterlemnade egendomar lågo i Westergötland. Vi beslöto att sätta öfver Wettern och göra ett besök hos — Julianus.

Wadstena redd.

En mer högtidlig, än glad stämning herrskade hos oss alla under det vi återreste till Wadstena, för att der skaffa oss ett fartyg öfver till Westergötland. I synnerhet arbetade en märkbar och stor förändring inom Julianus och Aurora. En färg af nästan hög eld brann i deras ögon och hela tycke. Mig förekom flere gånger, att de sågo ut som "herre och fru" redan, ehuru blott en Jorsalafarare hittills vigt dem.

Efter en timmes resa befunno vi oss åter i den ryktbara Klosterstaden. Henrik gjorde sig underrättad om skeppare och båtlägenhet.

Jag bekänner min fantasi för dig, Hugo; jag tyckte mig denna morgon icke färdas i Sverige och icke i Östergötland, utan i Österlandet och i sjelfva Palestina: det var alldeles som i Medeltiden. Det intryck hade baron Julius gjort på mig, att jag kände mig i Orienten. Jag tyckte mig nyss hafva lemnat Carmel och bivistat en begrafning vid profeten Elias' ryktbara grotta. Jag såg mig nu stå vid Joppes hamn, eller vid S:t Jean

d'Acre, och i begrepp att segla öfver Medelhafvet till vesterländerna. Westergötlands blånande kust låg för mina ögon såsom Occidenten.

Vi foro.

Forsvik.

Vårt svenska Medelhaf torde, i jemförelse till sin storlek, icke gifva det europeiska efter i höga böljor, stormar och vindkast. Likväl låg Wettern denna gång mild; en lindrig, fin och vacker krusning på ytan tillkännagaf blott så mycken vind, att våra segel kunde draga fartyget.

Vi lade ut ifrån Wadstena redd den skönaste sommarmorgon. Vi "dublerade" Kampudden, och kommo snart i grannskapet af ett ohyggligt vidunder, Jungfrun. En naken, ful klippa, ett stycke ut i Wettern, heter så. Nu visade den väl ingenting förskräckande; men när det stormar, och vida svalg öppna sig mellan vågorna, skall denna klippa med svarta sidor aftäcka sig djupt, djupt ner i afgrunderna, och stå som ett fruktansvärdt sjörå, mot hvars hårda refben fartyg krossas som barkbåtar, och de olycklige sjöfarande gå ned till en omätlig botten, eller kanske aldrig en gång råka en sådan! Ty man påstår till och med, att Wettern icke har någon botten. Hugo, hvilken tanke!

Nu var det vackert väder, och vi hade in-

genting att frukta. Likt ett skönt morgonland, som vi lemnat, reste sig Östgötakusten allt fjermare i grönblå konturer bakom oss, och i synnerhet Omberg steg upp allt betydligare och synbarare, ju längre vi hunno ifrån land.

Vår lustfart varade ej länge. Det var som om Medelhafvet vördade den skatt det bar: en vesterländsk förnäm riddare (Julianus), hemförande sin orientaliska brud (Aurora). Redan vid middagstiden nalkades vi Rödesund, i hvars sandiga hamn vår Wadstenajakt letade sig en ankarplats.

Första anblicken af denna kust är rätt obehaglig. Men ifrån Rödesund läto vi ro oss på en slup uppför en vik, kallad Bottensjön, med höga, grönklädda, skogbevuxna stränder af ett vänligt utseende. Vi kommo till ett bruk, Forsvik, som du visserligen känner, min älskade bror.

Vi stego i land på ett ställe under bruket, der en landsväg går fram, som skulle föra oss till norra delarne af Westergötland. Vår kalesch hade ifrån Rödesund blifvit förd till lands på en annan led hit, under det vi sjelfva föredragit den mer romantiska utvägen, att ro Bottensjön uppföre till Forsvik. Emellertid fingo vi vänta här en stund, innan våra åk-affärer kommo rätt i gång. Hästar skulle skaffas ifrån ett ställe, som de kallade ***Hulängen***, ett occidentaliskt namn, min bror;

dock gör jag mig icke säker derpå, kanske kan du upptäcka någon arabiska deruti? *).

Under det vi väntade vid Forsviks bruk, hade jag tillfälle att göra mina betraktelser. I synnerhet såg jag mig om på de personer, jag varseblef, emedan jag förstod att det var vestgötar. Sådane hade jag förr endast sett under skepnaden af vandrande handelsmän, med en säck fram- och en bakföre. Nu gladde det mig, att se dem mera nationella. Jag kan icke glömma hvilket angenämt intryck en yngling gjorde på mig, som emottog och biträdde oss vid Forsvik. Ett kantigt, ja nästan knotigt ansigte med liten näsa, nära nog uppnäsa. Ofvanför den en bred panna; och inunder en stor mun med runda, fylliga, framstå-

*) Undertecknad, som efteråt genomläst sin systers Reseminnen, kan ej undvika att här rättvisa hennes förmodan. *Hul* kan verkligen vara beslägtadt med, eller sammandraget af det arabiska *Hilàl* eller *Hilalon*, Måne. Stället kunde då betyda "en af månsken öfverstrålad ängd." *Hul* kunde likväl också, starkare aspireradt, läsas såsom *Chul*, hvilket på hebraiska betyder qval, tortyr, plåga. Hulängen skulle i det fallet vara ett högst plågsamt ställe. Denna uttydning är väl olika; men olikheten faller sig ganska naturlig. Ty somlige, som varit på Hulängen, torde der hafva erfarit en hebraisk känsla; andre, deremot, en med arabiskan öfverensstämmande sensation.

H. H. L.

stående läppar, samt slutligen en utböjd hakspets. Du tycker väl, att hela denna beskrifning ej är lofvande, Hugo? och likväl försäkrar jag dig, att detta ynglinga-ansigte hade ett behag, som ej snart går ur mitt minne. Ett par stora, glänsande, lifliga, välvilliga ögon suto deri och lyste med en tydlig prägel af lika mycket godt omdöme, som god vilja. Håret låg benadt, anspråkslöst, och med glada, fria lockar åt ömse håll. Måtte alla vestgötar vara såsom denne! tänkte jag.

Omsider stod vår kalesch förspänd och vi reste norr ut, eller nordvest, jag skall ej så noga säga. Vi kommo till en kyrka, som de kallade Undenäs, och till Närlunda hästombyte. Men jag vill icke besvära dig med gästgifvargårdarne. Hugo, det är nog att vi, som åkte, hade besvär af dem.

Hägern.

Vi nalkades målet af vår resa. Den egendom, som tillhört den afledne baron Julius K*, var belägen i norra delen af Westergötland. Jag förskräcktes, när jag såg på vår reskarta, ty jag upptäckte, att denna trakt gränsade intill Nerike, och ej låg aflägsen ifrån Lassåna. Minnet af Andreas Wilhelm uppstod för mig.

En afton smög sig vagnen ut ur en tät, mörk skog in i en glesare lund af löfträd, och en sjö upptäckte sig för oss, på hvilken solen ännu snedt och dröjande strödde rödskimriga färger, blandade med en grönaktig glans ur vattnet. Sjön var lång och smal, och kom med en af sina vikar ända fram till landsvägen, der vi foro. Jag fann utsigten på ett så eget sätt intagande, att jag bad Henrik köra långsamt.

Jag märkte, att något började blixtra i Juliani ögon; de vidgade sig och skärpte likväl synen med detsamma. Han såg bort åt sjön till. Utan att säga ett ord följde jag riktningen af hans ögon, och varseblef långt bort i vattnet, der solens färger mest glindrande lekte med vattenspegeln, jag varseblef . .

Jag vet icke. Något simmade, det såg jag. För min inbildning upprann hastigt bilden af Juliani syn i historien om Hinden, och jag förstod spänningen i hans anletsdrag, skimret i hans ögon. Likväl tyckte jag, att det, som sam här i sjön, icke hade någon likhet med en hjort, en hind, eller större djur.

Det nalkades, vi höllo stilla med vagnen; det var ej annat än en sjöfågel.

Men icke dess mindre ett grant skådespel. En häger kom simmande, hon höjde stundom upp

hufvudet med en kungligt förnäm krökning på sin sköna hals, och slog vågorna i vattnet. Då stänktes ur spegeln en hastig krans af vattenperlor upp, och skapade om hela hennes annalkande gestalt en ring, som, färgad af aftonsolen, liknade en gloria af rubiner, smaragder, turkoser, ametister. Den försvann väl snabbt nedfallande i vattenspegeln igen, men kom lika hastigt upp, så fort den orientaliska prinsessan (så vill jag här kalla den simmande hägern) fann för godt, att med ett nytt vingslag i vattnet skapa denna ring om sin skönhet. Det var som om en österländsk Fee närmade sig till oss. Juliani blick klarnade, då han upptäckte, att det ej var annat än en fågel. Han såg åt sidan på oss alla i vagnen, och hans strålande ögon hvilade sist på Aurora.

Den kungliga hägern steg i land, höjde vingarne och tog flygten framåt vår väg. Vi följde med ögonen, så länge vi kunde, det vackra djurets fart genom luften. Det bar af åt samma håll ungefär, som vi sjelfva skulle åka. Henrik lät vagnen rulla fort.

Men fågeln var snabbare, och hann snart ur vårt sigte. Bakom ett aflägset, svart föremål, förmodligen en trädtopp, försvann den alldeles, och vi sågo den icke mer.

Emellertid gick åkningen behagligt. Vägen var jemn. Innan vi viste ordet af, befunno vi oss i en allé af höga, mycket täta, uråldriga lönnar. Se så, här äro vi nu! tänkte jag.

Vi körde upp på en gård. Det var Juliani gård.

Vi stego ur vagnen och betraktade de höga byggnaderna rundtomkring gården. Aurora hoppade ur och aflägsnade sig, eller rättare sagdt, flög ifrån oss. Snart sågo vi henne åter i sjelfva hufvudbyggnadens stora port, och hon nickade "Välkomne!" liksom fru på stället. Detta gjorde på oss ett så mycket gladare intryck, som för öfrigt ingen varelse syntes på denna hemlighetsfulla gård.

Hela vårt sällskap sprang emot vår unga, nya värdinna. Hon öppnade sina armar, likt lätta, ljufva vingar, att emottaga oss i en säll och lustig famn.

Om du varit närvarande i detta ögonblick, Hugo! du hade gladt dig åt din sköna dotter, och åt hennes sköna egendomsegare.

Porten.

Julianus såg sig omkring på sin egendom, och var litet förlägen, huru och på hvad sätt han skulle bjuda oss träda in, emedan han sjelf icke viste det.

Men porten öppnades.

Nu, broder Hugo, aflägger jag titeln af *tant.* Porten på slottet öppnades långsamt, sakta och med hörbar möda. Hela vårt sällskap stod i häpnadsfull väntan, hvad väsen här skulle emottaga oss. Först stack sig ut genom den småningom gjorda och i början smala dörröppningen en mycket mager, hvit hand. Henrik hjelpte till att vidga ingången, sedan låset en gång blifvit uppläst. Den höga ekdörren gaf slutligen vika, och för oss stod ett litet, åldrigt fruntimmer i tarfligt, men nyss struket förkläde, och en hög mössa, uppsatt mössa med spetsar.

Kortligen, jag hoppades åt detta vördnadsvärda fruntimmer få öfverlemna mitt tantskap.

Slottet K*.

Såsom jag icke är jurist och icke ekonom, går du nu miste om beskrifningen, huru Julianus tog sin egendom i besittning och blef erkänd herre der. Den afledne friherrens efterlemnade vestgötaslott var icke så obebodt och ödsligt, som det vid första inträdet förekommit oss. En åldrig gråhårsman till förvaltare hade under baronens utländska resor skött hans gård, och, ehuru sjelfva slottsbyggnaden visade en dyster förfallenhet, gården var igenvallad med gräs, och alla

träd stodo lummiga och oklippta, så höllos dock de egentliga egorna i god häfd. Vi upptäckte bakom en skogskulle arbetsfolkets boningar jemte ladugården. Denna aflägsenhet ifrån herresätet hade gjort, att vi, som kommit ifrån allésidan, i början funnit allt så tyst, så tomt, så för sig sjelf. Man hade till dagligt bruk en annan port, än den, hvarigenom vi kommit, och en gård bakom, som gjorde tjenst vid alla vanliga händelser.

Romantiskt var och förblef slottet i alla fall. Vi upptäckte dagligen nya, herrliga utsigter ifrån bergspetsar, öfver insjöar, i små dalar och långa remnor i berg, som liknade rennor, så breda, att man i dem kunde gå upp och ned. Jag har hört dig beskrifva, att vestgötabergen, i synnerhet Kinnekulle och Billingen, skola bestå af Basalt. Jag vet icke hvad basalt är, eller huru den ser ut, men är emellertid ganska öfvertygad, att bergen på K*ska slottet äfven bestodo af basalt.

Sedan Julianus för den ärliga gråhårsmannen, förvaltaren, visat den afledne friherrens testamente, ansåg han utan omständigheter Julianus Christoffer Löwenstjerna för det K*ska godsets rätta egendomsherre, och ifrån denna stund neg den goda frun i uppsatta mössan (förvaltarns hustru) alltid djupare för Julianus, än för oss öfrige. Hon

hade ännu icke förstånd om, att hon äfven för Aurora borde niga på ett eget sätt.

Att Julianus också framdeles måste göra sin rätt gällande vid ortens domstolar, kan jag väl begripa.

Gud låte honom bara icke få göra med några K:ska arfvingar. Men herr Svantesson försäkrar, att sådana skulle alls icke finnas.

K * ska stallet.

Stallet var förträffligt, men här funnos inga hästar.

Jag menar herrskapshästar med skinande länd och väl kammade manar.

K * ska ladugården.

Ladugårdshusen voro mycket förfallna, men deremot vistades i dem en talrik skara ypperliga kor, ypperliga oxar, präktiga får, präktiga svja, jag försäkrar dig, min bror, du har aldrig sett maken.

K * ska trädgården.

Trädgården var på sitt eget sätt beskaffad. En del deraf, köksträdgården stod i godt och frodigt stånd. Men större delen af det öfriga, som hade utgjort vidlyftiga promenader, visade nu en rörande tafla. Naturen hade vuxit öfver sig sjelf;

och det var numera icke en gång så bra, att det endast kunde kallas skräpigt. Då hade det kunnat afhjelpas genom en städning; men sjelfva skräpperioden var här förliden, och en oordentlig, men välmenande och rik vegetation hade ifrigt arbetat på att öfverväxa, öfvertäcka allting, liksom i hemlig mening att fördölja allt. Ack, i dessa nu så mörka löfgångar hade visst tvenne sköna fötter vandrat.

När jag händelsevis kom på sidan af en liten kulle i trädgården, märkte jag framför ett förfallet *Ananas*-hus ett antal *Kastanier* tätt planterade i en halfmåne, liknande ett stort *C*.

Biblioteket.

Jag fann på många ställen måladt, inskuret och ritadt bokstäfverna: *A* och *K*, och *C* midtemellan. Mest föllo mig dessa A C K i ögonen öfver ett mahogny bokskåp, som stod i biblioteket, der Aurora och jag en förmiddag vandrade tillsammans. Se, min faster! utropade hon — der, och se här — och se öfverallt står *ack*!

Ack! tänkte jag.

Böckerna.

Biblioteket var fullt af böcker, men äfven af dam. Dammiga voro alla rum; och alla möb-

ler i den egentliga slottsvåningen icke i bästa stånd.

Vill du icke hafva slottet repareradt, Aurora? frågade jag.

Nej, svarade hon med en glänsande, from blick. Här är väl allting gammalmodigt, men jag har ingenting deremot. Allt bär stämpel af ålderdom och kärlek. Jag skulle icke vilja lägga en oskärande hand på möblerna här. Jag tror, att min fader Hugo skall finna sig dubbelt säll i dessa rum, sådana som de äro; de skola påminna honom om mången forntida, romantisk saga. Jag vet icke, men —

Ack! tänkte jag. Nej, du vet icke.,

Jag påminte mig, att Aurora icke varit närvarande den märkvärdiga afton, då vi på Jagtslottet hört berättelserna om baron Julius K*) och om Cecilias bortresa; och att du, broder Hugo, icke meddelat henne, eller något af de yngre barnen, Andreas Wilhelms hemliga memoirer. Jag påminte mig, att hon just denna afton varit ute i sällskap med Julianus.

Nu vandrade hon omkring här — ung, okunnig och säll på ruinerna af döda anhörigas lycka.

Boken.

Vi läste upp bokskåpen och besågo flere af de litterära skatter, som de förvarade. Aurora

*) Band. II. sid. 189 o. följ.

och jag kommo ett litet stycke ifrån hvarann; hon drogs af boktitlar venster ut på hyllan, jag åt höger.

Hur lyckligt! längst bort i ett hörn på höger hand upptäckte jag en bok i svart marokin. När jag öppnade den, läste jag denna öfverskrift: «*Min vallfart.*» Boken innehöll ett manuskript, och var utan tvifvel baronens reseminnen i Palestina. Jag bläddrade glad och nyfiken. Men jag fann snart beskrifningar om slägtförhållanden, mer än om städer; jag fann drag af den mest sönderslitande rörelse, ej alltid blott om baronen — äfven om henne; — jag fann berättelser ej allenast om det heliga landet, men äfven om händelser i Sverige: menniskornas, de arma, felaktiga menniskornas land.

Jag gömde boken omsorgsfullt för Aurora.

Månne hon länge här skall få vandra omkring okunnig och säll?

Reseminnena.

Icke dessmindre tog jag sedermera boken ut med mig, för att på egen hand studera blad, för mig så dyrbara. Jag ämnade mig ned under kastanierna vid Ananashuset.

Jag träffade på gården den lilla greken An-

tomarki. "Vistades din herre här på slottet länge efter sin återkomst ifrån sin utländska resa?" frågade jag.

Nej, svarade den olivebruna, vackra gossen. Ej längesedan anlände vi till detta slott, men min herre trifdes icke här många dagar. Han begaf sig åter ut på resan, och jag vet icke huru långt han nu ärnade sig, då vi träffade herrskapet vid helsobrunnen. Jag hörde honom endast någon gång halfhögt yttra, att han reste för att finna sjukdom nu, liksom han förra gången for ut till Palestina för att finna helsa. Min fröken, han fann icke blott sjukdom på denna resa — han fann . .

"Döden."

Min goda herre!

"Vi skola vedergälla dig, Antomarki."

Jag aflägsnade mig ifrån gossen, och gick bort till en enslig del af trägården. Der slog jag upp det inbundna manuskriptet, och läste — och läste — Och ryste.

Dagen gick om, och den välgörande natten mildrade mina upprörda känslor. När jag om morgonen vaknade, stod det, som jag gårdagen läst i boken med svarta marokinspermarne, åter för mig; men allt i en ljusare, en mer förklarad

dager. Jag beslöt att ej tänka derpå. Mitt sinnes medfödda munterhet återkom.

Om broder Hugo tillåter ett fruntimmer göra en geografisk anmärkning, så vill jag om resebeskrifningar öfver bekanta länder säga, att jag tycker mest om dem, då de äro beskrifningar öfver den resande och öfver hans sensationer under sin resa. Ty landet med alla dess enskildheter lär man sig mycket redigare känna i sjelfva Geografien.

Så skall du också, Hugo, i dessa reseminnen ej träffa några nyttiga statistiska uppgifter, hvarken om Öster- eller Westergötland; utan är jag ganska öfvertygad, att man i Tunelds geografi får veta mer om dessa landskaper, än ur min resa.

Deremot finnas här underrättelser om de Löwenstjernska resande, som icke stå att inhemta ur någon annan bok i hela verlden.

Det glädjer mig alltid, när jag får i handen reseminnen, der jag egentligen endast ser stråtvägen gå genom en älskvärd resandes själ, under det hans person far i bekanta geografiska länder, som utgöra ingenting vidare än blott lokalen för hans flyttande personlighet, ramen för en skön inre tafla. Uttryck meningen vackrare och bättre, du som kan, bror Hugo; men du förstår mig.

Detta nöje var det, jag njöt af baron Julii

resa till Palestina. Icke, att Palestina var ett så fullkomligt bekant land, åtminstone icke för mig, att underrättelser derom ej kunde behöfvas. Men resande af det sinnelag, som Julius, en vallfartsman, skulle ej hafva haft lugn att uppskrifva notiser, värdiga att sätta i bredd med . . med . . ja, jag mins icke nu hvad de herrarne hetat, som farit fram på geografiskt vis i Palestina; men dem känner du, min bror, och skall införa deras namn i de tomma rum, jag lemnat här på mitt papper.

Hans vandring i Palestina är hans egen inre resa. När han beskrifver Frälsarens graf vid Jerusalem, hör man, att det är en graf i hans hjerta, hvarom han talar, och hvarur en himmelsk uppståndelse skett.

O min bror, förlåt baron Julius! Jag vet allt det onda han gjort vår slägt, du har alla skäl att vara förtörnad; men kanske, om Andreas sjelf läst hans resebeskrifning, så skulle han hafva förlåtit honom. Julius är nu död, död på vårt svenska Carmel. Vår Julianus har kysst hans hand och bor på hans slott — hvilket nu är Juliani och din Auroras slott. Broder Hugo, jag tar marokinsboken hem med mig till Jagtslottet. Du skall läsa den. Vi skola betrakta den så länge, tills vi försonas alla.

Infallet.

Bort i ena flygeln af det gamla huset, som kallades slottet, låg ett rum, som för sina tapeter skull hette röda kammaren. Jag fick det infallet att gå dit en dag. Rummet låg i nedersta våningen, jag menar rez-de-chausséen; och dess fönster, som vette ut åt en till trägården gränsande hage, var icke högre ifrån marken än en menniskas längd.

Jag stannade likväl i rummet utanföre, ty dörren till röda kammaren stod på glänt, och jag hörde röster derinne. Milda röster.

Rösterna talade och svarade hvarann, alldeles som herre och fru. Hvad ditt infall, Hugo, var lyckligt, att låta oss göra denna resa? och det du önskade för Aurora och Julianus, huru har det icke slagit in? i hvilken ställning hafva de icke härigenom kommit till hvarann? i hvilka för ett blifvande äktenskap förberedande och lärorika förhållanden? Jag hörde derinnifrån mycket skämt, men jag hörde också allvarsamheter, som gladde mig obeskrifligt. Jag märkte ett rådslående om, huru huset skulle ordnas och allting inrättas; jag hörde om duktyger, koppar och tenn; jag hörde en uträkning om det dussintal silfverskedar, som kunde komma att tarfvas; en jemförelse emellan fördelarne af silfvergafflar och gaff-

lar med ebenholz-skaft. Det är sant, att dessa glädjefulla öfverläggningar afbrötos af inpromptus: men det glädjefullaste var ändå, tyckte jag, att de alltid snart återkommo till sina öfverläggningar. Jag stadgade inom mig ett beslut, som jag länge hyst, och som jag nu med första vill sätta i verket. Hittills har alltid jag, Eleonora Amalia, presiderat vid bordet såsom värdinna, icke just så mycket för min högre ålder, tror jag, eller för mitt åldriga sinnelag, hvilket ingendera är stort att tala om; men emedan jag råkar vara allas faster. Julianus sitter än här, än der ibland gossarne (jag menar ungherrarne allihop), och är väl i tysthet erkänd för herrn sjelf, men det synes icke till i formen. Nu tänker jag ställa så till, att i morgon förklaras Aurora Löwenstjerna för *presumtiv* fru och *redan* värdinna, så att hon blir den, som sannskyldigt lägger före och bjuder mera. Julianus kan sitta hvar han behagar, men jag skall likväl försöka att få honom ända bort vid andra bordsändan, midt emot Aurora. De skola väl derigenom komma ifrån hvarann så långt bordet förmår, men en nyttig erfarenhet om detta bruk i äktenskap skall sålunda vinnas.

Jag hade icke väl uppgjort min plan, förrän talet derinne tog en hastig vändning åt oförmo-

dadt håll. "Se! utropade Aurora, din häst, Julianus! han går betslad och sadlad derute." — Jag skall rida ut, svarade han. — "Ah! att rida?" återtog hon med en ton, som liknade ett barns muntra önskan. "Ett vackert betsel! en präktig sadel! hvilket schabrak! jag trodde knappt sådant skulle finnas i baronens qvarlåtenskap? den, som vore en gosse!" — Har du lust? sade Julianus. — "Jag har inga ridkläder." — Gör alls ingenting, du kan sitta framföre, åt ena sidan.

Sagdt och gjordt. Julianus hoppade ut genom det öppna fönstret och gick till sin häst. Han satte sig upp, gjorde några ridderliga kabrioler med sin chevalereska gångare, och derefter red han fram till fönstret. Aurora steg upp i posten; i ett huj lyfte han henne bort derifrån och upp i sadeln, och jag tror icke hon skulle kunna hafva hållit sig qvar der, om icke han lyckligtvis haft den godheten att omsluta hennes lif med sin högra arm, under det han skötte betslet med den venstra. Det gick i galopp bort på en liten föga trafvad stig fram genom lunden. Jag tror han ville försöka hennes mod, så fort red han.

Jag, Hugo, har fullt ut en så historieälskande själ, som du. Hvilket infall? utropade jag för mig sjelf. Men alltsammans roade mig så, att —

hvad tycker du? — jag skyndade efter in i röda kammaren, och, för att komma kortaste vägen efter in i lunden, hoppade också jag ut genom fönstret.

Icke nyfikenhet eller tantaktighet, det försäkrar jag dig, utan min själs innerliga glädje af romantiska äfventyr gjorde, att jag skyndade efter i hasselskogen för att obemärkt se, hvart den glada ridten skulle taga vägen. Hindrade af småskogen hade de hvarken sett mig, när jag hoppade ut, eller sedermera; derom öfvertygades jag genom flere efterföljande omständigheter.

Jag hade i början mycket svårt att följa med, ehuru rask jag är att gå i skog, som du vet. Men snart fick jag en ståndpunkt på en brant, hvarifrån jag kunde öfverskåda partiets alla företag, och sjelf under tiden hvila mig.

Ingenting var att se, som är att omtala, bästa du. Hästen uppförde sig magnifikt; han bar sin stolta börda med de ädlaste rörelser, och, hvad hela taflan beträffar, har jag aldrig i verkligheten sett någon mera pittoresk utsigt, än denna af hassel, björk och hvitaktiga berghällar rikt garnerade trakt, der allt stod lyssnande stilla, och blott en enda grupp rörde sig. Denna sköna grupp liknade på afstånd Centauren med Dejanira. Men hvarför söker jag liknelser — den

kunde ej vara vackrare, än genom likheten med sig sjelf — med —

Likhet!! — en blixt slog ned i min själ — hvilken likhet! . . hvad? Skall här göras om — skall här ske om för andra gången den ridt, hvarom jag nyligen rysande läst just i det der manuskriptet med svarta marokinsbandet? Baron Julii ridt och Cecilias flykt med honom på hans sadelknapp? O Gud, samma, densamma sadel med betsel och schabrak — på samma sadel suto nu dessa två — såsom fordom de andra två. Fönster — hasselskog — i allt är här en reminiscens!

Men en solstråle gick in i min själ, och åskan bortdoftade. Ty ingenting vidare var detsamma. Personerna voro ej desamma.

Heliga Försyn — underbara öde — om här samma sak, samma händelse skall gå igen? — här gör det intet! hvad som icke var vackert i en lustridt för Julius och Cecilia, det är vackert nu. Men hvad? hvad? se der längst bort, vid slutet af landskapet — de stanna vid det antika lusthuset, tror jag? Skall äfven detta vara en likhet, en reminiscens af hvad som förr händt? Äfven Cecilia steg af med sin följeslagare så här, så der — vid ett lusthus — det är samma tafla, hvarom jag läst i manuskriptet, min Gud!

Det förekom mig, att när händelser gå igen, vill det uti Verldskompositionen säga, att ödet, som kommit att spela en melankolisk tongång, vill spela om samma löpning ännu en gång, men nu på ett annat sätt. Gud — när Han har haft föga glädje af en händelse — så vill Han hafva samma händelse om igen: men sådan nu, att Hans gudahjerta skulle känna glädje deraf.

Och glädje får visst gudahjertat af Aurora och Julianus.

Jag gick ifrån branten, der jag stått, genomkorsade hasselskogen och kom till det aflägsna huset. Det hade väl fordom varit ett Floras tempel, en trädgårdsprydnad i slottets park. Nu var det ganska förfallet. Men hvad gjorde det? Ung var skogen rundt omkring, frisk var mossan öfverallt på de lutande väggarne, grönt var gräset derinne på templets golf. Och tvenne unga, friska hjertan med grönskande hopp klappade inom dess område.

När jag kom så nära, att jag urskilde allting riktigt, igenkände jag vid lusthusets port Helena, dottren till den goda frun med uppsatta mössan, som allraförst öppnat K*ska slottet för oss.

Men — hvad mötte mig, när jag trädde in? Julianus och Aurora sågo min ankomst med syn-

bar, jag vill icke säga bestörtning; men åtminstone var jag alldeles icke välkommen, det såg jag tydligt. Sjelfva den goda Helena rodnade, och såg tafatt ut; allt gaf tillkänna, att, om jag icke just utvisades, så var det blott emedan jag var allas faster.

Öfverraskningen.

En varelse kom emellan till gemensam hjelp. Den goda frun, Helenas moder, kom in ur en liten sidodörr och gaf mig en vink.

Jag följde, jag gick utan att taga afsked. Likväl förde frun mig icke in någonstädes, utan egentligen ut, ehuru en annan väg än den jag inkommit. Således var jag nu ändå utvisad! o min Hugo!

"Min nådiga fröken har öfverraskat oss", sade fru Förvaltarinnan, när vi stodo utanför huset."

Jag ser det, sade jag.

"Det var fasligt illa, att fröken kom", tillade hon med en vacklande röst. Jag märkte också, att hon ställde sig framför mig med afsigt, så att jag ej skulle kunna se in genom en närbelägen dörr, som stod halföppen. Hennes geste gjorde, att jag med flit såg ditin så skarpt jag förmådde. Jag fann, att detta Floras tempel bakom

sig dolde en byggning med flera smårum. Jag upptäckte derinnanför hufvuden och armar af flere personer, som tycktes mycket sysselsatta. Hvarmed, det kunde jag icke begripa.

Frun i uppsatta mössan, som såg vändningen af mina ögonkast, utropade: Se så, nu är då allt upptäckt! hvilken skada. Fröken skulle icke hafva öfverraskat unga herrskapet.

Efter jag ser, att nu allt är upptäckt och förbi, fortsatte fru Cederstedt med en suck, så lofva åtminstone, min söta fröken, att ej omtala något för det öfriga herrskapet.

"Men jag hoppas — jag hoppas likväl" —

Ack, jag är för ledsen!

"Var öfvertygad, att jag är lika ledsen. Men hvad göra menniskorna derinne i kammaren?"

Menniskorna i kammaren? utropade den gamla frun leende. Åhå! min fröken har icke sett hvad de göra i kammaren! Då är allt bra, då vet fröken ingenting. Gud vare lof! allt är som det skall vara.

Hon neg härvid på ett så finurligt sätt, att jag omöjligt kunde låta bli att anse mig förafskedad, och jag gick min väg.

Jag skyndade hem till slottet. De ämna således öfverraska oss, tänkte jag och tillfredsställde mig småningom. Ingenting har i alla mina

dagar roat mig så mycket som att öfverraskas och jag skall låtsa om ingenting.

Men hvad i all verldens dagar kunna de då hålla på med i Floras tempel?

Jag är icke nyfiken, men jag är född med historiskt sinne och med anlag att nödvändigt vilja veta, huru det hänger ihop med händelser.

Förklaringen.

Men jag skall också tillbaka öfverraska dem! sade jag för mig sjelf om aftonen, när jag vek ihop min tredje papiljott.

Om middagen, dagen derefter, hade jag gjort en liten omflyttning af bordkuverterna, och, när hela vårt sällskap samlat sig, gick jag åt sidan i salshörnet, i stället för att stiga fram till min vanliga stol vid bordet. Mina slägtingar började se på mig; och det var just hvad jag önskade.

"Jag ber att få göra en förklaring, innan vi sätta oss till bords", sade jag. "Orätt och alltför länge har jag ibland Er intagit en Värdinnas plats, värdighet och göromål. Var så god, Aurora, intag ditt rum. Det är du, som är fru här i huset."

Jag vet icke, om jag yttrade mig med en ton, som var aldrig så litet hvass; men till min lilla hemliga förtret gjorde min förklaring ändock

ej den ringaste verkan på de två, som den var ämnad att öfverraska. Ett godt, ett förträffligt förslag! utropade Henrik. Frans instämde häri med hög acklamation. På Juliani panna hvilade ett fint leende af ett slag, som jag förr icke sett; men han yttrade ej ett ord. Aurora sade utan bryderi: "I morgon, min faster! — i morgon skall jag börja min funktion — men i dag, var så god, min söta faster! var så innerligt god och sitt der min faster brukar — i dag."

Således var jag nu utan all effekt afsatt ifrån min styrelse, det vill säga, tagen på orden, entledigad utan *eclat!* enligt egen yttrad begäran! Men, *par grace*, hade jag ännu en dag qvar att regera. Först i morgon skulle jag bli en undersåte vid bordet, der jag förr herrskat. I ögonblicket föll det mig in, att här ännu återstod för mig en seger att vinna.

"Hvarföre just i morgon?" frågade jag, "hvarföre icke redan i dag? Nu straxt, Aurora, nu genast."

Min brorsdotter såg sig om med bryderi. Triumf! tänkte jag. Hon gjorde ett steg öfver golfvet och beså med en flygtig blick kuverterna. Hastigt ljusnade det i hennes ögon: hon måtte hafva märkt, att jag förut bytt om platsen för hennes och min serviett. "Alltför gerna!

sade hon nu med en tillfredsställd och öppen mine. Ja, i dag, nu straxt — efter min goda faster så önskar —”

Bravo Eleonora! (tänkte jag), så är du nu för andra gången tagen på ordet och din triumf förintad! Jag gjorde en liten, nätt och artig nigning för min brorsdotter, som skulle innebära styrelsens öfverlemnande, och — uppriktigt sagdt — alla mina planer om öfverraskningar och effekter försvunno ur mitt hjerta. Det rörde mig så innerligt, jag intogs af en så ren glädje, när jag såg min Aurora ställa sig bakom värdinnestolen och inträda i sin befattning som Fru, att jag knappt tänkte på Gud, när jag läste till bords denna gång.

Vi satte oss. Allt annat var lika, blott att jag befann mig på Auroras plats och hon på min. Men — när jag uppvecklade min serviett, föll en nyckel i mitt knä.

Hvad betyder detta? det är ju min kammarnyckel? den, som jag letat efter hela förmiddagen, så att jag ända sedan i morse ej kunnat slippa in till mig sjelf? — (Nu är det begripligt, tänkte jag ej utan en viss tillfredsställelse, hvarföre Aurora icke i dag var emot att sitta på min plats vid bordet; ty när hon varseblef, att jag ombytt

ku-

kuverterna, ville hon att jag skulle blifva sammanparad med min egen serviett.) "Nå, utropade jag högt, det är mig rätt kärt, att jag fått igen dig, min nyckel. Jag vet väl icke ännu hvem af mina brorsbarn, som hittat rätt på honom, och för hvilken jag tacksamt skall få den äran att niga — men —"

Alla sågo okunniga och naturliga ut. Jag viste ej hvem jag skulle anse för min man. Aurora sade blott: "Min tant, då jag utan vägran emottagit värdinneskapet här vid bordet i dag, skall också tant Eleonora icke vägra mig och oss alla det nöjet, att bjuda oss in på kaffe hos sig i eftermiddag, och dervid presidera."

Förträffligt! utropade Henrik. Nu hafva vi tvenne drottningar i vårt lilla samhälle. Syster vid middagsbordet, Faster vid kaffebordet. Det är just som i Japan, der man har en kejsare i Jeddo för den verldsliga regeringen, och en annan i Miako för den andliga.

"Välkomna, mina vänner! efter jag nu lyckligtvis kan slippa in i min kammare, så bjuder jag Er dit allesammans på kaffe sedan vi ätit, och nog skall jag regera öfver kopparne, dermed har ingen fara."

Jag stoppade min nyckel hos mig; men det är icke utan, att jag ändå tänkte något härvid. Aurora förde sig som fru vid bordet mycket väl. Hon glömde icke att bjuda hvar och en för andra gången. Det enda hon glömde, var att efterse förut, om hon hade något att bjuda — hvilket vid andra rätten medförde den inkonveniensen, att när Frans på uppfordran lemnade sin tallrik, och Aurora sonderade bottnen af soppskålen, måste hon göra den brydsamma bekännelsen, att Frans kunde ingenting få. Hon rodnade; likväl måste man erinra, att denna brist helt och hållet var den föregående regeringens fel, emedan hon tillträdt styrelsen först sedan soppskålen kommit på bordet, men den, som herrskade förut (drottning Eleonora), hade föranstaltat om för litet.

Middagen slöts, vi stego upp.

Hvad gjorde jag nu först af allt? jag gick till min kammardörr, som vette åt salen; jag satte nyckeln i låset. Mina slägtingar stodo omkring mig. Jag öppnade dörren — och se nu först var det, som jag riktigt öfverraskades.

Fjerde Boken.

Porträttet.

Jag begynner här en ny afdelning af mina reseminnen. Epoken af din dotters uppträdande ibland oss, såsom uppfyllarinna af en frus göromål, har jag ansett för den vigtigaste af hela resan, efter just detta försök var hvad du i synnerhet åsyftade, Hugo. Hon har ifrån första stunden gjort sin sak förträffligt. Jag gifver henne detta vittnesbörd med glädje och med önskan att, så snart vi återkomma till Jagtslottet, du låter bröllоppet firas. Äfven mig måste du tycka om, Hugo; ty utan att någon kunnat ana din afsigt med resan, har jag så fogat, att Julianus och Aurora kommit att försöka sig som värd och värdinna, och erfara hvarandras lynnen i mången huslig omtanke. Och äfven Julianus är oförliknelig!

Hvad tycker du? när jag öppnar min kammardörr, känner jag icke igen mig. Allt står nytt och galant för mina ögon. De gammalmodiga stolarne borta — borta allihop! Och alla möbler nystoppade! När, hur och hvar har detta skett?

"Men, Aurora, utropade jag, säg mig likväl, du ville ju ingenting nytt hafva i ditt hus? så sade du mig sjelf en dag här?"

Icke jag har önskat något nytt för mig, men min goda tant yttrade denna tanke. Julianus har låtit inrätta rummet här, och ett par till innanföre, med nyare möbler, som hitkommit ifrån Göteborg, och som han låtit stoppa och betsa här någonstans —

"I verkstaden, ja, som var så väl dold bakom Floras tempel! älskade barn, Gud välsigne Er — nu förstår jag alltsammans; förlåt mig — förlåt mig!"

Vi hoppas, afbröt Julianus, att när vår goda tant och öfriga vänner påhelsa oss, skola de i dessa kamrar, såsom gästrum, finna sig gladare genom nyhetens behag. Aurora och jag öfverensstämma i tycket för de öfriga rummens gamla mode, och vi förändra dem ej. Men dessa skola hädanefter bära namn af "Tant Eleonoras våning."

Låt oss inviga dem, sade Aurora. Antomarki inträdde nu med en stor bricka. Jag vände mig om — hvad såg jag? en alldeles ny, stor, stor kaffebricka! nya koppar, ny sockerask, ny kaffekanna, och af silfver.

Nu begrep jag, att det var *min* regering, som skulle börja. Jag ordnade allt på bordet, jag bad alla sitta ner.

Så det smakte! Det var ett alldeles nytt mokkha.

Jag har aldrig fört någon styrelse med mera nöje. Men allt omkring mig var likväl så nytt, att jag aldrig innerligare känt, huru jag regerade helt och hållet med andras saker. Jag fann häri något storartadt, kolossalt; det förekom mig nästan royalt.

Eleonora har icke ett eget hus — skall aldrig få något. Bort melankoliska tanke! Alla mina älsklingars, alla mina slägtingars hem — de äro också mina. Jag har icke just något enskildt, något visst hus och hem, som kan kallas för mitt .. som är mitt. Nåväl? Än sen? Jag bor .. jag bor i allmänhet.

Hvad jag gläds åt Auroras lycka. Hennes bröllop skall snart stå, och jag skall kläda henne till brud. Hädanefter, bror Hugo, är det icke sant, att du älskar Julianus mera än jag. Jag håller af honom som mitt eget hjerta.

Men o Gud, min bror! du tror väl, att hvad jag nu sagt utgjorde hela min öfverraskning af dessa rum? Skall jag omtala det? När jag steg in i kammaren innanför den första, såg jag på väggen ett ansigte, ett längesen försvunnet, men ganska väl bekant, ett älskadt ansigte. Det var ett porträtt af Josef S*, denna man, som handledt dina yngre syskon, Hugo; som älskat och fört Andreas och mig i vår ungdom; denna ädle

man, som jag har så mycket att tacka för; den fromma, rena förebilden för hela mitt lif.

Älskade bild af min broder Andreas Wilhelms välgörare! med hvilka ögon af vördnad och kärlek såg jag icke på dess anletsdrag. Jag undrar hvarest denna man nu vistas? För så många år sedan bosatt i en aflägsen ort, der heliga, presterliga pligter sysselsätta hans krafter, är det nu rätt länge sedan vi sågo honom. Han var dock föga äldre än sin lärjunge. Det som likväl mest talade till mig ur detta porträtt, var utan tvifvel den stora likhet, hans ansigte hade med vår oförgätlige broders: en likhet, som jag mins att vi fordom ofta anmärkte. Jag frågade Julianus och Aurora hvarifrån de fått denna målning? De svarade, att de funnit den i en samling föraktade möbler i ett aflägset rum, och att de tagit bilden för att vara ett porträtt af Andreas sjelf.

Det var icke så, det var Josef S*. Jag påminte mig hans drag för väl; och efter en stund upprann äfven för mitt minne en ganska längesen förfluten, men skön dag, då Andreas Wilhelm, en icke oöfvad målare, hade gjort utkastet till denna skildring af sin älskade lärare.

Julianus, som aldrig sett, men hört omtalas Josef S*, förvånades vid denna underrättelse. "Jag

hade trott dessa drag vara min faders egna", sade han, "och Aurora gladdes med mig öfver den upptäckt vi gjort. Vi trodde oss ej kunna skänka vår nya våning en högre prydnad. Var då min faders ledare så lik honom sjelf?"

Ja, svarade jag. Men du skulle hafva känt hans person, Julianus. Till själens ädelhet och tycke liknade han din far ännu mer.

Vid dessa ord sågo vi alla upp på porträttet med varma ögonkast. "Är det så?" fortfor Julianus. "Det är då min faders arbete, jag här ser för mina ögon? han har målat dessa färger? han har hållit penseln just vid dessa ställen? och bilden — ja — efter han och hans själs vän voro hvarannan så lika, vill jag anse bilden för ett porträtt af dem begge två."

Hemresan.

Jag hade aldrig eftertänkt huru det kom sig, att vi dröjde så länge i Westergötland. Vi voro ju utfarne för att resa, men icke för att bo? Sanningen att säga, hade jag alltifrån baronens död och testamentets epok, som gjort Julianus till en så ansenlig egendomsherre, ansett mig i tysthet ej längre vara affärernas hufvudman, och derföre haft försyn för att mana på en resa från K*ska slottet; i synnerhet så bra, som jag trifdes der.

Julianus gjorde också ingen mine af att fara, förmodligen af nöjet att för första gången se sig vara hemma. De öfriga herrarne yttrade icke heller den minsta lust att sluta sina landtliga nöjen här. De gjorde oupphörliga utfarter till nya trakter, kommo hem med berättelser om oförlikneliga utsigter, med anekdoter om bondfolket i orten, med skjutna änder, med blommor och metade aborrar, hvilkas make jag aldrig sett. Hemma försöktes unga hans Nåds nyköpta vagns- och ridhästar. Deremellan speltes, sjöngs, skrattades, berättades historier, och grets. Allas vår lycka var vår stora barnslighet.

Nu kan jag också förstå, att Julianus hade dragit ut på tiden, för att få de så kallade Eleonorarummen i ordning.

I tusen småsaker upptäckte jag, huru Aurora och Julianus utvecklade sina tycken för hvarann.

Julianus hade en afton yttrat sig öfver förträffligheten af Gusums knappnålar och berömt den nya disponenten öfver detta vårt svenska sköna messingsbruk, med tillägg också af mycken patriotisk vrede emot alla engelska nålbref. Morgonen derpå fans ingen engelsk knappnål i hela Auroras klädebonad. Hon medgaf mig visst de engelskas företräden, deras härliga udd och oböj-

lighet: men det hjelpte icke, hon plockade bort dem ändå. Hon gjorde rätt.

En dag skulle Aurora skrifva ett utkast, en nota på specerier, som skulle komma att gå åt för året i det tilltänkta hushållet, tror jag. Julianus stod framför bordet allvarsamt och öfverlade också. När Aurora hade skrifvit *Mandel*, och tänkte teckna 15 ℔ bredvid, gick pennan så illa, att hon tog en knif att formera den. Men när hon igenkände skaftet, kastade hon bort honom och tog en annan pennknif, engelsk till ursprunget, och hvilken hon, i förtjusningen öfver dess fina blad och andra sköna egenskaper, hastigt förde till sina läppar. Jag tror hon genom denna kyss ville gifva sin gamla kärlek för de engelska arbetena luft igen, och litet hämnas på Gusum. En stund derefter hörde jag Julianus i samtal med Richard yttra sig förklenligt om våra svenska smedsarbeten. Jag vågade mig fram med en ödmjuk anmärkning om Eskilstuna fristad och de ypperliga, gentila, hvassa pennknifvar, som derifrån årligen skänkas åt fosterlandet. Men det hjelpte ej. De engelska knifvarne hade nu ett afgjordt företräde. Eskilstuna dugde lagom, och jag tror det icke en gång tillerkändes att hafva en förnuftig disponent.

Men jag — jag teg, och jag anmärkte för mig

sjelf nuancerna emellan Auroras och Juliani sätt att bära sig åt. Aurora — hon hade helt öppet tillstått, att de nålar hon för Juliani skull förkastade, voro vida bättre; men hon förkastade dem ändock för ett högre tyckes skull, det, att vara lik Julianus. Julianus, deremot, när han för Auroras skull föredrog en engelsk knif framför en svensk, hänfördes af känslans instinkt att bemantla sig med skäl; han tillstod icke (det han visserligen annars, patriotisk för Eskilstuna, likaså väl som för Gusum, borde hafva gjort), att det svenska arbetet öfverträffade eller åtminstone var jemngodt med det engelska, ehuru han för ett högre tyckes skull, nöjet att likna Aurora, föredrog det sednare. Nej, han framträdde med anspråket att göra, hvad han gjorde, på giltiga skäl och goda grunder. Det är detta, tror jag, som kallas karlavulenhet! Den stackars qvinnan kallas orimlig, derföre att hon merendels är naiv nog att ej skyla sin orimlighet. Karlen går och gäller för så rimlig, derföre att hans natur hänför honom att sätta rim och reson i slutet på alla sina tankar, hurudana de än må vara.

En förmiddag kl. 9, sedan Aurora oafbrutet skrifvit en lång stund, ropade hon högt: Se nu! kom hit Christoffer! nu går det ihop. Här äro alla mina kostnadsförslag: 1:o för kökssaker, 2:o

för skafferi, 3:o för nya kläder, 4:o för linne, 5:o för trädgårdsfrön (ja, förlåt mig, hälften af alla frön har jag anslagit för blomsterfrön, men det kan jag alldeles icke hjelpa, så skall det vara), 6:o för nya skoplagg, 7:o för gardiner (nå, det kunde då föras till nya kläder — nej — men det måste vara gardiner särskildt). Se! ser du Christoffer? — allt går ihop — jag får det till en utgiftssumma, som alldeles svarar emot hvad du utsatt i penningar för året.

Julianus gick till hennes sida, satte sig och genomsåg notorna.

(Christoffer? tänkte jag, som stod i förmaket innanför, osedd af dem. Jag hade någon gång förut hört Aurora nyttja detta namn, då hon var ensam med honom. Besynnerliga, ljufva infall? — att man alltid vill hafva något särskildt, något enkom för den älskades räkning? *Christoffer* undföll henne aldrig att säga i andra personers närvaro).

"Rory," svarade han halfhögt, "här har du glömt någonting."

Glömt? ropade hon och lutade sig ned öfver bordet, för att på sina skrifna lappar se hvad han kunde mena.

Hon upptäckte ingenting, ty han pekade blott på ett hvitt papper. Men vid denna rörelse upp-

togs hon af tvenne armar. "Rory!" sade Christoffer —

Han sade ingenting mer.

Men jag smög mig sakta ned och vinkade åt min brorson Henrik. Du, som varit vår kusk hit, sade jag, laga nu i ordning hästar och vagn till vår hemresa.

"Huruså, min söta faster, här är ju ganska bra?"

Gör som jag säger, Henrik. Vi skola fara hem.

"I dag?"

Hvarför icke? nu på förmiddagen.

Wretstorp.

Klatsch — och det gick som en dans med lätta sinnen och glada hjertan ifrån K*ska slottet.

Norrut naturligtvis. Vi foro först och främst till Hofva, der alla menniskor berömde sin nya pastor Carlander; och sedan upp öfver heden till Bodarne. Nu voro vi inne på Tiveden. Bror Hugo, det är en superb skog.

Hästarne från Bodarne voro litet skenige, de ryckte emellanåt på sig, och när vi just voro på vägen att fara öfver en bro, hade Henrik all möda att hålla dem ifrån att springa öfver ledstängerna.

Jag hade andan i halsgropen. Lyckligtvis kommo vi väl öfver bron; jag tittade ut ur kaleschen för att se mig vidare omkring och hemta

luft efter min förskräckelse. — Hvad är det här för ett ställe? frågade jag skjutsbonden. "Det der till höger är stora Lassåna, sade han; och det här till venster är lilla Lassåna."

Gud, hvilket namn? — kör på! kör på, Henrik!

Han gjorde så, och vi kommo i fyrsprång bort ifrån denna nejd. Men anblicken af Lassåna bro gick ej på hela dagen ur mitt minne.

Vid Wretstorp stannade vi. Nu var den stora skogen ändtligen slut, vi stego ur och jag andades lättare. Jag var nu återkommen till mitt älskade Nerike igen. Sköna Wiby! utsigterna ifrån Wretstorp öfver den intagande Wibysjön ledde mig åter in i glada, ljufva utsigter öfver lifvet. Gud ske lof, att naturen fins!

Ja, broder Hugo, annars vore vi sannerligen förlorade. I hvilka rysliga brådjup skulle ej menniskoanden störta, om den ej hade ett skönt landskap att flykta till? Gudomliga Wiby . . Wretstorp är det angenämaste hästombyte, jag sett under hela vår resa.

Sjelfva kyrkoherden i Wiby tycker jag om. Du känner honom, Hugo; det är han som skrifvit Thord Bonde.

Kumla.

Det förstås af sig sjelf, att vi lemnade Wretstorp.

Om Kumla vill jag gifva dig den glada nyheten, min bror, att der bygger man nu som bäst en ny kyrka. Det blir den ansenligaste, dråpligaste landskyrka jag nånsin sett. Stora landsvägen går så nära förbi Kumla prestgård, att man ifrån vagnen kan se emellan en samling rikt belöfvade träd in på sjelfva gården. Hvilka tankar uppstego ej hos mig, när jag kastade mina ögon ditin? Jag tänkte på den älskvärda, åldriga skald, som en tid prydt denna prestgård med sin närvaro; jag tänkte på hans behagfulla döttrar och på de flere unga skalder, som kanske just på den plats, der min vagn nu rullade fram, hade stått eller måhända gått, sysselsatte med de skönaste fantasier.

Men hästarne voro ystra, och vi kommo alltför snart bort ifrån detta sångens hem till Örebro stad, som är något helt annat.

Här slog jag ihop mitt plån och lade ned min krayon, jag ville intet mer anteckna. Vi hafva nu ej så långt hem, händer det ännu något anteckningsvärdt under vägen, så kan Henrik skrifva upp det. — "Se der," sade jag, "tag du, du som är vår kusk och i alla fall skall uppskrifva skjutspenningarne; tycker du att något förtjenar minnas, så sätt det här inunder på bladet; jag

lutar mig mot vagnshörnet, jag blundar och tänker mig in i glada utsigter.

Hemma.

En eftermiddag, då solens leende öga som bäst var sysselsatt att förgylla den nya takrännan på herr Hugos höga boning, rullade den välbekanta löwenstjernska kaleschen in på Jagtslottets borggård, slägtingarne hoppade ur och föllo snart, den ena efter den andra, i famnen på den vänliga, högvuxna familjefadren, som redan stod på farstubron till deras emottagande.

Men vi förflytta oss genast och på en gång till aftonen, omkring bordet framför förmakssoffan. Der suto till en början endast Värden sjelf och fröken Eleonora.

"Min goda syster," sade Hugo, "jag tackar dig för dina Reseminnen, som jag redan genomögnat. Det hela bör och kan naturligtvis icke hafva enhet eller plan, då det icke är en afhandling, icke heller en roman eller annat konstverk, utan endast består uti tillfälliga anteckningar, uppskrifna den ena efter den andra, så, som de ur känslan upprunnit vid hvarje resestation. Men, emedan jag älskar dig, Eleonora, så älskar jag också dina Minnen, och skall aldrig glömma dem."

"För att emellertid", fortfar han, "komma till

det vigtiga ändamålet med hela denna resa, i anseende till hvars förträffliga uppfyllande — i förbigående sagdt — jag hos dig, syster, står i stora förbindelser; så får jag säga, att jag tycker alldeles som du. Jag tycker, att de begge två nog hafva pröfvat hvarann, jag anser dem böra giftas."

Bästa broder Hugo, svarade fröken Eleonora, denna bröllopsdag blir min egen största glädjedag. Låt den inträffa snart.

"Visserligen. Men å andra sidan bör min Eleonora kunna finna, att då detta bröllop är det första jag firar på Jagtslottet, kan det icke företagas utan tillredelser. Jag önskar hedra min älskade dotter, jag vill ock bevisa min brorson tillbörlig ära. Jag vill för egen del hafva mycket roligt den aftonen och önskar, slutligen sagdt, att alla mina underhafvande skola ihågkomma den som en gemensam glädjefest. Detta aflöper icke med småsaker. Jag medgifver, att då baron Julius — vid hvars minne jag förvånad icke vet hvad känslor jag skall hysa! — har testamenterat Julianus ett gods, som gjort honom till en godsegare, så är härigenom ett stort hinder för äktenskapet undanröjdt derigenom, att de vigde veta hvar de skola bo, vistas och hålla hus. Jag behöfver icke nu, såsom jag först tänkte, låta Julianus pröfva sig i kronans tjenst, hvarför jag rä-

des att han föga fallenhet har; ej heller behöfver jag låta honom försöka sig med upptagande af ett nybygge på Lyna skog, der under hans händer ett litet nytt Jagtslott skulle hafva kunnat uppväxa för honom och Aurora. Visserligen är allt detta så. Men likväl måste, å andra sidan, tyger till bröllopskläder för Aurora hemköpas ifrån Stockholm och göras färdige, hvilket fordrar tid. Hela hennes utstyrsel måste lagas i ordning; viner och konfiturer anskaffas; brudtäcke sys — ja, min syster, à propos på brudtäcke . . . af gult siden tror jag vi låta göra täcket? eller hur, hvad tycker du?"

Det kan så vara, jag tycker att gult är fult.

"Men svart går ju icke an på ett bröllop, det bör du väl kunna finna?"

Grönt —

"Grönt? Men besinna, att min nattrock har denna färg. Vårt brudtäcke måste se ut på helt annat sätt; nej, icke grönt."

Hvitt —

"Nå visserligen är hvitt så till vida bra, att det är hvitt; men har det emot sig, att det icke är någon färg. Och dessutom håller det aldrig rent, nej icke en gång så länge brudsängen bäddas, såvida det skall ske med händerna. Låt oss bestämma oss för rödt."

Rödt, ja; men fodret måste vara rödt, och jag tycker öfvertyget bör väl sticka af emot fodret.

"Hvarföre måste fodret vara rödt? "frågade herr Hugo.

Jag kan icke begripa hvad det annars skulle vara af för färg, svarade Eleonora.

"Jaså, det är en annan sak. Låt oss då göra vårt öfvertyg blått?"

Ja blått taga vi; blått är präktigt.

"Det är så, det kan så vara. Men, syster — mörkblått stöter på svart, som ej går an; ljusblått ser vattensjukt ut; och mellanblått är en förarglig juste-milieu, en obestämd kulör, som hvarken ser mörk eller ljus ut. Nej."

Grått, då?

"Grått på en bröllopsdag? och för en så ung brud? Det skulle kunna låta göra sig för någon äldre fröken Löwenstjerna, men icke —"

Min bror, öfverläggningen måste ske utan allusioner. Jag föreslår, att vi öfverlemna åt Aurora sjelf att bestämma färgen.

"Ne-àh, jag skall säga dig, Frans förstår den saken bättre."

Julianus måtte väl då åtminstone vara närmare härtill?

"Åja; men han har nu icke sinne för annat än sin brud. Honom kan man icke fråga om det minsta.

Henrik —

"Henrik kör bra, han är en förträfflig pojke. Jag har aldrig hört honom resonera om täcken, men kanske — hvem vet —"

Det faller mig in, återtog fröken Eleonora, att vi äro alldeles besatta. Hvarföre rådfråga vi icke Ulrika, som är Juliani syster? Om icke han har sinneslugn att afgöra denna angelägenhet, så är väl ingen närmare än hans syster dertill.

"Ulrika Sofia? ja", sade herr Hugo, "hon är en ståtlig flicka, en ädel menniska — men — men — hon har fasligt stora ögonbryn, hon har ingen rätt smak, Eleonora; nej, hon kan icke yttra sig häröfver."

Men, min bästa bror, utropade fröken utom sig, skall du vara så nogräknad med menniskor! hvar skall du då finna någon med så lagoma ögonbryn, att du anser dig kunna lita på dess omdöme?

"Jaja, bästa syster, du har rätt; när jag ser på vår debatt, finner jag att vi begge hafva fullt ut så svårt att komma till ett resultat, som någon annan debatterande församling i verlden, ehuru ingen skall neka oss lika mycken grundlighet. Fins då

ingen hjelp? ingen utväg? Mitt infall om Ullas ögonbryn var väl blott ett skämt, men svårigheten att afgöra saken, är icke dessmindre ganska stor, nästan oöfvervinnerlig."

Jag föreslår, att vi alldeles sluta nu och sofva på saken, svarade Eleonora. Våra tankar skola genom sömnen stärkas.

"Godt, vi skola lemna brudtäcket. Men en annan sak — komma ej våra vänner in snart? få vi inga äplen? inga vindrufvor?"

Eleonora ringde. Elisiv *), biträdd af Antomarki, inträdde med en fruktkorg och flere andra behagliga artiklar. Litet derefter hördes stegen af samlade vänner och anhöriga, som inkommo vid känslan af, att något intressant skulle vänta dem på förmaksborden.

---

*) *La Fille de chambre* är en titel, som intagande och ofta förekommer i Sterne-Yoricks Sentimental Journey. Likväl hette den vackra flickan här icke kammarjungfru, utan endast "Fröknarnes kammarpiga." Huru hon först kommit till Jagtslottet, och hvarföre herr Hugo kallat henne *Elisiv*, såsom en liten förändring af Elisabet, det hon egentligen hette, omtalas i en annan berättelse.

Femte Boken.

Brefvets ankomst.

En innerlig treflighet herrskade på Jagtslottet och omgaf alla personer under den tid, som nu stundade. Tanken på en stor blifvande fest sprider kärlekens milda doft i de själar och hjertan, som vänta derpå; det är en föreningspunkt för allas sysselsättningar, och de, som arbeta för ett gemensamt kärt mål, äro alltid glada vänner.

En blifvande brud, som älskar sin tillkommande make, liknar under tillredelserna för bröllopet ett barn. En stor och vördnadsvärd oskuld gjuter kring hennes väsende en osynlig, men för alla känbar sfer af qvinlig helgedom. Utan att i hvarje ögonblick vara förtjust, än mindre yttra sig i extaser, synes öfver hennes ögon en stilla, ovansklig sällhets milda, intagande sken. Detta sken har något infantint uti sig. Utom en inre barnalikhet har hennes yttre ställning ännu mer tycke af det tillstånd, hvari ett lyckligt barn lefver, emedan alla tänka, handla och arbeta för henne, alla vilja henne väl, och hon behöfver sjelf ej mer, än vara god och göra nästan intet.

Fröken Eleonora stod i spetsen för de talrika göromålen, och Aurora sjelf visade sig säl-

lan annars än som en behaglig form, på hvilken allting, som tillklöpps och syddes, oupphörligen passades och försöktes. Brudklädningen skulle göras af hvitt sidensarge: häröfver uppkom det då lyckligtvis ingen stridig tanke. Men sjelfva fasonen var mindre lätt afgjord; ty fröken Eleonora hade väl i sina hoprullade mönster ett och annat, som visade en stor och högtidlig smak, men befans vid närmare revision tillhöra en föråldrad gustaviansk stil. Auroras egen mönster-samling var af våra dagar, men olyckligtvis blott för vanliga drägter: en brudklädning skulle nödvändigt visa någonting utomordentligt. Så tänkte man i Nerike. Oförmodadt och till stor glädje fick man höra, att ifrån Stockholm tvenne mamseller Smultronqvist, systrar och ypperliga sömmerskor, nyss kommit till Örebro och derifrån till Morastämman. Ett bud afgick till denna gård, mamsellerna inbjödos till Hofmarskalkens, så fort de slutat hos Ekermans, och de anlände om några dagar högst efterlängtade och välkomna. De voro till åren, ett par vänliga, goda, ovanligt tystlåtna menniskor. Så snart de kastat en hastig, men säker kännarblick på patienten (Aurora), uppgjorde de snart hela sin plan. De togo några mysteriösa mått, dels med band, dels med händerna, och tillklippte derefter snart mönster för en gentil, modern

brudkostym. Allt satte sig omkring dem, allt blef uppmärksamhet och nöje. De började med att göra ett nytt snörlif.

Men mamsellerna Smultronqvist skulle kunna förargas, om vi närmare omtalade deras arbeten.

Denna period är på Jagtslottet så mycket märkvärdigare, som inga poetiska aftnar höllos derunder. Fruntimmerna hade för brottom. Ungherrarne Frans och Henrik sysselsatte sig, man vet icke rätt med hvad; men att de undveko Julianus och äfven damerna, det skulle man snart hafva märkt, i fall man haft tid.

Herr Hugo var således lemnad åt sig sjelf. Vi se honom en dag sitta framför sitt skrifbord, då dörren till hans kammare öppnades och ett bref, nyss anländt med posten, lemnades honom. Han beság utanskriften och sigillet. "Ah! utropade han med glimmande ögon, jag känner denna stil af gammalt, han har snabbt svarat på mitt bref; samma skaplynne i stilens streck och drag, endast af åldren något darrande!" — Herr Hugo öppnade och läste.

"Han kommer! Josef S* kommer! men ts! de skola ej veta deraf på förhand." — Med dessa ord lade han in sitt bref. För öfrigt tillbringade herr Hugo nu sina dagar mest på sina rum. Huru kunde han trifvas i denna enslighet? frågar

man. Jo, han upptogs der af en intressant sysselsättning. Fröken Eleonora hade ifrån K*ska slottet fört hem det i svart marokin inbundna manuskriptet, som utgjorde baron Julii egenhändigt antecknade reseminnen. Häruti studerade herr Hugo. Med hvilka känslor sammanknöt han icke underrättelserna här med hvad han viste förut genom sin älskade broder Andreas Wilhelms memoirer? Han insåg snart, att ganska många gängse rykten om baronen varit osanna.

Manuskriptet gick i form af små så kallade *Parathemer* med särskilda öfverskrifter. Vid några af dem satte Hugo med sin blyertspenna små märken i bräddarne. Då han derigenom sjelf visade, att han ansåg dem anmärkningsvärdare, än de öfriga, så skola också vi anföra de afprickade styckena ur baron Julii papper.

Makarne i smårummen på Gripsholm.

"När himmelsk sympati lefver emellan tvenne "hjertan så rent, så sant, så djupt, — så mäktigt, "att om också någon olikhet dem emellan för öf"rigt fins, den är så underlägsen och liten, att "den glädjefullt brinner upp i sympatiens klara "låga — då äro dessa väsendens själar förenade "som makar. Hvarföre? Jo, derföre, och endast "derföre, att de äro det.

"Men

"Men när en himmelsk sympati ren, djup och "mäktig icke finnes emellan tvenne hjertan — då "lefva de ej som makar i hvarann, och äro icke "så förenade. Om en tredje varelses hand välsig- "nat dem, om hans mun talat öfver dem, så äro "dessa varelser likväl ej så förenade, att de som "makar lefva i hvarann. Hvarföre äro de det "icke? Jo derföre, och endast derföre, att de "icke äro det."

I smårummen på Gripsholms slott lefde en sommar tvenne personer. — Dessa rum kan man ännu få se, och de visas för alla resande under namn af hertig Fredrik Adolfs rum. — Hvad dessa rum äro för mig vet ingen, och ingen skall få veta det.

En dag i förflutna dagar kom en ung flicka till Stockholm. "Hon är mera skön än god", sade de, som först sågo henne i hufvudstaden. Men snart tillade de: "Hon är mera god än skön."

Hastigt såg hon sig ensam, lemnad åt sig sjelf. Hennes slägting, med hvilken hon följt till hufvudstaden, bortrycktes af döden. Ensam i Stockholm, en flicka, och skön — hon var nära de vägar, som äro villovägar. Men en afton, en underbar afton såg henne en yngling —

En Prins — och han glömde henne aldrig.

Han var en broder af tre bröder, och den skönaste af dem. Hvem har hört sagan om en Prins, som ifrån den första stund han såg sitt hjertas flicka, aldrig älskade någon annan?

Förstånd eller mildhet, jag vet ej hvilketdera, men hon, upphöjd till Prinsens sida, hon, den unga öfvergifna — upphöjd, ej till hans maka, men till hans hjerta, hon sökte ej något annat inflytande, än att älska och älskas; hon sökte ingen makt vid hofvet, hon utförde inga politiska hvärf. Likväl älskades hon så af hela hofvet, att sjelfva enkedrottningen, sjelfva den stolta Lovisa Ulrika kallade henne sin lilla sonhustru. Kung Gustaf och hertig Carl kallade henne sin svägerska.

Ännu ser man på Gripsholm de små rum, der kärleken förenade Prinsen och hans flicka. En tredjes hand hade icke välsignat dem, ej en tredjes mun talat öfver dem, ej förenat dem.

Jag har orätt — en tredje hade förenat dem. O min mor!

Grafven i Montpellier.

Min kusin satt vid styret af mitt fädernesslands skepp, men Jag seglade utrikes.

En dag kom jag till Montpollier. Jag såg ett

ltet men lysande liktåg. "Hvem är den döde?" frågade jag en man på gatan.

Mannen af Montpellier svarade: "En prins från främmande land har hitkommit. Ett nordiskt rike, men vi känna det föga. Han sökte vår stads välgörande bad. Han har sökt sin helsa hos oss, och han är död."

Hans namn? frågade jag.

Borgaren af Montpellier kunde icke med visshet säga mig det, men jag såg ett namnchiffer på svepningens silfver. — *F. A.* — Det var nog för mig att se i främmande land.

Gud! min fader! jag skyr mitt fosterland, ty det erkänner mig ej; och jag skyr främmande land, ty der står en graf, som jag ej vill se.

Utanför China vid Drottningholm.

Jag är baron, tänkte jag; en kassa har jag också, jag far hem till min kusins rike. Jag har en kusin som är kung — kung i mitt fädernesland.

En afton var det så vackert. Jag lät ro mig på Lofö böljor, jag steg upp på Drottningholms strand och räknade fönsterna, der enkedrottningen min farmor så ofta stått och sett på glindrande våg.

Jag gick upp. Men jag gick förbi paviljon-

gerna och theatern, der min skjutna farbror fordom så ofta hållit lysande banketter. Jag gick till China.

Men nu började mitt bröst slå. Jag glömde all min höga slägt. Jag tänkte blott på min ringa slägt.

Jag hade aldrig varit här förr, men genom bref fått höra, att här bodde hon — hon som mina ögon sökte.

Jag måste fråga. Men *hur* skulle jag fråga? Jag viste ej hvad *hon* kallades, eller hur hon benämdes — hon som mina ögon sökte — min mor.

Jag kunde ej få öfver mina läppar ett namn. Jag beslöt att vandra ifrån boning till boning och fråga: hvem bor här? hvem bor der? Bland alla ljud måste väl ett träffa mig i bröstet.

"Här bor **; der bor **; här bor **." Nej — nej — nej, icke så! svarade sakta mitt klappande hjerta.

"Här? jo här bor mademoiselle Hagman", sade en liten flicka, som stod vid hörnet af ett hus på den långa Chinagatan.

För mig in —

"Obekante tas ej emot."

Anmäl — anmäl — (jag kunde ej få mitt eget namn öfver mina läppar).

Flickan gick in. Men jag dröjde icke — jag

gick efter. Jag föll till ett skönt fruntimmers fötter.

"Min herre?" sade hon och steg förskräckt tillbaka. "Jag vet icke . ."

Min mor — utropade jag — se här en lock, som jag för till dig ifrån Montpellier.

"Store Gud! ifrån Montpellier? ifrån . . ?"

Ifrån en graf.

Vid Lassåna bro.

Jag hade icke varit i mitt fädernesland förrän nu, likväl var jag född der. Jag har lust att bo i mitt fädernesland! sade jag till mig.

Hvarken min far eller min mor voro af adeligt stånd. Hvad är då Adel? det är midt emellan Högt och Lågt. Jag är icke så hög som min fader, ej så låg som min moder. Jag är friherre, heter Julius, den första i min ätt. Jag har lust att fara omkring och bese mitt fädernesland. Jag undrar om det är vackert?

Både min far och min mor hafva älskat mig, de skrefvo bref till mig, der jag var i mina utrikes länder. Jag föddes en gång på ett skepp. När jag var född, fördes min mor åter tillbaka upp på stranden, men skeppet for genast bort med mig. Nu först är det som jag står på land

i mitt fädernesland. Jo — jag ser — här är vackert.

Min kusin har ett skogbevuxet rike. En af skogarne heter Tiveden. Dit kom jag en dag under mina resor. Men jag hade nu redan farit ett år omkring i mitt fädernesland, och jag kände orterna både norr och söder om Tiveden.

En dag kom jag på denna skog till ett ställe, der trakten öppnar sig, och en bro går öfver landsvägen. Jag red; men jag såg en vagn åka på afstånd.

Vagnens hästar ilade fram med fart. De nalkades bron. De störtade sig emot ledstängerna.

Jag skyndade till Lassåna bro. Hästarne hejdades af min ankomst. Jag lyfte upp en vördnadsvärd man.

Han såg på mig. "Hästarne hafva skenat med mig och min hustru", sade han.

En nouvell utan namn.

Jag var glad, jag hade frälst ifrån döden mitt fäderneslands rätttrådigaste man. Jag kallar honom så, ty jag känner honom nu. Andreas hette han. Han förde mig hem till sig, han öfverhopade mig med förtroende, vänskap, kärlek, ty jag hade räddat honom och hans maka.

Jag såg på henne — hon hette Cecilia. Mina tankar, mina känslor, min nouvell — allt har här här intet namn.

Ett hvitt plån.

En afton suto vi två tillsammans. Cecilia frågade mig om mina anhöriga. Jag teg, jag ville ej nämna för henne om min höga slägt, ej om min låga slägt. Men jag ville ändock så gerna tala vid henne.

Då tog jag upp ett hvitt plån, som jag ärft ur en hertigs plånbok. Han sjelf hade derpå skrifvit dessa ord:

"När himmelsk sympati lefver emellan tven-"ne hjertan så rent, så sant, så djupt — så "mäktigt, att om också någon olikhet dem emel-"lan för öfrigt fins, den är så underlägsen och li-"ten, att den glädjefullt brinner upp i sympatiens "klara låga — då äro dessa väsendens själar för-"enade som makar. Hvarföre? jo derföre, och "endast derföre, att de äro det."

Dessa min faders ord besåg jag och älskade som mitt eget lifs arma ära.

Jag skref nu några ord derinunder med blyerts till Cecilia, och räckte henne det hertigliga plånet.

Hon läste och en tår smög sig ned derpå,

Hastigt tog hon sin näsduk och strök bort med den mina ord på plånet, och äfven sin egen tår strök hon bort. Dock såg hon på mig derunder. Hon reste sig upp att gå.

Då vågade jag — o min fader — jag vågade, likt dig, en kyss —

En kyss på Cecilias näsduk. Den låg qvar på grässoffan efter henne, jag räckte henne den.

Hon tog sin näsduk, hon gick. Jag såg långt bort emellan träden, att hon kysste sin egen näsduk på *det* stället.

Jag reste ifrån Lassåna, bort ifrån Andreas och bort ifrån Cecilia.

Åter.

Men jag red åter till Lassåna, ty jag ville se den hvita näsduk, som jag hade kysst. Och stolt var min häst.

Då var Andreas borta, när jag kom. Jag helsade på Cecilia så glad, ty det var ett halft år sedan jag sett henne. Och jag tog afsked af henne med detsamma; ty hon var skön.

Hon frågade mig hvart jag rider? Bort öfver skogarne till Helsobrunnen, svarade jag.

Åter.

Men jag red åter till Lassåna, ty jag ville se den hvita hand, som . . . .
. . . .

Sedan Hugo satt sitt blyertsmärke i brädden vid de sista raderna, gjorde han ej något vidare för de berättelser som följde. En kort suck och några klara tårar voro vid dem hela hans anmärkning.

"Julius är död", sade han sakta. "Äfven hon är död, och min broder lefver icke mera på jorden. Gud har samlat dem i sin inre atelier, deras tafflor äro öfversedda nu. Månget svartkritstreck i deras esquisse här nere har en bättre och kunnigare mästares hand rättat. Jag längtar att en gång, också jag, få se det uppklarnade perspektivet."

Sjette Boken.

Ett moderligt råd.

När vi fortsätta att göra våra Jagtslottsmemoirer öfver händelserna, som föregingo det löwenstjernska bröllopet, är ingenting naturligare än att vi fråga: hvad gör herr Julianus?

Ty att fruntimmerna sy och brodera, det hafva vi redan sett. Att herr Hugo sitter för sig sjelf och begrundar, det veta vi också. Att Henrik och Frans hafva någonting för sig, som ingen får veta, anmärkte vi en gång förut; det är således ej värdt, knappt alldeles rätt, att efterfråga deras sysselsättningar. Men Julianus? brudgummen?

Vi finna honom en dag, sjelfva dagen före bröllopet, stå ensam framför den chiffonier, som han ärft efter sin far, och han håller i sin hand ett paket, som han ofta förer till sina läppar. Här ligger min mors gåta förseglad, tänkte han. Men — jag får icke bryta den? hvarföre? skulle ej din son kunna förstå dig, Cecilia? "Får min son en maka (så har du tecknat här utanpå), *hon* skall bryta hans bref och läsa." Men jag får icke läsa! — O Aurora? hvad? hvad skola dina ögon här få se? utropade han slutligen för sig sjelf.

"Dig," svarade en röst bakom honom.

Julianus vände sig hastigt om. Det var bruden. Aurora? och så . . ? o Gud!

"De sy, de mäta, de skola omgöra och förbättra så mycket derinne. Medan jag väntar att få tjena till ett nytt försök med klädningen, som aldrig blir färdig, så . ."

Smög du dig hit? Aurora, ser du hvad jag håller i min hand?

"Paketet?"

Ännu, ännu är icke den dag, då du får öppna det. Ännu skall min mor vara en gåta?

"Får min son en maka, blott hans maka skall öppna och läsa, så är befallningen." — Aurora förde med dessa ord förseglingen till sina läppar, och hennes ögon föllo på Julianus. "Kom hit till blomvasen", fortfor hon och afbröt en törnros. "Förlåt mig, förlåt mig nu för den gång, då en ros fick falla ned på skogens mark, en ros som du ville skulle sitta här . . Nu tag denna i stället ifrån mig! hon ber dig om förlåtelse i mitt namn."

Kom hit till mig, sade Julianus, och fattade hennes hand. Förlåt, Aurora, förlåt också mig för den gång, då jag vredgades öfver en ros, som du lät falla till jorden, ehuru jag bjudit dig den.

Tag detta, som ber dig om förlåtelse i mitt ställe och i mitt namn —

Han kysste en smärt skepnad, som darrade i hans armar. När morgonrodnaden först visar sig på himmelen, står kanske ännu en dunkel sky med stolta konturer öfver skogstopparne; men vid den skönas ankomst försvinner skyn, bortsmältande i firmamentets ömma, stora behag och i den nya morgonens täcka purpur. Hvem beskrifver rätt naturens sanning, glädje och milda prakt i en sådan stund?

"Jag tycker mer om dina lockar nu än förr", sade Julianus, "så här skulle de alltid vara — hvarföre skola de en gång fletas, uppfästas? hvarföre du . . klädas?"

Det är färdigt! det är färdigt! kom Aurora! hördes ur rummen innanföre, och ifrån Julianus försvann hvad som gjort hans famn till en famn.

"Förségladt?" sade han åter med en frågande blick på sin mors bref, och lade in det. "Jag vill hädanefter icke kalla detta min mors sigill, utan Auroras. Förségladt? oöppnadt? oförklaradt? dunkelt? skall det alltid blifva så för mig?"

Knappt hade han gjort sig denna fråga, förrän han gick ut ur rummet. Det förekom honom så ödsligt; hans fästmö hade lemnat det.

När Julianus inträdde i kammaren bredvid,

såg han tant Eleonora och vid hennes sida Aurora, ännu dröjande att åtlyda ropen ifrån sömmerskornas kabinett.

"Stanna litet här, Aurora," sade fastern. "Ah, se Julianus nalkas — kom också du hit!" fortfor hon med en bedjande blick.

Julianus gick fram till dem litet förundrad. "Klädningen, som skall försökas derinne, har icke så brottom, att den ej kan vänta," sade Eleonora och stängde dörren till rummet, der sömarbetet utfördes. "Jag anhåller om ett ögonblick — skall du ej förakta hvad jag ber om, Julianus?"

Eleonora tog vid denna fråga Auroras och Juliani händer och lade i hvarann. "Försmån J begge ej, att er faster gör detta", fortfor hon, "så skolen J också ej försmå de ord, jag har att säga. Din mor lefver icke här mera, Aurora; och icke heller din, Julianus. De äro osynliga för edra yttre ögon, men J sen i stället en varelse framför Er, som, utan namn af mor, vill Er tusende gånger väl. J skolen inom kort blifva ett par: kommen ihåg ett ord, som passar för jorden, mina barn, ehuru det icke behöfves i himmelen. Treflighet —"

"Ah! förlåt mig", utropade hon efter ett kort afbrott; "ett namn halkade öfver mina läppar, som i denna stund J visst skolen anse för en

stor förolämpning! Hvilken poesi omsväfvar Er icke, sköna, älskvärda väsenden! Men, om J kunnen förmå Er att lyssna ännu en gång på ett föraktadt ord, så vården trefnaden."

"J hafven nyligen gjort en resa tillsammans såsom förlofvade. Min bror har byggt mycket på detta prof; men jag skall säga Eder, att vandra gifta genom lifvet är ändå helt annat. Så mycket har jag sett och hört, att jag vet det. Jag tror, att Er emellan den karaktersstridighet icke finnes, som skulle göra allt sant äktenskap omöjligt, och hvarje konstladt till en olycka. Men, äfven utan en sådan stridighet, skulle Ert lif kunna komma att aflöpa bedröfligt. En regel vill jag derföre gifva Er; en enda blott, lätt att minnas, ty den är kort. Låtsen under allt ert gifta tillstånd, att J ännu ären ogifta, och då skall det gå väl."

De tvenne förlofvades ögonkast mätte hvarandra.

"Det är så," fortfor fastern. "Regeln är ju icke svår att minnas? J synens icke förstå mig, och det är så jag önskar. Följen allenast hvad jag sagt, som en utanlexa, och J skolen erfara lyckan deraf. Många så kallade par har jag sett, der den ena maken, utan att vara elak, likväl genom otreflighet, oförstånd, oordning gjort lifvet

till en börda för den andra, men sjelf icke insett det, utan betraktat den andras växande köld och leda som ett fel, förtjent af förebråelser — hvilka också icke uteblifvit — och hvad hafva sen dessa oförskylda förebråelser alstrat, om ej en ännu större tyngd öfver lefnadens lutande stängel? J begge, lyckliga varelser, J kännen ej en gång så mycket som första bokstäfverna i det alfabet, hvars utförda språk jag kommit att vidröra. J stån så högt, att J ej kunnen fatta, huru trefnad, denna obetydlighet, kan sättas i fråga emellan personer, som älska hvarann. Nåväl! den skall ock aldrig behöfva sättas i fråga för Er, om J gören hvad jag säger. Fortfaren som hittills, att alltid anse Er behöfva göra något för att kunna älskas; för att vinna, för att förtjena hvarann. Med ett ord, betrakten Er aldrig som redan gifta, ansen Er icke hafva vunnit hvarann, icke till punkt och pricka förtjena hvarann. Låt det alltid vara något oupphunnet och oupphinneligt Er emellan. Då skall den lilla skygga silfiden *Trefnaden* få rum att bo emellan Er, emedan J aldrig kommit hvarann så helt och hållet nära, att den arma måst taga till flykten af ren brist på lokal — skrämd, förjagad. O mina barn, J hafven visst hört, att Trefnaden är en stackars opoetisk varelse; men, det oaktadt, kan han icke lef-

va, icke andas, med mindre en smula hemlighetsfullt får fortfara att finnas emellan de menniskor, som vilja trifvas ihop. Det mysteriösa här behöfver visst icke vara af poetisk höjd. Men något litet deraf ändå. Må för öfrigt den fullkomliga uppriktigheten, klarheten och dagern i uppförande Er emellan aldrig såras eller skymmas! Låter icke detta, tycker jag, som en motsägelse emot min förra mysteriösa fordran? Nu påstår jag klarhet, nyss litet dunkelhet? och så går det ofta, när man ger sig in på att utlägga. Icke dess mindre är min regel sann: "fortfaren, äfven under äktenskapet, att anse Er som förlofvade blott." Just nu, när jag står och ser på Er, i hvilket ljus, i hvilken svärmisk dager lefva icke edra anleten, edra hjertan inför hvarann? och likväl, huru mycken reserv deri? Jag skulle kunna likna Er vid tvenne solar; hvad är ljusare än en sol? och huru mycket outgrundligt, dunkelt, hemlighetsfullt är dock i hvarje sol? Det är äfvenså med Er begge nu. Det är alltid något qvar i känslans, tankens och sinnets hem, som gör att J önsken hvarandras sällskap. Låt detta fortfara — förstån mig. J skolen trifvas tillsammans, så länge detta icke upphör; så länge edra väsenden stå inbördes i denna till en del oförklarade klarhet, som kallas behag. J skolen vilja behaga den ena den an-

dra, så länge J ej ansen Er hafva vunnit hvarann alldeles. Ack, huru långt och länge har icke nu tant Eleonora pratat! Glöm, glöm allt hvad jag försökt för att utlägga mitt ämne. Men, Aurora och Julianus, lyden mitt råd, behållen ett jungfruligt sinne, upphören aldrig att söka behaga —"

Ropen efter Aurora blefvo nu så högljudda ifrån sömmarkabinettet, att hon med en hastig kyss på sin fasters hand försvann ditinn.

Julianus såg litet mörk ut i ansigtet, hvilket utan tvifvel betydde, att han var rörd.

Eleonora såg på honom med en godhet, som intet namn har. Hon öppnade till hälften sin mun, och det tycktes som hon ännu ämnade bedja honom om någonting, men knappt tordes. De skildes derföre denna gång utan något vidare.

Kapellet.

Vi höra om eftermiddagen en munter visa hvisslas på borggården, vi vända derföre våra ögon dit. Det är herrarne Frans och Henrik, och om vi ej bedraga oss, så följas de äfven af Richard denna gång. Nu måste det då väl också vara oss tillåtet, att utspana deras företag?

De tre gingo in i ett stort, högt rum i slot-

tets ena flygel. "Här, sade Frans, har jag alltid önskat, att vårt slottskapell skulle vara."

Slottskapell?

"Ja, slottskapell. Det är sant, Furumo, att i vårt protestantiska och moderna Sverige brukas inga slottskapell på säterierna mera, och ännu mindre brukas slottskaplaner —"

Jo, huspredikant.

"Ja, huspredikant, åja, hvarför icke. Huspredikanter, husförhör, hustaflor, hus — sådant är godt om! Men nog låter *Hofkaplan* bättre."

Låter! ropade Henrik. Jag tycker det gör detsamma; och huru kan du begära att få lefva i Medeltiden, då du nu en gång har blifvit född i ett modernt sekel? Jag åtager mig öfvertala pappa, att skaffa sig en huspredikant, som jag sagt. Hvar adelsman har rättighet att kalla en sådan, och kommer mannen väl hit, så vore det besynnerligt, om någon sedan skulle kunna hindra dig att kalla honom Slottskaplan, om du vill. Det är icke möjligt, att få en egen huspredikant i ordning åt oss till Auroras bröllop, efter de tre lysningarne redan skett och hon skall vigas i morgon. Men till ditt bröllop, Frans, skola vi nog hafva honom; och låt oss emellertid njuta vår glädje öfver att i tysthet hafva kunnat utstyra och inreda denna sal romantisk nog; jag tycker den gan-

ska väl kan kallas vårt slottskapell. Hvad säger du, Richard? hafva vi ej varit flitiga? Men bruden, brudens brudgum, brudens far och sömmarinnor, de hafva alla varit så upptagne, att ingen märkt oss. Elisiv har varit en snäll och trogen flicka, hon har ingenting yppat, fast hon måst hjelpa oss med flere småsaker, utsyningar, klippningar, vikningar och fållningar. Men hon skall också få någonting af mig för det. Hvad säger du, Richard? vi hafva nästan intet ogjordt numera, blott utklippningen af ett stort, stort ark papper, som bör sättas framföre fönstret i fonden. Det skall utskäras, så att det liknar en fönsterros, en *rosace*, sådan man ser längst fram i domkyrkorna. Om tillställningen roar hofmarskalken, min herr far, så hoppas jag att han sedan inreder denna sal till ett verkligt kapell, och låter murare, timmermän och målare göra på allvar, hvad vi gjort af papp; ty pappa är aldrig snål, när det kommer an på att förvandla prosa till poesi, hvilket skall ske med detta rum, så framt jag lefver; det har jag föresatt mig.

"Orgverk fattas", sade Richard.

Kapellan och Orgverk! utropade Frans, två oundgängliga nödvändigheter!

"Hvem skall då i morgon viga?"

Vår gode, beskedlige sockenpastor, kan jag

tänka. Det är visst ingen fara, att han icke viger — och viger bra — men —

"Bromelius?"

Bromelius, ja. Det är en förträfflig, en hederlig gråhårsman.

"Men ingen slottskaplan, jag förstår. Han är dock sjelf säkert mera nöjd med att vara kyrkoherde i hela församlingen."

Gud välsigna honom, han är ganska ypper som pastor. Vi hafva läst till skrift för honom, och vi älska honom alla; Aurora i synnerhet ganska mycket.

"Var derföre icke så nogräknad med Bromelius. Orgverk är värre."

Ja verkligen på sätt och vis värre, svarade Frans och såg ned. Men emedan orgverk här icke alls fins, så kan det icke stå för mina ögon och förarga mig. När deremot Bromelius träder in, så står han der, jag nödgas se honom och tänka: den der är icke en Hofkaplan! icke en sådan man, som med rätta borde viga en fröken Löwenstjerna.

"Det är illa, rasande illa."

Nej det är icke illa, har jag sagt, ty Bromelius är en hederlig man, en gudfruktig prest. Det är icke illa alls, men det är prosaiskt; det plågar mig, så att jag kan förgås! Om det

vore illa, så vore det en helt annan sak, då gjorde det ingenting, det hörde till ett helt annat kapitel: det förhindrades då helt simpelt och blef alls icke utaf, och så vore det hjelpt. Ty det, som är illa, tillåtes icke att ske. Men nu är det icke illa, utan prosaiskt, och sådant hindrar ingen menniska; jag kan bli rasande.

"Men din far älskar ju det poetiska, hvarför hindrar icke han —"

Han älskar visst det poetiska, ja gudbevars; men han hindrar icke derföre det prosaiska. Om han icke vore min far, så skulle jag bli rasande på honom, ty han älskar det poetiska på det sättet, att han tillika tycker om det prosaiska.

"Men herre min Gud, Frans", utropade Henrik, "jag lofvar dig på min broderliga heder, att öfvertala pappa till en huspredikant, hvilken vi sedan kunna kalla vår hofkaplan; och en sådan man skall positivt finnas här tids nog för att viga dig, Frans; kom ihåg att du ej ännu har någon fästmö."

Frans var så i taget, att han glömde sig ända derhän att förifrad utropa: Jag ger hin att giftas i detta ömkliga tidehvarf!

"Tänk, så långt går jag icke," svarade Henrik, "om jag också skulle nödsakas gifva min fästmö ringen i en prosaisk sockenpastors närvaro."

Han vände sig snabbt om, ty han tyckte att någon rörde sakta vid hans arm. Det var likväl ingen annan än Elisiv, som vid hans hastiga rörelse steg litet tillbaka, och med en kort, knappt märklig, men artig nigning tillsade, att herrarne skulle komma in till aftonen.

De tre unga herrarne beslöto, att hemligheten med det skönt anordnade kapellet skulle bevaras emellan dem ända till middagen derpå, som var bröllopsdagen.

De gingo ut ur salen, öfver gården, upp i slottets hufvudbyggnad och trädde in i rummet, der thé till aftonen brukade serveras. Men der fans ingen menniska nu, mer än den nätta Elisiv, som satte koppar och skedar i ordning på en bricka, till och med lade théet i kannan och hängde silen under pipen.

"Jag förstår, ha, ha!" utbrast Henrik, "dagen före brölloppet hafva alla fruntimmerna så brottom, att till och med aftonen försummas. De lära ej komma hitin?"

Nej, sade Elisiv.

"Och du blir vår värdinna här?"

Hon svarade ingenting, men satte med en glad uppsyn och mycken ordning sockerasken och gräddsnipan på brickan. Efter en liten stund slog hon i en kopp, men slog den åter tillbaks i kannan.

"Det lär ännu vara för svagt, kan jag gissa?"

Det skall dra mera! sade hon med en liten hastig rodnad.

Det syntes hur mycket det roade henne att få utföra sin nya befattning som värdinna för tillfället; hon gjorde det med skicklighet och naiva rörelser. Men likväl, när slutligen allt var färdigt, kopparne alla islagne, hon tog brickan, gick omkring och bjöd — då såg man tydligt på den större säkerhet hon nu visade, att hon återkommit till sin vanliga tjenst.

Sedan Henrik, Frans och Richard tagit hvad de skulle, gick hon med det öfriga ur rummet bort till den del af våningen, der fruntimmerna voro samlade omkring sömarbeten och tusen granna saker.

I detsamma hon försvann ur rummet, inträdde i stället herr Hugo. "Ja mina gossar, sade han, så här oordentligt ser det alltid ut dagen före bröllopet. Men vi skola trösta oss med, att i morgon afton blir allting galant".

Bröllopsdagen.

Bröllopsdagens sol randades. Morgonhimmelen var täck, små hvita strömoln försvunno snart, och förmiddagens glada sken strömmade in i det nya slottskapellet genom den vackra rosace eller

fönster-ros, som slutligen blifvit färdig och nu uppsattes af Henrik och Elisiv. "Det är bra, ganska bra", sade Frans, som ifrån afstånd på kapellets golf stod och besåg dem, och fann alla architektoniska förhållanden riktiga. "Ja", tillade han, "om jag också kunde få Er begge att stå stilla qvar der i samma ställning som nu, det skulle vara kapellets bästa altarprydnad. Vi sakna gunås här också en altartafla! Näst slottskaplan och orgverk är altartaflan det angelägnaste, som ännu brister oss. I sanning, då Hymen skall komma hit och fira sin fest, vore Amor det bästa ornament vid tillfället; och du, broder Henrik — jag säger det uppriktigt och utan afund — du är den vackraste af oss bröder; du har den rundaste kind, den sorgfriaste panna och ögonkast, deri verlden ingen grämelse målat — du skulle rätt väl kunna vara Amors bild (jag menar ej en liten amour, en af vår tids lumpna, nakna påhitt; utan den ädle Eros-ynglingen) — men stig utföre, Henrik — ja, rosacen sitter nu förträffligt." — Henrik räckte sin medhjelparinna handen, Elisiv och han hoppade med en lätt och glad rörelse ifrån altaret ned på kapellets stora gång.

"Jag skall nu gå in, sade Frans, och bereda pappa på, att vi hafva en ordentlig kyrka här,

så

så att han på ett fintligt sätt må laga, att brudparet jemte hela tåget kommer hit. Ty för hofmarskalken sjelf har jag icke denna gång tänkt på någon öfverraskning, såsom när vi satte i ordning Mineralgrottan."

Middagen kom. Den gick för sig på ett ganska obetydligt sätt och mycket hastigt.

En stund derefter nalkades Eleonora till herr Hugo och sade: Min bror, jag har en önskan. Jag har haft den glädjen att arbeta på Auroras brudprydnader, jag skall rättnu deltaga i hennes klädsel, jag får i qväll en fest, som jag aldrig njutit. Men, min bror, jag har ändå en önskan. Vid lycklig och glad vigsel bruka alltid föräldrar vara närvarande. Brudgummen här har hvarken far eller mor: bruden har åtminstone det ena. Du skall vara närvarande sjelf, som Auroras far: — jag ville stå i mors ställe för Julianus.

"Min goda syster, alltför gerna. Har du talat med Julianus sjelf derom?"

Nej, sade hon litet tvekande. Jag har väl nyligen haft ett samtal — jag har talat vid honom — vid dem begge. Men jag kom icke så långt, att jag kunde bedja honom få vara som mor — få stå i mors ställe. Likväl skall han icke kunna neka mig det. Jag älskar honom så mycket; han har

icke sällan varit — nemligen förut — men icke nu på länge . .

"Han har brukat vara litet bitter emot dig? eller hur? så har jag också tyckt vid våra poetiska aftoncirklar."

Jag älskar honom! afbröt fröken Eleonora. Jag tror han skulle ej misstycka, att se mig i mors ställe under vigseln. Jag ville på något sätt innerligt visa honom, huru mycket jag älskar honom.

"Ideen är vacker", svarade herr Hugo. "Det blefve för dem begge en symmetri deri, att hon vid högtiden egde närvarande en fader, men ingen mor; och han en moder, men ingen far. Tala likväl vid Julianus sjelf, ty om han händelsevis inga föräldrar vill hafva vid tillfället, så kan jag icke persuadera honom. Hvad är klockan? Tre. — Huru dags är vigseln utsatt att begynna?"

Fem.

"Vi hafva då tvenne timmar qvar, att göra oss färdiga på"

Hvilken prest har du utsett att förrätta vigseln, min bror? Bromelius förmodligen?

"Du ser på mig rätt strängt. Hvad menar du, lilla syster?"

Frågan är ju fri?

"Nåväl, jag ser du gissar något, och jag skall icke hålla dig i okunnighet, ty öfverraskningen

är ämnad för dem, men icke för dig. Vet då, Eleonora, jag har skrifvit efter Josef S* att hedra oss med ett långväga och kärt besök."

Josef S*!

"Han har lofvat komma på den utsatta dagen; se här hans bref. Skall icke detta äfven vara en glädje för dig? Han, som så liknar Andreas Wilhelm —"

O, broder Hugo, jag ser redan i imaginationen den åldrige, hvilken ingen af de yngre här förr skådat, inträda som en främmande i brudsalen. Silfverlockar flyta kring hans ljusa panna, och allt som han stiger närmare, slår vördnadens ande allt högre och varmare pulsslag i de närvarandes bröst. Huru klart än dagern glänser i rummet, glänsa dock den annalkandes ögon klarare. Vid den kommandes anblick skall Julianus tycka sig se sjelfva sin egen fader. Han skall häpna, men glädjas! Hvilken fantasi målar sig icke i mina tankar? För Juliani minne skall bilden af den syn på Omberg åter uppresa sig, då den i grafven sjunkande baron Julius sökte utsträcka sin hand till välsignelse öfver Aurora och honom. Nu skall han vid vigseln se sin fader sjelf träda fram och fullborda välsignelsen, som den fordne slägtfienden ville, men icke förmådde. Förlåtelsens, kärlekens, fridens luft skall flyta omkring öfverallt. Den hö-

ges gestalt nalkas till ynglingen, sonen, och till den sköna bruden vid hans sida. Vigseln skall begynna och de tvenne knäböja framför den silfverlockige fadren.

"Du målar bra, min älskade syster; så skall det ske," sade herr Hugo.

Hvilken himmelsk föreställning. Men, min bror, vår sockenpastor här, Bromelius, har du väl icke ändå försummat?

"Han är icke blott hitbjuden, svarade hofmarskalken, utan jag tänker, såsom skickligt är, gifva honom sjelfva vigselgratifikationen; ty han är i alla fall vår pastor och rår icke för, att jag låter en annan förrätta tjensten vid tillfället."

I Kapellet.

Frans hade redan haft sitt samtal med hofmarskalken, och upptäckten, att en slottskyrka i hast blifvit iordningställd, upptogs med förtjusning. Tornurets visare pekade just på fem, och klockaren hade redan anländt. "Låt oss alla gå ditin, sade Hugo. Vår gode vigselförrättare kommer nog, och *någon* skall vid hans ankomst gifva honom underrättelse hvarest jag är."

Bruden var klädd.

Den högtidliga samlingen hade redan under hofmarskalkens ledning inträdt i venstra slottsfly-

gelns stora sal, och såg sig omkring med glada och glänsande blickar. Aurora sade intet, men ett lätt leende skickades till Frans och Henrik, såsom den mest vältaliga tacksamhet; och äfven den lilla tjenarinnan, som smugit sig in och stod till hälften dold bakom en hög blomsterurna, fick af sin fröken en vänlig nick, ty Aurora igenkände på ett och annat, att Elisiv varit en trogen medarbetarinna.

"Medan vi vänta på vår vän, som skall viga", sade herr Hugo, "så låt oss emellertid göra våra betraktelser utan honom. Du Julianus, min oförgätlige broders son, och du Aurora, min sköna Isabellas moderliknande dotter — J stån här framför ett altare, som menniskors händer byggt. Men de, som byggt altaret, älskade Eder högt: hvad önsken J mer?"

"J hållen hvarandras händer. Det anstår icke mig att uppläsa något ur Handboken för Er. Men sen Er om. Jag står vid din sida, Aurora. Nära dig Julianus, och, efter hvad jag med glädje kan se, enligt ditt eget begifvande står hon i moderlig skepnad, hon, som öfvergås af ingen bland oss i kärlek. Betrakten uti oss — i Eleonora och mig — det bortgående slägtet, som älskande räcker Er handen. Sen deremot i edra andra vänner Frans, Henrik, — sen uti alla de unga —

(stigen fram derborta, tjenarinnor, hvarföre så på afstånd, unga vänner? — kom närmare till vårt altare här — se så — i dag är ingen herre så stor, att icke kärleken är större) — Aurora och Julianus! betrakten nu i alla dessa det uppväxande, kommande slägtet, som äfven älskande räcker Eder sina händer. Hvad önsken J mer?"

"J stån här midt emellan bortgående och kommande, för att vigas. Gud är närvarande med sin ande; en skön natur är närvarande; menniskor, fulla af vördnad för hjertats lefvande högtid, äro närvarande. Och likväl är det icke nog — en fattas."

"Men han kommer snart, för att viga."

I detta ögonblick öppnades slottskapellets dörr, och en betjent steg sakta in. Han trädde fram till hofmarskalken och bad honom komma ut, emedan en främmande anländt.

Herr Hugo gick ut. Alla förblefvo i kapellet under spänd väntan. Julianus och Aurora syntes litet högre än de öfriga, emedan de stodo på en fotställning framför altaret. En blomma föll ned ur Auroras hår, och vid en hastig rörelse, som Julianus gjorde för att upptaga den, nedföll med detsamma äfven en af hans handskar. Och han hann icke fatta blomman, förrän den upptogs af en annan.

Det var Elisiv, som skyndade fram, knäböjde framför bruden, upptog hennes blomma från golfvet och räckte henne den. Men Henrik med lockiga håret, som denna dag satte sin ära uti att vara en vapendragare, en tjenare åt sin vän Julianus, steg äfven fram till honom och med glad courtoisie upptog hans nedfallna handske. Så stodo Henrik och Elisiv såsom tvenne tjenande nedböjda gestalter framför de andra begge. Frans, med sitt idealiska sinne för måleri, såg på hela denna grupp och sade: Amor och Psyche knäböja här leende för dig, Julianus, och för dig, min syster — lyckliga väsenden! — hvad behöfven J mer? När jag ser på Er fyra, finner jag tydligt tvenne par — Vigsel för det ena paret — för det andra ser det nästan ut som Förlofn—

Dörren gick upp och herr Hugo inträdde åter. Vid hans sida kom en prestman af ett ganska enkelt och anspråkslöst utseende, med kappan likväl för högtidens skull hängande till hälften öfver venstra armen. Alla igenkände i honom sockmens pastor, den beskedlige Bromelius.

(Ja! tänkte Frans med en suck för sig sjelf: der hafva vi honom nu! Sådan är våra dagars poesi. En ganska aktningsvärd man, utan tvifvel; men huru det skall lyckas mig, att under akten i honom föreställa mig en Slottskaplan af fordna

dagars skrot och korn, det begriper jag icke. Han borde åtminstone vara ett qvarter längre, af en majestätisk gestalt, emellanåt litet framlutad, men hastigt åter uppresande sig — ahh! det är icke värdt att tänka på.)

Herr Hugo sjelf, hvars ansigte förrådde någon blekhet, förlägenhet eller ett felslaget hopp, hade emellertid nalkats fröken Eleonora vid ena sidan af salen. "Ett bud har kommit, se här hvilket bref! Eleonora, hela den fantasi, du så vackert målade om Josef S*, han, som skulle viga våra barn, har nu stannat vid att vara endast en fantasi. Oförväntade hinder hafva yppat sig. Han har icke kunnat komma, orsakerna stå i brefvet. Hvad skola vi nu göra? vi måste finna oss; låt ingenting märka, min syster. Vi skola åtminstone undvika att vara ohöflige mot den stackars Bromelius. Jag är rätt glad, att jag icke ännu hade tillsagt honom om, att en annan prest var ämnad att företräda hans ställe."

Denne man, socknens opoetiska själasörjare, hade emellertid tagit sitt parti och på egen hand nalkats den öfre delen af salen, der brudparet stod.

Aurora emottog likväl med synbar hjertlighet den kommande prestmannen, hvilken en gång lärt henne katechesen, och dervid ofta mildt le-

ende förestafvat henne svaren, då hon sjelf icke kunnat dem rätt utantill. Hon och Julianus hade ej sällan förr varit vane att taga den gode Bromelii försvar, då poetiskt-religiösa strider yppat sig ibland de öfriga slägtingarne på slottet.

"Det är ett alltför vackert och sundt väder i dag, min fröken," sade han, "ja det är utmärkt sundt."

När ingen på denna utnötta ingress svarade honom, mer än att Aurora gaf honom ett vänligt ögonkast, såg han sig med förstorade ögon omkring på salens väggar och tak. "Man har gjort detta rum rätt grant, herr Julianus? Det är utan tvifvel för er skull, mitt unga herrskap?"

Jag tror det, herr pastor, svarade Julianus.

"Det är verkligen icke illa. Det ser ut som det ville likna en kyrka, och det är icke så dåligt gjordt. Jag undrar när herr hofmarskalken vill, att vi skole begynna?"

Herr kyrkoherde, sade Hugo, som nu nalkades, ursäkta att jag infört Er i ett rum, som synes litet mera uppfyldt af festliga grannlåter, än Ni sjelf kanske gillar eller finner nödigt. Mina barn, som i dag hoppas af Er hand undfå den högsta jordiska välsignelse, älskades så varmt af sina öfriga vänner, att dessa ej kunnat undvika nöjet af att visa sina känslor emot de tvenne

lyckliga. Ni ser framme i rummet här en anordning, hvarmed de vågat mena ett altare. Ingenting är på detta ställe invigt, såsom i den heliga kyrkan sjelf; men jag hoppas dock, att denna lilla oskyldiga välmening icke skall illa upptagas, icke illa tydas.

Bromelius blickade omkring sig. "Jag finner här intet annat än skickliga ting, sade han. Ute är nu ett helsosamt, godt väder, och härinne goda menniskor, sådana som Gud, vår Herre, gerna ser. Jag märker på bruden och brudgummen, att de väl hafva så prydda hjertan för hvarann, att jag tror dermed hade kunnat göras tillfyllest, och ingen grannlåt behöfvas. Men vi menniskor hafva sällan af Gud undfångit den nåden, att fatta det verkliga och rätta, med mindre ock något för ögonen står, och vi skatta gerna det för ringa, som icke mycket om sig låter. Derföre må vi ock gerna för oss svaga menniskors skull utsira med något skickligt hvad som i sig sjelf inför Gud älskeligt och godt är; allenast icke prydnaderna varda anden öfvermäktiga och föra oss in på afguderiets villoväg. Så är det icke här. Prydnaderna i detta rum märker jag äro få, i sig ringa och obetydliga emot det sanna ädelsinne, jag af gammalt vet lefver i denna ätt, och som jag hoppas skall icke vanslägtas. Jag har sett denne

unga man, som jag i dag på Herrans vägnar får kalla brudgum, jag har sett honom småningom växa upp ifrån ett litet barn till en yngling med hopp, sådan han nu står. Också bruden har jag sett ifrån en svag begynnelse rinna upp till en späd qvinna, och nu ända dertill att blifva en hustru, lofvande godhet. Visserligen kläder Gud gräset på marken bättre: hvarje den ringaste lilja, som i dag står och i morgon kastas i ugnen, har Herren utsirat och smyckat skönare, än J begge här uti eder skrud. Men om J icke hafven ett så stort behag, så varen ändock nöjde med den ringare lott af fägring, som blifvit Eder af Gud beskärd, och vandren på ett godt sinnelags fromma stigar, det ingen lilja kan, ty hon i sin prakt eger likväl ej ett menskligt hjerta. Varen derföre starke i anden och glade i hoppet, såsom menniskor anstår, och flyn synden, såsom oss alla bör."

Med dessa ord gick han fram på den plats, som han såg ämnad för presten. En andaktsfull tystnad hade i hast bemäktigat sig alla. Bromelius var väl i grunden ingen annan nu, än förr; men det enkelt gudliga sinnet antar alltid vid hvarje stort tillfälle en höghet, som knappt någon väntat, och eger då en förundransvärd makt, som ingen emotstår. En glädjetår, ej utan blandning

af öfverraskning; glimmade under herr Hugos ögonlock. Sjelfva Frans kom närmare med lifligbet och en rörelse, som målade sig på hans kinder liksom med den mening, att han, förvånad, såg sig ingenting här hafva att sakna af allt hvad han älskade ifrån förra tiders presterliga skick, utom namnet och formerna blott.

Julianus och Aurora, som förut på slottet af alla ansetts så rika på behag, tänkte icke nu på annat än sin ringhet. Skönhetens hela gloria låg i detta ögonblick nedsänkt till kapellets golf. Den betydelsefulla akten började, och de knäböjde djupt och innerligt inför en man, som fordom lärt dem lifvets och sanningens ord i utanlexor, och nu knöt dem tillsammans med ett band, som han sade dem skulle vara och förblifva mildt, om deras håg och sinnen liknade hvarandras. "Annars — annars lefver också Gud till trofast hjelp för Eder, som för oss alla!" tillade han saktare. Med dessa uttryck slöt han sin korta inledning och begynte föreläsa sjelfva de heliga ord, som Handboken utvisade.

En främmande kommer.

Hvarje högtidlig handling, äfven den mest efterlängtade och välsignelserika, sätter de när-

varande i en stämning, som är hög och stor snarare än glad. Så är ock en vigsel. Men efter vigseln kommer på aftonen ett gästabud, en dans, en fest; och då är det som glädjen sjelf herrskar.

Hvem tecknar prakten af allt det lampsken, som fladdrade i herr Hugos stora sal? Hvem målar musikens makt och taktens rörelser i den redan började balen? Ingen liknade tant Eleonora i snabbhet att förutse alla behofver, i klokhet att ställa allt till rätta; hon var denna afton Jagtslottets värdinna i den mest lysande och älskvärda mening.

Ett bud närmade sig till herr Hugo och anmälde en främmande vagn på gården. — "Ah!" utropade hofmarskalken och följde ut med betjenten.

Han kom snart åter tillbaka och förde vid handen ett fruntimmer af intressant utseende. "Min Angelika!" utropade fröken Eleonora. Målare, lägg ned din pensel, hvem tecknar återseendets glädje i denna stund?

"Vår väg till rikets norra provinser, dit vi nu göra en tur för Edlas skull, förde oss nära ert hem", sade mamsell Rönnqvist. "Jag ville ej neka mig det nöjet, att ännu en gång se min Eleonora."

Och vid hvilket tillfälle har du icke kommit, bästa Rönnqvist! Vi fira i afton en fest, en stor fest, hjertats glada fest.

"Här är bröllop, jag vet det. För att bespara dig alla gissningar, skall jag sjelf tillstå för dig, att jag ej varit alldeles okunnig härom."

Hvad? Min bror — har min bror?

. . . .

Angelika och hennes resesällskap hade aflagt sina reskläder. Dansen gjorde ett litet uppehåll under den allmänna helsning, som blef en följd af de främmandes ankomst. Glacer, thé, limonad och frukter af alla slag passade på att få bjudas omkring under denna intermezzo.

Snart derefter började de muntra instrumenterna åter låta höra sig, det förökade sällskapet rörde sig i de lifligaste skepnader, intressanta grupper formerade sig, nya uppbjudningar skedde; och — hvad tycks? — herr Hugo öppnade sjelf balen genom en angläs med Angelika Rönnqvist.

SLUT.

DIALOG

om

Sättet att sluta Stycken.

STOCKHOLM.
Tryckt hos Johan Hörberg,
1835.

Richard sade en dag: Jag tackar herr Hugo för den godheten att meddela mig Litteraturtidningarne, hvaraf jag sett det offentliga omdömet öfver Azouras Tintomaras historia och Ramido Marinesco. Oaktadt det klander för åtskilligt, jag der finner, är dock ett visst slags stort beröm gjutet öfver det hela, som utan tvifvel skall glädja herr Hugo, dessa poetiska infalls första upphofsman. Genom hela bedömandet går en ande af kärlek, sanning, älskvärdt allvar och uppriktighet, så ovanlig och ensam i vår tid, att om den

icke här fans i verkligheten, utan stod afskildrad i en roman, så skulle den hållas för en vågad osannolikhet. Blott i ett afseende synes jag egentligen uppmanad till svaromål och redogörelse, nemligen för mitt sätt att *sluta* eller fullända stycken. Det heter t. ex. rörande don Juans slut i Ramido, att deröfver sväfvar en dimmighet af oupplösta motsägelser och en tvetydighet i utsägandet af det helas tanke.

"Ja!" afbröt herr Hugo, "om öfverhufvud din natur är sådan, att den tillåter förklaring, så ber jag dig, Richard, att omtala den här. Ty jag får säga dig, att ditt sätt att sluta, liksom vore det icke slut, tycks vara så genomgående hos dig, att jag småningom har upptäckt det snarsagdt öfverallt, till och med i den musik, du stundom spelar. Kan du då icke annorlunda? eller vet du ej, att det icke är nog för en sak, som slutar, att blott och bart *upphöra*; utan den bör upphöra på ett ordentligt, skickligt och afgjordt sätt, så att det, med ett ord, är slut. Läsaren finner derigenom skäl att lägga igen sin bok, nöjd, emedan han fått allt hvad han behöfver och skall hafva. Hos dig, deremot, vill han alls icke slå igen permarne, utan sitter der och tänker, och tänker oupphörligt vidare: huru gick det? huru går det? huru kunde det gå så? Med ett ord, du lemnar åt

din åhörare eller läsare en slututredning af händelsens idé, en oändlig (jag menar ändelös) sensation, en series af tankar, ett göromål, som väl borde vara författarens. — Huru annorlunda kan man likväl göra sina saker? huru har, exempelvis, icke jag gjort med mitt bröllop? här är förlofningen, inledningen, resans mål fullbordadt; handlingen är afrundad och *fini*; det hela är i sin upplösning sådant det bör vara, allting afgjordt och slut. Skulle din hand hafva fått vara med här, så vet Gud om något bröllop alls blifvit utaf."

Herr Hugo — svarade Richard — jag märker mer och mer, att jag måtte befinna mig på en helt annan horizont, än diktare annars. Jag finner af alla omdömen, att jag står der som en gåta för folk, och, oaktadt den förklaring, som öfver Tintomaras slut influtit i recensionen öfver Ramido, tör slå in i mycket; så blir ändock vida mer qvar, hvilket nu kortligen hänföres till den rymliga rubriken "orätt," hvarigenom visserligen ett namn är vunnet, men ingen upplysning om det inre förhållandets sanna beskaffenhet och mening. Jag har aldrig kunnat rätt förstå, hvad det är för en konst-theori, jag lär hafva, som ofta missleder mig, och efter hvars bortläggande jag skulle kunna blifva af värde. Jag har studerat

konsten föga i böcker, men icke obetydligt i menniskor, i verkliga händelser, i egna och andras inre tillstånd, utvecklingar och öden. Har deruti varit ett misstag? Jag har aldrig sett någon händelse i det jordiska lifvet, någon katastrof sådan, att den stått fram i verlden med full begriplighet, utredd och insedd till alla sina delar. Den har af omgifvande åskådare varit förstådd i mycket, anad i åtskilligt, hemlighetsfull och dunkel i det öfriga. Så är allt lif, jag rår icke för det, och jag kan icke hjelpa att dess intresse, dess underbara dragning framåt hvilar till en del härpå. Så har också ingen katastrof eller upplösning, hvarken i Ramido eller annat af mina infall, vid uppfinningen framställt sig för min imagination såsom någonting till fullo utredt och klart, likt problemets slutupplösning i en afhandling; utan till hälften dunkelt, allenast anadt; i något visst kanhända evigt oförklarligt, outtömligt. Det är icke af begär att vara underlig eller med flit mörk, utan emedan tingen äro så: barret, som myran drar, ej mindre än stjernan, som fästet bär. Sådan är ock hvarje sann och verklig händelse i menskliga lifvet. Att den målas af konsten sådan den är, kan det vara ett misstag? Nej. Det är derföre ej genom ett konstmakeri jag sökt slingra mig undan det dimmiga i don Juans slut,

utan äro dylika dimmor (omgifvande det klara med en krans af blånad) naturens och den sanna tillvarelsens tafla. Det är endast dåliga och i grunden orimliga konstalster, som småningom vant de litterära ibland menniskorna, att i dramatiska kompositioner ej vilja se annat än dialogiserade afhandlingar — äfvenså i episka skildringar ej heller annat än afhandlingar — hvilka, såsom sådana, böra sluta i sin uppgifts lösning, i det blott klara. Att *afhandla* har jag äfven någon gång försökt, men kommer aldrig att göra det i konst.

"Men", inföll herr Hugo, "i hvad sensation står då du, när det är fråga om konst? jag tycker du föraktar deri icke det prosaiska, såsom vi kalla det — det lägre — det —"

Jag? — sade Richard — jag står till hälften darrande inför de omätliga taflor, som äro lifvets; jag ser hurudant det är i olika hjertan, själar och sinnen, och jag aftecknar hvad jag ser. Också det triviala vågar icke jag försmå att skildra: men kommer någon gång en himmelsk blomma i min famn, så förlåt mig om jag afmålar henne med mera glädje och täckhet; förlåt mig att mitt hjertas nerv spritter dervid. Icke har jag gjort ödemarkerna och kärren. I städade kamrar, i de godes museum, i böcker och vers synas de ej mycket till: men gå ut på

gator och gränder, på vägar och små stigar; gå in i de ensligas rum och i afslöjade menniskosinnen, och du skall se att ödslighet finnes. Men ach, min herre, intet hjerta gifs, äfven det mest förtappade, som ej har sin lilla punkt af lysande ljus — det är oasen i dess vildmark. Den har jag aldrig velat fara förbi utan kärlek och tårar. Deraf kommer, att jag ingen person skildrat utan värme, aktning och glädje för den himmelska oasens skull i dess hjerta; men också ingen utan en viss frånvändning och köld för ödemarkens skull, som hvar och en har Deraf den omtalade blandningen i mina framställningar, och om det trivialas taflor icke blifvit få eller små, så är det emedan ödemarkerna i våra själar icke äro ringa eller sällsynta.

"Tala ej derom", Richard, "hvar och en, som läst målningar och beskrifningar på händelser och föremål i vår vanliga sammanlefnad, vet, att han mött och måst möta ganska många skildringar af det triviala: sjelfva Scott, den store, erbjuder sådana nog. Detta kan således ej med skäl klandras hos dig: dina trivialismer äro snarare, om jag så skall säga, genom sin peppar pikantare än hos andra. Måhända är detta just deras fel; de borde kanske vara än trivialare och derigenom fullt trefliga. Men gå tillbaka till ditt första ämne."

Jag återvänder då till det dimblåa eller till hälften outredda i mitt sätt att sluta, hvilket visar sig så väl hos don Juan, som i andra stycken. Jag har icke imaginerat det annorlunda, ty lifvet sjelf är icke på annat sätt. Jag hör sägas, att många hedra mig med att vilja anse sig som mine Motståndare. Hade dessa motståndare så mycket verklig aktning för lifvets och sanningens egen beskaffenhet, som de säga, så skulle de äfven gilla konstens sträfvande till likhet dermed.

Jag hör och hör åter, fortfor Richard, på de muntliga kritiker, dels *för*, dels *mot*, som jag får. Om det kan lända till upplysning, eller är en ännu större gåta, vet jag icke; men jag tillstår uppriktigt, att en stor del deraf är mig ofattligt. Det är, som rörde det Araucana, eller någon annan än mig: jag bjuder till att begripa det, men mycket säkert angår det någon höjd af föreställningar, der jag icke befinner mig. Hvarje komposition, jag försökt, hvilar till uppfinning och utförande på inre erfarenheter och genomlefda sensationer. Derföre kan jag lika litet redogöra (theoretice) för deras värde, som inse deras ovärde; emedan de egentligen, som jag tycker, hafva *ingendera*. De äro endast själsutgjutelser, att likna vid protokoller öfver hjertats, tankens och sinnets olika tillstånd; om detta uttryck går

an? — När jag funnit något vackert, så har jag antecknat det, utan att då fråga, om det också tilläte en fullständig förklaring. Försöket att utreda har, när sådant egt rum, hos mig alltid blifvit det eftersta, och kan med skäl kallas eftertanke. Jag lemnar derhän huru bra det varit, men så har det varit.

Skulle jag, efter jag uppmanas dertill, gå att närmare betrakta ynglingen Ramidos slut, så vet jag icke, om ej mången nog fått njuta samma erfarenhet som han. Äfven en annan, än han, har ute i verlden först sökt och funnit det sköna: men tusen hinder, ibland annat många menskliga inrättningar, mer och mindre visa, hafva stängt honom derifrån. Hvad har han då gjort? han har slutit sig i sitt inre. Men det eviga Sköna, som gripit, förklarat och glädt hans själ, har förtärt hans yttre existens. Mån detta öde är så ovanligt? I sin enslighet, förtärd af sin glädje, har det väl icke händt hvar och en detsamma, som Ramido, att *tillika* fattas af ett yttre gift på en täck tafla. Men jag kan icke hjelpa, att detta "tillika" inträffade med Ramido, don Juans son af Majorca, ynglingen ifrån de ormrika öarne. Hvarföre? Jag vet icke. Jag tecknade blott några scener.

Hvad fadrens slut, don Juans sjelf beträffar,

far, så tycker också jag, när jag beser honom, att han dervid icke uppförde sig fullkomligt resonnabelt. Likväl hafva flere menniskor, än han, både i fordna och sednare tider, uppfört sig i många stycken så, att, såvida man förutsätter dem hafva gått till väga med fullkomlig besinning, så vet man icke hvad man skall tänka om dem. Men jag undrar, när menniskor hafva handlat med en så alldeles full besinning? Filosofer ej alltid; verldsmenniskor ej ofta; vagabonder sällan. Skola de då skildras sådane, som de icke äro? — Jag vill icke tala om mitt lilla artisteri; men, herr Hugo, lät oss tänka på konsten i sin stora sanning; månne ej en teckning af menniskan, der hon uppträdde rentaf rimlig, skulle vara en af de orimligaste teckningar? En blandning af godt omdöme, tycke, vidskepelse, — en sådan eller dylik blandning, månne icke den i rätt många fall bestämmer våra handlingar; men icke alltid förnuftet ensamt? Det är också ur menniskohistorien bekant, att när en person brutit sönder sin karakters första och länge beträdda stråt, såsom don Juan här gjort, blir hela förhållandet vacklande och omdömet bizarrt, stundom öfverklokt, stundom enfaldigt. Det är vanligt, i synnerhet i de katholska länderna, att syndare, som göra bot,

uppfinna mångfaldiga sätt att plåga sig; underliga infall, irresonabla företag. De göra så, emedan de äro det de äro, nemligen brustna. De skulle måhända icke göra så, om de vore hela, och i följe dermed grundligt kloka. Det är sant, att don Juan före slutet tillbragt en längre tid i Falaniches kloster med späkningar och utan tvifvel sjelfbegrundning också. Men botöfningar, som i synnerhet gå ut på att utöda all detta lifvets lust, hafva icke alltid med detsamma gifvit förståndet full skärpa; tvärtom visar mången historia, att den ur flere kära gömmor utdrifna passionen i stället flammat upp i andra, som botgöraren icke märkt, emedan han varit för mycket upptagen att utdrifva det onda *der*, som han viste att det mest herrskade; och i synnerhet har det händt, att förståndet härunder icke alltid blifvit det klaraste. Jag tycker icke det är så besynnerligt, att don Juan, i beslut att utöfva en nemesis emot sig sjelf, skulle falla på den tanken, att vilja aflocka sina fordna älskarinnor utlåtelser af hat emot deras förförare. Icke heller tycker jag det är så underligt, om han, half-jesuitiskt (och efter tusentals menniskors sed) blundande för sina allra-innersta önskningar, skulle nöja sig med att erhålla hatets förklaring *i ord*: — men kanske icke illa såg (o förlåten menniskan!), att ett litet tycke

för honom qvarstannade i bottnen af älskarinnans hjerta, oaktadt de ord han lyckats aflocka hennes mun. Ungefär i detta perspektiv ser jag denna man, som jag tycker, klart nog. Han har älskat mycket och älskar *än* (men bjuder nu till att få sin kärlek renad). Han har också velat älskas mycket — och (sen menniskan!) han vill det i sjelfva verket *än*. Men han vill tillika utöfva sin nemesis emot sig! Deri synes nu ligga en tvetydighet; men hvilken har den egenskapen, att vara menniskans. Lägg handen på ditt eget hjerta, min vän. Om någon härvid utropar: "då bedrager ju don Juan sig sjelf med sin nemesis och förmodade botgörelse!" så är det likväl icke don Juan, som inser detta och gör ett dylikt utrop, utan det är en lugn, upplyst betraktare i vår passionfria nord: det är en skuldfri, sedlig, renhjertad bedömare, som, stående på mensklighetens ljusare höjder, nedskådar i brottets labyrinter, och ser huru en till hälften upprättad dernere söker leta sin väg ut ur irrgångarne, men ännu tar miste i sin skumhet rätt mången gång. — Om nu en tredje man, en artist, skulle vilja afmåla labyrint-vandraren, så frågas: gjorde han rätt, om han dröp den här omtalade ljuse Bedömarens åsigter in i don Juans tankar? Vore icke sådant lika

orätt gjordt, som om han vid ett annat tillfälle skulle vilja skildra en klar, besinningsfull, renhjertad man, men låta honom bära sig åt, som irrade han på don Juans vis i det nyss afskuddade brottets halftöcken, och ej sällan stötte sitt hufvud emot labyrintens väggar?

Den uppkastade frågan, huruvida don Juan haft för afsigt, att hans son skulle finna döden genom den målade taflan, kan jag i sanning icke upplysa. Stycket sjelf visar hvarken detta såsom åsyftadt för sonens räkning, eller såsom en påräknad penitens för fadren. Men, hvad stycket visar, är, att don Juan, med erfarenhet af allt det bittra jorden erbjuder såväl i sitt sköna, som fula, vid Ramidos fall känner en högsint glädje öfver att få se honom skiljas härifrån: en glädje, öfverensstämmande med hvarje christens tillåtliga känsla. För öfrigt är det ett oändligt misstag, om man tror mig genom don Juan, lik en personifierad afhandling, hafva velat uppställa idealet af en botfärdig syndare, eller dermed anvisa, hvad menniskan, såsom en sådan, *bör* göra för att göra rätt. Underrättelser i denna väg tillhöra, som hvar man vet, helt andra framställningar, än konstens. Don Juan må hafva gjort mer eller mindre väl, så var han i alla fall en person att afteckna.

Stycket slutar, som bekant är, just vid Biancas upptäckt att den Anselmo, hon svurit att hata, är sjelfva hennes don Juan. Hvad följer nu sedan? har man frågat. Hvad borgen har man, att hon efter denna upptäckt skall hålla sitt löfte? och, om hon icke håller det, huru går det då med don Juans påräknade nemesis emot sig? Om allt detta svarar jag hufvudsakligen, att jag vet icke. — Läsaren kan utveckla denna tafla. Det kan ju hända, att donna Bianca, efter upptäckten, att don Juan haft så många andra älskarinnor, fortfar med det hat hon lofvat, och att han derefter reser bort till de öfriga, för att vinna, som han sagt, hvad han önskar äfven af dem? Kanske reser han också icke bort, oaktadt allt hvad han talat om denna sin plan; utan, skakad i grunden mer än som synes, faller han vid sin sköne sons sida, nöjd med Biancas hat, nöjd med detta första djupa dolkstygn ifrån en så älskad mun, öfverlemnande den öfriga hämnden åt andra makter än sig sjelf, eller kanske sjunkande tillsammans i stoftet under hoppet, nu redan, om en begynnande nåd? Hvem vet? Men det är också möjligt, att han reser. — Äfven ett helt annat kan inträffa. Kanske håller Bianca ej sitt löfte, utan älskar don Juan ännu som förr; hon torde se honom nog renad genom de botöfningar han

gjort, hon torde falla om hans hals eller till hans fötter och utropa: "res icke! far icke längre än hit!" Hvad kan inträffa då med honom? Kan det icke ske, att en under botöfningstiden i hemlighet renad kärlek nu bryter sig fram ur hans innersta håg, och att han, just i och med känslan häraf, finner sin botgöring kunna sluta och ingen nemesis mer behöfvas? Kan han icke vid blicken på sin fallne son, vid blicken på Biancas förlåtelserika huldhet, mildras också han — mildras emot sig sjelf? Månne icke han (i likhet med hvad menniskor så ofta göra med åtskillige af sina planer) kan ändra sin penitensplan och beslutet att resa efter hat, på det sättet, att han i stället stannar qvar? Mån han icke bygger ett litet kapell i skön romantisk stil vid pastanjetens rot, der Ramido fallit; går dagligen dit vid sin älskade Biancas sida, dröjer der en timme vid en kär urna, går åter hem, och tillbringar ett långt lif, ej som en Falaniches munk, men som en riddare åter, hvilken nu lärt känna kärleken, lifvet och skönheten bättre; hvilken genom välgerningar och godhet emot fattiga medmenniskor lär sig frambära åt Gud ett högre och bättre offer, än det hat kunde vara, som han förut sökt samla öfver sitt eget hufvud Hvem vet?

Härvid utropar herr Hugo utan tvifvel det-

samma, som i början af vårt samtal, nemligen att stycket sjelf intet bestämdt och rätt slut har för sin egen del, utan läsaren sättes i behof och i gång till utvecklingar, som kunna blifva flere, och bland hvilka han således borde välja en, men icke vet hvilken, emedan han icke känner hvad som kan sammanträffa med skaldens mening. Men när skalden nu härpå svarar, att läsaren får välja och vidare utföra hvilken af dem han behagar; hvad följer då annat, än att läsaren går att blifva skalden i samma stund, som den andra skalden slutat?

Herr Hugo har kanske hört talas om en resande, som kom till Karlsruhe i Baden, och som fick en vägvisare för att bese staden. Efter en liten stund förde han främlingen till den bekanta sköna platsen, hvarifrån Karlsruhes alla hufvudgator utgå, likt radier, öfverallt genom hela staden. Här slöt vägvisaren sin promenad och sade: "Min herre! se Er nu omkring, välj hvilken gata Ni vill, och gå på egen hand."

Om jag ungefär på ett dylikt sätt slutat mitt stycke, så begär jag likväl alldeles icke, att herr Hugo skall gilla min smak; utan kan såväl min herre sjelf, som andra, sluta sina ämnen rentaf, eller så, som när man läser igen en dörr efter sig. Sådant är och förblir alltid en god katastrof. Men

om jag för min del stundom älskar, att sluta mina promenader och sätta mig ned just på sådana ställen, derifrån man kan hafva utsigter åt många håll, så förlåt mig detta lilla egna nöje. Jag skall icke alltid göra så, men ber att få göra det emellanåt.

Vid detta tillfälle påminner jag mig en uppsatts om tvenne slags olika skrifsätt, som jag för några år sedan läst tryckt, och som jag vill anföra, emedan den synes röra ämnet här.

"Låt höra," sade hofmarskalken.

Richard fortfor:

Om två slags Skrifsätt.

Det har ett särdeles behag för Läsaren, när äfven han får uppfinna något, får vara verksam.

Man kan skrifva så, att man ordentligt och riktigt ger besked i allt, hvad ämnet tillhörer, så att för läsaren ingenting återstår att göra, mer än blott — hvad för honom väl ock tycks vara det lämpligaste — läsa.

Men man kan äfven skrifva på ett annat sätt. Man kan låta bli att yttra allt; kanske ej en gång i orden lägga det hufvudsakligaste. Hvad man yttrar kan dock vara af sådan beskaffenhet, att det sätter läsaren i ett perspektiv, i en stämning, i en önskan och förmåga att gå fram i ämnets

riktning — och han uppfinner på egen hand allt det öfriga osagda; ja kanske mycket mer, än som ens hade kunnat sägas af författaren.

Läsaren får då vara, ej blott läsare, utan äfven menniska: han får vara produktiv. Han bekommer tråden af författaren, men får gå med den på sitt sätt. Tråden måste likväl vara sådan, att läsaren dermed ej löper annorstädes, än författaren ville, ehuru det kan ske i variationer efter olika läsares lynnen.

Besynnerligt nog väckes i en läsares själ och sinne ofta helt annat genom uttrycken i en skrift, än hvad orden sjelfva, tagna efter orden, innehålla. Men den verld, som författaren hos sin läsare *) manar fram till lif och egen verksamhet, — den verlden är egentligen hans verk, och orden i hans skrift (det synliga verket) ingenting annat än ett *moyen*.

Många gamla saker har jag sett, som till uttrycken äro föga poetiska; bistra, torra. Men de stämma läsaren hemlighetsfullt till poesi, musik, piktur i hans egen verld, i hans inbildning. Läsaren dröjer här så mycket hellre, som han anser den verlden för sin egen; och hon är äfvenså till hälften. Han dröjer der så mycket längre, som han känner det hos sig oförmodadt uppkom-

*) NB. en, som icke missförstår honom.

na än vidare kunna fortgå i uppfinningar, utan gräns. Han dröjer der med så mycket sannare tillfredsställelse, som han på detta sätt egentligen bildas — *han blir sjelf Verket* — i stället att för ögonen hafva ett redan bildadt verk att betrakta. Han icke blott läser poesi — han blir poesi; och, såsom väckt till verksamhet i sin egen inbildnings verld, är han der äfven poet (ποιητής, görare, frambringare). Efter detta skrifsätt äro författaren och hans läsare två samverkande faktorer till det arbete, som utföres. Och verket sjelf — som på papperet, der det ligger för ögonen, icke kan anses färdigt mer än till det, i bokstäfverna befintliga, artistiska anslaget — blir oupphörligt mer och mer färdigt genom läsarne. Och emedan desse under tidernas lopp blifva fler och fler, så kan man säga, att författarens arbete sålunda ständigt allt vidare fortfar att förfärdigas, så länge verlden står. Innebär det ej en outtömlighet, en viss evighet, som icke saknar interesse?

Det första skrifsättet, det direkta, det sjelfuttömda, har andra fördelar. Det bildar verk, som redan äro färdiga för läsarens ögon och således existera oberoende af honom. Men de hafva emot sig, hvad allt färdigt och fulländadt har, nemligen att vara slut. Och, liksom de äro oberoende af läsaren, så händer ock, att han kom-

mer i en stämning af oberoende mot dem — som vill säga, han röres stundom ej så mycket af dem. Författaren och läsaren äro icke nu två faktorer, samarbetande till ett enda, oupphörligt blifvande och uppkommande verk; utan de äro begge ett slags egoister, utom hvarann, stundom kalla nog för hvarann.

Det är en stor konst att skrifva så, att man riktigt fulländar sitt ämne, matieren må vara vettenskaplig eller artistisk. Men att, utan synlig fulländning i arbetets för ögonen stående linier, likväl göra det så, att hos läsaren eller betraktaren just de toner anslås, just den verld väckes, som skall väckas; och på det sätt, att han på egen hand går vidare fram i Verkets bana; det är ock en konst.

Men härtill behöfvas visserligen läsare och betraktare, som äro väckbara. Frågas dock, om ej äfven ett arbete af det sjelftillräckliga slaget, af den synliga fulländningen, af det sjelf-uttömda skrifsättet, fordrar läsare med intresse, såvida verket af dem skall genomgås till ändan? — Fordran på receptivitet må icke förblandas med författare-egoism. Receptivitet kan icke undvaras af någon, emedan behofvet deraf grundas på en helig naturlag, som gjort alla varelser till fraktionärer. Individerna äro skapade till hemisferer

(ingenting hade annars ansigte, face); ingen skall då fulländas, utan genom andra; och det hela genom alla.

Det fullkomliga och sjelfständiga, hos menniskor som annat, har visst förekommit mig älskvärdt: men aldrig utan med vilkor, att tillika vara fraktionärt, på ett ädelt sätt brutet och behöfvande, hemisferiskt. Hvem förlåter icke gerna sina vänner all fullkomlighet och storhet, blott de tillika äro ofullkomliga?

Ingenting är ett ärligt och rätt fulländadt Helt, mer än blott sjelfva det Hela (Universum). Således tyckes hvart individuelt väsende, sin egen lilla helhet oaktadt, vara i stor mening ett bråk, som blott genom ett annat kan förvandlas till helt tal. Är icke lifvet så?

Ett skrifsätt och dess betraktare, ett verk och dess läsare, böra de ej vara två halfheter, som ömsevis upptaga och fullända hvarann? När derföre ett individuelt framställer sig — menniska eller skrift — med anspråk och form af ett slutet och fullbordadt för sig, utan någon annans medarbete; så går liksom en falsk ande deromkring, det har en bismak. Emedan all varelse af lif, jemte sin individuella helhet, tillika nödvändigt är ett fragment; så ångar en besynnerlig köld och

afdödhet ifrån hvarje ting, som framstår med *blott och bar* fullständighet, helhet, sjelfhet.

Men om allt lefvande är ett *amabile fractum*, så följer deraf för ingen del, att det skall eller får vara en trasa, en slurfvig sammansättning, ett rafs. Ett rätt fragment, sådant som lifvet, är mera artistiskt brutet, än om det vore helt.

Sedan Furumo slutat uppsattsen, såg herr Hugo på honom med en öm blick och sade: "Stackars Richard, jag ser nog på dig, att du är en fraktion. Jag bekänner, att jag älskar det hela; men då du ej kan vara annat än brusten, så kan jag icke hjelpa det. Jag älskar dig ändå. Häng likväl ihop så mycket som möjligt! jag skall då älska dig ännu mer. Jag vill icke säga, att ej dina berättelser hafva ett inre, klart sammanhang i anläggning och utveckling, gå raskt undan, draga en åhörare framåt, med annat dylikt, som jag ingenting har emot. Men ytan, min vän; negligerade punkter, sista fulländningen, och i synnerhet dina slut! T. ex. hvad säger du om upplösningen i Tintomara?"

Om Tintomaras slut vet jag icke hvad jag skall säga. Gud vet, fortfor Richard, om jag, såsom man påstår, härmed velat göra mig något bittert nöje. Det är väl möjligt, att Tintomaras

arkebusering kan begripas på det sättet, "att der-"med velat visas, huru den menniskoklass, som vi "kunna kalla det förnäma packet, skulle bära sig "åt med sin dels half-elaka, dels flacka och ytliga "uppfattning af lifvets vigtigaste ämnen, om den "finge oinskränkt gifva dagsljuset del af sin fan-"tasis gemena drömmar." — Jag har icke tänkt på det. Jag kan icke påminna mig, att jag under konceptionen af denna slutscen hade någon annan afsigt eller sinnesstämning, än nöjet af att se Solna skog omkring mig i min föreställning. Också hade jag då obeskrifligt roligt af den känslan, att Azouras nu fick dö. Hvad som vunnit mitt tycke för hennes personlighet, var fägringen af en själ, icke söndersliten af alla dessa tusende strunt-resonnemanger åt alla håll, som, ömkligt nog, bära namn af bildning, men intet annat äro, än Nya Testamentets *βρυγμος τῶν ὀδόντων*, "tandagnisslan." Azouras var en hednisk flicka, det är sant; men hon blef slutligen christen, om jag ej bedrager mig; eller nära nog christen. Hvilket jubel för min ande, att hon då fick uppgå ifrån jorden, innan hon hann blifva ochristen om igen, och i värre mening, lik så mången af våra medmenniskor. Det kan väl hända, att hon också icke blifvit det, äfven om hon fortfarit att lefva; men aldrig glömmer jag den gode Menanders ordspråk:

ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθνήσκει νέος ("den, som Gudarne älska, dör i sin ungdom"); och visst är, att Azouras efter döden kom i ett bättre sällskap, än hon kunde hafva fått i Stockholm. Så ungefär, herr Hugo, var min egentliga sensation vid denna omtalade slutscen; jag kan ej beskrifva hur glad och säll jag var derunder; de sexton musköternas fejade pipor glänste för min anblick som strålar, nästan lika klara, som sjelfva solklotet — den glänsande kulan på spetsen af Solna kyrktorn. Förlåt mig! förlåt mig! jag är sådan, jag kan icke annat.

På det öfriga granna och förnäma herrskapet, som utgjorde ståten i Solna skog, tänkte jag alltför litet. Likasom de i sjelfva verket och ur sina åsigter icke menade det ringaste ondt med hela sin plan, så menade också jag lika litet ondt med dem, då jag afteknade dem. De voro kulisser. Jag kan icke säga, att jag så mycket hållit utaf dem; men visst är, att jag ännu icke haft tid att hata dem. Jag begriper icke hvad jag med allt detta har att göra. Jo, säger man, hela tillställningen är icke rimlig. Verkligen? jag har icke kommit att tänka derpå. Jag upptecknade hvad som stod för min imagination, och jag kan fullt ut nöja mig med det svar, som redan blifvit föreslaget för min räkning:

Så jag målat . . .
Ty så roat mig att måla.

Rimligheten är visst en stor och märkvärdig sak. Men mången blir under jagten derefter sjelf orimlig, dertill har jag med förundran varit vittne flere gånger. Jag aktar mig, att gå för långt häri.

Men för att afkorta all strid, så hör: "förloppet med arkebuseringen har sina orimligheter; väl inga fysiska; men det var likväl en för djerf och egen tillställning, att man skulle kunna tro ett hof på 90-talet derom." Är det icke nu nog tillstådt? Hvad följer? Min berättelse är ej annat än en fantasi, icke oriktigt kallad en irrande hind. Får hon då ej irra? Jag har icke tillerkänt mitt stycke historisk trovärdighet i allt (se slutet); jag har icke en gång gifvit det namn af roman. Det må för min skull så innerligt gerna låta bli, att få heta ett konstverk. — "Nåväl! Nåväl! om allt detta borttages, hvad återstår då?" ropar någon. — Ett enda återstår: Azouras' Figur.

"Ja, hon skall icke glömmas", sade herr Hugo. "Det finnes stygga, elaka, obehagliga djurarter, men med dem har hon allsingen likhet; blott med de vackra. Detta är i sig sjelf en märkvärdig

sak: jag har derom hört mycket också, icke ifrån Litteraturtidningen, men ifrån andra håll."

Djurarter? svarade Richard. Azouras visar sig för ingen del vara ett djur. Tvärtom, hon förekommer handla med så godt och skarpt omdöme, som någon menniska. Att hon skulle hafva varit en Androgyn, visar sig (Bok. IV) som ett förslag af de tvenne Chirurgerna, för att finna en förklaringsgrund i deras uppkastade frågor; men säges till och med af dem vara en "chimère." Hon uppför sig för öfrigt — om man undantar några få fall, då hon, för att vederqvicka en sjuk, tog hvad henne icke tillhörde — alltid så sedligt, ädelt och rent, som man nånsin är van att af menniskor fordra. Om hennes sedlighet skiljer sig från mångens, så är det blott deri, att icke vara reflexiv, icke vara grundad på öfverläggning och satts, utan på finkänsla. Detta brukar man anse i ethiken för en hög, om ej den högsta ståndpunkt; man brukar anse en menniska moraliskt frisk just i samma grad, som dygden vid hvarje tillfälle utöfvar sig, icke som en lexa, men som en ren karakterens natur. Att hos Tintomara en stor brist egt rum genom obekantskapen med de christna lärorna, ser jag ganska klart visa sig just i det tillstånd af öfvergifvenhet, hvari hon i S:t Clara kyrka kände sig; men

jag kan ej neka, att jag tycker henne visa sig vara ibland dem, som, enligt evangelium, Herren ifrån vägar och stigar kan bjuda att sitta vid sitt bord, sedan de ovärdige af rikets barn icke ditkommit. Om hennes s. k. *Djuriskhet* tycker jag för öfrigt följande. Hon skiljer sig ifrån så mången af vår tids bildade menniskor genom den inre harmoniska enigheten emellan väsendets krafter, hvilken enighet också, på sitt vis, återfinnes hos djuret. Detta menniskans sätt att vara *såsom* (märk: *såsom*) *ett djur*, är himmelsvidt skildt ifrån att ligga i jemnbredd med det egentliga och blotta djurlifvet: liksom den ethiska renheten, bestående i själens natur, att vara ren, och ej ens sätta i fråga att vara annat, är någonting vida högre än den krassa, yttre naturen. På denna grund måste det väl också vara, som forntidens Vise gifvit en så beskaffad menniskokarakter namn af *Animal cœleste* (hvilket betyder helt annat än *Animal terrestre*). När i umgänget eller sällskapslifvet en sådan menniska möter oss, hvem kan beskrifva den underbara vår, den oefterhärmliga lätthet och kristalldager, som välgörande kommer emot oss ur dess krets? Om ock ingen fullt kan förklara, så kan dock ingen glömma intrycket deraf. — Jag vet ganska väl, å andra sidan, att en menniska, hvars inre visar taflorna af kamp

emellan själens grundvalar, emellan det goda och onda, emellan oskuld och synd, är ett intressant och nyttigt föremål att betrakta eller afteckna. Men jag är öfvertygad, att i en tid, då karakterer *med inre strid* omgifva oss så talrikt, skall också föreställningen någon gång af en *med inre frid* (om ock icke än genom christendomen fullgången frid) både vara helsosam och intressant af ren art. Jag tror på evangelium, att en sådan personlighets öfvergång till helig christendom hvarken skall vara svår eller lång.

"Du talar om christendom, Richard. Jag påminner mig härvid", anmärkte herr Hugo, "att en korrespondent i Upsala skall hafva kommit i bekymmer för religiositeten i Tintomaras och Ramidos historier, samt ställt sig inom gruppen af de misslyckade ibland Luthers efterföljare, som skildras sid. 401 i Atterboms nyss utgifna Skrifter, Band. I; om hvilka personer det slutligen heter: *Fördömlig var nu med ens* (för dem nemligen) *Guds uppenbarelse i Naturen, Sinligheten, Skönheten — eller, nogare uttryckt, den befans vara Djefvulens.* — För att säga dig mina tankar, Richard Furumo, så undrar jag icke på det slags religiösa dager, hvari du står inför åtskilliga menniskor; ty din christendom och din godhet afsticka alltför mycket ifrån skrymtares. Jag har känt

personer, som stundom, när känslan svallar högst i hjertat, förstummas genom sjelfva dess öfvermått, eller, om munnen talar, blott låta de likgiltigaste saker höras, kanske rentaf skämt. Jag är likväl icke så starrblind, att jag anser sådant för *infernalisk isköld*, efter jag är bekant nog med menniskosinnet, för att veta, det den innerligaste och underbaraste värme emellanåt visar sig just så. Lifvets och hjertats mysterier yttra sig ej sällan i en contre-sens. Vid den inre betraktelsen öfver menniskornas lynnen och hela detta ämne i allmänhet, ställer sig någonting ur Antiken för mitt minne. Aristophanes blef känd för sin ironi — till och med skarpa ironi — ja, till och med emot sin tids gudar. Att likväl i grunden hos honom lefde hat endast emot det förfallna i hans tids religion, men icke emot religionen sjelf, hvilket upptäckes af de enstaka, men sublimt rörande ställen, der hans mening omisskänligt, för hvar och en med hjerta och högre sinne, uttalar sig: detta har om honom nyligen till och med en svensk författare i Upsala, C. A. Hagberg, i tidskriften Skandia IV. 1. ådagalagt. Hagberg framställer (sid. 93) den hypothesen, att Aristophanes i de gamles ögon skulle hafva varit mindre gudlös än sjelfva Homerus. *Detta* (yttrar Hagberg) *kan man numera ej med säkerhet afgöra, men man kan åtminstone på*

starka anledningar rädda hans (Aristophanis), *besynnerligt nog, först i en tid, som föraktade religionen, på religionens vägnar antastade ära.* En författare, som talar så om *Aristophanes* och försvarar honom, har utan tvifvel förmåga, att skilja emellan sken och verklighet i religiositet; och är jag derföre öfvertygad, att ingen lättare, än han, skall kunna tillrättavisa, upplysa och lugna den bekymrade korrespondenten, hvilken, efter hvad jag ser på adressen, bor i samma stad, och således har mycket nära till, att af honom få ett förbättradt omdöme i sin sak. Brefskrifvaren är, enligt sin önskan, icke något kraftgeni; han bör således med lätthet kunna rättas och hjelpas."

"Men", fortfor herr Hugo, "jag vänder mig härifrån till något positivare, som också skall hafva blifvit anmärkt i Upsala, nemligen att namnet *Roman* varit skickligare att bruka, än det fornengelska *Romaunt*, som min son Frans infört på flere af våra berättelser. Hvad säger du härom, min son?"

Frans svarade: Sådant som hvarken till ton, form eller innehåll är rätt likt hvad man vanligen kallar *Roman*, föreföll mig olämpligt att benämna så. De ifrågavarande styckena äro väl på sätt och vis sedemålningar, hålla sig vid kända tider och orter, röra stundom bekanta historiska

personer; men jag kan lika litet, som andra, undgå att finna, det en i ämnena lefvande fantasi här ej sällan drar taflorna in i regioner, som äro främmande för vanliga romaner. Likväl går genom dessa sammansättningar en djup och tillika rörlig känsla af hela den smak och syftning, man så ofta och rätt benämt "romantisk." Då således fråga tydligen var om någonting, som är afgjordt romantiskt, utan att ändock vara roman, så sväfvade för mitt inre gehör namnet "romaunt" emellan begge, likt en förmedling af jordisk berättelse, på ena sidan, och en fri utflygt till främmande hemlighetsfulla nejder, på den andra. Jag hänfördes af min känsla härtill; har jag felat, så beder jag min goda far om ursäkt. Jag hör nu, att romaunt är fornengelska: jag såg det annars hos Byron, hvilken icke är äldre än min far sjelf.

"Godt, min son, härmed har ingen fara. Fortfar hädanefter som hittills, att lyda din milda ingifvelse. Men efter vi en gång äro stadde på denna stråt, så vill också jag omtala hvad i anmärkningsväg enkom faller på min lott. Det är jag, som ibland oss stundom tillåtit ett svenskt stafsätt af utländska ord, såsom döbattang, resonnemang, talang, i stället för deux-battant, raisonnement, talent. Jag hade föreställt mig, att det skulle gå an, efter man så allmänt nyttjar kap-

ten, mamsell och paraply, i stället för att, till påminnelse i sin franska, skrifva capitaine, mademoiselle, parapluie. Det är ock jag, som, enligt akademiens föresyn, emellanåt låtit *k* brukas för *c* och *ch*, samt *f* för *ph*, och *t* för *th*. Vidare är det jag, som icke höll mig för okunnig i grammatiken, derföre att jag viste, huruledes ett och samma språk (Svenska, som annat) kan skrifvas på flere sätt och i flere stilar, utan att skrifvas oriktigt i någon af dem; äfvensom jag icke hade ansett mig sakna kännedom om versbyggnaden, derföre att jag, vid slutliga redaktionen af våra saker här, lät verser qvarstå, som voro riktiga efter det schema vi hade för den inre tonens sanna uttryck, ehuru andra bedömt dem efter schemer, som vi icke nyttjat. Det är slutligen äfven jag, som tyckt våra gamla svenska enstafviga imperfekter af femte deklinationen: "röck, klöpp, tröck", o. s. v. vara lika goda, som de nyare: ryckte, klyppte, tryckte; liksom jag tillät det sammandragna ordet "hukle" få inflyta i stället för "hufvudkläde", hvilket sednare i mina öron lät litet släpigt eller pedantiskt i en dialog, och det förra allmänt brukas för att utmärka en duk, som qvinna sätter öfver hufvudet, igenknytande densamma under hakan. Substantivet "hajhet" och verbet "haja" hade jag också tänkt skulle kunna nyttjas

att beteckna en liten hastig skrämsel, då adjektivet haj längesedan fått brukas i samma mening —"

"Men kom, kom, mina gossar!" utropade han och steg upp. "Vi hafva nu alla tre genom våra bekännelser lättat våra hjertan. Vi äro gunås det vi äro; — kom låt oss gå ut. Vårluften andas lätt och mild öfver viken och ängarne, snön smälter, nya glada vattendroppar hoppa ned ifrån takligsten. Stanna hos oss hela dagen, Richard, du skall i afton få se några makalösa hjerpar, som väl förtjena din närvaro."

Almqvist, C. J. L.

FRIA FANTASIER

HVILKA, BETRAKTADE SÅSOM ETT HELT,

AF

HERR HUGO LÖWENSTJERNA

STUNDOM KALLADES

Törnrosens Bok,

STUNDOM

En irrande Hind.

BAND. VII.

SIGNORA LUNA.

COLOMBINE.

STOCKHOLM.

TRYCKT HOS JOHAN HÖRBERG,

1835.

SIGNORA LUNA.

Hvad är att våga älska?
Det är att kunna dö.

Drama.

STOCKHOLM.
TRYCKT HOS JOHAN HÖRBERG,
1835.

Rinaldo, prins af Palermo.

Moharrem, fången afrikansk furste.

Ombrucci Gravina	Rinaldos rådsherrar.

Muzio Brinto, Rinaldos bödel.

Camillo Ucceloni	Muzios medhjelpare.

Marzio Salviati Cesar di Torremuza Fabio Pallagonia Giulio Marignani Pietro di Alcamo Ambrosio Palli	invånare i Palermo.

Porzia Salviati, Marzios dotter.

Antonia Luna, en blind.

Violanta, prinsessa af Messina.

Miraflor da Cugna Giustiniano Balbi Trapano Gragantio	prinsessans förtrogne.

"Hvilken djerfhet — jag tillstår det — hvilken djerfhet, att i så allvarsamma dagar, som våra, våga en poesi? och icke blott våga hysa den, utan äfven uppteckna, äfven meddela den? I en tid, då de stora politiska hvälfningarne, planerna, bekymren hålla regeringar och folk spända för staternas intressen i så hög grad? I så hög grad, att den mest skärpta klokhet, besinning, frånvaro af fantasi och poesi förmodligen måste behöfvas hos de tongifvande, på det att intet steg åt sidan, intet missgrepp må föra vådor af tusen slag å bane, lemna motståndare försprång, eller gifva anhängare hugg? Med ett ord, huru skall man benämna infallet att vara poet år 1835?

"Dock har den godhet, herr Hugo, hvarmed jag blifvit emottagen, uppmuntrat mig härtill. Jag vet, att jag visserligen beträdt en ny, en

högst fri bana, och allt sådant behöfver sin ursäkt: äfven, utom för sin egen beskaffenhet, behöfver det för sjelfva sin nyhet och stora frihet en ursäkt.”

Nåväl, min kära Richard, sade herr Hugo, har du med dig det stycke, du lofvade i går?

”Jag har det,” svarade han. ”Men här, ej mindre än nånsin, är det för vågsamheten jag ber om samma öfverseende, som förr. En poesi, der verserna icke gå sin likstämda och gilla gång framåt oberoende af ämnets slag, utan der de rätta sig efter innehåll och sak ända till den grad, att de, dem förutan, skulle betyda intet, skulle falla till jorden, vara noll — hvad säger herr Hugo om en så vågad ovanlighet? En klädning, så gjord efter naturen, att den blott passar till hvad den skall och ej till något annat; ej kan tagas fram och visas som en grann kostym, i och för sig sjelf, utan kropp — hvad skall man säga om en sådan klädning? om en så arm stackars form? om så ringa verser? Ingen scenisk eller prosodisk

effekt, uppkommen och gjord blott för effektens skull, utan allenast effekt, der sak och ämne sjelfva föra en oundviklig verkan med sig: förakta ej det, om det är möjligt. Inga prydnader, på egen hand, i stilen: inga tal, blott samtal: inga afhandlingar, framförda af styckets personer, utan behof för dem, men för att gifva författaren luft och åhöraren lärdomar: inga metaforer, inga liknelser, knappt ett ord utöfver hvad hvarje person i sin ställning, hänförd såsom menniska af sina känslor eller tankar, måste uttala: skall allt det kunna gå an? — Ännu ett. Stycket förutsätter läsare eller åhörare, som af sjelfva dialogen sentera saken och situationernas mening, utan att genom särskilda påpekningar bredvid namnen erinras och tillsägas, att nu är t. ex. N. N. *glad*, nu talar N. N. *i tårar*, nu är N. N. *förlägen* och har derigenom fallit ur sin hållning m. m.; allt saker, som man i det menskliga lifvet vanligen af sjelfva förhållandena känner och inser, och som man äfven på en framställd målning brukar kun-

na se, lika väl, utan bifogad avis, så snart man sätter sig inne i det som framställes. Jag har derföre dristat hoppas på så benägna följeslagare under promenaden genom mitt stycke, att de göra det. — Men en svår omständighet till. Versformerna byta om, olika för olika scener, allt efter tonen i dem. Knappt något rim . . . Dock, det är ju sant, många poeter hafva förr skrifvit med ombytliga versformer i samma stycke, många hafva skrifvit utan rim. Man kunde nämna en *Shakespeare*. Men, hvad är det? Han är en stor man, han, och kan göra hvad han behagar, ty stora män hafva aldrig orätt. Man kunde hviska namnen på en *Sophokles*, en *Aristophanes*, som, utom rimlösheten, äfven skrifvit jambiskt, trimetriskt och med ombytliga versslag — ah! — de tillhöra kretsen af de Gamle, som man blott eger att beundra, men aldrig göra någonting efter, emedan deras oupphinnelighet är en längesen afgjord sak. Man kunde i stället tala om *Calderon*, som skrifvit rimlöst och trochaiskt; eller om

Schiller och *Goethe*, hvilka i sina dramatiska arbeten skapat så många rimfria jamber; och, älskar man hellre svenska exempel för detsamma, så kan man anföra en . . nej tyst, tyst! svenska författarnamn aktas ej i Sverige, ty man är icke alls egoist här i landet. Nå så har man då en *Guarini*, hvilken till och med på den rimrika italienskan lemnat oss ett stort poetiskt verk utan rim, och på verser med varierad rytm . . ."

Hvarföre nämna och exemplifiera, min kära Richard? Är det, du ärnar säga, vackert till mening, uppfinning och form, så gör det just detsamma, om andra, store eller små män, nyttjat dylika sätt att uttrycka sig, förut. Frihet i rörelserna, finhet i känslan, frisk luft öfver det hela; se der, hvad jag, för min del, sätter värde på i ett stycke, och kan du skänka mig något åt det hållet, så skall jag tacka dig; hvarom icke, så... Men hvad jag undrar på, är att du i tider så politiska, som våra enligt din första anmärkning i sanning äro, icke finner dig road och föranledd

att träda upp på politikens lysande bana, utan just nu gör vers?

"Så se här, min herre. Jag erkänner djupt och innerligt politikens vigt — vigten af samhällets reorganisation i allt hvad som behöfver hjelpas, och det är mycket. Och att endast få känslor, få tankar, få tycken, få minuter kunna återstå för dem, som arbeta på samhället, att lyssna till poesi, finner jag ganska naturligt. Men se, ändå ett. Ungdomliga hjertan, varma sinnen, kristallklara, skära tänkesätt vårda sin eld i landet ännu som förr, och talrikt; de vårda den i tystnad, i den heliga försynthetens tystnad; de hafva icke en röst i det allmänna, de lyssna i stället på sång, och de sjunga sjelfva. Dem älskar jag, och jag vet att de älska mig. En osedd, hemlig, men allsmäktig sympati går emellan hjertan, som slå som våra. I minnet af dem är det som vers och poesi vakna hos mig. Vore jag ock här i verlden den minsta af alla, som våga älska —"

Våga? hvarföre säger du så, Richard? Hvad är att våga älska?

"Det är att kunna dö; min herre. Men ännu en gång, vore jag ock den minsta ibland dem, som våga det farligaste på jorden — att älska.— jag dristar det ändock, oändligt, odödligt: och de, som äro större i kärlek, än jag, skola älska mig äfven för det, att jag är liten. Äro mina händer de ringaste af alla, som lyfta sig upp för att rycka en liten fjäder ned ur vingarne på de stora, vackra ämnen, som flyga azuriskt öfver menniskornas hufvuden — jag lyfter mina händer upp ändock, glad som ett barn: och de, som äro starkare än jag, skola icke förakta de luftiga, lätta fjädrar, jag någon gång lyckats att rycka ned ur vingarne — de skola älska mig, jag vet — älska mig just för att mina händer äro så ringa."

Richard, sade herr Hugo, jag håller egentligen af dig derföre, att ehuru du ej sällan är melankolisk, är du dock tillika glad. Låt då

politiken vara, efter du så vill i dag. Hvad tänker du låta oss höra? Ett **dramatiskt** stycke, så mycket vet jag redan. Att det målar personer och händelser i Italien, ifrån den katholska medeltiden, hörde jag dig säga i går: och, ehuru jag ej gillar eller älskar katholicismen sjelf, finner jag likväl karakterer och skildringar derifrån stundom rätt intressanta, så snart de framställas i sin fordna tids genius och i sitt lands lynnen; samt, framför allt, icke stå der i den ledsamma meningen att vara mönster åt oss. — Men säg mig, af hvad slag är din dram? är den **komisk**, **tragisk**, eller kanske **lyrisk?**

"Signora Luna heter mitt stycke, och jag har kallat det ett drama, icke i mening att vara en theaterpies eller att uppföras, utan såsom en följd af taflor, af scener, af situationer, i hvilka de handlande personernas karakterer dramatiskt röja sig, utvecklas allt mer och framstå i händelserna. Det är denna inre dramatik, som gifvit mig anledning till benämningen. Men herr

Hugo frågar mig, af hvad slag mitt drama är? Komedi är det icke. Tragiskt skulle det, deremot, väl kunna kallas i anseende till den upplösning och katastrof jag finner drabba de fleste här. Men för hufvudpersonen sjelf låter det nästan mest som Lyrik: åtminstone hafva åtskillige, som hittills hört och betraktat stycket, tyckt så. Huru det nu kan vara."

Hvem är då hufvudpersonen?

"En olycklig qvinna. Likväl når hennes lycka högre, än de fleste dödligas högsta sällhet hinner. Så ser åtminstone jag denna sicilianska dam. Hvad jag säger låter kanske gåtlikt, synes underbart, eller som en kontrast; men jag kan icke förklara det. Vi höra Palermos invånare kalla henne ett helgon: sjelf ansåg hon sig icke så, och jag tycker äfven, att hon icke liknar de helige, vi merendels annars känna ifrån katholska länder och tider."

Det vill då endast säga, att hon är ett helgon, men af annat slag?

"Är det icke så, herr Hugo, att när det är frågan om ädla menniskor, som i renhet, styrka och storhet öfverträffat sina samtida, se vi dem med förtjusning hafva stigit i utvecklingen *uppåt?* Deras karakterer vidgas, deras hjertan luttras till ett allt genomskinligare glas; deras tankar, synkrets och ord upphöra nästan att vara menniskors längre. Vi se dem knappt med fötterna röra jorden, men deras anleten och hufvuden stå i en så ljus dager, att vi digna, vi nästan knäböja som för öfverjordiska väsenden, och vi sänka våra ögon ned till stoftet, att icke bländas. De gå bort ifrån oss i sin storhet, och vi kunna icke följa dem, vi små. De taga oss icke med sig, de leda oss föga: toge de oss i handen, så skulle blotta handtaget krossa. En sådan anblick af personlighetens stigande, af utvidgning, af gång uppåt, af en menniskas divinisering är vanligen det, som visar sig i ett helgons historia: likväl är det alldeles icke så i Lunas dram. Men tvertom. Här är det en menniska, som af naturen och olyckans

verkan redan står högt: som vid scenernas sjelfva början står på spetsen — men som derefter går *utföre*, går allt mera ned till menniskor, inskränkes, hopfattas, sammandrages till individu af vanlig begränsning. Med andra ord, en helgonkarakters humanisering är hvad jag tycker afspegla sig här. Kan herr Hugo lösa gåtan, och säga mig om detta är bra? om det är ädelt? om det är ädelt nog på jorden, att vara menniska, och icke mer?"

Hm.

"Den tragiska katastrofen, hufvudolyckan, slaget, som krossar, står för Luna icke vid styckets slut, utan vid dess begynnelse, händer henne straxt i början. Sedan går hon allenast fram som en lyrisk åder, en ringa sång, en bön, midt igenom och emellan alla de öfriges tragiska spel. Deras katastrof står vid slutet. För dem är det en tragedi. För Luna sjelf är det lyrik — tycker jag — om min herre tillåter —"

Min vän, det lär nog vara en tragedi äfven för henne, efter hvad jag kan höra. Men säg

mig, är den komponerad öfver ideen om *Ödet*, eller är den en gärd åt läran om *Försynen*? Hvilketdera är det, som mest omtalas, utvecklas, anropas och beskrifves i dialogerna?

"Det finnes i stycket ingenting sagdt till Ödet, ingenting taladt om Försynen. Likväl om Gud. Så som Folket och den enkla enfalden menar."

Richard?

"Herr Hugo torde väl finna det mesta, af hvad jag sagt, obegripligt. Jag har föranledts till dessa betraktelser långt efter sedan stycket var färdigt, och så många andras omdömen och olika förklaringar deröfver uppfordrade mig, att slutligen också hafva en tanke derom. Fråga derföre lika litet, som jag, efter dessa anmärkningar på förhand. Sedan det hela är genomgånget, skall också herr Hugo vända sina ögon tillbaka på det tillryggalagda, och då antingen se, om jag haft rätt i de ord jag här utkastat, eller sjelf yttra andra, mycket klokare och bättre."

Jag skall så göra — begynn du, min vän.

Signora Luna.

ACT I.

Scen I.

Palermo. Utanför kyrkan la Martorana och de furstliga grafkoren. Natt. Ett svagt och brutet sken emellan skyarne kastar så mycken dager öfver kyrkogården, att tvenne personer synas stående vid ingången till ett högt grafkor, hvars pelare af antik architektur framskjuta ifrån sjelfva kyrkans marmorvägg. Den ena af dem bär en rik, furstlig drägt och hjelm på hufvudet. Den andre står framför honom i lång svepning.

DON RINALDO.

När dog du — säg fort!

DEN ANDRE.

I natt, klockan tu.

DON RINALDO.

Hvar dog du? — säg snabb!

DEN ANDRE.

I Mantis kapell.

DON RINALDO.

Hur dog du? — säg högt!

DEN ANDRE.

För Brintos stilett.

DON RINALDO.

Gå in i din graf
Tillbaka igen.

DEN ANDRE.

Jag ryser — och går,
Igen i min graf.

Scen II.

Promenaden Flora eller Villa publica vid Palermos hamn. Flere principi och signori stå samlade i en grupp. Ibland dem Fabio Pallagonia och Cesar di Torremuza i siciliansk, Giustiniano Balbi i napolitansk drägt. Folk synes på afstånd.

GIUSTINIANO.

Är det ej hon? densamma åter —

CESAR.

Se — se der!

GIUSTINIANO.

Hon under oleanderträden ensam går.
Är det af vördnad, Fabio, folket henne flyr?
Är det af skräck?

FABIO.

Signor, det är af tacksamhet.

GIUSTINIANO.

Palermos folk för henne flyr af tacksamhet?
Jag icke kan er inre mening rätt förstå:
Men vidt kring henne tom är promenadens plats.
Fram ville jag till er Antonia närma mig,
Men står, som Ni, tillbaka; edra seder vill
Jag icke såra. — Rikt belönad är min fart
Från Napoli till ert Siciliens sköna ö.

FABIO.

Signor, då i Palermo några dagars luft

Ni glad har andats, skall den orsak Ni förstå,
Hvarföre folket henne flyr af tacksamhet.
Ej sjunker här en dag i hafvets gröna bädd,
Som icke först Palermos Dam förskönat har
Med någon ny välgörande bedrift. Hon är —
Oaktadt allt hvad sjelf hon säga vill, och allt
Hvad förr kanhända timat — hon ett helgon är.
Om kanonisation ett dödligt hufvud än
Förtjenat, skall Antonia den förtjena. Hon
Ur dödens armar räddade min mor — min mor!

GIUSTINIANO.

Men ären J fullkomligt visse alla här,
Att donna Antonia verkligen är blind? Hur kan
I oleanderlunden med så säkra steg
Hon vandra mellan stammarne? Gestaltens gång
Mig synes lätt, och foten icke vacklande.

FABIO.

Antonia ser ej.

CESAR.

Blind är hon, det veta vi
Med visshet alla. Hennes lefnads hemlighet,
Giustiniano Balbi, har sin knut häri.

GIUSTINIANO.

Är då Palermo hennes barndoms hem? att så
Hvar gata hon, hvart hörn, och promenad och stig
Ur späda årens ljusa dagar mins så glad,
Och vet ännu? Går ingen med som ledare?

FABIO.

Ej leder henne någon. Lilla gossen der
I hennes granskap — Lionello heter han —
Han stundom henne följer, ej att leda, men
Att hennes budskap föra ut. Palermo är
Den staden icke, der hon föddes. Hit hon kom.
Af inre själens ljusa sken ser hon att gå.
Giustiniano! hon sig närmar hit till oss —
Se — hvita ögonlocken slutna, ser Ni? se —

GIUSTINIANO.

Sanctissima Dei mater!

FABIO.

Låt oss undan gå!

GIUSTINIANO.

Ett majestät så mildt, med slutna ögonlock!
Se händer, sammanknäppta vid ett bröst så skönt.
Hon bär ej drägt af nunna? eller hör till en
Sicilianer-orden denna svarta rob?

FABIO.

Hon är ej nunna. Skyndsamt låt oss undan gå —

GIUSTINIANO.

Hvad rädes signor Fabio, om så mild hon är?

CESAR.

Vi dela folkets känsla. Sig en gåta har
I blågrå moln om denna qvinna dragit. Vi
I kärlek, i tillbedjan henne nalkas, så
Som christne möta sine Helige, dem Gud

Och dem Hans moder sänder ut i tid af nöd,
I tid af dyster träldom såsom nu, signor.
Men då vi henne närmats, stiga undan vi
Tillbaka åter, om hon icke manar oss
Att stanna; ty en oförklarlig andes sus . .

GIUSTINIANO.

O Virgo beatissima! är hennes själ
Då mindre hvit och skär, än hennes kind och hand?

FABIO.

Hon om kastaniestammen viker, hon går bort
Till pinierna. Ännu vi kunna dröja här.

GIUSTINIANO.

Om hennes öden Er bekanta äro, kan
En främling ock, signori, ej få del af dem?

FABIO.

Tills åter hit ur piniers höga löfhvalf hon
Oss nalkas, kunna vi om henne tala här.

CESAR.

Giustiniano Balbi! har Italiens nord
Ni skådat?

GIUSTINIANO.

Rom och Narni; nordligare ej.

CESAR.

Om slägten Luna har Ni då ej talet hört?
Siciliansk är icke den, men har sin stam
Ur Apenninerdalars svartgrönt friska hem.
En ädel ätt, så säga alla; stolt och van

Att hjeltar föda till vår skumma jord, och van
Att gifva furstarne gemåler — gifva ock
Åt sjelfva thronerna beherrskare, signor.
Men nu den slägtens rika tider undangått,
Försjunkande i verldens egen stora tid,
Som ingen annans lilla tid vid sidan tål.
Sitt bål förvissnadt himmelshöga trädet såg
Och kronan blomstertom!
Af Lunas namn allenast återstod ett barn
En flicka, hon, sin moders ro, sin faders hopp;
Ty genom henne ville de en furstlig måg
Åt sjunkna ätten vinna och i glädje dö.
Upp rann Antonia Luna i sin faders dal,
Blef skönare än moder, mera högsint blef
Än ättefäder alla: blef — sin moders död,
Sin faders mördarinna.

GIUSTINIANO.

Denna hand, så hvitt
Emellan pinier skymtande? Omöjligt . . nej!

CESAR.

Ej med de händerna hon mördat far och mor,
Men med de tvenne ögon, som Ni slutna ser.

FABIO.

Hårdt talar nu, don Cesar Torremuza, du.

CESAR.

Don Silvio Luna seglade med sin gemål
Och med sin dotter ur Italiens fasta land

En sommar säll bort öfver till Sardiniens ö,
Der som i fager riddarprakt ett af hans slott
På branterna i Medelhafvets anblick stod.
Ej lång var vägen till Cagliari stad, och här
Ur kransen, tätt af jernek fletad och oliv,
Mot skyn sig höjde tinnarne af Lunas borg.
Den sommarn drefs af vinden en Corsar-Arab
Ifrån sin afrikanska kosa upp till nord.
Till rof han kom och ankartog Sardiniens strand,
I land han gick, och donna Antonia såg hans blick.
Med våld ej röfvade sin flicka han; han låg
Med håg så varm tre dagar invid kustens barm.
Så länge förr hans flagg ej vimplat i behag!
En dag han än der dröjde qvar med skepp och män:
Sin flickas skimmersälla hjerta intog han,
Men modrens bifall icke, icke fadrens vann.
Italiens jord nog mins Arabens namn. Han var
Från Afrikas nordvest, af Mogrebiners stam,
Han, Abulkasem . .

GIUSTINIANO.

Sköflaren, den ryktbare?
Mordbrännarfacklan på Italiens öar, han?

FABIO.

Abulkasem Ali Moharrem.

CESAR.

Han seglade på fjerde dagens afton bort,
Och bort Antonia Luna följde honom fritt.

Sin moder såg hon falla svimmande på land,
Från strand sin faders hotande förbannelser
Hon hörde — och hon for.
Kring haf och holmar seglade hon vidt och log
Vid drabbningarnas gny på sjön, en våg-örn lik.
Hon ur Arabens skatter prydde hår och arm
Med perlor, röfvade af christna qvinnors hår.
Om tvenne år — ty hastigt, fast i mörker, går
Berättelsen — om tvenne år, och än ett halft
(Föräldrarne, de redan voro döde då),
Gick Abulkasem med sin jakt till Corfu in,
En grekisk ö i öster om Amalfi stad.
Det var den tid vi stridde mot Arabers makt
Om väldet på Sicilien här; den tid jag mins
Som gosse sjelf — vi ömsom vunno seger då.
Men Abulkasem, han var en af dem, en gång,
Som måste draga sig tillbaka, sina sår
Att läka; och han stilla invid Corfu låg.
Der ammade Antonia tvenne barn. Så sägs
Af några. Andra åter neka deremot,
Och påstå, att hon barnafröjd ej njuta fått.

FABIO.

Af sjömän omförd, vacklar sägnen hit och dit.

CESAR.

En morgon vaknande Antonia hör sus
Af nordlig vind om grottorna på Corfus ö.
Hon ser sig ensam, skyndar upp, och ingen fins

I nejden. Fasande hon hastar ned till strand:
Den öde står — till grottans klippspets: tom är den!
Hon flyger svindlande till kustens högsta berg:
På glatta böljor halkar Abulkasems skepp
Ur hennes anblick bort derframme söderut.
Då sträcker sina händer hon mot himlabryn,
Mot hafvet och emot den trolösa Arab.
Hon skyn förbannar, vågen och hans hala skepp,
Förbannar solens sken, sitt lifs behag, och — o!
Sin egen syn.
Då slötos hennes ögons ljus tillsammans af
Ett osedt finger, af en osedd hemlig makt,
Och blind på Corfus öde berg Antonia stod.
Ty sådana de sista hennes faders ord
Till henne voro, att han bjöd de ögons sken
Att slockna inom trenne år — de ögons sken,
Som förr hans egen ljufvaste beskådning var,
Och som vid resan bort ifrån Sardiniens ö
Stod som ett rättarsvärd i Silvio Lunas själ.
Så kommo år,
Så gingo år — men aldrig Abulkasem kom.
Om honom veta vi, att ur Italiens haf,
Om ock ej död, han längesen försvunnit har,
Hans stolta namn blef utsläckt med hans facklas brand.
Om henne vet ej sägnen, under många år,
Ett ord, förrän en aftontimme ensam, blind

Hon vandrande ifrån Siciliens inre kom
Till vårt Palermo.

GIUSTINIANO.

Är hon rik? hon tigger ej?

CESAR.

Hon bär en tyst välsignelse med sig, hvarhelst
Hon går. En bön hon beder på den sjukes bröst,
Och helsa rinner i hans puls. Den sädeskärf,
Hon fingerrört, blir aldrig tom på korn, hur än
Han tröskas, och den drufklas aldrig tom på saft,
Som nåtts af hennes hand. Men veten: hon sin bön
Blott ensam bedja vill och tyst — fördenskull gå
För henne undan vi af tacksamhet, så snart
Vi henne se med sammanknäppta händer; ty
Deraf vi ana kommande välsignelser.

FABIO.

Signori, bort! hon nalkas åter hit till oss . .

GIUSTINIANO.

Er fruktan kan jag ej förstå. Palermos Dam
Ej blott af tacksamhet J flyn; af bäfvan ock.

CESAR.

Så mycken häpnad väcka dessa händer små,
Som famnat en Arab-korsar, och dem han kysst
I tvenne år. Så mycken skräck går ut ifrån
Två ögonlock, som tryckas af en faders dom
Och sammanslutit sig af sjelfförbannelse.

GIUSTINIANO.

Ej glädjens lugna frid Er skänkes af er Dam.

FABIO.

Förstå oss rätt, Giustiniano Balbi! Ni
Då höra skall den innersta, den första grund,
Hvarför vi undanstiga. Ve! hon ropar vildt,
Och hjertats ådror genomisande, mot den —
Mot hvar och en — som henne kallar, henne blott
I tanken anser vara, det hon är.

GIUSTINIANO.

Hvad är,
Hvad är hon då?

FABIO.

Ett Helgon.

CESAR.

Men det underskri,
Då Ve hon ropar, ingen höra djerfs af oss.

FABIO.

Och derför viker folket, och, likt folket, vi
För henne, att det namnet, som vi henne ge,
Hon ej må höra, eller i vår tanke se.

GIUSTINIANO.

Men veten J, signori, meningen i dag,
Hvarför hon vandrar så i oleandrers park
Och piniers skugga? väntar hon en fattig der?
Skall någon sjuk, att botas, söka henne här?

FABIO.

Vi hennes skäl och tankar icke spana ut;
En blick i dunkel helgonfamn ej våga vi.

CESAR.

Se — rosenkransen höjer hon — signori! sen,
Hon på sitt radband beder häftigt, hastigt, kort —

GIUSTINIANO.

En källa lugn jag trodde henns själ, så klar!

FABIO.

Hon fäller hastigt slöjan, såg Ni det? Nu natt
Är detta anlete för oss i dag.

GIUSTINIANO.

Hör ljud!
Ett fjerran dån så doft — mån det är hafvets röst
Emot Palermos redd? är det ett folktumult?

FABIO.

Djupt suckar under tyranni Palermo nu.
I våra olycksfulla dagars töcken jag
Ej undrar, om ett upplopps ljud oss skulle nå.
Men hvad? det hitåt kommer?

CESAR.

Jag det mins, jag mins!
I dag det är Sanct Laurentii dag, bestämd
Att färga Strada Nuova med en ädlings blod.
Tro mig! nu Marzio Salviati förer man
Till döden.

GIUSTINIANO.

Döden? Salviati? Marzio?
Siciliens fader, adelns pelare och värn?

FABIO.

Palermos stöd! — Vår främmande tyrann, o Gud,
Till denna dag har honom sparat för sin hämd.
Se, hvilka massor af vårt folk kring bödlarne!

GIUSTINIANO.

Här älskar folket ej sin furste: skri jag hör
Af harm och afsky. Bifall låter icke så.

CESAR.

Inkräktaren, den unge, grymme, skördar hat.
Palermo lågar!

FABIO.

Tåget nalkas, och går fram
Till Villa Publica: se Marzios hvita hår,
Se massorna om knektarne sig tränga . . ha,
Gån på, Sicilianare! gån på! gån på!

GIUSTINIANO.

Befriar icke folket Marzio? Santacruz,
Går vägen till Palermos afrättsplats då hit?
Hit öfver Floras milda promenad? — Men hvad?
I hast stå alla stilla? skriet tiger tvärt?

CESAR.

De se Antonia!

FABIO.

Hon sin slöja åter lyft,
Hon höjer högt sitt finger upp; hvad menar hon?

SIGNORA LUNA.

Palermos folk! släpp Furstens vapenbödlar! Släpp!

GIUSTINIANO.

Ur hvilken ton då för er helgonfru sitt tal?

FABIO.

Förfärligt olycksbådande och grymma ord!
Se, folket viker, skarorna gå undan — ve,
Tyrannens knektar nu med fången frie stå,
Förloradt allt! till döden måste Marzio gå.

GIUSTINIANO.

Signor! signor! nu begge sina händer hon
Ånyo höjer på en gång, och slöjan upp
Hon åter drar! — Hvem är den man hon pekar på?
Anförare för lansarne mig synes han.

FABIO.

På Muzio Brinto pekar hennes fingers spets.

SIGNORA LUNA.

Palermos bödel! Marzio Salviati släpp!

FABIO.

Triumf! triumf! Palermo segrar! Knektarne,
Se, huru vördsamt tigande, med böjd gestalt,
De undan vika långsamt med sin hufvudman.

CESAR.

Du sköna dag, du sköna himmel, sköna jord
Ånyo fri midt i Palermos glada stad
Står Marzio, vördnadsbjudande och silfvergrå

I gröna floret af kastaniers blad, som förr
I folkets lund, i hafvets åsyn — hel dig! hel!

FOLKET.

Hel Marzio Valdemona Salviati, hel!

Allmänt folkjubel kring Villa Publica, Marinan och Strada nuova.

Scen III.

Piazza ottangelosa i Palermo. Från den stora cisternen i högra hörnet af platsen spelar en vattenkonst med höga strålar genom luften, skiftande mot dagern i violetta färger; likväl med en förmildrad glans, emedan dagens ljus sjunkit emot horizonten. Till venster synes Salviatis trägård, hvars port står halföppen; utanför den tvenne personer.

AMBROSIO.

Jag älskat dig, när stjernan steg i hafvet:
När stjernan uppgått, än jag älskar dig.

PORZIA.

Dig älskade jag, dig, när lyckan svek oss:
Min far är räddad — än jag älskar dig.

AMBROSIO.

Om mig du älskar än, o Marzios dotter,
Om mig du ser, fast lyckan återkommit,
Med samma ögon från din höjd, som fordom . .

PORZIA.

Ambrosio, tyst! så talar ej din ängel.
Om mig du ej föraktar, fast min lycka
Har återkommit med min faders frihet,
Om mig du ser med samma ögons mening,
Som förr — då skynda in, Ambrosio, kom!

AMBROSIO.

Jag går ej in uti din trägård, Porzia!
Men, om du ej föraktar mig, fast lyckan
Ånyo dig har ställt så högt framför mig;
Om mig med samma varma hand du trycker,
Som förr — då skynda Porzia, kom med mig!

PORZIA.

Jag går ej till cisternen — nej, Ambrosio!
Min trägårds port, det är mitt rikes gräns.
Kom in, Ambrosio: — samma löf, de samma
Af narciss ångande accaciahäckar,
Som förr du älskat i din Porzias sällskap,
Hvi flyr du dem i qväll? de vänta dig.

AMBROSIO.

Jag genom porten ser de samma löf,
De narciss-ångande accaciahäckar,
Som säll jag kysst uti min Porzias åsyn,
Men nu jag flyr dem — icke mig de vänta
I qväll!
Don Marzio Salviati, fri och stor,
Palermos stoltaste patricier, han,
Han sjelf går nu bland sina höga häckar,
Och njuter ångan af sin dotters blommor.
Den ringa ynglingen, Ambrosio Palli,
Föraktar han; han är ej nu förföljd.

PORZIA.

Ambrosio, tyst! så talar ej din ängel.

AMBROSIO.

Jag går ej in i trägården, jag går ej!
Cisternens plats, det är mitt rikes gräns.
Kom med mig, Porzia: — samma vattenstrålar,
Mot himlen hoppande i färgrik skönhet,
Som förr du älskat i Ambrosios sällskap,
Hvi flyr du dem? de vänta dig i qväll,
Som mången dag förut. Min faders hus,
Den ringa Pallis hus står vid cisternen,
Som alltid, Porzia! kom, kom hem till mig.

PORZIA.

Jag vid cisternen ser de samma strålar
Mot skyns azur i färgrikt skimmer hoppa,
Som förr jag älskat i Ambrosios åsyn,
Men nu jag flyr dem — om ock mig de vänta
I qväll!
Förstå, Ambrosio, att vår grymme furste
Ej glömt Salviati, icke glömt hans dotter.
Snart skola nya vapenbödlar komma
Att söka oss. Ej på den öppna piazza
Jag vågar gå, jag hos min faders blommor
Med skygg förhoppning söker värn och frid.

AMBROSIO.

Gläds, du mitt hjerta, som i öm förhoppning
Till Porzias bröst har vågat dig i afton,
Gläds! hon dig älskar, fast hon icke älskar
Till vattendansande cisternen gå.

Palermos furste bör ej se din panna:
Rätt gör du, att du fruktar för piazzan,
Rätt, att du icke bortgår till cisternen.

PORZIA.

Så kom, Ambrosio, i vår trägård kom!

AMBROSIO.

Nej, Porzia. Så förstå, din grymme fader
Mig förebrått, att jag en Palli är.
Snart väntar jag hans hårda ord ånyo,
Om mig han träffar. I hans trägård älskar
Jag icke gå. Jag i min faders hemvist
Med skygg förtjusning målar mina minnen.

PORZIA.

Din mun jag älskar för så ljufva ord.

AMBROSIO.

Ambrosios ängel talar med din mun.

PORZIA.

Och fruktar jag, att till cisternen nalkas,
Och fruktar du, att i min trägård komma,
Då är det bäst, att begge här vi stanna
På våra begge rikens gräns, vid porten.

AMBROSIO.

Och skygger du, att till mitt hjerta nalkas,
Och skygger jag, att i min famn dig trycka,
Då är det rättast, att vi begge stanna
På våra rikens gräns — din mun, och min.

PORZIA.

Om det är våra väsens gräns, Ambrosio,
Din mun, och min —

AMBROSIO.

Då är din gräns, o Porzia,
Den skönaste.

PORZIA.

Din mun är täck, Ambrosio . .
Förlåt mig, om du kan! — en kyss är täck,
Men täckare ännu ett vackert ord.
Kyss ej din Porzia så, men tala, tala!
Din röst jag älskar, som en himmelsstämma,
Din tanke gläder mig, likt vårfrutankar,
Din mening lyser som ett ljus mitt sinne.
Kyss icke så min panna — sakta, sakta,
O sakta, kyss ej så mitt hår, min kind.

AMBROSIO.

Nej, Porzia! jag är den, som rättast tiger
Och kysser blott, men du skall tala, tala!
Din stämma älskar jag, serafisk är hon,
Din tanke flammar sol-likt ur ditt hjerta.
O, hindra mina blickar icke, hindra
Dem ej, att se ditt hjertas skepnader.

PORZIA.

Mitt hjerta känner du, mitt hjertas skepnad —
Du aftondunkla himmel, om jag nu
Derinne i min faders löfhvalf vore!

Kyss icke bröstet så, mitt hjerta kyss ej.
Ach, skåda uppåt hellre, i mitt öga —
Se hit, hit upp i ögat — ögat väntar!

AMBROSIO.

Du milda sken, som i min flickas öga
Mig bjuder att se in i sig — jag kommer!
Nog älskar jag, nog vill, nog skall jag skåda
I dig, du öga! Men jag hjertats skönhet
I säll beundran ock en gång vill se.
Din ädla form, du snöomhöljda hjerta,
Jag tillber den. Palermos rikaste,
Mest bländande, mest lena snö omgifver,
Omhöljer, täcker dig med fina drifvor;
Men vet, att icke någon flamma slocknar
I Porzias snö — det är en snö som tänder.
Ambrosio — nej, Ambrosio — sakta, skynda
Från denna anblick nu till Porzias öga,
Att svalkas af en svalare förtjusning.

PORZIA.

Mitt stackars öga är så svalt? så kallt?

AMBROSIO.

Nej — svalare är dina ögons tafla
Att skåda på — ej mindre underbar,
Än hjertats himlahvalf, i dem jag bor.

PORZIA.

Men jag? i hvilka hvalf bor jag, Ambrosio?

AMBROSIO.

Du bor i ett — ett enda fattigt hvalf.
Likväl det hjertas hvalf, hvari du bor,
Jag vågar himmel kalla, fast en liten,
Men himmel dock, ty Porzia är derinne.

PORZIA.

Bedrag dig ej — jag bor ej i det hvalfvet.

AMBROSIO.

Hvad? alla helgon!

PORZIA.

Hör, Ambrosio! hör mig,
Hvi skulle jag bo sämre — jag, än du?
Mitt hem jag byggt uti ett hjertas hvalf,
Stort, ädelt, ridderligt och rikt —

AMBROSIO.

Ve mig!

PORZIA.

Det hjertat höljer icke snö, ej drifvor.
Det omgifs af Palermos starkaste,
Mest älskansvärda, stolta spegelharnesk,
Ett trofast värn för allt, som är derinne.

AMBROSIO.

Min sista bön! i hvilkens hjerta bor du?

PORZIA.

Ambrosios bröst — det är mitt himlahvalf.

AM-

AMBROSIO.

O Porzia-skämt, du är min glada spegel,
Mig sjelf och dig jag ser deri — och ler.

PORZIA.

Ambrosios bröst, det är mitt spegelharnesk;
Jag ler deri, dig sjelf och mig jag ser.

AMBROSIO.

Lätt krossadt harnesk, ach! som nyss du såg.

PORZIA.

Jag såg hur cherubimiskt starkt för mig.

AMBROSIO.

Du ljufva afton . .

PORZIA.

Tyst — o tystna! sakta . .

AMBROSIO.

Hvad nalkas hastigt här vid trägårdsmuren?
Sex väl beväpnade! hvad mena de?

PORZIA.

Kom fort, Ambrosio! det är Furstens lansar.
Jag skyndar in, jag läser låset — fort,
Kom in med mig igenom porten.

MUZIO BRINTO.

Stå!

AMBROSIO.

Hvad menar du och dina fem med lansar?

MUZIO BRINTO.

Camillo, stick den ynglingen till jorden!
Du, Ucceloni, fatta Porzia, fängsla
Och varsamt henne bortför till palatset.

PORZIA.

Hjelp! oh — Ambrosio stupade till jorden!

MUZIO BRINTO.

För henne bort, förrän Ottangelosan
Med hopar fylls af hennes anskri dragna.
Jag sjelf går in, att Salviati fånga.

PORZIA.

O Santa Vergine i himmelshöjd!

CAMILLO.

En silkesduk — gif hit — om hennes mun.

UCCELONI.

Camillo, här! hon tystnar nu . . så bort.

CAMILLO.

En silkessnodd — för hennes händer — hit!

UCCELONI.

Camillo, der! bind säkert, bind, bind fort.

CAMILLO.

Ett silkesskärp — för fötterna — så! bra.

UCCELONI.

Hvem nalkas? ha! fly, fly, don Muzio Brinto . .

CAMILLO.

Inferno! Santopadre! fly, don Muzio . .

MUZIO BRINTO.

Du hexa ur Sanct Januarii afgrund . .

SIGNORA LUNA.

Bort bödel! lemna Porzia Salviati

Alla lansknecktarne draga sig undan. Signora Luna lutar sig ned öfver den stupade Ambrosio.

SCEN IV.

Scenen visar det inre af ett tillslutet grafkor, rikt upplyst af lampor kring de höga väggarne. Utanför korets gallerfönster synas ansigten af folk, som nyfikne se ditin. Midt i grafven står en stor sarkofag af marmor, hvari en lång figur ligger i svepning; och på dess bröst är med arabiska bokstäfver utsyddt ordet «Moharrem». Framför likkistan en man i mörkröd hermelinsmantel, furstlig hjelm, draget svärd. Vid hans uppmaning reser sig den förre ur sarkofagen.

DON RINALDO.

Du svepte, stå upp!

MOHARREM.

I marmorn jag står!

DON RINALDO.

Hvem gaf dig ditt gift?

MOHARREM.

Du, furste, det gaf.

DON RINALDO.

Hur kändes ditt gift?

MOHARREM.

Det brann — och jag dog.

DON RINALDO.

Hvar intog du gift?

MOHARREM.

I ögat det dröps.

DON RINALDO.

Hvad hette du förr?

MOHARREM.

En furste jag var.

DON RINALDO.

Hvad heter du nu?

MOHARREM.

Ett lik i min graf.

DON RINALDO.

Fall åter till stoft
I svepningens skrud!

MOHARREM.

I svepningen ned
Jag faller till stoft!

Signora Luna.

ACT II.

Scen I.

Palermo. En morgon tidigt. Tvenne vandrande personer, en man och en qvinna, komma fram om ett hörn af de furstliga grafkoren, och gå på vägen, som leder ur staden till S:t Martins-klostret. Emellan dem går en liten gosse, som på ena sidan håller qvinnans hand och på den andra den vandrande mannens. Denne visar utseendet af en stor, men böjd och förfallen gestalt, blek och med hopfallna ögon.

SIGNORA LUNA.

Solen skiner, gläds och hoppas!
Nu ur grafvens hvalf befriad
Går du — gläds och hoppas! — nu ej
Mer ett lik på jorden är du.

MOHARREM.

Blind är jag, och kan ej se dig,
Ande du, som mig har räddat.
Död jag var — och lefver! — Är en
Houri du, i paradis?

SIGNORA LUNA.

Död på jorden icke var du,
Ej i paradis du ännu
Lefver. Hon, som räddat dig ur
Griften, var en Houri ej.

MOHARREM.

Fången till Palermo kom jag.
Mina ögon begge brustit
Djupt i mörker, slocknat, dött för
Gift, som göts ur furstehand.

SIGNORA LUNA.

Också jag är blind, och begge
Mina ögons ljus förkolnat
Af det gift jag fick ur fjerran,
Vid en furstes syn från land.

MOHARREM.

Jag min blindhet sörjer — sörjer,
Att jag dig ej ser; ej tacka,
Böja knä och tillbe kan med
Sjelfva mina ögons dyrkan.

SIGNORA LUNA.

Jag min blindhet icke sörjer,
Haf och böljor såg jag — stormar
Såg jag nog omkring mitt skepp och
Sjelfva mina ögons dyrkan.

MOHARREM.

Jag har haf och böljor skådat,
Stormar hört, men nog än icke.
Egde ögon jag — på hafvet
Lefva skulle jag, som fordom.

SIGNORA LUNA.

Du på jorden lefver. Sakta
Går du till en fristad nu.

MOHARREM.

Död jag är! två gånger dödad!

SIGNORA LUNA.

Du på jorden vandrar — tro mig.

MOHARREM.

Död är jag: kän mina händer,
Knotor blott! benrangels-armar
Under axlarne! mitt hufvud
Darrande mot låga bröstet
På en hals, som storkens, smal.

SIGNORA LUNA.

Ej en Dödmans bild du målar,
Jordisk anblick tecknar du.

MOHARREM.

In ur ögat giftet gick i
Ådrorna och mig förbrände.
Kunde du mig se, du skulle
Se en Döds försjunkna bild.

SIGNORA LUNA.

Kunde du med inre ögon
Se, du skulle se de Dödas
Herrligt lefvande gestalter.

MOHARREM.

Länge jag i marmor legat,

Liksvept uti furstens grafkor.
Ofta sjelf till mig han kommit,
Mig befallt stå upp och tala,
Honom svara — grymma qval!
Mig han tvungit så, att minnas
Hur jag döden lidit; så han
Tusen gånger åter dödat
Mig igenom minnets smärta.

SIGNORA LUNA.

Mörka väsende! Rinaldo!

MOHARREM.

Första gången för hans bödel
Brintos arm, stilettbeväpad,
Stupade jag död på golfvet
I hans purpurdunkla rum.
Äfven då till mig han ofta
Kom, mig manade ur griften,
Tvang mig svara och berätta:
Ref min smärta i dess sår.
Andra gången än till döden
Mig med gift ur guldpokalen
Dref han! — Du, o räddarinna,
Säg här icke, att jag lefver.
Tvenne gånger dödad man,
Andas kan på jorden han?

SIGNORA LUNA.

Fångne främling, ja, du lefver.

Mig du till en fristad följa
Skall i San Martinos kloster.

MOHARREM.

Lefver jag, som du med svärmisk
Röst mig säger — lefver jag, som
Du, en vårvinds sus om brustna
Vassen lik, mig ömt förtäljer —
Lefver jag: det är ditt verk.
Himmelskt sändebud, en Houri,
Dig jag kallar, skall dig kalla!
Säg, hur har till grafvens slutna
Furstekor du trängt, och fört mig
Ut? har än en vän Moharrem?

SIGNORA LUNA för sig.

Abulkasem? ah! Moharrem?

MOHARREM.

Fans ännu en vind på hafvet,
Älskande den slagnes brustna
Skepp? — en vind, som kom att hviska,
Kom att andas hos de Höga
Bön om hjelp för Abulkasem?

SIGNORA LUNA för sig.

Rösten annan . . tjugu år . .
Låter stundom som i går!

MOHARREM.

Ingen svarar Abulkasem.
Har du höjt din vinge redan?

Flugit till din mörkblå ether,
Houri? Houri, har du lemnat
Mig att vandra ensam blind?

SIGNORA LUNA.

Jag ej lemnat Abulkasem!

MOHARREM.

Ljuft ur paradiset klingar
Denna röst —

SIGNORA LUNA.

O Abulkasem,
Hvarföre ur paradiset
Tror du denna stämma komma?

MOHARREM.

Sådan hörs på jorden icke.

SIGNORA LUNA.

Mins du ej på jorden någon . .
Mins du ingen, Abulkasem,
Ingen — ingen stämma sådan?

MOHARREM.

Blott Mahoma i det höga,
Han, som paradisets fröjder
Ordnar åt de trogne — han, som
Tusende och åter tusen
Houris i oändlig fägring
Bildar till de trognes nöje —
Endast han, i tolfte hvalfvet
Af azuren, kunde skapa

Så en röst. Behag och himmel
Vistas ej i jordens hvimmel.

SIGNORA LUNA.

Mins Moharrem intet . . intet . .
Intet enda skönt från jorden?

MOHARREM.

Väsende! till varma Mogrebs
Varma son du talar? frågar,
Om ej skönt jag sett på jorden?

SIGNORA LUNA.

Giftet har ditt minne tärt.

MOHARREM.

Giftet har min ande klarat,
Allt från jorden väl jag mins.

SIGNORA LUNA.

Mins du tolf år — mins du tretton —
Sexton — nitton — Abulkasem!
Mins du tjugu år tillbaka?

MOHARREM.

Mins jag tolf år? mins jag tretton?
Candia, Cypern, Alexandria
Minnas nog de år tillbaka,
Då Moharrem Seid *) på gröna
Hafvet for i stjernblå nätter,

---

*) *Seid, Sidy, Cid* är icke ett namn, utan betyder på dessa Arabers språk *Herre*, och tillägges gerna de förnämas namn.

Då han skatten uttog, rika
Purpurskatten af de Christnes
Blod — och på Mahomas böljor
Stänkte den.
Mins jag nitton? mins jag tjugu?
Tjuguett och två år sedan?
Nog Sicilien vet, Sardinien
Vet de fordna år tillbaka,
Då Moharrem Seid af Mogreb
Strandhögg på de Christnas holmar,
Älskade Italiadöttrar,
Ville se Siciliens ögon,
Skåda, om Sardiniens svarta
Glans i sina flickors blickar
Vore lik de Mogrebiners,
Som Mahoma färgat sjelf.

SIGNORA LUNA för sig.

Ah . . hvart viftar denna vind?

MOHARREM.

Hämnas ville jag, och straffa!
Ty en skald på Maltas klippor,
Som till citterljufva strängar
Sjungit vidtomfarna sånger,
Hånat hade han Mahoma,
Hånat Aglabs barn och Mogrebs.
Vågat i sin visa smäda
Våra män på Orans kust,

Våra qvinnors eldbehag.
Vågat dristigt spå och säga:
"Ingen man af Medelhafvets
"Christna öar skulle kunna
"Fängslas af en mohrisk flicka:
"Men att deremot — hör! hör!
"Ingen enda Mogrebs kämpe
"Skulle tjusarmakten motstå
"Af en ung Italiadonna!"
Dåre, ropte jag på hafvet,
Sångare, din visas ogrund
Skall din stolta kust få spörja,
Dubbelt osann är din sång.

SIGNORA LUNA för sig.

Santa Donna, hvilken sång!

MOHARREM.

Har Kadijas namn du hört?
Hon, min syster, hon, den ömma,
Mildt intagande Mohrinnan?
Till Tarento for med henne
Jag. Det år var fred på hafvet.
Festligt prydd med facklor, rosor,
Festligt glad i dans och spel
Låg oss Tarentinerhamnen
Öppen, då dit in vi foro.
Har Tancredis namn du hört?
Han, Calabrias ära, hjelten,

Han hos fursten i Tarento
Var vid festen på besök.
Det jag viste, viste också
Det Kadija Ibn-hilalon *).
Vi i land med ära stego,
Ty det år var fred på hafvet.
Upp från hamnen, upp med jubel
Fördes vi. Så kämpen njuter
Sin beundran, hvart han far.
Tyst oss följde till palatset
Furstens hundrade drabanter.
Klang af pukor och cymbaler.
Tystnade, då in i salen
Trädde vi. Mahomas måne
I en halfrund af demanter
Glänste på Kadijas hår.
Prinsen af Tarento bjöd oss
Rummet vid sin sida, bjöd min
Syster sin furstinnas egen
Plats — furstinnans, som var död.
Atlasdoket hade icke
Än min syster lyft, ty hastigt
Afrikas prinsessor icke,
Som Italiens, kasta slöjan
Bort —
Men när festens timmar varat,

*) Ett tillnamn åt sköna qvinnor; betyder *Månens barn.*

Tarentulerdansen börjat,
Börjat trettio tamburiner;
Då hon ville konsten skåda
Hos Tarentos gycklarinnor,
Doket sakta öfver pannan
Hvälfde hon ifrån sig upp, och
Dolde halfmån's diamanter —
Men i stället hennes anblick
Uppgick inför hof och alla,
Log, som stjernan ler åt öknen,
Log, som stjernan ler åt öknens
Barn!
Vid en pelare förstulet
Stod jag sjelf, och såg Tancredi
Fångas i sitt hjertas kamrar.
Segren skådade jag säll,
Segren öfver Maltas sång.

SIGNORA LUNA. för sig.

Oh! hvart flyga dessa vingar?

MOHARREM.

Ljufva äro de att minnas,
Fordna timmar, fordna nätter.
Länge ej Tarentos jubel
Varade. Tarenteldansen
Slöts. Tancredi — ha! — och fursten
I en lund invid palatset
Stridde ren om främsta äran

Af Kadijas bifallsblick.
På en vink af mig min syster
Slottet lemnade; från hamnen
Hastigt bistånd nu jag sände
Åt Tancredi med mitt folk.
Måste då Tarentos furste
Släppa rofvet. Jag Tancredi
Förde till mitt skepp. Han segla
Fick vid sidan af Kadija.
Så fullkomnades vår lycka.
Bort till Afrika — den trogna
Kust, som älskar se i kedjor
Nordens skrytande kafarer *) —
Dit vi foro med Tancredi.
Seger på Maltesersångens
Ena hälft, så vann Kadija.

SIGNORA LUNA för sig.

Sancta, o sanctissima!

MOHARREM.

Half en seger älskar jag ej.
For så sjelf den samma sommar
Ut åt norden till Italias
Skär och holmar, om Sicilias
Vestra udde stack min gyldne
Förstäf upp. En vind så munter

*) *Otrogne*, enligt Moslemin-benämningen.

Lekte på mitt gula segel,
Lekte om min seid-turban.
Till Lipari först jag styrde,
Ville namn och rykten spörja.
For till Stromboli jag sedan,
Namn och under fick jag höra
Hviskas om en flicka der.
Hon en slägt den största hade,
Stoltaste, mest segervana,
Sjelf ett hjerta fritt och luftigt,
Ögonflamma öfver allas,
Växten mjuk och perletänder.
Frågade jag då om hemvist?
Ingen viste rätt att säga,
Somlige i högsta nordens
Dalar, Apenninerklyftor,
Ville hennes slott förlägga.
Andra hviskade: på öar
Andas hon sin fagra sommar.
Men de tredje sade högt:
Hvar än donna Luna är,
Ingen hennes färger bär.
Seglade jag då från hamn till
Hamn — ty fred var då på vattnet —
Om Volcanos klippa for jag,
Hörde holmens dolda dån i
Djupa afundsjuka grunden,

Dock ej eld, ej lågor tordes
Hon på Abulkasem kasta.
Länge utan svar och kunskap
Reste jag med hissad fredsflagg,
Frågade i stad och städer,
Landade på ö och öar.
Ingen viste, hvar hon bodde,
Apenninerfödda blomman —
Född för Mogrebs seger nu.
Men en afton kom en vind
Ur sydost — Mahomas egen
Älsklingsvind, den vind, som viftat
Islams fanor till Europa.
När jag såg den vindens vändning
På min gröna älsklingsvimpel,
Straxt befallde jag: till segels!
Vimpeln pekade nordvest från
Felicudi, der mitt ankar
Sof. Upp vindades mitt ankar,
Åt nordvest jag styrde kosan,
Styrde till Sardinias ö.
Troget fram Mahomas blåst
För den trogne till sitt mål.
Stadens namn Cagliari var,
Utom staden stod en borg
Vinkande från fjellets topp.
Jag i bugten steg i land

Frågande, som förr, om namn.
Svarlös förr, nu svar jag fann.

SIGNORA LUNA för sig.

Svarlös förr . . nu svar . . jag har!

MOHARREM.

Apenninerflickans fader
Bodde der, men utan harem.
Dottren blott och hennes moder
Bodde på hans borg med honom.
Tjenarskara, stor och väldig,
Hade han på borgen också.
Der såg jag Antonia Luna!
Abulkasem Seid Moharrem
Luna såg!
Märkte jag, att hon var värd en
Seger — värd att öfver hafven
Nämnas, som Italiadonnan
Följande en Mogrebiner,
Till Maltesersångarns blygd.
Tog! — och for i hennes faders
Åsyn bort, och i hans qvinnas,
Hon, som födt Sardiniaflickan.

SIGNORA LUNA.

Skam var denna dag och fasa!

MOHARREM.

Sanning, Houri, talar du.
Måste all min skam jag nämna?

Nära skedde det, att Maltas
Cittra sanning hade spelat!
Tvenne — tvenne år på hafven
Var Antonia Sarda *) enda
Stjernan öfver Abulkasems
Skepp; i hennes led allen, i
Hennes kosa styrde han.
Må Mahoma det förlåta,
För den seger, som omsider
Mogreb vann på Maltas cittra!
Må Mahoma mig förlåta,
Att Antonia Luna Sarda
Ensam rustade mitt sjötält,
Ensam i min himmel bodde,
Njöt uti mitt hjerta ensam
Tvenne somrars eld, och tvenne
Vinterhvarfs tillbedjan!

SIGNORA LUNA.

Oh . .

MOHARREM.

Men en natt i minnen låg jag
(Mina tält på Corfus hafsstrand
Stodo), djupt jag låg i minnen
Ur mitt land och ur mitt harem:
Mindes Alalith, Fatima,
Giauhara, Dinarzade,

*) Sarda, den *Sardiniska*.

Nuron-nihar och Zaïda.
Så jag cittrans man på Malta
Mindes, och den hämd jag taga
Skulle på hans fräcka sång.
Högt i natten upp jag sprang,
Gick till skeppet, folket väckte,
Såg Antonias anblick icke;
Ankar drog och seglen spände,
For till Mogrebiners hamnar,
Till mitt eget harem for.
Har ej mer Sardiniaflickan
Sett, ej vidare på henne
Tänkt! . . men har på Nuron-nihar
Sett — på Alalith, Fatima,
Giauhara, Dinarzade,
Mozzaluh och Ibrahima.

SIGNORA LUNA.

Inga barn har Abulkasem,
Som Antonia moder kalla?
Dotter ingen, ingen son?

MOHARREM.

Son och dotter på de tvenne
År hon födde, då i Mogrebs
Sällskap hon på hafvet for.

SIGNORA LUNA.

Glömt har Abulkasem dem?

MOHARREM.

Forska icke strängt, o Houri!
Seger vann jag öfver cittrans
Spel och kunde Luna lemna.
Son och dotter icke lemna
Kunde jag på Corfus strand.
När jag for, jag tog de tvenne
Sarderbarn i skeppet — ej som
Rena, äkta Mogrebiner,
Dock till hälften äkta, tog jag
Dem. Kadija fick att fostra
Abulkasems son och dotter.

SIGNORA LUNA.

Har Kadija dem ännu?

MOHARREM.

Grym var lyckans lek, o ande
Du, ibland Mahomas andar
Grymma öden nått vår hjessa,
Ej Kadija jorden eger,
Abulkasem Seid Moharrem
Segerslagen föll en fånge.

SIGNORA LUNA.

Men hans son? hans dotter? svara!

MOHARREM.

När af vilda Sicilianer
Massalqvivir togs och brändes,

Greps Kadija och de tvenne
Hälften-äkta Mogrebiner,
Som mig fader nämna fingo.
Icke jag vid hennes fäste
Var tillstädes, för att värja
Sköna systern och de två.
Deras undergång man sagt mig:
Huru bland de christnas vilda,
Rasande och grymma horder
De försvunnit. År och dagar
Seglade jag, brann och brände!
Upptänd sjelf af hämd, jag tände
Byar, fasta slott och städer.
Aldrig nog i nordisk blod
Tyckte jag Kadijas död
Tvättad. Men, du rena makt!
Grunden — grunden vet jag nog
För allt ondt, som händt mig sen.

SIGNORA LUNA.

Hvilken grund, o Seid Moharrem?

MOHARREM.

Grunden just de tvenne barn
Äro, som jag i mitt skepp
Förde, då jag modren qvar
Lemnade på Corfus strand.
Ej af ren moslemisk rot,
Dem jag lät af systern dock

Fostras, såsom mina barn.
Så till hälften blott jag rätt
Gjort — Maltesersångarns ord
Blott till hälften hämnat har —
Derföre Mahoma mig
Straffat!

SIGNORA LUNA.

Hvilket straff, Moharrem?

MOHARREM.

Sedan om Italias kuster
Hämdens värf jag högt och herrligt
Många år, af lyckan buren,
Öfvat för Kadijas skull, den
Sköna systern, Ibn-hilalon;
Blef jag slutligen en gång
I det sund, som vilda vågors
Gölar mellan Treudds-holmens
Kust och fasta landet kastar,
Mellan Rhegium och Messina,
Slagen o! af Sicilianer —
Skeppet brändes, jag i land
Simmade, steg upp på strand,
Skyndade till bergets rand,
Vidt eldsprutande Gibellos!
Efter följde Sicilianer,
I Gibellos skog jag flydde,

Flydde högre allt och högre,
Slutligen vid kraterns rand
Stod jag — fiender bakom mig,
Och framför mig bergets brand!
Så blef fången Abulkasem
Ali Seid Moharrem då.
Fången, fången har han sedan
Varit blott ett spel för christna
Treuddsholmens vilda öbor.
Fördes bort till Zafaranga,
Fördes fängslad till Palermo;
Dödad först med dolk, och sedan
Dödad än en gång med heta
Bloduppbrännande förgiftet.
Allt allenast, oh, från början
Blott för kärleken till henne.
Höga Kâba! skall ej tvenne
Somrars brand förlåtas kunna
För den köld i tjugu somrar
Utan brott jag sedan hyst?

SIGNORA LUNA. för sig.

Alma Donna! bistå mig för
Vandringen till San Martino.

MOHARREM.

Höga sändebud, du tiger?
Döm för hårdt ej Abulkasem,
Om mitt tal, min brustna stämma

Röjt ett tycke, svagt och dunkelt
Ännu för en christen, jordisk,
En kafarisk qvinna — hör mig!
Henne icke mer jag minnes . .
Mins blott, som ett skum i fjerran,
Gungande på sjunken svallvåg,
Att hon skön . . skön kunde kallas!
Intet — intet — intet var hon
Dock emot ett paradisets
Väsende, som du — som du!

SIGNORA LUNA.

Berget upp mot klostret kröker
Nu sin stig. Gå varsamt, blinde,
Gå försigtigt!

MOHARREM.

Ah! — försigtigt!
Icke så Moharrems lösen
Varit. — Säg, på dessa branter
Skall du der mitt blinda ögas
Bindel lösa? Himlahouri,
Skall jag der din bild få skåda?
Dig få tacka, dig få tillbe?
Dyrka dig?

SIGNORA LUNA.

Moharrem! nej,
Ej på paradisets kullar
Vandrar du i dessa branter.

Icke brustna ögats bindel
Faller här — ej mig du skåda
Skall — ach, om min bild du såge,
Då ett intet — intet — intet
Fann du framför dig, Moharrem!
Såg en paradisets Houri
Ej — blott en ledsagarinna,
Stapplande invid din sida,
Blind, djupt darrande . . förlorad . .

SCEN II.

Palermos palats, en försal utanför Furstens audiensrum och rådsalarne. Tvenne hofmän samtala. I fonden smyger emellan statyerna en cavalliero, insvept i kappa.

OMBRUCCI.

Men skall då folkets retsamma hot ej sluta?
Förstår Palermo icke Siciliens ära?
Vår prins har segrat, lagrar han nya skurit,
Messinas stad han under Palermos spira
Har lagt: skall sådan glans icke folket tjusa?

GRAVINA.

Väl tjusas folkets sinne af lagrars ära,
Men ömt det är om helgonens höga dyrkan.

OMBRUCCI.

Skall smälek då få håna Palermos furste?
Skall denna Dam få trotsa i folkets åsyn
Regentens bud, få rycka ur dödens drakgap
Hans dömda fångar? skall någon alls mer lyda?

GRAVINA.

Dock Salviati fångad har åter blifvit!
Fast en gång bort Signora ifrån hans trägård
Fördref de sända lansarnes hop, och Brinto
Vek undan sjelf vid åsynen hemskt af henne.

OMBRUCCI.

Med furstens svärd han åter i fångens trägård
Har gått och hemfört Marzio sjelf, och henne,
Den vidtomsjungna Porzia-dottren: hemfört
I nattens famn, i fängelsetorn dem begge.

GRAVINA.

Dock mer försigtigt Herrskaren handla borde.

OMBRUCCI.

Gravina vet, hvad nyligen sist har timat?

GRAVINA.

Alfons Ombrucci, fins något än att nämna?

OMBRUCCI.

Befriad är ur furstliga marmorkoret
Den underbare, hemlige, mörke fånge;
För hvilkens skull till fängelse koret gjordes.

GRAVINA.

Hvad? o, till fångrum reddes en graf, Ombrucci?

OMBRUCCI.

Vet ej Gravina, vet icke en af Rådet
Deraf? jag yppa bort icke så en gåta.

GRAVINA.

I grafvens kor! men huru har fursten kunnat
Hans lif förlänga, om i en graf han lades?

OMBRUCCI.

Man föda hemligt smög under nattens timmar
I koret. Fången, troende sig bland döda,
Dock åt deraf: sin jemmer han så förlängde.

GRAVINA.

Men hvem likväl till honom en väg nu funnit,
Och räddat har — Purissima mater! — fången?

OMBRUCCI.

Den djerfva, hon, som ständigt i furstens vägar
Står mörk och hindrar — folkets idol, Signoran.

GRAVINA.

Hur har dock Luna trängt inom mur och galler?

OMBRUCCI.

Hon drogs af rop och qvidande ljud till grafven,
Så tros. Man gallrets port denna natt att stänga
Försummat. Ingen sanningen vet — men fången
Tog hon, och gick till klostret i San Martino.
Förgäfves dock! befrielsen ej för honom
Var lång; han upptäckt blef, och af furstens lansar
Ur San Martino fördes han hit ånyo
Till fångpalatsets slukande hvalf och grottor.
Palermos Prins så segrar i uppror alla —
Han kufvar, krossar kraftigt, kolosser ramla!
Men roten, grunden, upphofvet nu till folkets
Förvägna djerfhet hämma har han beslutit.

GRAVINA.

Palermos Dam?

OMBRUCCI.

Hon skall icke längre vandra
Med tal och ton uppviglande så Palermo.
När fursten hotar, räddar hon offren undan.

Den han har stungit, läker hon ömt och helar.
Får så hon vandra, går hon en gång till borgen,
Palermos sjelfva Prins i palatset söker,
Hvem vet hvad dristig handling ej då hon vågar?

GRAVINA.

Är Luna fången?

OMBRUCCI.

Än icke fångad är hon.
Men Brinto gått med tvenne, och henne finner.

GRAVINA.

Hans folk och honom har hon ju förr fördrifvit?

OMBRUCCI.

I andras fara, ja! I sin egen icke.
Ett svalt och ensligt rum henne vänligt väntar.

GRAVINA.

Hvem smyger der, Ombrucci, i korridoren?
Der framme, se! vi lyssnande vittnen hafva.

OMBRUCCI.

Solano blott: jag känner hans hatt och fjädrar.
Var utan fruktan, väntande går han endast
Att Prinsens salar öppnas, och han, som vi, får...

GRAVINA.

Får ingå! men hur länge skall här Solano
Vår furstes råd och hemliga hjerta vara?
Ej goda följder ser jag af honom komma.
En främling han, blott har han en månad pröfvats.
Girgento var hans fädernestad?

OMBRUCCI

Så säges.
Men spå ej ondt! vår furstlige don Rinaldo
Med högsint vishet tjenare vet att välja.
Låt hellre glädjen stämma oss nu, och segrens,
Messinasegrens herrliga skörd och frukter
Till lof och fröjd. En månad är ren förliden,
Siciliens andra stad och Palermos syster
Med oss skall införlifvas.

GRAVINA.

Alfons Ombrucci,
Ej underkufvadt ser sig Messina ännu,
Så länge dess furstinna i segervinnarns,
I don Rinaldos hand icke fallit. Staden
Betvingad säger sig af en högre styrka
För ögonblicket blott, och förlorad aldrig!
Messina hoppas ständigt, att åter komma
Skall hon, Prinsessan, hon, som ur slaget flydde.
Ombrucci, vet man — vet man hvar hon sig döljer?

OMBRUCCI.

Till fasta landet gick hon, och allmänt talas
Calabrien skall i berg och i grottor gömma
Prinsessan sjelf och männen i hennes följe.
Men andre påstå, Napoli ren hon hunnit.
Sig hjelp och härar bildar hon der, att sedan
I öppen fejd Siciliens ö besöka,
Messina taga — ömkliga, arma rykte!
Hur skapar härar hon? icke qvinnan skapar

En ring om sig af stridande män och hjeltar.
Välkommen hon! Rinaldo skall henne möta.

GRAVINA.

Ombrucci, suckar hör jag ur rummens inre!
Hvad rop af qval, af ryslig och bruten jemmer?

OMBRUCCI.

Hvad är det? hvad? ur furstliga inre rummen?

GRAVINA.

Mån folkets tal och allmänna ryktets sägen
Är sann om slottets grufliga plågokamrar?

SOLANO nalkas.

Signori, kommen! furstliga Rådets timme
Har slagit, nu bereden Er väl till domen.

OMBRUCCI.

Går ej signor Solano med oss till fursten?

SOLANO.

I dag jag går ej; vakten allenast håller.
Jag hör man nalkas, salarna nu man öppnar.

OMBRUCCI.

Solano vakt? förnämare vakt ej hållits!

SOLANO.

Förnäm som Domen — Marzios — Salviatis.

Tvenne höga dörrar öppna sig i fonden och visa innanför en stor upplyst sal, i hvilken längst bort står en thron. Till höger och venster rader af sittande Rådsherrar i palermitansk cramoisy. Tvenne fångar stå i kedjor framför thronen. Den ena, Marzio: rak, gråhårig, med glänsande ögon. Den andra, Moharrem: lång, af böjd gestalt och blind. Bakom hvardera af dem beväpnade bödlar. I ett hörn af salen en kamin, på hvars äril glödmassor låga. Efter en stunds djup tystnad reser sig hastigt och på en gång hela Rådet. Prinsen af Palermo träder in från sina rum, går upp till thronen, sätter sig, och vinkar att man skall begynna.

Scen III.

Ett landskap utanför Palermo vid den lilla floden Ammiraglio. På höger synes Medelhafvets spegel; på venster vid horizonten stadens torn och palatser. Ett kapell i en lund af pistacier. Mot en af kapellets väggar en Madonnabild af hvit sten. En qvinnofigur offrar en krans af orangeblommor åt Madonnan, doppar derefter sin hand i källan vid kapellets hörn, stänker med vattnet öfver sin panna och knäböjer.

SIGNORA LUNA.

Himmelska jungfru,
Som fordom mina böner nådigt hört!
Blommiga offret
Nu tag och lyssna än på mig en gång.
Blånande skuggor
I grått och svart allt mer förvandla sig —
Dimmiga töcken
I åskors skrud och dunder gå om mig!
Blind har jag varit:
I verldens mörker dig jag tackat, ach
Heliga, ljufva!
Mitt hjertas arma himmel sken af dig
Flammande stilla.
Din understarka kraft omkring jag spred.

Gerningar gjorde
Din saligt nådefulla hand: — min hand
Skådade folket,
Men djupets sanning tillbad dig och teg.
Nu, o Maria,
Min tid af nåd är slut och undret slut!
Evige Sonens
Befallning har min älskling fört till mig.
Nu vill jag skåda —
Och jag kan icke se med ögats ljus!
Honom beskåda
Vill jag — den brustna, fallnade gestalt —
Älskande skåda
Jag honom vill och bistå — mörkt är allt!
Gif mina ögon,
Som förr, den jordiskt sälla kraft att se.
Himmelska donna,
Den skepnad, du mig gaf, att gå som du,
Tag! — o du rena,
Din skepnad tag! och tag din hvita hamn
Åter tillbaka!
Omkring ditt väsens sanna bild, som förr,
Stjernorna glimme
I klara strålars gloria! — i ditt namn
Jag icke vandre.
Som förr, en kämpes maka, vill jag gå:
Älska och älskas.

Madonna sancta . . oh! — o mater Dei,
Älskas jag icke?
Mig gif i ögat ljus, i handen kraft
Honom att tjena.
Mig gif i hjertat hopp, i ögat glans
Honom att lysa.
Mig gif i själen luft, i hjertat eld
Honom att värma!

Förgäfves går min bön från munnens hem.
Himmelska hemmet
Ej når hon! du, min blick, är svart som förr!
Jord icke ser jag,
Och andens klarhet slöt igen sin dörr:
Haf icke ser jag,
Och bröstet andas knappt ännu ett drag:
Luft har jag icke!
Min panna svindlar darrande och skum —
Eld har jag icke!
I dimmor frysande jag faller stum —
Famlande söker
Min hand kapellets helga Jungfrubild —
Anden och ögat
Sig begge slutit i en natt så vild! . .

Antonia Luna sjunker i gräsets famn. På afstånd bakom träden synes Brinto med tvenne följeslagare. De upptäcka henne, nalkas varsamt och komma smygande ända fram.

Signora Luna.

ACT III.

Scen I.

En Villa vid foten af Monte Pellerino, utanför Palermo.

TRAPANO.

Prinsessan af Messina, vistas hon
I sina rum?

MIRAFLOR DA CUGNA.

Trapano, hvilka ord!
Att i Palermos granskap tala så?
Om hennes höga namn och egenskap
Här yppas, döden henne väntar då:
Med konst det rykte blifvit gjordt och spriddt,
Att till Italiens fasta land hon flytt,
I hennes namn sig härar samla der,
Och att från detta håll Palermos prins
Att frukta har. Men om det minsta ord,
En vink, en andedrägt, på detta rum
Om hennes namn och vistelse går ut,
Förbi är hjelteplanen då, förbi
Den stora bragd, vi alla varmt förbida!

TRAPANO.

Förlåt mig, donna! — Miraflor, hos dig
Man glömmer mycket, som man minnas skulle.
Jag hade icke trott, i detta rum

På Villa Pellerino, tyst och doldt
Som allting är, ej trodde jag, att här
Vår älskade beherrskarinnas namn
I hvarje ord fördöljas måste?

MIRAFLOR.

Se,
Se dit, Trapano, bort i salens grund
Den gungande gardin af purpurtaft
Med långa, djupa veck från golf till tak —
Hvad tror du bakom den kan föregå?

TRAPANO.

Da Cugna? Miraflor?

MIRAFLOR.

Så tyst, Trapano!
Var vis och tyst, men säg, hvad för du hit?

TRAPANO.

En ung, förtviflad, ursinnig — en Man!

MIRAFLOR.

En sådan, som Solano önskar sig?

TRAPANO.

Solano? hvad — Solano — hm, jag mins!
Solano, ja, så namnet är.

MIRAFLOR.

Ej blott
Ett namn: men bild och karakter och allt
Du måste minnas, om du lefva vill.

Ej nånsin från din mun *Messinas* namn,
Prinsessa ej — ej *Violanta* — ej
Ett *hon* får komma, blott ett *han*.

TRAPANO.

O Gud,
Jag allt förstår, blott jag mig fatta kan.
Att i en tillbedd herrskarinna se
Furstinnan ej, men en Solano blott!

MIRAFLOR.

Du skall, du bör, du måste och du kan,
Om du på Miraflor allenast ser.

TRAPANO.

Till hvem skall ynglingen jag föra nu?

MIRAFLOR.

Hvad är hans namn och hans förtviflans grund?

TRAPANO.

Ambrosio är hans namn, och hat hans grund.

MIRAFLOR.

Är han beredd emot Palermos prins
Att höja arm? att våga lif och allt?

TRAPANO.

En drufva, alstrad i Siciliens sol,
Så mörk, så het, så glödande af eld
Det är Ambrosios själ.

MIRAFLOR.

Har han dig sökt
Af penninglust? är han en köpt bandit?

TRAPANO.

Ej mig Ambrosio sökt, ej penninglust
Är hans. Han icke är en köpt bandit.

MIRAFLOR.

Är han af folket? en af statens män,
Som kärleken till fosterland, och nit
För kränkta seders helgd och hånad lag
Har dragit djupt till bittert furstehat?

TRAPANO.

Af folkets hop Ambrosio icke är,
Ej en af statens män, som landets väl
Och kränkta lagar fört till furstehat:
Hans grund är djupare, hans själ mer het.

MIRAFLOR.

Är ej Ambrosios hat ett allmänt hat,
Men enskildt, innerligt?

TRAPANO.

Han är för oss!
Jag honom stungen fann af *Prinsens udd.*

MIRAFLOR.

Af Prinsens udd?

TRAPANO.

Af Muzio Brinto.

MIRAFLOR.

Gud,
Har Muzio allmänt detta grymma namn
Förvärfvat sig? stack han Ambrosio ned?

TRAPANO.

Palermos Fru Ambrosios lif med bön
Och helig andedrägt har räddat först;
Dock blödde såret efter lansens stygn.
Jag gick förbi ottangelosa piazza,
Signoras röst mig manade att stanna,
I mina armar ynglingen jag lyfte,
Till hemmet utom staden honom förde:
Så svårt, så svårt att återvända var
För lifvet i hans bröst. Nu frisk är han
Likväl — och lågande af hämd oss väntar.

MIRAFLOR.

Gå ut, Trapano; till Ambrosio gå.
Jag hör att steg hit nalkas — skynda, fort!
Men åter kom med ynglingen, då ljud
Dig kallar ur min silfverpipa. Gå!

Trapano går ut. Litet derefter börjar purpurgardinen i salens fond sakta böjas åt sidan, och arbetare framkomma med yxor, sågar och murareverktyg. En stor, mörk öppning på golfvet, med en uppvindad falllucka, synes hastigt innanför gardinen, men döljes åter, när den drar sig tillsammans. En röst ifrån ett rum i granskapet ropar Miraflor, och hon nalkas till en dörr.

Scen II.

Villa Pellerino: ett sidorum bredvid det förra. Miraflor står framför Prinsessan Violanta af Messina, som är klädd i Solanos drägt.

DONNA VIOLANTA.

Är här så stängdt, att ingen, Miraflor,
Oss hör? — Är allt i ordning, som det skall?

MIRAFLOR DA CUGNA.

Prinsessa, här är stängdt, oss ingen hör,
Och allting så i ordning, som det skall.

DONNA VIOLANTA.

Och vagnen, som om Mon Real i krok
Mig till Palermo återför i hast?

MIRAFLOR.

I skuggan af platanen står er vagn,
Och väntar, att Solano föra bort.

DONNA VIOLANTA.

Har du från staden och om folket hört,
Om sinnenas förbittring stiger än?

MIRAFLOR.

Från staden budskap har jag hemligt fått,
I högsta gäsning folkets vrede är.

DONNA VIOLANTA.

Är vreden djup och allmän, Miraflor?
Kan, tror du, nu en djerf bedrift gå an?

MIRAFLOR.

Prinsessa! hämna nu Messinas fall,
Och böj Palermos furste i sitt stoft.

DONNA VIOLANTA.

Ej blott Messina jag vill återta,
Men ock Palermos makt betvinga skall.

MIRAFLOR.

Siciliens glans och lycka är, att så
Förenadt bli uti en enda hand.

DONNA VIOLANTA.

Men säg, o Miraflor, din tanke fritt:
Tror du, att slagets stund är inne nu?

MIRAFLOR.

Ej slagets blott, men segerns dag är nu.

DONNA VIOLANTA.

Skall dagen dö uti en segernatt?

MIRAFLOR.

I natt Palermos krona pryder dig.

DONNA VIOLANTA.

Kan folkets vrede icke stegras än?

MIRAFLOR.

Den står på spetsen, och kan falla blott.

DONNA VIOLANTA.

Kan fursten nu med ingen grym bedrift
Än reta högre massorna mot sig?

MI-

MIRAFLOR.

Den ömmaste, den retligaste punkt
Han sårat har: hans folk, en tiger likt,
Sin boja biter, ögat står i eld,
Doft höres rytandet i bröstets djup,
Snart ut det komma skall i öppet gap:
Då håller ingen kedja mer, ej bur,
Högt skriar vilddjuret, och rakt
På sin tyrann det störtar sig, och . .

DONNA VIOLANTA.

O!
Du målar för mitt nöje, Miraflor —

MIRAFLOR.

Sant målar jag. Den retligaste punkt
Har fursten funnit hos sitt folk, i den
Han sårat sjelfva ögat.

DONNA VIOLANTA.

Hvilken punkt?

MIRAFLOR.

De länge kränkta lagar förberedt
En dyster harm, och hvarje hånadt bruk
Har ökat hatet, hvarje röfvad skatt
I högre lågor slagit flamman ut.
När Marzio Salviati togs med våld
Ifrån sitt hem, han, som af folket sjelf
En gång var räddad — när hans dotter togs,

Hans Porziablomma, hon, som också sjelf
En gång förut befriades ifrån
Rinaldos lansar — då i lagens namn
En sak mot dem har börjats, grym: — då steg
Palermos qväfda agg i giftigt skum.
Dock återstod ännu på hatets kalk
En brädd, som fradgorna tillbakahöll.
Nu kom det yttersta och sista — högt
Flög etterskummet öfver bräddens rand!

DONNA VIOLANTA.

Hvad yttersta och sista, Miraflor?

MIRAFLOR.

Den nyhet ur Palermo nyss jag fått,
Att folkets skygd — dess helgon — afgud —

DONNA VIOLANTA.

Ah . .

MIRAFLOR.

Signora Luna fängslad är och förd
Till fängelsepalatset.

DONNA VIOLANTA.

Så? så har
Rinaldo lydt Solanos mörka råd?

MIRAFLOR.

Prinsessa, stor din makt har visat sig,
Då i Solanos skepnad nu du har
Till skadligaste steg, till sjelfförderf
Palermos furste kunnat föra så.

DONNA VIOLANTA.

Än återstår det sista, stora steg.
Bakom gardinen, är det gap beredt
Som med en lucka snabbt kan öppna sig,
Och djupt inunder har en grottas svalg?

MIRAFLOR.

Nyss innan jag i rummet hit kom in,
Jag såg från purpurhänget gå de män,
Som murat gapet och gjort luckans skruf,
Med sina verktyg bort.

DONNA VIOLANTA.

Det färdigt är!
Arbetarne — se till — i dag de ej
Från Monte Pellerino få gå hem.

MIRAFLOR.

De skola hållas inom Brios skrank.

DONNA VIOLANTA.

Jag reser till Palermo. Der i dag
Skall på Solanos vink det sista ske.
Om blott — ett saknas än — o Miraflor,
I segerglädjens rus jag glömmer ett,
Ett — att en qvinna jag allenast är.
Mig icke denna drägt ger arm och kraft,
Blott yta, skick och tal — en Man behöfs.

MIRAFLOR.

Han funnen är. Trapano hit har fört
En yngling, brinnande af furstehat.

DONNA VIOLANTA.

En yngling, som har säker arm, behöfs.
Hvar är han? sjelf jag måste honom se.

MIRAFLOR.

Hitin Trapano honom för, så fort
Jag låter höra silfverpipans ljud.

DONNA VIOLANTA.

Gif silfverljudets tecken, Miraflor!

Miraflor blåser i pipan. Trapano kommer in med Ambrosio.

MIRAFLOR.

Trapano, mins!

DONNA VIOLANTA.

Hvem för du der, min vän?

TRAPANO.

En *man* — Ambrosio — som har *arm* och *svärd*.

DONNA VIOLANTA.

Du syns mig ung, Ambrosio; är du *van*?

AMBROSIO.

Mitt hat är nytt; så mycket mera varmt.

DONNA VIOLANTA.

Och du har mod, att sticka ned din man?

AMBROSIO.

Ja, jag har mod, att sticka ned min man.

DONNA VIOLANTA.

Att stinga svärdet i hvad bröst som helst?
Märk noga orden: *i hvad bröst som helst*

AMBROSIO.

Nej, icke så; ej i hvad bröst som helst.

DONNA VIOLANTA.

Hvem har du hitfört då, Trapano? hvad?
Jag trodde du med säker blick ditt värf
Förrätta skulle?

TRAPANO.

Hvad, Ambrosio? har
Så hastigt modet ur ditt hjerta flytt?

AMBROSIO.

Ej modet flytt: men hören mig, J män!
En mördare, en blodman, en bandit,
En Lazaroni, fal och känslolös
Jag icke är. Ni har bedragit Er.
Ej hvem, som helst ert finger pekar på,
Jag mördar, utan hat för den, som dör.

DONNA VIOLANTA.

Nåväl?

TRAPANO.

Men, den du hatar, mördar du?

AMBROSIO.

Allenast en i verlden fins, blott en,
Hvars hjerta älskas af Ambrosios svärd.

DONNA VIOLANTA.

Kan jag få veta denna kärleks mål?

AMBROSIO.

Ej hvem, som helst, är denna kärleks mål —
Om Ni tänkt köpa mig, Ni Er bedrog.

DONNA VIOLANTA.

Nej, yngling, icke köp, ej vinst af guld,
Och intet smekande, försåtligt språk
Är hvad som smyger sig från mig till dig.
Men, öppet säg (ej dig förråder jag),
Har på vår jord ditt svärd ett älsklingsmål?

AMBROSIO.

Har don Rinaldo till sitt älsklingsmål,
Palermos prins.

DONNA VIOLANTA.

Du talar högt och djerft.

AMBROSIO.

På jorden ingen annan.

DONNA VIOLANTA.

Säg likväl,
Hvad har ditt hat till fursten tändt så djupt?

AMBROSIO.

Han Porzia Salviati röfvat har.

DONNA VIOLANTA.

Från dig? Ambrosio?

AMBROSIO.

Porzia är min brud.

DONNA VIOLANTA.

Hvad hör jag? du den rätta är, just du!
Du, yngling . . du har arm, som måttar väl,
Din dolk är hvass — du skall en gerning få.

De gå ut.

Scen III.

Palermos furstepalats. Ett rum med utsigt åt hamnen.

DON RINALDO.

Ser du hafvet? ser du svallet? ur mitt fönster
Vidt åt norden kan du se, om du är skarpsynt.
Se, med vågen huru stormen slåss, och åskan
Kämpar om Volcanos ö, och om Lipari.

SOLANO.

Värre, än hafvet,
Hotar dig folket.

DON RINALDO.

Men, som hafvet lägger ned sitt svall och sjunker
Underdånigt vid Palermos redd, så sjunker
Folkets vrede i sin egen bittra vanmagt
Bort och tiger: lägger ned sitt hot och beder.
Intet fruktar jag, så länge massan fruktar.

SOLANO.

Massan ej ännu
Räds för Rinaldo.

DON RINALDO.

Har jag skräck ännu tillräckligt icke skapat?

SOLANO.

Massornas åska
Morlar i fjerran,

Ljungeldbegärlig,
Färdig till uppror.

DON RINALDO.

Tänkte jag, en gång dock skulle kärlek komma!
Åskans tidehvarf af sol få efterträdas.

SOLANO.

Icke tillräckligt
Fruktas Rinaldo.
Fåfängt ännu du
Nåd skulle bjuda.
Mildheten aktas
Ringa, som qvinnan.

DON RINALDO.

Tänkte, att jag hatas måste i Palermo,
Då en främling hit jag kommit, och med tappra
Skaror tagit makt och välde öfver staden.
Visste väl, att fruktan måste gå framföre;
Trodde dock en dag jag skulle sol få blifva.

SOLANO.

Icke så hastigt
Darrar Palermo.
Mer måste fursten
Göra för bäfvan.
Förtidig kärlek
Vissnar föraktad.

DON RINALDO.

O Solano, mycket har jag gjort för fruktan.

Jag Palermos folk har sårat, jag har plågor
Vilda, nya, underbara uttänkt, verkställt . .
Fångar lefvande i grafvar har jag spärrat,
Jag har dödat dem till hälften: jag har tvungit
Dem i tanken än, att se sig många gånger,
Nya gånger dö igen, ånyo qvida
Djupt af ångest att förintas: tvungit dem att
Sjelfva dödens ögonblick i känslan kalla
Åter, och i alla själens nerver rysa.
Vet Solano någon högre menskojemmer?

SOLANO.

Ryktet derom har
Jagat till lydnad,
Vördnad och skrämsel
Svaghetens barn — men
Än, o Rinaldo,
Starkt är Palermo.

DON RINALDO.

Främling jag Siciliens folkslag ej begriper.
Skall förfäran då i djupet aldrig, aldrig
Nog och säkert kunna grundas i dess själ?
Länge for jag ung på hafvet med mitt följe —
Afrikansk till blod och börd tror jag min vara:
Icke visst det vet, ej fader, icke moder
Speglat nånsin sina ögonkast i mig.
Lifvets band jag icke känner, hjertats trådar
Ej, och icke sederna till lands så noga.

Höfding jag på hafvet vet, jag segra kunnat.
Jag mot ovän skarpa svärd och bäfvan brukat,
Och jag vann! Mot underhafvande i följet
Svärd och bäfvan nyttjat ock till deras tuktan,
Och jag vann! — Nu hit till landet har jag kommit,
Här min sed, som förr, jag följt. Palermo knotar,
Bister, som en sjöorm, sig Sicilien häfver:
Då, som förr jag gjort till hafs, med klubban slår jag
Ormens hufvud. — Skall han nånsin icke domna?
Ständigt reser han sig högre blott och högre.
Sådant älskar icke jag — förstår det ej.
Oupphörligt kommer man till mig och talar
Stort och högt om lagar, bruk, om häfd och seder:
Talar högst och undersammast om, att staden
Christen är, och christet allt Siciliens folk.
Öfverst stå, befalla, och bli lydd i blixten,
Sådan har min sed, mitt bruk, min lagbok varit,
Är så än, och skall till döden sådan bli.
Aktas är jag värd: — vid fjorton år som höfding
Ren jag helsats, och jag slogs på Lampedusa,
Afrika, Girgento: — jag var sjutton somrar,
Då med män och skepp jag nalkades Palermo,
Fästet tog, den upprorsrika staden slog.
Nitton år i fjol jag reste mig, och rustad
For att skåda mitt Siciliens östra udde,
Udden, der Messina står och ler vid sundet.
Ära säga sig Palermos ättmän älska,

Dem och alla stolta Sicilianer tog jag,
Förde dem till äran, till Messinas borg,
Segerkrönte mig och dem helt nyss, med byte
Tog Messina: herrskarinnan Violanta
Måste, lik en sjöand, fly till fasta landet,
Tigga nåd och hjelp af Napoli. Så säg,
Har Rinaldo intet gjort för kronans glans?
Intet, för att aktas af sitt folk och lydas?
Söderut jag skådar nu; Siciliens sista,
Tredje, sista udde vill i år jag helsa
Vapenklädd, bese Catania, Siragosa:
Helt Sicilien skall mitt rike bli. Solano!
Älska skall mitt folk sin hjelte, don Rinaldo;
Sjelf skall jag, när sig Palermo lärt att lyda,
Lära mig, att älska mitt Palermo, jag.

SOLANO för sig.

Sådan ej nånsin
Såg jag Rinaldo!

DON RINALDO.

Men förinnan dess med vapenklubban slår jag —
O, om mitt Palermo sin Rinaldo kände,
Viste, att jag älska kan den qvinligt täcka,
Lydigt, underdånigt ljufva . . Ha! i uppror
Stolta stad! du, lik en skön, upprorisk qvinna,
Kufvas skall! men om du åter ljuf och qvinlig,
Älskansvärd och med en darrning till mig nalkas,

Darrning, fin, knappt skönjelig — men dock en
darrning
Om förlåtelse — en bön: då dig i famnen
Till mitt bröst, ja, till mitt hjerta vill jag trycka!
Hvad, Solano? skall mitt folk ej det förstå?

SOLANO för sig.

Sådana såg jag
Blickar än aldrig —
Ha, Violanta,
Glöm icke, glöm ej
Kronan och segern!

DON RINALDO.

Lyssnar du och tiger, min Solano? du
Kom ifrån Siciliens södra sista udde,
Du är bördig af Girgento, så du sagt mig;
Samma månad, som Messina föll i stoftet,
Till Palermos hof du kom, min glans att skåda.
Dig och dina råd jag älskat har, Solano,
Derför att jag rustar mig, Girgento taga.
Mig du gifvit kunskap om de södra trakter,
Der Sicilien än min spira icke lyder.
Också derför skall hos mig mitt Råd du vara,
Tills ditt fosterland du hjelpt mig att besegra.
Sedan skall din rang, Solano! stiga högt,
Ja, så högt du vill, om du blir min, som nu.
Mest likväl jag älskat dig och dina tankar
Derför, att du manat mig Palermo straffa,

Straffa utan veklighet och nåd. Mitt sinne
Närmast du och dina råd, af alla, står.

SOLANO för sig.

Kufva dig, kufva
Dig, Violanta!

DON RINALDO.

Säg mig oförställdt, hvad tycker du, Solano,
Är för stadens tuktan hvad jag gjort för litet?

SOLANO.

Litet, Rinaldo.

DON RINALDO.

Marzio Salviati har jag satt i hvalfvet,
Som med gallren ut åt piazza major vetter.
Inom gallret vandrar han, och utan kläder,
Böjd af kedjor, rasslande, att folket locka
Till sin åsyn — ty jag vet, att skaror samlas
Dit att skåda få sin älskling, gamle Marzio.
Skall ej sådant skapa skräck i menskohjertan?

SOLANO.

Litet, Rinaldo.

DON RINALDO.

Porzia Salviati, som Palermo kallar
Sin sardonyx, prisande dess milda fägring,
Porzia har jag fångat, hennes brudgum dödat.
Sjelf på fängelsepalatsets mörka tornspets
Sitter hon uti en gallerbur, som högt
Synlig är för hundratrettiotusen ögon.

SOLANO.

Litet, Rinaldo.

DON RINALDO.

Vet då sist, Solano! hör mig och förnim:
Hon i går, hon, som Palermos högsta adel
Icke mindre än den lägsta knekt i stoftet
Dyrkar, tillber, älskar — rikets skyddsgudinna
(Så fördrista de sig upprorsqvinnan kalla!) —
Hon, som mer än en gång mina bud förintat,
Trotsat mina män, sjelf Muzio Brinto trotsat,
Henne, donna Luna, har jag fången tagit,
Ledsnande att så en fjäril, arm och svag,
Ständigt flög uti min makts och viljas stråt
Hindrande, förvånande. — Jag icke slutit
Henne i det stora fängseltornets kamrar:
Men, då hon benäms, hvad de ett Helgon kalla,
Har fördenskull henne just jag i Palermos
Sjelfva kathedral, Rosaliakyrkan, satt.
Spärrad inom bildverk, inom silfverskranket,
Som i rundel går längst fram i kyrkans högkor,
Der hon sitter fängslad med en länk om halsen
Nära foten af en marmorstod, Marias.
Och af alla, som Palermos kathedral,
Tidigt komna — midt på dagen — eller sent
Bedjande om aftonstunderna besöka,
Skådas hon, den fångna dam, Antonia Luna.

Ingen mat hon äter, dricker ingen dryck,
Som ej räcks af bödels hand, af Muzio Brintos.

SOLANO.

Något, Rinaldo.

DON RINALDO.

Har Palermos stolthet icke än jag krossat?
Visa mig, Solano — forska, uppfinn, tala,
Fins för dem till fasa något högre medel?

SOLANO.

Har du signora
Luna beskådat?

DON RINALDO.

Än så nära i min väg hon icke dristat
Stiga, icke har jag hennes bild beskådat.
Blind är hon, jag derför icke efterfrågat
Sjelf i hennes åsyn ställa mig till skräck.

SOLANO.

Men du kan handla:
Handla, Rinaldo!

DON RINALDO.

Väl vet jag en hemlighet, som kunde brukas.
Då jag slog en riddare på Lampedusa
Första segeråret af mitt lif, Solano,
Fann jag i hans skatt två guldomdragna flaskor,
Låg i dem ett vatten, klart, ja knappast synligt.
Vise läkare, så sade riddarn mig,
Läkare uti ett land, som stora Nubien

Nämns i Afrika, de hade vattnet silat
Undersamt och klokt ur späda fågelnerver.
Tvättar du dermed en menskas blinda öga,
Faller hinnan bort, och ögat ser som fordom.
Dessa flaskor har jag i min skatt, Solano,
Gömda dock på tvenne skilda rum; ty dem jag
Älskar högre än allt guld och diamanter.
Kunde med det vattnet skänka syn åt henne,
Upprorsrika stadens älskling — kunde samla
Folket utanför palatsernas portiker,
Och ifrån balkonen tala så: "Palermo!
Vill du lydig, vill du mild och älskvärd blifva,
Skall ditt helgon jag ur silfverbojan lösa,
Lösa ur sin blindhet hennes ögonlock."

SOLANO.

Hvad! hvilken gerning?

DON RINALDO.

Tänker, att jag vill min banas gång till kärlek
Bryta så, Solano; tänker, att Salviatis
Och hans dotters fångenskap, än mer, att Lunas
Nu kan vara agans höjd, och nog af tuktan.

SOLANO.

Ha — don Rinaldo?

DON RINALDO.

Så, om jag min famn för mitt Palermo öppnar,
Skall Palermos hjerta flyga i min famn?

SOLANO.

Så har jag förr ej
Hört don Rinaldos
Hemliga tankar?

DON RINALDO.

Svara mig och säg, hur finner du mitt rådslag?

SOLANO.

Djerfvaste furste,
Huru har svaghet
Så dig betagit?
Rädsla och vekhet
Trodde jag aldrig
Dig skulle hinna!
Vill du Solano
Tro, så förbida:
Än fattas mycket!
Än är ej dagen
Inne för kärlek —
Tacksamhet icke
Här har ett tempel —
Trotset allenast
Gror i Palermo —

DON RINALDO.

Narrars svaga trots och otack jag föraktar,
Folket skulle se min tanke och mig älska.

SOLANO.

Vik ej Rinaldo,
Vik ej ur styrkans
Bana och fruktans.
Vågar du vika,
Sjelf skall du falla
Mildhetens offer.
Ingen skall tro dig,
Den, som ej bäfvar,
Han skall bele dig.

DON RINALDO.

Hvad, Solano, är Sicilien för ett land?
Kärlek bor i Afrika på lågors grundval,
Bor förtroligt invid klingans hvassa skimmer.
Styrkan älskas. Folket, liksom flickan, kysser
Varmt sin herre, fastän sträng, blott skön han är —

SOLANO.

O don Rinaldo!

DON RINALDO.

Hvad är då Sicilien för ett land, Solano,
Om allenast den kan älskas här, som aldrig
Kraft har visat, men från början mildhet endast?

SOLANO.

Mildhetens timmar
Äro ett jordens
Under, Rinaldo.

DON RINALDO.

Detta under i Palermo vill jag göra.

SOLANO.

Du skall ej lyckas!

DON RINALDO.

Vågsamt talar du, Solano af Girgento!
Sed och gammalt bruk det är hos mig att lyckas.

SOLANO.

Säg, don Rinaldo,
Har du en gerning —
Gerning af mildhet
Någonsin frestat?

DON RINALDO.

Undersamma fråga; kanske Nej — Solano —

SOLANO.

Akta, då akta
Dig, don Rinaldo!

DON RINALDO.

Skulle fara uti mildhet vara? större,
Mera dold och vådlig än i våld och styrka?

SOLANO.

Akta din hand, din
Krona, Rinaldo.
Vågar ditt finger
Sträcka sig ut till
Godheten — vågar

Mildhet försöka
Lenhet beröra —
Lam blir din hand!

DON RINALDO.

Dristigt falla dina ord till mig, Solano.

SOLANO.

Trampa på rådet,
Aktande ringa
Allt hvad jag säger.
Det skall du höra
Dock, att i stället
Luna befria,
Bojorna lösa
Öppna dess öga —
Långt, långt i stället
Skulle Rinaldo
Trampa Palermo,
Aktande ringa
Allt hvad det älskar.
Så du skall herrska,
Herrska som hittills:
Nu skall du falla,
Falla som aldrig.

DON RINALDO.

Djerfve Sicilianare, så säg för ro skull
Hvilket råd du anser bättre än mitt eget?

SOLANO.

Trampa på folket,
Akta för intet
Just hvad det älskar.
För donna Luna
Ut ibland folket
Just i dess åsyn.
Fäll hennes helgon-
Hufvud för bilan
Midt i Palermo.
Så skall du qväfva
Sjukdomens största,
Innersta näring.
Så skall du krossa
Upprorets värsta,
Djupaste styrka.

DON RINALDO.

Nära går ditt rådslag till mitt eget sinne.

SOLANO.

Upprorets mun, som
Tigerns blir tyst, om
Tungan du skär ur
Gapet. Rinaldo!
Luna, signoran,
Hon är Palermos
Tunga — skär af den.

DON RINALDO.

Oförskräcktare bedrift såg ej Palermo.

SOLANO.

Följ, eller ej följ
Ordet jag vågat.
Gör, eller ej gör
Så, som jag dristat
Råda min furste.
Nu går jag undan
Hem och mig döljer
Bort i Girgento.

DON RINALDO.

Går Solano undan, då jag honom önskar?

SOLANO.

Förr eller sedan
Börjar Rinaldo
Mildhetens bana.
Förr eller sedan
Stupar Solano
Offer för folket.
Först eller sist man
Hör, att mitt råd var
Styrkans och kraftens.

DON RINALDO.

Stanna utan fruktan. Jag har eftersinnat
Hvad du talat nyss här om Antonia Luna.
Jag skall skjuta upp min önskan, att en gåfva
Göra staden af dess älsklings frihet; dröja

Än att ge dess helgon skänk af ögats syn.
Må hon blind sin dag ännu med natt förvexla.
Dock ej heller för jag genast ut till bilan
Hennes hufvud, som jag älskar, fastän oseddt;
Älskar derför, att det mod har haft att hota,
Mod att möta mig med verk och dristig handling.
Hör fördenskull mitt beslut, Solano! jag
Låter föra ut Signora, ut på planen —
Yxan följer hennes steg och Brinto följer.
Så skall ske den första dag tumult sig yppar.
Skälfver folket nu af fasa, lydigt stiger
Undan för min makt och beder, då hon lefva
Må och återföras till Rosaliakyrkan.
Men om gäsningen allt högre sjuder, hvälfver
Hotande och fräck emot mig sjelf sin svallgång;
Då ser jag, att ej Palermos nacke böjas,
Endast brytas kan. Och nacken af jag hugger.
Donna Lunas hufvud skall af Muzio Brintos
Klara, stålomgjutna bila plockas af.

SOLANO.

Du har i visdom
Fattat beslutet.
Här skall jag dröja
Än, om du fordrar.

DON RINALDO.

Viss du om min ynnest vara skall, Solano
Bättre känner ingen mitt behag och sinne.

SOLANO.

Har för i dag min
Uppvaktning slutat,
Nådige furste?
Ah — don Rinaldo,
Nära förgätit
Hade jag henne,
Hon, som du bjudit
Hoppas. Hon hoppas
Glad och dig väntar.

DON RINALDO.

Väntar hon mig verkligen? Så har Palermo
Dock ett hjerta utan hat emot Rinaldo.
Hvar är mötet utsatt? hvilken tid, Solano?

SOLANO.

Damen du sett i
Mantis kapell, hon
Bor ej i staden.
Prins, hon dig vågar
Fråga, om nådigt
Du vill besöka
Monpellerino?
Der på sin Villa
Väntar hon fursten.

DON RINALDO.

Monte Pellerino, utom stadens vinberg?

so-

SOLANO.

Dock må jag råda
Dig, att du tager
Lifvakten med dig.
Om ett försåt kan
Lura, Rinaldo,
Bakom din blomhäck?

DON RINALDO.

Tusende försåt jag ensam har bekämpat,
Fruktar ej, vill inga lansar taga med mig:
Skrämma icke skall ett hjerta, som mig älskar.

SOLANO.

Om ingen lifvakt
Fram intill Villan
Med du vill föra,
Att icke skrämma
Hjertat, som älskar —
Dock må jag råda,
Att ur Palermo
Lansarne följa
Dig, och i Villans
Granskap förbida,
Till ett försvar, om
Så skulle fordras.

DON RINALDO.

Trognaste Solano! ej på Pellerino,
Icke i Palermo räds jag för ett anfall.

Men ett vackert ord en gång kan också följas,
Jag min lifvakt tager. De må stanna nere
Der i dalen, att från Villan icke synas.
Rodnad skulle jag af deras åsyn känna.
Än ett ord! hvad timme väntar Miraflor?

SOLANO.

Så Miraflor da
Cugna sin furste
Helsar och frågar:
Sjelf hvilken timme
Utsätta vill du?

DON RINALDO.

Sedan jag befallningar senaten skickat,
Sedan Muzio jag min vilja sagt om Luna,
Är jag färdig, att till Pellerino rida.
Nära midnatt, min Solano! kommer jag.

Scen IV.

Palermo. Ett rum.

DONNA VIOLANTA.

Skynda Gragantio, hitkalla
Giustiniano! Förklädd som en
Napolitanare väntar han
Nu vid den åttonde pelaren.
Säg, att han söker mig genast i
Drinos portik!

SCEN V.

Palermo. Drinos portik.

GIUSTINIANO.

Stundar det, o herrskarinna?

DONNA VIOLANTA.

Rådighet! noggranhet! snabbhet!
Kalla i hast våra vänner,
Näst före midnatten samla
Hopar af missnöjde; hopar,
Hvilka som helst du kan finna.

GIUSTINIANO.

Få äro här af Messina.

DONNA VIOLANTA.

Skadar ej, Giustiniano!
Så är nu allting beredt, att
Seger oss sjelfva Palermo
Skall på Palermo förskaffa.
Ägga till uppror en skara,
Som genom gatorna stormar,
Stormar i vildaste ilska
Ilande fram och tillbaka.
Snart skall du då emot morgon
Se, huru Brinto ur tornet
Stiger. Signora Antonia

Luna ur kyrkan skall föras,
Föras af bödlar till döden.

GIUSTINIANO.

O Violanta! o afgrund!

DONNA VIOLANTA.

Tyst! och blott hör min befallning!
När i Palermo det rykte
Sprider sig ut, att Signora
Vandrar sin yttersta vandring,
Då skall sin yttersta hetta
Gäsningen nå.
Massor af tusendes tusen
Skola i solgången skockas,
Ropande räddning för Luna,
Ropande död åt Rinaldo.
Då ställ dig hastigt i spetsen,
Flyg till det furstliga slottet,
Storma palatset. Derinne
Skall ej Rinaldo till motstånd
Finnas, och lansarne icke,
Borta är han i den stunden —
Kommer ej nånsin tillbaka —
Fråga mig ej! . .
Lyssna allenast och lyd mig!
När i din hand och i folkets
Furstepalatset har fallit,
Skicka Trapano med ilbud

Till Pellerino. — Jag kommer
Då, icke längre Solano;
Kommer till staden och slottet,
Står i en blink inför folket,
Står som Messinas Prinsessa,
Bjudande hand åt Palermo.
Mildhetens måne skall lysa
Högt ifrån mig öfver alla.
Mig skola skarorna hylla,
Mig tyrannikufvarinnan,
Mig, som Rinaldo förkrossat!
Giustiniano! Messina!
Segren är vår!

Signora Luna.

ACT IV.

SCEN I.

Villa Pellerino; nära midnatt. Rummet med det stora purpurförhänget. Donna Violanta, klädd i furstinnedrägt, leder Ambrosio till gardinen, som hon uppdrager. På ena sidan af rummet ser man öppningen till en korridor.

DONNA VIOLANTA.

Ambrosio! med din dolk i hand stå här
I mörka hörnet innanför gardin.
Och tyst! hvad ord som helst härute hörs.
När Miraflor ditt rof hit framåt för,
När hastigt purpurhänget hon slår upp
Åt sidan — då, Ambrosio, skynda fram!
I rofvets hjerta stöt din dolk, och bort
Till luckan drag hans kropp, om ock han andas . .
Hans tyngd skall genast hvälfva luckan om,
I svarta djupet skall han störta ned
Och dö —
Och du, Ambrosio, vara säkert hämnad!

Scen II.

I korridoren nära det förra rummet.

DONNA VIOLANTA.

Ah, Miraflor da Cugna . . stunden . . stunden,
Den rysligt afskyvärda stunden kommer!

MIRAFLOR.

Prinsessa! Violanta! hvilken seger
Så nära vinkar, hvilken himmelsk lycka!

DONNA VIOLANTA.

O seger! Violantas och Messinas
Förfärligt dyra seger! orons skepnad
Omkring mig smyger hemsk! . . och inom mig . .

MIRAFLOR.

Glöm, höga Violanta, att en qvinna
Du är. Messina mins! och mins din krona!

DONNA VIOLANTA.

Rätt, rätt! — Förskräckligt underbara bröst . .
Gå Miraflor! din grymma rol fullända.
Jag skall i denna fasans stund ej bäfva,
Ej tveka, vanka, falla — flicka oh!
Hör icke mig, ej se min svaga bild —
Fort på din post, o Miraflor da Cugna!
Härinne jag i korridoren stannar,
Och kan utur dess mörker se Er begge

Af Er ej sedd. Här vill jag tyst förbida
Tills allt är slut, J höga helgon! allt
Hvad kronan, segern och Messina kosta.

MIRAFLOR.

Stå här, min älskade furstinna: nöjd
I natt du blifva skall med Miraflor.
Palermos prins skall icke undgå mig,
Och icke undgå vår Ambrosios udd.
Men hör . . om sina lansar hit han för?

DONNA VIOLANTA.

Var utan fruktan, sina lansars skara
Rinaldo ställt i dalen. De ej se,
Ej höra kunna, hvad som här skall ske.

MIRAFLOR.

Så gläds Prinsessa, lyckans stund är din!

DONNA VIOLANTA.

O pelare mig stöd! jag hör . . han kommer . .

Scen III.

Villa Pellerino. Den stora salen, på hvars ena sida mot fonden purpurförhänget synes, på den andra sidan öppningen till korridoren. Rummet är praktfullt, stora speglar. Tvenne personer äro redan inkomna i samtal.

DON RINALDO.

I Mantis kapell,
Hvad gjorde du der?

MIRAFLOR.

Mitt helgon jag bad
Min vanliga bön.

DON RINALDO.

Hur lät, Miraflor,
Din vanliga bön?

MIRAFLOR.

Förläna och gif
Rinaldo ditt skydd!

DON RINALDO.

Palermo ej har
En mun, Miraflor,
Som ber för sin prins.

MIRAFLOR.

I Mantis kapell
Jag knäföll och bad
En bön för min prins . .

DON RINALDO.

Otroliga ord!
Så låt, Miraflor,
Rinaldo få se:
Hur skapas en läpp,
Hur böjes en mun,
Som beder en bön
För mig, donna Flor?

MIRAFLOR.

Rinaldo, så här
Sig skapar en läpp,
Sig böjer en mun,
Som bönfaller, hör:
"Himmelens härar!
"Nådigt ur skyar
"Skåden Palermos
"Prins, och beskydden
"Don — Don —"
O furste!
Afbryt ej bönen,
Orden ej bortryck,
Kyss icke rösten
Bort, o Rinaldo!

DON RINALDO.

Flicka, förundras
Ej! icke nånsin
Hörde jag ord, så

Smekande tala.
Undra ej, flicka,
Att jag förtjusad
Bortrycker rösten,
Bortkysser orden.

MIRAFLOR.

Nyss don Rinaldo
Frågade mig, och
Sade: Hvad vill du
Dig att jag gifver
Nu för din kärlek?

DON RINALDO.

Så, Miraflor, jag
Frågar dig ännu?

MIRAFLOR.

Svara jag vågar:
Intet jag önskar
Mig att du gifver.

DON RINALDO.

Ovanlig önskan!
Kan ej beviljas.

MIRAFLOR.

Gif mig då nöjet,
Nöjet, Rinaldo,
Dig att betrakta!

DON RINALDO.

Dig att betrakta,

Leende flicka,
Gif mig det nöjet!

MIRAFLOR.

Glad är min furstes
Anblick — o, gif mig
Nöjet att skåda
Glansen af svärdet!

DON RINALDO.

Stålet är smidt i
Afrika — ser du!
Så ert Siciliens
Smeder ej smida.

MIRAFLOR.

Skönaste klinga!
Drag det fullkomligt
Ut, o Rinaldo.
Se hvilken spegel!

DON RINALDO.

Se dig i stålets
Glas, Miraflor; se
Landskap af guld i
Stålet är inbrändt.
Arbetar ingen
Så på Sicilien.

MIRAFLOR.

Sanct Januario!
Blankt intill udden —

Tungt måste svärdet
Vara i handen?

DON RINALDO.

Tag i din späda
Hand, och försök sjelf.

MIRAFLOR.

Vackert! så vackert!
Tag nu, Rinaldo,
Åter ditt svärd — o . .

DON RINALDO.

Hvad, Miraflor? hvad
Menar ditt öga?

MIRAFLOR.

Blicken jag dit längst
Bort emot väggen
Kastade — spegeln
Såg der på väggen.
Jemföra ville,
Hvem vore klarast,
Den, eller svärdet?

DON RINALDO.

Gå, och försök sjelf.

MIRAFLOR.

Lemnar en furste
Nånsin sitt svärd bort?

DON RINALDO.

Lemnar för skämt — för
Lek — och för kärlek.

MIRAFLOR går bort till spegeln med svärdet.

Häng så, du stolta!
Öfverst på randen,
Kanten af spegeln.
Kom, don Rinaldo,
Vi skola undan
Gå bort i rummet:
Blicka mot klara
Glaset i spegeln:
Se, om din klingas
Klarhet och glans kan
Skiljas från spegelns?

DON RINALDO.

Ah, Miraflor, den
Kan icke skiljas!
Dyrbara stål ur
Afrikas jord, jag
Älskar dig, klinga!

MIRAFLOR.

Jo, jag kan ännu
Skillnaden skåda.
Längre tillbaka,
Längre, Rinaldo!

Än måste längre
Bakåt vi stiga.

DON RINALDO.

Ståtliga slagsvärd!

MIRAFLOR.

Nu kan jag stålet
Knappt mera skönja,
Skönja mot glaset!
Än litet längre,
Låt oss försöka —
Här invid purpur-
Hänget, Rinaldo! . .

DONNA VIOLANTA instörtar.

Rinaldo håll! ej nalkas purpurhänget — o!
Förräderi ditt svärd ifrån dig lockat har!
Du dödens är, vik bort ifrån gardinen, vik!

DON RINALDO.

Dam, som för första
Gången jag skådar,
Hvad skall jag kalla,
Skönaste, dig?

DONNA VIOLANTA.

Ej fråga nu, ej stå så majestätiskt lugn!
Omkring dig vidt, Rinaldo, gapa dödens svalg —
J helgon, oh! hvad har jag gjort? hvad gör jag nu? .

DON RINALDO.

Säg mig allenast,

Dam, är du en af
Dem, som ett rykte
Mig har förtäljt: — en
Pythia-qvinna?
En af Siciliens
Vansinniga?

MIRAFLOR för sig.

O, än en utsigt!
Kanske oss hjelper . .

högt

Prins af Palermo!
Djerf har jag varit,
Som Pellerino
Utsatt till möte —
Dig icke sade
Främmande, sjuka
Gästen här bodde!
Plågsamt och grymt hon
Ställt sig emellan —
Kom, o Rinaldo,
Undan för henne
Vika vi hitåt —
Kom, gå vi undan
Bort inom höga
Purpurgardinen —

DONNA VIOLANTA.

Rinaldo — nej! — kom icke vid gardinens fåll!

Du trogna Miraflor, du mig vill hjelpa än —
Förgäfves, Dam da Cugna! du ej vet min strid!
Förrädisk emot alla, sist emot mig sjelf
Förrädisk står jag, ser min vissa seger fly —
Jag kan ej, kan ej slå det sista stora slag!
O, don Rinaldo, vet —

MIRAFLOR.

Prins! skola ännu
Ord utan tankar
Störa vår glädje?
Kom, gå vi hastigt —

DON RINALDO.

Vänta blott litet
Än, Miraflor; mig
Roar att se, att
Höra de vilda
Ljungande orden!
Säg, Miraflor, din
Gäst på Sicilien
Såg hon väl dagen?
Mig synes säkert,
Afrikas blod hon
Bär i sitt hjerta?
Så flammar intet
Öga i norden.
Tjusat ej någon
Ton så mitt öra!

DONNA VIOLANTA.

Om dig min röst, Rinaldo, tjusar — blicka starkt,
Se hit, mån anletsdragen du ej förr har sett?
Så vet, din fiende på död och lif jag var —
Jag är det än — jag borde, borde, ach jag bord . .

DON RINALDO.

Släpp, Miraflor, min
Hand, jag vill stanna.
Henne jag hör med
Undran — gå bort — gå —

MIRAFLOR för sig.

Här icke stund nu
Fins att förlora —
högt
Dolkudd, Ambrosio!

Hon lyfter gardinen. Ambrosio framstörtar mot Rinaldo med höjd dolk. Violanta kastar sig emellan och emottager dolken i sin arm, då Rinaldo med en hastig rörelse upptager prinsessan i sin famn, och kastar undan Ambrosio.

DON RINALDO.

Ha, dåre du, en niding af Palermos band!
Hvem öppnat har i detta hus en dörr åt dig?

AMBROSIO.

Ambrosio heter jag, och Porzias hämdgud är.

MIRAFLOR.

Förloradt allt! o krona, sjunkande i qvaf!

DON RINALDO.

Hvad ord af Miraflor? du, ett Siciliens barn,
Du en af denna holmes etterormar ock?
O skam! . .
Men du, som till mitt hjerta svimmat nu,
Du, som dig sjelf har kastat emot dödens udd
Att rädda mig, slå dina ögons glädje upp!
Ej blunda längre! svindla, dö ej i min famn,
Men vakna, lef och luta dig intill mitt bröst!
Du är Rinaldos sanna vän — se upp på mig,
Du icke på Siciliens bedragargrund
Upprunnen är, ej vara kan, du Amarant!
I afrikanskt, i äkta varmt och rödt behag
Jag ser din kind: i fägring, stor och svart, ditt hår:
Hur kom till Monte Pellerinos bofvar du?
Ah . . hennes ögon öppnas! vakna, vakna . . ah!

DONNA VIOLANTA.

Du är förlorad, don Rinaldo, bort, bort, bort!
Förlorad jag! J mäktige i himmelshöjd!

MIRAFLOR.

Förundrans is i mina ådror griper mig.

AMBROSIO.

Skall hon, som manat oss till värf, förråda oss?
Mig fattar is af fasa djupt i denna stund.

RÖSTER utanför.

Seger, seger! slottet har fallit!
Vår är staden! fritt är Palermo!

TRAPANO inträder med fem beväpnade.

Dig, Prinsessa! skarorna vänta,
Hit mig skickar Giustiniano.

DONNA VIOLANTA.

Stämmor? ord? hvad hör jag ånyo?
Seger! himlar! åter jag känner
Kronans glans och glädje i hjertat.
Makt, jag tar dig, skönaste blomma
Jorden eger! till mina fötter
Sjelf du kommer, seger! o seger!

MIRAFLOR för sig.

Andas, andas, Gud! jag ånyo:
Lik sig åter blir hon, som fordom!

DONNA VIOLANTA.

Don Rinaldo, prins af Palermo,
Slagen, störtad, omringad är du!
Sjelfmant gif dig — bojorna vänta.

TRAPANO.

Ha, tyrannen? sen J Rinaldo?
Fort Gragantio, omringen, gripen . .

DON RINALDO.

Dig, till dig, du lågande flicka!
Vänder jag min frågande undran:
Hvem är du, som här synes alla
Högt befalla? svara mig hastigt,
Är du detta packs herrskarinna,
Bjud dem genast vördnad och tystnad!

Jag föraktar till dem att tala.
Dig, men dig, dig sjelf jag befaller
Att din ettersprutande ormhop
Du befaller tiga och vika!

DONNA VIOLANTA.

Om ett namn du hört på Sicilien:
Namn, som ljuder så: *Violanta* —
Jag, Rinaldo, jag är Messinas
Donna: — Jag i dag är Palermos!

DON RINALDO.

Förr ej såg min blick Violanta,
Slagna, fallna stadens furstinna.
Öfvergifven, irrande flykting,
Ej du illa gjort, som Palermos
Stad besökt, jag icke förskjuta,
Fånga, döda vill Violanta;
Ty förgäfves icke, o flicka,
Låg du svimmad nyss vid mitt hjerta,
Upptog udden, lönmördardolken,
Ämnad mig. Ej någon åt mig än
Gjort en älskvärd gerning förgäfves.
Derför, donna, dig jag förlåter
Stolta orden här och din skaras
Öfvermod och hotande vapen.
Men — men hör! det är, Violanta,
Vilkor ett! — befall i min åsyn
Straxt att knä de böja till jorden!

Dig jag unnar äran att upprätt
Stå inför mig, dig, Violanta!
Ty förgäfves låg du ej, svimmad,
Nyss vid hjertat här, och mitt öga
Sög sin glädje djupt ur din anblick.
Kom ännu en gång till Rinaldos . .

DONNA VIOLANTA.

Mäktig undran drager mig till sig —
O ett stöd, ett stöd, o J helgon!

DON RINALDO.

Kom Messinas slagna furstinna,
Kom ännu en gång till Rinaldos . .

MIRAFLOR.

Fort, Gragantio! dristigt, Ambrosio!
Här det gäller! segren oss flyr än:
Strid furstinnans strid, om hon sjelf ock
Slagen står, i hjertat betagen —
Segra hennes seger! till vapen!

Ambrosio, Trapano, Gragantio och de öfrige vapenknektarne omringa Rinaldo. En häftig strid uppkommer, hvarunder don Rinaldo med obeväpnade händer värjer icke blott sig, utan ock donna Violanta, som kastar sig emellan den anfallne fursten och sitt eget folk. Slutligen stupar Rinaldo af ett djupt sår, och Violanta, afsvimmad och blek, nedfaller vid hans sida, slutande honom i sina armar. Utanföre höras flere gånger upprepade segerrop.

Scen

Scen IV.

Palermo; morgon. Furstepalatset.
Ett mindre rum.

GIUSTINIANO.

En farlig nyhet bringar du, Trapano.
Förd hemligt hit i hennes egen vagn?
Hvar döljs han?

TRAPANO.

I palatsets venstra torn.

GIUSTINIANO.

Hur är då hon, prinsessan sjelf, till sinnes?

TRAPANO.

Ur ögonblickets svindel upp hon stigit
Med furstekraft och segerfröjd ånyo;
Palermos rådsbeslut förväntar hon.

GIUSTINIANO.

Derute massorna sig än ej lugnat?

TRAPANO.

Palermos folk, som Etna, står i lågor.
Dock sist, när jag Marinan och Casali
Till häst besökte, ryktet hade spridt sig,
Att don Rinaldo, störtad, stupad, mördad
Af Pallis dolk, ej mera fans på jorden,
Hans kropp i Pellerinos grottor slungats,

Och lansarne, hans lifvakt, ner i dalen
Vid Monreale gifvit sig på nåd.
Då sjönk tumultets vilda storm, till glädje
Och segersång förbannelsen gick öfver.
Till sluts, när alla ädla fångar fria
I folkets åsyn fördes hem, när Porzia,
När Marzio Salviati allas helsning
Med vänligt höga blickar togo mot
Ifrån sin segervagn, då lugnades
Kraterens uppror, flammorna sig höjde
Från vredens dunkelröda glöd till glädjens
Mildt strålande och klara ljus.

GIUSTINIANO.

Trapano,
Har Luna räddats?

TRAPANO.

Dödens plats beträdde
Hon, förd af Muzio och hans vapenbödlar.
Högt glimmade i natten bilans sken,
Och knäböjd lutade sitt hufvud hon.
Då kommo skaror dit med stormens gny,
Från offret sletos bödlarne, och Brinto
Han flydde långt, likt en förjagad sky.

GIUSTINIANO.

Har Luna blifvit räddad?

TRAPANO.

Dödens torg
Hon lemnat har.

GIUSTINIANO.

Med lifvet, o Trapano?

TRAPANO.

Af folket fördes i triumf Signora.
Dock bjöd med lyftad hand och lyftadt finger,
Fast ögat slutet, såsom alltid, än —
Hon bjöd att återföras till Madonnan
I Sanct Rosaliakyrkan. Inom gallret
Sitt hem hon sjelf har valt. Der förr en fånge
Hon tvungen satt, der fritt nu vistas hon.
Men folket, att likväl sin hämd få släcka,
Sen Lunas tåg vid kyrkan slutat sig,
Gick bort med yxor och med bloss till Mantis
Kapell — kapellet, som Rinaldo uppbyggt
Och gifvit namnet efter sig, till hån
För religionens helgon-namn: — kapellet
Bröts ned och brändes under jubelskri.

GIUSTINIANO.

Och yran födde lugn?

GRAGANTIO träder in.

Giustiniano!
Palermos ädlingar och folkets äldste
Församlade i Rådets sal dig vänta.

SCEN V.

Palermos palats. Den stora rådsalen. I fonden synes thronen, ledig och tom. På ömse sidor stå rader af nobili; äfven åtskillige af folket; alla i högtidliga drägter. Giustiniano inträder. Salviati går fram om de öfrige nobili, honom till mötes.

MARZIO SALVIATI.

Jag i Palermos namn till dig mig vänder,
Giustiniano! du, som först i spetsen
Af skarorna dig ställde djerf och snabb.
Tyrannbetvingare! dig tacksamt staden
Medborgarkronans ädla smycke bjuder.
Ej hemfödd i Palermo — blif det nu!
Blif barn uti vår stad, med oss blif broder,
För våra tappra ynglingar blif fader,
Och dela så med oss ditt visa råd.
Palermo ser du här i oss församladt,
Den främmande beherrskarns hufvud fallit.
Hvad styrelse, hvad rätt att föra ordet
Skall i vårt rike vi förordna nu?
Derom vi rådslå. Länge får beslutet
Dock bida ej, ty staden går i vågor,
I lavaströmmar flödar än tumultet,
Ett hufvud fordras, och ett hufvud snart.

GIUSTINIANO.

Medborgarkronans ädla smycke tar jag
Af stolta, vördnadsbjudande Palermo,
Och fletar tacksamt in min lock deri.
Fast ej i staden hemfödd, af Sicilien
Likväl jag bördig är, utaf Messina:
Så blir jag gerna barn uti Palermo,
Och eder yngsta broder, ädle män!
Men fader anstår icke mig att helsas.
Begäres nu af Er min ringa tanke,
Hvad styrelse, hvad rätt, att föra ordet,
Må i Palermo genast här förordnas?
Mig synes rättvist, rådligast och bäst,
Att den, som motgång har gjort mild och hofsam,
Som ärans glans har högre ställt än bördens,
Som åldern gifvit visdom, mer än silfver
(Förutan det allenast, håren pryder),
Den fosterlandet vördnadsfullast aktar
Och älskar som försvarare och fader,
Han före här regente-ordet främst —
Hans kända namn är Marzio Salviati.

MARZIO SALVIATI.

Giustiniano! stark är icke jag,
Allenast gammal. Kraft är här af nöden.
Så är min tanke ock, den åren sannat,
Att ingen af Palermos barn må ställas
Till öfverhufvud främst; ty afund följer,

Och lam är lydnad för en broders ord.
I dag har nöden, i den stund Palermo
Ej hufvud egt, mig tvungit till att vara
I Rådets samling den, som ordet förer;
Men genast vill jag, så är mitt beslut,
Tillbakaträda, då regent är kallad,
Och kronan sitter på ett furstehufvud.

CESAR TORREMUZA.

Så är min tanke: icke i Palermo
Må någon inhemsk från de andra lyftas,
Ej ställas upp på sina bröders axlar.
Snart aktningen, han haft, blir vänd i hat,
Och tvedrägt söndersliter fosterlandet.

FABIO PALLAGONIA.

Jag röstar för regent af ädelt blod,
Bevisadt genom ädel, stor bedrift.

GIULIO MARIGNANI.

Om ej Rinaldo lagar kränkt och bruk,
I grymhet hånat oss och svärtat sig;
Att han var utländsk — deri låg ej fel.

GIUSTINIANO.

Palermo älskar icke brödrahöghet,
Vill ingen inhemsk se bland andra utmärkt
På thronens höjd. Min tanke är likväl:
Så många vise fosterlandets män,
Som här jag samlade till rådslag ser

(Och kanske fler ännu Palermo hyser,
Då skräck för våldet dem tillbaks ej längre
I dolda hemmet håller) — dem, jag tänker,
Bör fosterlandet till sitt väl ej sakna,
I mistning icke gå om deras klokhet,
Ty styrelsen blott god, om klok, hon är.
Fördenskull synes mig — hvad synes Eder?
Kring den, som styrer, bör en ring af Vise
Förordnas af Palermos män, af *Er* . .
Då blir ej någon störst, men alla stora.
Så hög blir ingen, att han hat förtjenar,
Nog hög likväl, att lägga vigt på vågen,
Och efter måttet af sitt mod och vett
I statens styrelse ta verksam del.
Hvad tyckes Eder? — mig vill synas så,
Att om Beherrskaren, som namn och krona
Ibland Er bär — om ej för mycket stark —
Jag menar icke svag — men måttligt stark,
Från väldets öfvermod af födseln fri —
Mån, om Regenten sådan blir, mån icke
De Vises ring då allramäktigast
Till deras och Palermos väl skall blifva,
Och styra lyckligt, utan split och afund?

GIULIO MARIGNANI.

Ett råd, förträffligt till sin grund och halt.

MARZIO SALVIATI.

Mig synes något dunkelt än häri.

GIUSTINIANO.

Hvad sägen J? — då här en man, en våldsam,
En öfvermodig herrskare, Rinaldo,
Palermo pröfvat nu — hvad? om i stället
En ädel qvinna togs att kronan bära?
Hon inom ringen af de vise fäder
Blott vore måttligt stark, att . . dem ej . . hindra.
Försöken, om ej så J sjelfve skullen
Till egen och Palermos fördel rodret
I starka händer hålla, utan afund?
. . . .
J tigen? frågande gå ögonkasten
Omkring — nåväl — förkastas ej mitt råd,
Så skall jag föreslå hvad klokt jag ser.
Till regentinna Violanta tagen,
Från systerstaden, från Messina är hon.
Af edra härar en gång slagen, aktning
För Er hon bära måste: edra lagar
Hon vörda skall, af eder kärlek säll —

FABIO PALLAGONIA.

Den öfvervunna stadens slagna donna?
Hvad har hon gjort, att af Palermo hedras
Så högt? hur anstod oss ett sådant val?

GIUSTINIANO.

Hvad hon har gjort, att af Palermo äras?
Så hören, Nobili, en stor bedrift!
Hon — donna Violanta — hon är den,

Som er tyrann förjagat har, Rinaldo
Till jorden slagit — eder stad befriat
I natt!

MARZIO SALVIATI.

Giustiniano!

CESAR TORREMUZA.

Violanta?

GIULIO MARIGNANI.

Prinsessan af Messina? hvar är hon?
I striden icke hennes bild jag skådat,
I stadens flammor hennes hufvud ej.

GIUSTINIANO.

Det mindre verket, att till seger leda
Palermos tappre män och slottet taga,
Det har hon icke gjort. Det större verket,
Att er Rinaldo till förderfvet leda,
Tyrannen snärja och hans hufvud taga,
Det har hon gjort! Ty svaren mig: har någon
I denna nattens strid Rinaldo skådat?
I stadens flammor sett hans höga hufvud?
Signori — nej! Nej, ingen såg Rinaldo,
Ty redan han af Violanta fångad,
Förlorad var, förrän Palermo sjelf
Till slottet gick med sina vapenskaror.
Väl hon ett sådant storverk icke vågat,
Om ej förtröstande på Er och staden:
Men sant är ock, att utan Violanta
Rinaldos docka vore staden än.

FABIO PALLAGONIA.

Förvånande!

ALLA.

Santissimi!

MARZIO SALVIATI.

O Gud,
Hvar är den ädla, att Palermos tack
För hennes fot vi glädjefullt må lägga?

CESAR TORREMUZA.

Hel donna Violanta!

GIULIO MARIGNANI.

Hel furstinnan!

GIUSTINIANO.

Om så till tacksamhet J nyttan läggen
Deraf, att spiran sätts i qvinnohand —

MARZIO SALVIATI.

Ditt råd förtjenar tack, Giustiniano!
Men ett tillbakahåller mig likväl.
Vi känna blott om donna Violanta,
Att dotter till Messinas siste furste
Hon är, och vid hans död, till thronens trappa
Knappt hunnen, jagades ifrån sin stad.
Nu skall, om hon Palermos spira vinner,
Messinas furstesläg sig vigtig göra
I denna stad, och vi vasaller blifva
Af dem, som vi besegrat. Vår furstinna
Sin födselbygd skall föredraga —

GIUSTINIANO.

Marzio,
Signori, Nobili och folkets Män!
En hemlighet för Er jag måste yppa,
Då den af vigt för edert rådslag blir.
Till födselbygd prinsessan Violanta
Messina icke har. Den siste fursten
Var icke hennes fader. Hören mig!
Då fursten och furstinnan af Messina
Välsignelsen och fröjden måste sakna
Af ättlingar, de gingo så en gång
Helt ensamne i samtal och i tårar
Vid sundets strand i lundarne tillsammans
Vid sköna foten af Peloros berg.
Då drog dem hafvets ljud, som sucka tycktes
Ur Faro från den vilda Goroffalo:
Till vågorna de gingo, som till vänner
Med känsla och med ton för deras sorg.
Här mötte deras anblick nöd och fasa.
En båt, som från ett sjunket vrak sig räddat,
Med böljor kämpade, att nå Sicilien.
En qvinna rodde; svag var hon, och hafvet
Var starkare än brustna årors kraft,
Och båten hvälfdes, sjön i öppnadt gap
Tog qvinnan! — hennes hår på vattnets fradga
Sig bredde ut likt långa, svarta strålar,
Men drog sig ned med hufvudet i gapet.

Furstinnan sjönk vid denna syn till jorden,
Och fursten närmare till vattnet gick.
Ty der han såg, att vågen liksom skonsam
På långa, mjuka armar förde framåt
Emellan bränningar och klippor varsamt
En varelse ännu, en annan. Snabb
En stört'våg kastade högt upp på land
En späd gestalt: — dit skyndade sig fursten
Förrän en störtvåg ny från hafvet kom,
Att rycka rofvet i sitt djup tillbaka.
Snabb fattade han barnet, uppåt gick,
Och flydde bort med hafvets skänk från hafvet.
Glad återkom han, i furstinnans armar
En flicka lade han: upp såg furstinnan,
Och sade leende till fursten så:
"Du sjelf förärar mig, hvad jag ej kunnat
Förära dig." Men fursten log och svarte:
"Jag också hafvet min gemål har kallat,
Mig födt ett barn har min gemål i dag!"
Så gingo de till helgonen att offra,
Men hafvets gåfva fostrade de tacksamt.
I furstedygder, mod och herrligt sinne
Hon växte upp . . och, att hon klokhet eger,
Det kunnen J, signori, här bevittna.
Ty än en hemlighet skall Er jag tyda,
Att aldrig donna Violanta flytt,
Som ryktet sagt, till Napoli. Palermo

Har henne dolt, tills don Rinaldo mognat
För hennes hämd, för hennes sluga bragd.

GIULIO MARIGNANI.

Hon är en krona värd!

CESAR TORREMUZA.

Och furstesvärd!

GIUSTINIANO.

Fördenskull, Marzio, skall hon ej Messina
Som födselbygd i främre rum betrakta,
Då i Messina icke född hon är.
Ej heller kan dess furstesläg med henne
Sig vigtig göra här: vasaller icke
J blifven! genom edert fria val
Hon i Palermo skall sig hemfödd känna.
Sjelf utan slägt, i Eder skall hon fäder
Och bröder se: i edra ädla makar
Förvärfva mödrar, älsklingssystrar, vänner.
Dock jag ännu en gång mitt första råd
Förnyar, det, som bäst och rättast syns,
Att Marzio Valdemona Salviati
Till hufvud och till hand i staten tages.

MARZIO SALVIATI.

Förbi, förkastadt ren är detta råd.

GIULIO MARIGNANI.

För donna Violanta röstar jag.

CESAR TORREMUZA.

Min röst ger jag åt donnan *Hafvets skänk*.

FABIO PALLAGONIA.

Jag Violanta väljer!

PIETRO DI ALCAMO.

Min är hon!

MARZIO SALVIATI.

Oss synes bättre val ej kunna göras.

ALLA.

Hel donna Violanta di Palermo!
Af adeln och af folket vald furstinna,
Hel!

GIULIO MARIGNANI.

Säg, hvar vistas hon, Giustiniano?
Att några valde ibland oss må afgå
Med vårt beslut, och hennes bifall vinna.

GIUSTINIANO.

Än har hon icke rest, än hvilar hon
I detta slott från striderna.

GIULIO MARIGNANI.

Signori,
Hvem väljen J, att till furstinnan gå?

MÅNGA RÖSTER.

Dig, Giulio Marignani!

ANDRA RÖSTER.

Salviati!

MARZIO SALVIATI.

Kom Giulio! begge gå vi — så vill folket.

Marzio Salviati och Giulio Marignani gå ut. Stor liflighet målar sig i de församlades

åtbörder. Efter en liten stund inkommer Prinsessan emellan de begge sändebuden. I detsamma hon visar sig, höres:

ALLA.

Hel donna Violanta di Palermo!
Af folket och af adeln vald furstinna,
Hel!

DONNA VIOLANTA.

Jag Palermo ser i Er församladt,
Jag helsar Eder vördnadsfullt och tacksamt!

ALLA.

Hel!

DONNA VIOLANTA.

Dock förrän jag kan er hyllning taga,
Förrän ett steg jag gör till thronens trappa,
Ett vilkor hören — svaren mig derpå!
Ren innan hit jag trädde in, mitt hjerta
Var fästadt vid en riddare – en ädel,
En tapper man — af okänd börd — dock vet jag
Mitt val försvara — han min make blir.
Vill mig Palermo med min make taga?
Jag för min riddare ej thronen fordrar,
Palermos svärd och krona ej begärer.
Om jag är vald furstinna, som mig säges,
Jag skall furstinnan i Palermo vara
Och min gemål blott vara min gemål.
I edert Råd han säte icke tager,
Palermos män allenast der jag möter,

Han intet rum som like hos Er söker,
Min *make* blir hans enda namn och rang.

CESAR TORREMUZA.

Förlåt, prinsessa, om ett ord jag vågar,
Är han ett barn utaf Palermos folk?

DONNA VIOLANTA.

Signor, han är ej!

CESAR TORREMUZA.

Endast sådant fruktar
Man här, man älskar icke brödrahöghet,
Vill ingen inhemsk se bland andra utmärkt.

GIULIO MARIGNANI.

Så utan svårighet Palermo gillar
Furstinnans vilkor, som hon sjelf har sagt det.

RÖSTER.

Palermo gillar det!

ALLA.

Hel Violanta!

Donna Violanta går upp på thronen. De församlade omgifva henne med allmän hyllning.

Signora Luna.

ACT V.

Scen I.

Palermo. Ett fängelserum i palatsets venstra torn. Rinaldo ligger slumrande på en bädd. En lampa i taket upplyser rummet. Violanta, i en enkel hvit morgondrägt.

DONNA VIOLANTA.

Som om mitt eget lif i fara stode,
Så brinnande jag Lyckan ber om nåd.
O måtte hon, som är Palermos under,
Förmå ett under göra här i dag!
Rinaldos lif, en fånges lif, en slagen,
Till jorden störtad, krossad furstes lif
Är kärare för segervinnarinnan,
Än hennes egen seger, makt och thron.
Hör, Violanta? slår ännu hans puls?
Kan af hans andedrägt en fläkt förmärkas?
Jag något hör . . förhatligt dystra rum!
Dock fordrar än min egen makt, mitt lif,
Och genom det Rinaldos, att han fången
I detta rum för allas blickar stängs.
Hvad kommer? anmäls? hvem?

EN VAKT in.

Palermos Dam.

DONNA VIOLANTA.

Signora Luna? öppna vördsamt — vördsamt —

Vakten går ut. Luna träder in i en nunnas drägt.

SIGNORA LUNA.

Står jag inför Palermos nya, höga
Beherrskarinna donna Violanta?

DONNA VIOLANTA.

Signora! jag, ett syndens barn, står här
I böner inför dig om hjelp, om lif.

SIGNORA LUNA.

Din röst är ljuf ifrån så höga läppar,
Ditt anlet, som jag ej kan se, ditt hjerta
Mot stämman svare, och vår stad är säll.

DONNA VIOLANTA.

Till namn och prakt jag anses för furstinnan,
I helig makt är du Palermos fru.
Signora, nalkas till en bädd, en fånges,
En sårad, dödligt sårad kämpes läger.
Jag vill hans lif! om jag befalla kunde,
Som jag till namnet att befalla har,
Han vore frisk: men lifvet ej mig lyder,
Naturen ej, och helsans ande icke.
Blott öfver döden furstarne befalla,
Och lydigt kommer han på minsta vink.
Signora du, af högre makt än furstars,
Befall till lif den man, som ligger här.

SIGNORA LUNA.

Förr makt jag hade, inre syn mig lyste.
Står jag uti ett fängelse, prinsessa?

DONNA VIOLANTA.

Ej fråga hvar du står, ej heller fråga
Den kämpes namn, hvars sår du läka skall.

SIGNORA LUNA.

En ton af herrskarinnans röst jag hör!
En vacker ton ändå! — så, Violanta,
Till lägret för mig, der din kämpe ligger.

DONNA VIOLANTA.

Här, o signora, nu hans hand i din
Du känner: varm ännu, fast ögat slutet.
Se — öppen mun, men ingen andedrägt!

SIGNORA LUNA.

Ah, hvilken hand? en mäktig, stark, en ädel,
Förfärlig hand! en dylik just jag fordom
Än mins, hur jag har slutit i min hand!
Den tiden såg jag med mitt hufvuds ögon.

DONNA VIOLANTA.

Nu ser du himmelskt. Gudasonens moder,
Den helga Jungfru gör hvad du begär,
Du heliga —

SIGNORA LUNA.

Ej häda, Violanta.

DONNA VIOLANTA.

Jag hädar icke — hit jag dig har kallat,

Ty jag ett mäktigt helgon dig har ansett,
På himlahåfvor rik, som änglar säll.

SIGNORA LUNA.

Furstinna, ej en mask din fot har trampat,
Så ömt beklagansvärd som Lunas hjerta.
När du har allt, jag har förlorat allt.
När du den minsta blomma lätt förglömmer
I vasen doftande, på trägårdssäng,
Då vet, att mindre än den minsta blomma
Har icke jag, jag har förlorat allt.
Men efter du befaller i Palermo,
Så afböj, hindra och befall att sluta
Ett bruk, ett orätt, falskt, bedrägligt bruk.
Stort är ett helgon, donna Violanta,
Klar är dess ande, hög dess hjertas gång,
Ifrån all jordisk färg är fritt dess sinne,
Allenast hvitt i himlaljus det skiner,
Och ingen fläck på bröstet, fläck på pannan.
Så voro de i fordom tid, vi nämna
Den höge Sonens, Christi rena helgon.
Furstinna, ve Palermo! ve ock mig!
Här kallas helgon jag . . o cherubimer . .
Min ande är ej klar, af kära bilder
Ur fordna dar en färg mitt sinne har,
Låg är mitt hjertas gång, en sång allenast
Der hörs om längesen förvissnad glädje,
En klang, som blott en klagan är, der sväfvar:

Der sväfva andar öfver djupet, andar
Af önskningar och hopp, af jordiskt hopp.

DONNA VIOLANTA.

Du utfört dock så undransvärda värf?
Sitt skydd, sitt helgon dig Palermo kallar.

SIGNORA LUNA.

Befal, att man det heliga ej hädar,
Ej blandar Makterna, de höga Andar
Med stoft, med mig, med jordisk jemmer ach —

DONNA VIOLANTA.

Hur har så mäktig du i verk då varit?

SIGNORA LUNA.

Furstinna du, deri sin storhet visar
Vår fru och Jungfru, skära himlars drottning,
Att hon på jorden gör sitt verk, sin gerning
Allt genom svaga, fallna, brustna ting.
Så mild är hon; den, som ett lydigt medel
I hennes tjenst har någon gång fått vara,
Belönar hon; en klarhet står i bröstet
I stället för det ljus ej ögat eger,
Det ljuset stundom också jag har känt.
Men, herrskarinna! skenet icke varar,
Förrän det snart af jordens skimmer färgas,
Af sorg, af önskningar, af dunkel smärta.
Det går ur hvitt i rödt, i blått, i . . svart!
Mitt inre sken tar färg af hjertats fel,
Af brott —

DONNA VIOLANTA.

O Gud! Antonia Luna brott?
Dröj än, att lägga på den sjukes sår
Din hand, signora! — ljufva, milda ord!
Med dig jag kan — jag måste tala — yppa —
Du vet hvad fel, hvad brott — o himmel — är!

SIGNORA LUNA.

Jag vet hvad fel, hvad brott — o himmel — är,
Och sorg! du höga, nådiga furstinna!
Två barn, så små . . en gosse och en flicka . .
Jag mins så späda dem . . nu måste stora . .
Men tyst! . . o Gud . . Prinsessa, denna sträng . .
En man har mig om dem berättat . . himmel!
J höga, milda helgon! denna sträng
Far om — far om — mig snart till verket för —

DONNA VIOLANTA.

Dig kallade jag hit en sjuk att läka.
Nu vet jag ej, till hvem jag dig skall föra,
Till honom eller mig?

SIGNORA LUNA.

Är du ock sjuk?

DONNA VIOLANTA.

Förgäfves jag furstinna är, o Luna,
Mitt hjerta tärs af hvad på hjertat bärs.
För dig jag yppar mig — o, skall jag säga?
Jag gläds för det en menniska du är.
Du vet hvad fel, kanske hvad brott må kallas,

Hvad sorg och qval? — Signora Antonia hör!
Du står inför en menniska, en qvinna,
En djupt försåtlig, vild förrädarinna.
Jag stämplat har, förklädd till vän jag utfört
Den grymmaste, den svartaste bedrift,
Och allt har lyckats! segerkrönt jag helsats!
Förlorad ligger han, som jag bekämpat,
Jag i min egen dager står, min glans,
Ve mig!
Till jorden trycker mig förräderiet,
Försåtet, brottet, sjelfva segern trycker.
Den, som min arm har slagit, har mitt hjerta
Till älskling tagit. Henne, som har segrat,
Jag afskyr djupt, jag hatar, jag föraktar.
På detta läger här, Antonia, här
Den slagne ligger, som jag älskar, älskar!
Han slumrar än vid sjelfva dödens gräns,
Jag kallat dig, till lif att honom kalla.
Dock räds jag — bäfvar, att han ögat öppnar,
Och ser den segrande förrädarinnan
Vid sidan af sin säng, och henne . . hatar
Så djupt, så svart, som hon sig hatar sjelf.
Hjelp mig och råd! o läk, läk mig, signora,
Förrän du honom helande berör.

SIGNORA LUNA.

Jag ryser undan för de ord jag hör.

DON-

DONNA VIOLANTA.

O rys ej — älska mig, Signora Luna!

SIGNORA LUNA.

Är du så brottslig, donna Violanta,
Emot den man, som ligger här förlorad,
Så kan blott han förlåta dig. Försonas
Med honom och med dig, det skall du då,
Om lefvande han dig beskådar, ser dig
Med ångerskön begäran vid sitt läger.

DONNA VIOLANTA.

Så måtte Luna du, Palermos ängel,
Förmå ett under göra här i dag!
Som om mitt eget lif i fara stode,
Så brinnande jag lyckan ber om nåd.

SIGNORA LUNA.

En yngling är den sårade, det känner
Min hand, när jag hans hufvud rör, och håret —
Ah, hvilket hår? en skrud af ädla lockar!
J ljufva lockar! . . dylika just fordom
Jag mins, hur jag har strukit med min hand.
Han andas än, fast svagt: haf hopp, furstinna,
Mitt finger rörs af fina andedrag,
När jag hans mun och läppar sakta rör . .
O hvilken mun? . . förlåt mig, helga Jungfru,
I minnen sjunker jag, och Verket glömmer —
Se ej till mig, den ömkansvärda, fallna,

Du Christi rena moder! — men se hit,
Se på en menskas barn, som såradt ligger
På lägret här — haf ynnest, du! haf miskund!
Gjut frid uti hans själ, i såren helsa,
Väck upp hans andedrägt, Maria, Virgo
Sanctissima! haf miskund du, haf nåd!

Rinaldo höjer sakta hufvudet och öppnar ögonen. Violanta knäböjer med sammanknäppta händer invid bädden, likasom för att läsa sin dom i den vaknandes ögon. Luna träder undan af vördnad.

Scen II.

Palermos slott. Ett mindre rum.

MIRAFLOR DA CUGNA.

Förlorad är Giustiniano . .

GIUSTINIANO.

Förlorad är du, Miraflor . .

MIRAFLOR.

Förlorad, om han blir Gemålen . .

GIUSTINIANO.

Förlorad, om åter han Furste . .

MIRAFLOR.

Förhindra det, Giustiniano!

GIUSTINIANO.

Ett rådslag o uppfinn, da Cugna!

MIRAFLOR.

Vår räddning ej ensam så kräfver;
Vår donna, vår själ, Violanta,
Förlorad är hon, om Rinaldo
Med henne Palermo beherrskar.

GIUSTINIANO.

Snart frisknande han henne kufvar,
Hans sol sig i åska förvandlar.

MIRAFLOR.

Ånyo Palermo han retar,
Då slukar det henne — med honom!

GIUSTINIANO.

Kan ej Miraflor henne råda?

MIRAFLOR.

Mitt råd är en affallen blomma.

GIUSTINIANO.

Vill dig hon nu mer icke höra?

MIRAFLOR.

Hon hör . . och mig leende kysser.

GIUSTINIANO.

Men rädes hon ej för Palermo?

MIRAFLOR.

Palermo ej vet, att Rinaldo
Den okände är, som hon älskar,
Till altaret ämnar att föra,
Men än döljer varsamt i slottet.

GIUSTINIANO.

Kan intet då henne förskräcka?

MIRAFLOR.

Förskräcks hon . . en famn henne lugnar.

GIUSTINIANO.

Då måste ett starkare medel
Åt henne till seger och räddning
Vi uppfinna — här få vi intet
I skonsamma svaghetens dager
Betrakta —

MIRAFLOR.

O Giustiniano,
Det starkaste medel, och genast!

GIUSTINIANO.

En man i Palermo jag känner,
Och Muzio Brinto han heter.

MIRAFLOR.

Rinaldos förtrogne och bödel?
Rinaldo han älskar — det går ej.

GIUSTINIANO.

Men du, Miraflora da Cugna,
Kan böja ett hjerta, en Brinto —

MIRAFLOR.

Jag fordom i Caltanisetta
Har sett denne Muzio Brinto —

GIUSTINIANO.

Nu sitter han fången i hvalfven
För nitet han visat, och bilan.

MIRAFLOR.

Tag nycklarne, Giustiniano,
Tag lampan och led mig i hvalfven.

SCEN III.

Palermos slott. Ett fängelsehvalf. Brinto ligger slumrande på ett halmläger. Miraflor, i rik drägt och med en lampa i handen, träder närmare.

MIRAFLOR DA CUGNA.

Som sjelf mitt lif i fara stod,
Så ber jag lyckan nu om nåd!
Don Muzio, upp —

MUZIO BRINTO vaknande.

Palermos Dam!

MIRAFLOR

Mins Brinto än en vän, en hand,
Som bröt ett fönster upp, som sköt
En regel bort, en stund så tyst,
Så farlig, undersam och kort
På Caltanisas fasta slott?

MUZIO.

Nej — du är ej Palermos Dam,
Mitt helgon vare tack! — en dam
Likväl? o Gud — Dacugnas hy
Beskiner Muzio Brintos sky!

MIRAFLOR.

Nu pryds din hand af svärd ej mer?

BRINTO.

Min hals skall prydas snart af svärd.

MIRAFLOR.

Ditt hjerta pryds af glädje ej?

BRINTO.

En kärlek pryds mitt hjerta af,
Rinaldo Manti är dess namn.
Rinaldo, slungad djupt är han
I dödens svalg, och Brinto skall
Sin hjeltefurste följa glad.

MIRAFLOR.

Don Muzio honom hämna skall.

BRINTO.

Rinaldo hämna? hämna jag?
Dacugna! säg, går solen upp?

MIRAFLOR.

Du hämna skall Rinaldos död,
Om bort du går ur detta rum.

BRINTO.

Jag? jag gå ut ur detta rum?
Dacugna! du min morgon är.

MIRAFLOR.

Hör Muzio, hör en hemlighet —
Du vet Messinas donna, hon
Rinaldo Manti dödat har —
Jag hennes hofdam är, har makt
Och kunskap om hvar hemlighet.

BRINTO.

Du kunskap har och makt, jag vet.

MIRAFLOR.

Messinas donna nu sig valt
En riddare, en okänd: han
Blir hennes vigde furste snart,
Snart han Palermos nycklar tar,
Tar din Rinaldos svärd och lans.
Gå, Brinto, tag ditt fordna svärd,
Den brudgumsälle riddarn sök,
Försök med lans en munter dans.
Så hämnar din Rinaldo du,
Så hämnas du på donnan ock,
Och vinner stolt Palermos tack —

BRINTO.

Dacugna, du mig stolt bedrar,
Du vill din donnas ofärd ej.

MIRAFLOR.

Min donnas ej, men riddarns blott,
Som stött ur hennes bröst mig bort.

BRINTO.

Han okänd är — hur känner jag
Hans drägt? hvar honom träffar jag?

MIRAFLOR.

Den obekante ingen man
Beskrifva eller måla kan —
Han dold i höga donnans slott

Ej syns förrän den dagen blott,
Då han och hon till kyrkan gå.

BRINTO.

Den dag, då de till kyrkan gå?
Dacugna! mina ögon två
Din mening och ditt ord förstå.
Var än min vän och regeln skjut
Från denna dörr, låt mig gå ut.
Dacugna, gif mig sen mitt svärd,
Och du skall snart se mig dig värd.

SCEN IV.

Palermo. En gata.

MUZIO BRINTO ensam.

Jag kysser dig, min älskade stiletto!
Jag luften kysser, dig, min kära luft.
Jag hämna skall min don Rinaldo Manti!
O, i min barm Rinaldo-minne du,
Min flaska, som med furstens skatt jag räddat,
Som sjelf han mer, än allt sitt guld har skattat,
Dig, också dig, i denna stund jag kysser!
Min hjeltefurste skall jag hämna nu.

. . . .

Men Brinto, håll! Den riddaren likväl,
Han af furstinnan måste älskad vara.
Om jag min dolk uti hans bröst begrafver,
Hvem svarar, att Palermos tack mig räddar
Med mera hast, än Violantas vrede
Mig drabbar straffande för hvad jag gjort?
En annan hand! en annan hand, min Brinto!

. . . .

Fort, fort! men säg, hvartut skall jag mig vända?

. . . .

Nu hvila åter vid min barm, o flaska,
Dock nej — dröj upp i dagen än — hvad blixt,

Som for mig snabb förbi? en tanke väckte?
Hvad skulle väl — jo, detta går — Moharrem,
Som ligger utsträckt, blind i grafvens hvalf
Och tror sig död ännu . . med detta vatten
Jag kunde honom ge sin syn igen.

. . . .

Ja, mitt beslut är fattadt, ingen fins,
Som denna fånge, lågande af hämd.
Han, Abulkasem, skall min bundsförvandt
I verket bli; med afrikansk förbittring
Han allt skall föra ut. Fast nu hans vrede
I dvala ligger och hans tärda minne
Förglömt att lefva, vet jag dock ett ord,
Som kan hans slummer väcka: *don Rinaldo* —
Vill don Rinaldo hviska i hans öra!
Jag honom säga vill, att just den brudgum,
Furstinnans obekante älskling, han,
Som går att i Rosalias kathedral
Sin vigsel fira, är Rinaldo sjelf.
Då skall sitt svärd med mohrisk eld han svänga,
Mitt verk han ut skall föra. Stupar han
På gerningen — han är sin yxa värd.
Och du, kom med mig, glimmande kristall!
Du mig skall följa till Moharrem nu,
Och don Rinaldo göra der en tjenst,
Som skall hans kärlek emot dig betala.

Scen V.

Palermo. Moharrems graf-fängelse.

BRINTO.

Moharrem, stå upp!

MOHARREM.

Hu, Brinto jag hör.

BRINTO.

Nu är jag din vän.

MOHARREM.

Hur blef du min vän?

BRINTO.

Ej fråga — stå upp!

MOHARREM.

Ej Brinto jag tror.

BRINTO.

Här, tag i din hand
En flaska — töm ut,
På ögonen stryk!
Får då du din syn,
Är Brinto din vän?

MOHARREM.

Då är du min vän.

BRINTO.

Tag flaskan, och dryp!

MOHARREM.

Ha, Brinto, hvad sken —

Knappt ögat jag strök,
Föll blindhetens skal —
O Brinto, min vän,
Härinne är ljust!

BRINTO.

Moharrem, min vän,
Härinne är mörkt.

MOHARREM.

Nu, Brinto, mig ut
Ur grafvarna för!

BRINTO.

Moharrem, dig ut
Til seger jag för.

MOHARREM.

Hvad menar du — hvad?

BRINTO.

Strid, seger och hämd.

MOHARREM.

Mot hvilken? — säg fort!

BRINTO.

Mot den, dig begrof.

MOHARREM.

Rinaldo? — säg snabb!

BRINTO.

Som dig gjorde blind.

MOHARREM.

Hur skall jag? — säg tyst!

BRINTO.

Tag här min stilett.

MOHARREM.

Och hvart skall jag gå?

BRINTO.

Med mig skall du gå,
I kyrkhörnet stå,
Och se huru två
Till altaret gå.
En vink skall du få:
Då smyg dig på tå
Till en af två —

MOHARREM.

Rinaldo är han?

BRINTO.

Rinaldo han är,
Moharrem är du.
På dolkspetsen här
Hans lif sitter nu.

MOHARREM.

Kom, kom i mitt bröst
Du ljufliga luft!
I ögat o kom
Du soliga sken!
Kom, hvass i min hand,
Stilettklinga —

BRINTO.

Kom!

Scen VI.

Palermos slott. Violantas sängkammare.

MIRAFLOR DA CUGNA.

Det har mig lyckats, höga Violanta,
Jag nyckeln fann till dolda fursteskatten.

DONNA VIOLANTA.

Och fann du flaskorna med ögonvattnet?

MIRAFLOR.

Den ena blott. Beskåda sjelf, furstinna,
Se guldomviradt glas.

DONNA VIOLANTA.

Rätt, Miraflor.
En himmelsk gåfva ämnar jag i afton —
En gåfva gifva, som Rinaldo sjelf
Förära ville, jag hans verk fulländar.
Ej fråga mer! vid hjertat, ädla under,
Jag dig skall gömma, synupplåtare.
Tag flaskan hit —
Nu, Miraflor da Cugna,
Är skruden färdig för den sälla bruden?
Så präktig, att han anstå kan en mäktig
Furstinna? men och ödmjukt skön, att vinna
Rinaldos ynnest?

MIRAFLOR.

Ordnadt här se allt!

DONNA VIOLANTA.

Är blåa rustningen med silfvergråa
Visiret här?

MIRAFLOR.

Prins-rustningen, se der!

DONNA VIOLANTA.

Dig ber jag, lycka, nådfulla gudinna,
Låt listen lyckas — utan brott är listen
I qväll.

MIRAFLOR.

Oigenkännelig är drägten.

DONNA VIOLANTA.

Låt oupptäckt Rinaldo gå i kyrkan
Till Sanct Rosalias altare — o lycka!
Låt utan farlig aning vigseln börja,
Låt vigseln sluta utan folkets aning
Om hvilken riddare min brudgum är.
Du milda lycka! då den helga vigseln
Till min gemål Rinaldo har förvandlat,
Låt än Palermo se i mig furstinnan,
Och lyda vinken af min hand, och lyda
Regente-ord ur Violantas mun.
Men sista bönen gör jag nu till dig!
Då dagar gått, då veckor gått, och månen
Fem gånger ny på slottsbalkonen skiner,
När då en afton Violanta stiger
För folket ut och talar till Palermo,
Hon, som med vishet styrt, med kärlek herrskat,

När hon gemålen, sin Rinaldo, visar,
Gif, nådfulla gudinna! då, att folket
Rinaldo utan skräck och vrede skådar,
I honom ser en älskad regentinnas
Regent —

MIRAFLOR.

Förhasta ej, o min prinsessa!

DONNA VIOLANTA.

Och honom hyllar, uti honom åter
Den sanne segerherren, sanne fursten,
Den verkligt mäktige på thronen ser.

MIRAFLOR.

Det lyckas kan, om icke lyckan sviker.

DONNA VIOLANTA.

Men då — men då, o Miraflor da Cugna,
Mot ljuflig famn jag bugar med min krona,
Och sätter spiran i en hand som håller.
Jag manteln öfver herrskar-axlar breder
Och lyfter kronan bort ifrån mitt hår.
Min lust det blir, att tjena på den dagen.
Då skall från bröstet all min sorg få falla,
Jag gifver åter hvad jag tog, och mer.

MIRAFLOR.

Du tog Palermo, — gifver Violanta.

DONNA VIOLANTA.

En liten gåfva Violanta vore.
Mer gifver jag Rinaldo; mera — mer!

MIRAFLOR.

Med Violanta du Messina gifver,
Högtälskade furstinna! mycket, mycket —

DONNA VIOLANTA.

Små skänker: Violanta och Messina.
Min furstliga gemål, min don Rinaldo,
Jag mera gifver: *hjerta* uti hjertat!

MIRAFLOR för sig.

En själ så sammanfletad med en själ!
Hon blott kan brytas . . icke skiljas . . skiljas!
Hvad o, hvad har jag gjort? hvad skall här bli?

DONNA VIOLANTA.

Den höga seger vann jag uti striden
Ej att Rinaldo föll, men att Tyrannen
Till jorden sjönk på Monte Pellerino,
Och att Rinaldo ensam har stått upp.
Den grymme slukades af döden: — hjelten,
Den älskvärdt herrlige, min goda, vackra,
Min don Rinaldo Venascosa Manti,
Han lefver och han lefva skall.

MIRAFLOR för sig.

O Gud!

DONNA VIOLANTA.

Nu har Rinaldo hjerta i sitt hjerta,
Den seger har jag vunnit, och behåller,
Allt annat ger jag åter, som jag vann.
Hvi stiger du tillbaks förfärad, flicka?

Om nu en glans af aldrig sedda färger
Du skådar på min hy — o segersalig
Jag är! — du vet, så alltid var min vana,
Att jubel känna öfver segrar, njuta
Af lyckans herrligt doftande jasminer.
Nu Violanta vunnit stort —

MIRAFLOR halfhögt.

O kan,
Kan allt ännu ej ändras? icke ändras!

DONNA VIOLANTA.

Nej, Miraflor, nu intet ändras kan.
När mitt Messina föll, jag steg i lågor,
Jag glömde allt, blott raseriet brann.
Blott lust, att segervinnarn slå till jorden,
Var pulsen i mitt hjertas fria blod.
När jag Palermo tog, då flög i vinden
Min flagga om åt sommarmilda kuster,
Det vilda haf, der förr mitt sinne stormat,
Jag ryste för dess anblicks hemska utsigt
Och steg tillbaka — men min seger stod.
Rinaldos flagg slog om med min, med min!
Han älskar nu de sommarmilda taflor,
Der kuster målas, skönare än hafvet;
Han älskar leende och glada vimplar
Mer än sitt fordna, stora stridsbaner.
Den evigt gröna oleanderns löfverk,
Som lundomgifver Monte Pellerino,

Baggarias fält, Oreto, Ammiraglio
Ömt hviskande ur silfvervåg — dem älskar
Nu min Rinaldo Venascosa Manti,
Dit längtar han att vid min sida gå.

MIRAFLOR.

Du så odödligt, outsläckligt älskar —

DONNA VIOLANTA.

Att mot Rinaldos nya hjerta le.

MIRAFLOR.

Ett under gjorde hon, Signora Luna.

DONNA VIOLANTA.

Rinaldo läkte hon, hans donna läkte.

MIRAFLOR.

Är don Rinaldo frisk, som förr han varit,
Hur trifs hans inre lejon då, att vistas
I ensliga och slutna rummets hvalf?
Vill han ej ut, som förr, till lansars skara?
Vill han ej herrska, vill han ej befalla?
Vet han, att, störtad från Palermos rike,
Han är en fånge, blott af ynnest lefver,
Och att en annan bär hans vapensköld?

DONNA VIOLANTA.

Frisk är min Venascosa, frisk, så frisk
I sinnets återvunna skönhet, hjertats
Förvandlade behag och milda prakt.
Ej frisk han är till kropp och helsa, icke
Hans djupa sår så grott igen ännu.

Så stolt, som förr, är icke än hans gång,
Fullkomligt rakt ej hufvudet sig höjer,
En sky af hvithet öfver kinden darrar
Och ögat glänser mera än det brinner.
Se, Miraflor, se hit på mig — på mig
Du skall detsamma se!

MIRAFLOR.

Din anblick skimrar —
Ett flor så fint och blekt — ett flor af hvithet —
Jag säger ej af bäfvan, min furstinna —

DONNA VIOLANTA.

Ett flor af bäfvan, svaghet, blekhet, hvithet,
Säg så, o Miraflor! så är jag nu:
Af underljuf förbidan är jag så.
Men tyst om mig, om Violanta tyst.
Rinaldo icke vet, att kronan störtat
Ifrån hans hufvud, icke att af folket
Han anses död — att han en fånge är.
Han vill ej ut ännu till lansars skara,
Han herrska glömt en stund, och att befalla.
Du, Miraflor da Cugna, du bär bördan
Af händelsen i Villa Pellerino,
Af skulden, af förräderiets tyngd.
På dig allenast vreden hvälfts och hämden,
I mig Rinaldo ser försvararinnan,
Mod har jag icke haft, att uppenbara —

MIRAFLOR.

Ha!!

DONNA VIOLANTA.

Icke än — men räds ej, Miraflor!
Du skall ej straff befara, fursteskänker
Skall dig Palermos herrskarinna gifva.
Var tyst och trofast. Rik du bort ur staden
Skall resa till besittningen af hvilket
Siciliens klippslott, som du helst dig önskar.
Men stanna denna afton i Palermo,
Till festen pryd mig, till min ljufva fest.
Rinaldos drägt bered och haf i ordning!
Han gör af kärlek, som jag önskat, kommer
Till Sanct Rosalias dôm med hjelmvisiret
För ansigtet (att undfly luft och vindar,
Så har jag sagt) — för folkets blick det är.

MIRAFLOR.

Rinaldo Manti flyr ej luft och vindar,
Och icke folket skyr han — men om nu han
Din önskan följer, och med hjelmvisiret
Framför sitt anlete till kyrkan kommer,
Det är, var säker, att gestalten dölja
Och kindens hy. Han var ej van, Palermo
En bleknad panna visa, icke bilden
Af en till jorden slagen . . nära döden . .
Med sår och fasa . . men han måste . . måste . .
Han skall! . . ty så du önskar! .

DONNA VIOLANTA.

Miraflor,
Han kommer, som jag bedt, och jag är nöjd.
Gör också du, som jag befallt.

MIRAFLOR.

Prinsessa!
Jag stannar denna afton i Palermo.

Scen VII.

Palermos slott. En florsgardin skymmer fonden af scenen, och gifver utseendet af ett på detta sätt itudeladt rum. Innanför floret märkes lågan af en lampa, och flera föremål urskiljas, ehuru otydligt. Tvenne figurer synas gå fram och tillbaka, stundom nalkas, kanske omfamnas, stundom skiljas. Rustningar skramla, som vid en påklädning: leende höres, citterslag med muntra tonvändningar, och en sång:

"Första gången, första gången
Ut i afton! Violanta,
Skön är du, som denna afton.
Lägrets bädd nog länge hållit
Fången fången.
"Slottet saknar, folket saknar
Herrskarfursten! men Rinaldo
Snart skall visa staden Fursten.
Lägrets ro farväl — en högre
Ro uppvaknar.
"Hjelmen blänker, sporren blänker,
Hit du klinga! snart Palermo
Njuta skall Rinaldos klinga.
Vapentåg och sköna fältslag
Han betänker.
"Blott i afton, ja i afton,
Violanta! skall du råda,

Jag skall lyda Violanta,
Gå mot luften hjelmbeskärmad
Ut i afton.
"Men i morgon, straxt i morgon,
Mitt Palermo, skall du skåda
Herrskarns ögonkast, Palermo!
Du skall följa ut och blöda
Straxt i morgon.
"Herrligt blöda: du skall blöda
För Sicilien — ut du skall, och
Underkufva allt Sicilien!
Då skall åter gladt mitt blod
Hjertat flöda."

Scen VIII.

Palermo. S:t Rosalias kathedral, festligt upplyst och rik på folk, som, ordnade och i vördnadsfull tystnad, samlats för att bivista Prinsessans biläger och kröning. Kyrkans hög-kor synes i fonden. Vid högra sidan derom en staty, föreställande Jungfru Maria, och innanför gallret, som omgifver den, Signora Luna. Midt emot, vid kyrkans venstra sida, en thron. — Ibland det församlade folket ser man alla de förut handlande personerna, i olika grupper. Närmast: Marzio och Porzia Salviati, jemte Ambrosio Palli; på större afstånd Giustiniano, Miraflor, Trapano, Gragantio. Längst bort bakom en pelare framskymta Brintos och Moharrems hufvuden (likväl så, att pelaren för den sistnämde bortskymmer koret och statyn). — Scenen öppnas med högtidlig kyrkomusik; en latinsk messa höres ifrån ett till hufvud-dômen gränsande kapell, tillkännagifvande, att derinne föregår sjelfva vigselns första act. Efter en stund öppnas dörren, och en procession inkommer ifrån kapellet med munkar och kor-gossar i spetsen. Efter dem en Kardinal, och slutligen prinsessan Violanta, vid hvars sida går en

Riddare i blå mantel, silfvergrått visir, örnfjädrar öfver kasken, men med nedfäldt hjelmgaller. Folket stiger än längre undan: tåget går fram till midten af dômen: munkarne och korgossarne draga sig åt sidorna: donna Violanta och Riddaren stanna midt i kyrkan.

KARDINALEN.

Rosalia Sancta, salvos nos in umbris fac!

SÅNG-CHORUS.

Stella jucunda
Maris mortalium,
Spiritualium
Unda profunda,
Ora Rosalia! ora sublimis,
Ora, ora pro nobis.

DONNA VIOLANTA.

Palermos folk! förrän till thronens fot vi stige,
Vi önske i din åsyn oss en hög invigning,
Som ensam gör oss värdige Palermos purpur.
Vi bedje, att af din Signoras hand välsignas —
Gå, helge fader Kardinal, till korets galler,
Der står Palermos hvita Dam hos sin Madonna,
För henne ut, för ned, för henne hit till oss!

SÅNG-CHORUS.

Spira, regina,
Verba clementiæ!
Fons innocentiæ,
Lux seraphina,
Ora Rosalia! ora sublimis,
Ora, ora pro nobis.

Under musiken bortgår Kardinalen och nedförer Signora Luna. Donna Violanta och Riddaren knäböja för henne, och hon lägger sina händer på deras hufvuden. I detta ögonblick synes Moharrem tränga sig fram genom folket, så långt, att han kommer bakom det knäböjande paret; men då han hunnit till främsta ledet af folket, och ser gruppen fullkomligt, hejdar han sig hastigt, och håller stiletten dold under kappan.

MOHARREM.

Antonia Sarda! Sarda Luna här!
J höga himlar! hvilken bild jag ser!
O du Mahoma, i en christen kyrka
Du skall förlåta, att mitt hjerta andas
Sin djupa luft, sin egen dolda eld,
Sitt innersta begär . . .
Härinne skall du ej som hån betrakta,
Som hån bestraffa, att jag . . Sarda! Sarda!

SIGNORA LUNA.

Stämma hör jag, ljufvaste stämma,
Länge, länge hörde jag den ej.
Nu jag känner, Vergine santa,
Ljuset stiga åter inom mig.
Under gör du, heliga, höga —
Ljus? hvad ljus? du himmelska, stiger

Ljuset sjelf ej ned i mitt öga?
Jag ser!
Bönen, bönen, brinnande bönen
Har du så i saliga höjden
Hört? och gjort med mig som jag bedit?
Nu, som förr, en menniska åter,
Jag ser! jag ser!

FOLKET.

O Madonna, lofvad i molnen!
Du Palermos Dam har benådat,
Ljuset åter skänkt hennes öga!
Derför skänkt, att signande nu hon
Bönbegjutit furstliga håret
Till Palermos frid och till ära
Här, o hel!

DONNA VIOLANTA för sig.

Så vid hjertat hvila, o flaska!
Högre makt, än du, ville verka
Här, o hel!

SIGNORA LUNA.

Men hvar är du, hvars röst mitt öra hörde?
Och vid hvars ljud mitt väsen och mitt öga
Sitt fordna ljus har fått igen? — Se der! —
Men hvad? en dolk? en dolk uti din hand?
En dolk i detta hus? hvad menar du?

Furstinnan och Riddaren, uppspringande, vända sig om vid dessa ord.

DONNA VIOLANTA.

Ha främling! hvem är du, med ögats blixt?

DON RINALDO.

Fins svärd i detta hus? upp, hjelmvisir!
Nu bryter jag mitt ord till dig! min brud,
Här handling fins! — Ha, djerfve! är det du?

MOHARREM.

Stum för ett ögonblick vid hennes bild,
Nu återkommer jag till dig, till dig,
Som tvenne gånger mig har mördat! ha,
Kän mig och min stilett!

DON RINALDO.

Rinaldo kän!

Hastig- och skarp strid. Då Moharrem störtar sig på Rinaldo, kastar sig Violanta emellan. Moharrem sårar dem begge djupt. När Rinaldo nu än häftigare faller öfver Moharrem, störtar sig Luna emellan, dock utan att såras. Under bildandet af hela denna grupp har folket rest sig.

FOLKET.

Rinaldo är han! don Rinaldo sjelf!
Tyrannen ha! oss ville *hon* bedraga!
Ve donna Violanta! bort Rinaldo!
Ve begge! ve!

KARDINALEN.

Jag bjuder stillhet, tystnad.
Palermo mins, att i Rosalias dôm
Du står — var lugn!

MARZIO SALVIATI.

Palermos ädla folk,
Fastän din vrede rättvis är, var lugn!
Du ser, till golfvet har Rinaldo fallit,
På marmor fallit donna Violanta
Invid hans sida ock. Skjut upp din hämd!
Sjelf denne underbare, mörke främling
Mot pelarn vacklar, sårad af Rinaldo,
Ha se — se främlingen, han stupar ock
Till golfvet bakom dem, de två han stungit.
Han böjer sig — han ligger likt en mur
Om dem — hans ögonlock tillsluta sig —
Så hejda än din vredes eld, Palermo!
Här fordras bistånd . . läkedom . . Signora!

SIGNORA LUNA.

Till hvad? till hvad har du, mitt öga, vaknat?
Det ljus har kommit, jag så länge saknat!
O jord, ej bättre tafla viste du
Att bjuda mig, den första gång ånyo
Jag såg omkring mig öfver dig, min jord?
. .
Se upp på mig ännu, o vakna! vakna!

MOHARREM.

Väl öfvad var den hand, af födseln stark,
Som djupa såret gifvit mig, o Luna,
Farväl för denna gång . . . .

Han dör.

PORZIA SALVIATI.

Signora du,
Din kraft till lif och räddning använd nu!

SIGNORA LUNA.

Ännu en gång jag till Madonna ställer
Min bön och lägger hand på djupa sår:
Ännu en gång . . men ach, Antonia gäller
Nu intet mer! — det svar inom mig går,
Ej under mer jag göra får!
Dock får till Er en menniskas begäran,
J klara andar! nalkas nu, som fordom,
Jag ber och bönfaller om läkedom.
Men hvad? hvems bröst är det, som här jag skådar?
Rinaldos bröst? det är Rinaldos icke!
Min Gud! Palermo, heter han Rinaldo?
Hvem gaf, o bröst, hvem gaf dig detta namn?

MIRAFLOR DA CUGNA.

Se hit, Signora, hvad er undran väcker,
Detsamma här, på donna Violanta,
På venstra axeln se ett narcissblad
Likt födselmärket på Rinaldos bröst.
O skynda nu — gif kraft till lif och räddning!

SIGNORA LUNA.

Mitt barn! min flicka! min Zaira du?
Slå upp din blick, att jag får dig betrakta
I lifvets glada skönhetshem som förr!
Ve mig! hvi ser jag? hvarföre, Madonna,

Har mig du bönhört? o min Silvio ser jag!
Min son — min son — men han ser icke mig!
Rinaldo, hvem har dig Rinaldo kallat?
Don Silvio, Silvio!

DON RINALDO.

Hvilken stämma ropar?
Ett dok omhöljer mig, jag ingen ser.
Du röst, hvem ropar Silvio nu till mig?
En gång — en dag — en qväll — i fordom, fordom
Jag Silvio mins . .

SIGNORA LUNA.

Din moder ropar dig!

DON RINALDO.

Jag moder ingen, ingen fader eger.
Min Mor var Hafvet; jag ur det är född.
Min Fader, han kanske är landet? Landet,
Dit jag har kommit, och som mördat mig.

Han dör.

SIGNORA LUNA.

Se hit, don Luna, du min stränge fader,
Om nu du vandrar uppi molnens kamrar,
Se hit på mig och säg, är nu du nöjd?

MARZIO SALVIATI.

Signora du, Palermos fru, mig hör:
En furstes och en hög furstinnas moder
Låt sorgens eller dödens vildhet rycka
Ditt sinne ej ifrån sin helgonstråt.

Hvi rycker du din korsbeprydda slöja
Så häftigt bort från hufvud och från axlar?

SIGNORA LUNA.

Ej helgon är, ej helgon skall jag vara.
En menniska med sörjande, med öppna ögon
Jag står, o Marzio! korsbeprydda slöjan
Jag breder ut till svepningsskrud så öfver
De tre — de tre, jag håller kära här!

MARZIO SALVIATI.

Den mörke mördarn? honom älskar du?

SIGNORA LUNA.

Du känner ej, Palermo, dessa drag —
Hans väsen har du icke känt igen,
Ty här hos dig han blott en fånge var!
Så vet, en Hafvets Furste skådar du
Med örnens klor och vingar, Etnas eld,
En man af Mogreb, brandfacklan på Öar,
Seid Abulkasem Ali — Seid Moharrem —

FOLKET.

Seid Abulkasem? ve! Moharrem? ve!

SIGNORA LUNA.

På dig jag ser, don Marzio Salviati,
Till dig min bön sig vänder, om du minnes
Antonia än den stund, ur Muzio Brintos
Och bödlars vapenhand hon ryckte dig?
Skänk mig åt Abulkasem nu en graf

En säker, fredad — och en skön, o Marzio,
En oleander-löfbeskuggad graf.

MARZIO SALVIATI.

Signora Luna, du en grift skall hafva
I säkert skydd, i rosomdoftad gård.
För allt Palermos hat, för folkets eld
Skall fredad Abulkasem Seid få hvila,
Så säkert skyddad och så fredad han,
Som jag för Brinto skyddades en dag
Af dig, det svärjer Salviati, jag.

SIGNORA LUNA.

Ännu Antonia en begäran har,
På dig jag ser, Ambrosio Palli, du,
Som af Palermo tacksamt adlad blifvit
För din bedrift i Pellerinos villa.
Du, Porzias ädle brudgum, jag mig vänder
Till dig! Du hatat har — men lågan nu
Förbränt hvad målet för din låga var.
Till dig min bön sig vänder, om du minnes
Den stund, då af Tyrannens udd du sårad,
Förlorad låg, och Nådens herrskarinna
Dig lifvet återgaf igenom mig —
Om det du mins, skänk mig en graf, Ambrosio,
Skänk mig åt Silvio, åt min fallne son!
Ambrosio — o Ambrosio, du är mild,
Du skulle hafva sett ett barn, en bild,
Så skön, så glad, så ädelt fri, så vild,

Du skulle sett min Silvio, du, i vaggan,
Der såg jag honom sist . . .
Sen hafva vintrar kommit, regn och åskor —
Jag rår ej för, att han Rinaldo blifvit,
Ej att han stolt och stark en furste blifvit —
Jag rår ej för hans krona, för hans spira!
Palermo du, för hvad Rinaldo brutit
Förlåt min Silvio, derom ber din Dam,
Och du, Ambrosio, som Rinaldo stungit,
Åt Silvio skänk, förglömmande, en graf.

AMBROSIO.

Signora Luna, du en grift skall hafva
I heligt skydd, i solomstrålad gård.
För allt Palermos hat, för folkets eld
Skall fri Rinaldo Venascosa hvila —
Don Silvio, om du hellre så vill höra
Hans namn, beskärmad Silvio hvila skall!
Det skall han, Luna, för den stund, då du
Ur Brintos vapenhand har Porzia räddat,
Det svärjer dig Ambrosio Palli nu.

SIGNORA LUNA.

Ännu Antonia Sarda har en bön,
Jag ser på donna Porzia Salviati,
Till dig jag vänder mig med öm begäran —
En liten flicka späd och munter jag
Har egt, jag henne mins så väl, så väl

På Corfus strand; med arm så mjuk, och hand
Så hvit, hon smekte mig vid hafvets rand . .
Zaira hette hon . . .
Min furste han, som ur Sardinien tagit
Sin flicka, mig, och fört på hafvets öar,
Han, mina rosors far, han mig på Corfu
Gaf tillstånd att min son få Silvio kalla
Till minne af min egen store fader.
Men ej min dotter gaf han lof att heta
Som någon heter på Italiens öar,
Zaira henne sjelf benämde han.
Men tro mig, donna, icke mindre älskat
Har jag, och sörjt min mogrebinerflicka:
Zaira har jag ropat! Echo svarat
Zaira! ifrån kala klippors branter,
Zaira! utur öde skogar svarat,
Men aldrig, aldrig jag Zaira fann.
Så gingo somrar, regn och stormar gingo,
Förstummad jag ej något echo frågte,
Och intet echo svarade mig mer.
Hit kom jag sist — jag rår ej för, Palermo,
Att när jag här Zairas namn har ropat,
Har echo svarat "donna Violanta!"
Jag rår ej för prinsessan af Messina,
Ej för Palermos krona, makt och spira —
Förlåt Zaira, om i dag hon gäckat
Palermo, dig!

Jag nalkas Porzia med en öm begäran,
Skänk mig åt min Zaira nu en graf!
Säll du på jorden står, en brud att blifva,
Du under pinier vandrar med Ambrosio —
En brud, det skall ej nånsin bli Zaira,
Här stupad henne vid den fallnes sida
Du ser — det var den bröllopsfest hon fick.
Skänk henne under jordens rand ett rum,
Ett säkert, fredadt rum vid Silvios sida.

PORZIA SALVIATI.

Signora Luna, du en grift skall hafva
I ljufligt skydd, i källomspeglad gård.
Der skall Zaira Violanta hvila
En donna skön invid Rinaldos sida.
Det skall hon få allt för den stund, då du
Ur dödens armar don Ambrosio räddat:
Det var vid porten till min faders trägård,
Pistaciers häck der står, och saffran växer,
Der strålar sol, der fins en källas glas.
Der skall min fader, Marzio Salviati,
En grafvård mura under oleandrer,
En graf så hög, så stor, som Luna önskar:
Det är mitt ord, det är Palermos ord.

MARZIO SALVIATI.

Det ord jag håller: Abulkasem Seid
Skall hos Rinaldo bo och Violanta.

SIGNORA LUNA.

Så tack, Palermo, för allt godt hos dig
Jag fått —

MARZIO SALVIATI.

Din skära kind från oss ej vänd!

SIGNORA LUNA.

Väl, om Antonia Sardas kinder hvitna!
Jag måste långt — jag måste långt — så långt,
Det fins en ö — jag måste dit — en ö,
Sardinia heter hon, der står ett slott
På branterna — på kusten — Lunas slott,
Der ligga två i marmorgrift — blott två!
När de sig lade, ville de bli tre —
Bort — bort från dem den tredje hade flytt . .

MARZIO SALVIATI.

En hastig svimning hennes panna fattar!

SIGNORA LUNA.

Sicilianare, o göm — göm väl!
De trenne Mogrebiner, här, göm väl
I sluten graf och famn, i sluten själ
Tillsammans —

MARZIO SALVIATI.

Porzia! mot din arm till hjertat
Hon lutar sin gestalt, håll väl, håll väl —

SIGNORA LUNA.

Sicilianare, gif mig ett skepp,
Som fara vill — som fara kan — som far

Allt till Sardiniens ö, allt till ett slott.
Der sofva två — der skola somna tre
Också.

PORZIA SALVIATI.

Min fader! hennes hufvud stöd!

SIGNORA LUNA.

Jag far — jag fara vill till Silvio Luna
Och till hans donna Hermia Rodoguna.

Hon nedfaller i de omkringståendes armar.

SLUT.

NOTER.

Richard såg på herr Hugo Löwenstjerna och sade: "Noter böra väl icke saknas, min herre? Se här fördenskull:"

Sid. 4.

Visserligen skulle, då denna fantasi omfattar en längesedan förfluten tid, namnen på gator och allmänna platser i Palermo hafva varit tagna ifrån sjelfva det århundradet. På de tider, likväl, då Sicilien var ett emellan Araber och Christne omtvistadt rof, har man sig icke bekant de särskilda geografiska namnen på dessa Palermos lokaler. Så gerna då, som att dikta gamla namn, har jag begagnat de nuvarande, ehuru det kan hända, att herr Hugo stötes af denna frihet i kostumen.

Sid. 7 rad. 16.

Pinier hafva väl egentligen barr, snarare än löf; men då emellertid deras grenar tillskapa hvalf, hvarunder man njuter skugga och svalka, och vårt språk icke brukar ordet barrhvalf, så ber jag herr Hugo förlåta, att "piniers löfhvalf" influtit i stället.

Sid. 9 rad. 7. — Sid. 12 rad. 23.

Såsom ett stort fel bör anmärkas, att på det förra af dessa ställen står *Corsar-Arab* med *c*; på det sednare, deremot, *Arab-korsar* med *k*.

Sid. 9 rad. 10.

I land | han gick, | och don|na Anto|nia såg | hans blick.

I fjerde takten af denna vers förekommer en anapest i stället för en jamb. Den slags öfverhalkning af de begge vokalerna *a*, som härigenom sker, gifver rytmen en fjäder-rörelse, olik de öfriga versernas rent-jambiska gång. Detta är således en anomali. Den förekommer icke blott på anförda ställe, utan tillika på några andra framdeles. Emellertid har jag velat säga till härom nu, på det herr Hugo måtte hafva den godheten finna, att anomalien skett med vett och vilja, och ej af missräknad takt. Samma anmärkning gäller om de afbrutne verserne, t. e. sid. 8 rad. 8 m. fl.; hvilka icke stå der af ovilja att skrifva ut raden, utan af den sentiment, som i ett visst svall af känslor just afbryter sig sjelf, tystnar och — en *lacune* i hjertat — kan den icke äfven få visa sig genom en lacune i versen, herr Hugo?

Sid. 19 rad. 10.

Af narciss ångande Accacia-häckar.

Herr Hugo torde fråga mig, huru accacia-häckar kunna ånga af narciss, och dervid ganska riktigt anmärka, att denna blomma icke växer på accacia-trädet. Men sakens sanna förhållande var, att i Marzios trädgård stodo narcisser planterade på jorden emellan accacierna, så att ångan ifrån de förra spred sig emellan de sednare.

Sid. 23 rad. 11, 12.

Palermos snö.

Naturbeskrifningen omtalar föga eller ingen snö i Palermo; åtminstone ingen för innevånarne behaglig. — Vid liten uppmärksamhet på meningen här torde herr Hugo likväl snart finna, att med

Palermos rikaste
Mest bländande, mest lena snö —
och
fina drifvor

förstås icke snö och drifvor att åka släde på, utan någonting, som alla målare på sina älskvärdaste figurer söka framställa bländande hvitt, och som hvarje menniska med artistiskt sinne närmare kan underrätta herr Hugo om.

Sid. 25 rad. 22.

Här kommer Muzio in på scenen, utan att det vid hans person står utsatt, det han kommer. Att sådant vid uppträdande personer icke finnes vidare antydt, händer ofta (t. e. sid. 27 rad. 3.), men när man iakttager och hör på hvad de förut närvarande personerna sins emellan tala, så finner man alltid bestämdt och utan svårighet, att någon ny uppträder.

Sid. 28 rad. 15.

I marmorn jag står

Betyder, att Moharrem på Rinaldos befallning reser sig upp och står i den marmor-lik-kista, hvari han förut ligger, öfvertygad om att vara död.

Sid. 32 rad. 15, 16.

Här, och på många ställen för öfrigt, finnes hvad herr Hugo kallar *enjambement*, eller den omständigheten, att sjelfva ordsattsen ej slutar med vers-raden, utan fortsättes och går öfver i den följande raden:

— — — — *nu ej*
Mer ett lik på jorden är du.

Jag känner icke så noga, om, enligt herr Hugos tänkesätt, *enjambement* i vers är ett *fel*. Skulle så vara, så har då ofvananförde omständighet hos herr Hugo två benämningar. Om herr Hugo efterser, skall han finna, att i de qvatrainer, som Signora Luna och Moharrem här tala med hvarann, förekommer det s. k. enjambementet särdeles i tredje raderna, och utgör i sjelfva verket en musikalisk sammanbindning verserna emellan, en Båge, ett Legato, hvarigenom meningens inre ton uppenbarar sig i likhet med hvad man i musiken kallar *förhållningar*, takter emellan, då också tonen i en föregående takt öfvergår i en sednare.

Sid. 55.

Versen i denna scen går efter följande schema:

⏑ | — ⏑ | — ⏑ | — ⏑ ⏑ | — ⏑ | — ⏑

Sid. 61.

I Lunas monolog visar sig här den öfvergång och vändning i hennes stämning, att då hon förut varit blind till sina kroppsliga ögon blott, men likväl hänförts af sitt väsendes inre klarhet; så slocknar nu äfven själens högre ljus och hjertats stjerna faller vid smärtan af det

sista uppträdet med Moharrems (Act. II Sc. I), deri han, för att rättfärdiga sig inför den Houri, jemte hvilken han tror sig vandra, förnekar sin kärlek till Luna. — Så faller Luna vid slutet af denna Scen, blind till hela sin varelse, och blir utan svårighet ett rof för Muzio Brintos efterspaningar, såsom herr Hugo ser vid slutet af Act. II.

Sid. 99.

Af det korta tal prinsessan Violanta här håller till sin tjenare Gragantio, kan herr Hugo märka, att den redan i Act. I Scen. II uppträdande Giustiniano varit en agent, som ibland Palermitanerne utgifvit sig för en resande ifrån Neapel, men under denna mask för prinsessans räkning utforskade Palermos ställning och folkets tänkesätt.

Sid. 116 rad. 5.

Slutet af versen

Jag är det än — jag borde, borde, och jag bord . .

der ett *e* saknas, ber jag herr Hugo vara god och icke anse som en försummelse. Donna Violantas röst förlorar här af smärta ett ljud, ett e, hvilket ofta händer menniskor i passioneradt tal: ehuru grammatiken visserligen härvid ej kan annat, än sörja öfver sitt stympade paradigm.

Mångfaldiga andra anmärkningar och noter borde jag än vidare bifoga; men vädjar till herr Hugos egen godhet och skarpsynthet, i hopp, att sjelf icke behöfva säga mer.

Godt, svarade herr Hugo. — Men fröken Eleonora tillade:

"Vid detta tillfälle ber också jag, att få framställa en not; likväl icke öfver det stycke vi i dag hört, utan öfver mina *Reseminnen*, som jag ser blifvit allmängjorda under namn af Baron Julius K*."

Alltför gerna, svarade herr Hugo, såvida din not länder till någon upplysning, syster. Hvari består den?

"Uti en rättelse," sade hon. "Sid. 53 rad. 1 står, "att under vår resa utur Wadstena vi ifrån Starby gård togo vägen in i Aska härad," men det bör i stället heta att vi här "lemnade *Aska* härad och togo vägen in i *Dals* härad." Likaledes skall det ymniga Aska härad, som omtalas på samma sida rad. 13, vara Dals härad."

Tack, syster, din uppriktighet förtjenar beröm. Men huru har detta stora misstag kunnat insmyga sig?

"Genom misstag förmodligen. På annat sätt kan åtminstone icke jag begripa det."

Jaså, icke af okunnighet. Nå, då gör det ingenting.

COLOMBINE.

Jag skall säga dig huru det är
med dygden.

HISTORIEN
om
Dufwan ifrån Skåne.

STOCKHOLM.
TRYCKT HOS JOHAN HÖRBERG,
1835.

COLOMBINE.

SCEN I.

Stockholm. Ett rum. Tvenne personer sitta i en soffa.

Fredrik T.* Jag skall säga dig huru det är med dygden.

Colombine. Ah — min herre — hvilket ämne?

Fredrik. Hör mig. Jag skall säga dig, huru det är; och misstro mig ej, fast jag är ung, så ung som du. Du har säkert, bland tusen andra nöjen, också varit på musikaliska nöjen, soireer, concerter — har du aldrig? åjo. Der sjunga många, der spela många, många; är det icke så? Gif akt — om ibland hundrade, som sjunga så och så: jag menar, just icke rent, icke heller fullkomligt falskt, men illa: om ibland lätet, tonerna, oljudet af dem en enda musikaliskt ren stämma ljuder, så höres den, just den ensam, genom och öfver alla de öfriga; tar makten af det hela. Står du sjelf midt inne ibland de sjungande, så märker du kanske icke så noga den hemliga och förundransvärda makten af ett enda rent ljud ibland nittionie orena; men går du på afstånd i salongen, går du bort åt fonden, gent emot de sjungande, då skall du höra och urskilja denna ena ton allt mer och mer, allt högre och bättre, och de öfriga förlora sig såsom charivari, oting, nullo's. — Just sådan är ock Dygdens makt, så är dess sätt att höras och verka; midt under själens uppror, midt igenom tusen sorlande låga känslor och tankar ljuder dess röst, hemlighetsfull, ensam, liten; men klar, säker, oöfvervinnelig, och örat lyssnar —

Colombine. Men, min herre — i detta hus? hvilket ämne i detta hus? hvartill denna likne!se

Fredrik. Hör mig. Jag skall ännu göra för dig en målning. Jag får ju, icke så? åjo. Jag vet, du är litet lettrée . . . läser tidningar, romaner, visor, historier: i synnerhet små historietter, icke så?

Colombine. Icke mycket — mera förr, men icke nånsin mycket. Nu aldrig! jag är rädd, att ens se titeln på en historia. Jag fruktar, att få läsa en om mig sjelf.

Fredrik. Du har likväl läst; åh, du läser ej så litet ännu. Du skall förstå mig, och du skall svara mig på en besynnerlighet, som jag skall fråga dig om. Är det icke märkvärdigt med den ringa varaktighet och obetydliga makt i sjelfva verket, som flere till utseendet mäktiga, till utseendet kolossala litterära produkter hafva, så fort en ren, djup åder icke går genom dem? en sann stämma icke höres ur det innersta af dem? Jag skall taga ett närmare exempel, efter jag ser den der lektyren på ditt bord bredvid champagneglaset. Hvaraf kan det komma, att om vi lefva i en tid, då en journal af allmän popularitet — hvarmed förstås, att den allmänt läses — tycks utöfva den oinskränktaste skenbara myndighet öfver opinioner, öfver samhället och all annan litteratur;

någon tid derefter är den lysande efemeren försvunnen, likt det som aldrig funnits?

Colombine. Menar min herre Argus?

Fredrik. Ingen viss: jag talar om en saks märkvärdiga beskaffenhet, men ej om en och annan löjlig eller usel personnage. Jag menar endast den litteratur, den journal, eller den skrift, som saknar grund och egen ren öfvertygelse, huru mycket än den ger sig minen deraf: som under masken af rättvisa och nit för samhällets lif i det goda, sanna och nyttiga, under slöjan af nit för regeringen eller nit för folket, likväl endast söker befrämja egna, ensidiga, småaktiga önskningar: bjuder till att såra och förderfva hvar och en, som ej gjort det ringaste ondt, blott kommit i vägen för dess utomordentliga egoism och illiberalitet — jag menar hvar och en utan undantag, som befinner sig i denna kategori af det uppenbaraste charlataneri —

Colombine. Kategori? hvad är det, herr Fredrik?

Fredrik. Tack, Colombine, som påminner mig om att hålla mig närmare vid min älskade svenska. Sjelf hemma i en umgängeskrets, som jag föraktar just för dess osvenskhet, är jag dock, mer än jag vet, smittad af dess ovanor, hvilka jag hatar. Men jag skall snart draga mig derutur.

Colombine. Förlåt min dumma fråga. Afbryt icke samtalet; jag ville höra, hvartåt —

Fredrik. Jag återkommer då till den fråga, jag ifrån början gjorde. Hvaraf härleder sig den ringa varaktigheten likväl, den ringa verkliga makten hos hvarje charlatanisk litterär myndighet? Vi hafva ofta nog sett fanfaronader uppstå här, men lik en rök försvinna. Det blir icke svårt att förutse bortdoftandet af hvarje dylik, som ännu ibland oss försöker sin lycka. Orsaken är, Colombine, att allt föraktligt nödvändigt faller.

Colombine. Oh —

Fredrik. Men allt i grunden godt reser sig nödvändigt upp, och står.

Colombine. Min Gud! min Gud!

Fredrik. Orsaken är, att den stora influensen, som man vanligen beräknar efter utseendet, efter siffror och efter hvad som synes för ögonen, likväl beror på helt andra, inre och hemlighetsfulla verkningar.

Colombine. Hemlighetsfulla?

Fredrik. Jag skall återgå till mitt förra exempel. Antag, att på en ort bo tio familjer tillsammans, ibland hvilka en person genom karakter, hjerta och kunskaper utgör den ledande anden. Hela samhället består icke af annat, än sådana smärre eller större cirklar, i hvilka alltid

någon viss personlighet är medelpunkten för de öfriges tillit, kärlek och förtroende. Antag vidare, att der på orten älskar man att läsa. Alla de tio familjerna — tillsammans väl etthundrade personer — roa sig med dagens modeprodukt i litteraturen: men den der ene, ensamme personen läser dessutom äfven något annat, som han tycker innefatta och meddela en ädlare själsnjutning, en redbarare odling. Således har den förra lektyren der på orten 100 läsare, och den sednare blott 1; hvilket till siffran betyder, att denna har hundrade gånger mindre inflytelse. Hvad händer? De etthundrade, som läsa, äro mer eller mindre lifliga under sin läsning: förargas, skratta, svärja, gråta, allt efter som deras lektyr uttrycker sin egen förargelse, sitt leende, sina förbannelser eller sin sorg. Sedermera äta de etthundrade, dricka, putsa sig eller kläda af sig, sofva, glömma, drömma. Följande dagen, likaså. Ännu en dag, likaledes. Men den der ene personen, hvilken ej var så tillgänglig för intryck, behöll och gömde likväl hvad han fann förträffligt — någon sida, någon rad, något ord, som slog an hans själs bästa sträng. Hvad händer vidare? Det blir frågan om de tusen saker, som förefalla under den menskliga lefnaden: om förhållanden folk emellan i det samhälle, som rörer sig och handlar.

Här är det, som den der enes personlighet tusenfaldigt verkar på de hundrade, hvilka till honom sätta sitt största förtroende; ofta, utan att sjelfva se det, bildas efter hans fällda omdömen, fragmentariskt yttrade tycken, ja, ögonkast; vika för hans önskningar, frukta för hans missnöje, bäfva för hans förakt; öppet ledas af hans begärda råd, eller hemligt, magnetiskt dragas af hans lynne. Här är det, som personen gäller; och nu är det, som den enstaka sidan, den raden, det ordet, hvilket egde värde och kraft nog att af den enstaka personen älskas, gömas, aktas — icke blott verkar på honom, men genom honom på de hundrade, som aldrig sett sidan, der ordet stod, och ej känna namnet på flygskriften, som förde ut det i verlden. Huru går det då omsider med inflytelsen? hvem har den verkliga öfvervigten? Det kan hända, att de först omtalade hundrade lästa bladen gälla blott som ett, och att det ena — eller ett par ord i det ena — tar vigt som hundrade, som tusen. Det händer så emellanåt. Jag skall nu gå ifrån exemplet till tillämpningen.

Colombine. Jag läser aldrig mer, jag lyssnar hellre på en lefvande mun!

Fredrik. Lappri i litteraturen, Colombine. Det var blott en förnyad tafla af detsamma, jag nämde för dig i början om den rena musikaliska

tonen, hvilken midt ibland tusende falska ensam höres och gäller. Ännu en gång — det är äfvenså med Dygdens röst, och det är mitt exempels tillämpning. Denna röst tyckes vara undertryckt af det allmänna sorlet, af salongernas lätta skämt och af gatsedernas hån. Åh — gör ingenting! Dygdens ton har en volum, som ingen förstår, och ingen emotstår. Dess varma, klara röst är den enda, som i djupet af samhällets själ höres och gör sig gällande.

Colombine. Ach, min herre, jag är en flicka! jag har intet att göra med samhället.

Fredrik. Colombine, du är icke ännu förskjuten derifrån. Kom!

Colombine. Jag är icke dygdig —

Fredrik. Kom, kom bort ur detta rum. B* skall icke märka din flykt; och om hon märker den, skall hon kanske derom tänka något, som hon icke är emot. Jag föraktar det, som jag föraktar henne sjelf — kom!

SCEN II.

Stockholm. Inne hos grefvinnan T*.

Grefvinnan. Grymma, förfärliga nyhet — borta! Fredrik borta? min son bortrest?

*Emilie H**. Bortrest! och har icke tagit afsked af —

Grefvinnan. Ej af mig, sin mor — och ej af dig, sin förlofvade!

Emilie. Förlofvade? jag vet icke, om jag skall våga kalla mig så mera. Min far och hans ädla mor hafva hyst önskningar, yttrat ord, utstakat ett perspektiv för lyckan . . men kanske hade icke denna blomma någon rot i gref Fredriks hjerta.

Grefvinnan. Frukta ej, älskade Emilie, han skall snart vara här igen. Det kan ingenting hafva att betyda; men hans ohöflighet förstår jag ej, och ursäktar den aldrig. Men, se der kommer min Jacques — häpen och upprörd — hvilken god son! hvad nytt Jacques Jean?

Jakob. Ett bref, min nådiga mamma. Jag fann en förseglad skrifvelse till mig, liggande på mitt bord; jag ser på stil och utanskrift, att det är ifrån bror Fredrik.

Grefvinnan. Öppna hastigt, läs! der kan icke stå några hemligheter, som icke jag bör veta.

Jakob (läser). "Min bror! jag reser bort på "en tid. Helsa mina föräldrar, bed min älskade "mor icke förskräckas och icke fördöma mig. "Helsa Emilie! och — se här, Jakob, min huf-"vudsakliga kommission — säg Emilie mitt farväl, "men säg henne det så skonsamt, så artigt du kan. "Säg henne, att hon måste icke anse sig som för-"lofvad med mig. Gud ske lof, det hann aldrig "komma så långt; derföre kan jag också med godt "samvete säga, att jag icke bryter något gifvet löf-"te, någon eklaterad "ceremonie." Hon skall, såsom "jag hoppas och lätt förutser, snart trösta sig och "glömma mig. Hon behöfver blott tänka på alla "mina ofullkomligheter och svagheter, på mitt "öppna fronderi emot så mycket i dessa seder, "som kallas goda: hon skall tänka på min eld, "min ifver, och snart nå den tröst öfver förlu-"sten af mig, snart vinna den glömska af mig, "jag så hjertligt önskar. Min bror! tag min hem-"lighet: du är väl något yngre, än jag, men du "kan det ändock" — Här måste jag afbryta och stanna.

Grefvinnan. Nej fortsätt! läs! han får inga hemligheter hafva, och icke du, Jacques Jean — läs!

Jakob (läser). ”Det är för min tillärnade bruds ”alla så kallade fullkomligheter, jag flytt. Hon är ”så dygdig — o Gud — flyr då jag för dygden? ”jag, som är dygdens förklarade enthusiast? Nej ”— men jag flyr, jag flyr ändå. Jag ilar bort ”ifrån det, som blott kallas förträfflighet, till det ”. . till det (o himmel, måtte jag träffa det!) . . ”som är förträfflighet. Jag drar mig åt sidan — ”min bror, förstå mina uttryck — jag skyr, som ”döden, en stel pastellmålning, en figur med emalj- ”ögon och vaxläppar. Såra icke den beskedliga, ”den öma, den — ja — så aktningsvärda Emilie. ”Ach, jag förgås i granskapet af denna atmosfer, ”som låter känna sin tryckning på tre famnars af- ”stånd rundt omkring. Farväl, men tro mig, jag ”är nu, som förr, dygdens förklarade riddare: ”jag blir det in i döden, och öfver dödens gräns ”ännu. Jag älskar äran, men jag står kall för ”det högtärade i titeln utanpå ett bref. Hedern ”är min idol — men jag stiger baklänges för det ”hedervärda, aktade, välaktade, vördiga, ärevör- ”diga, välförståndiga, och så mycket annat mera, ”som man kallas af en nådig konung. Jag har ”blifvit en så afgjord enthusiast för ren aktning, ”för sann noblesse, att jag rättnu finner allting ”föraktligt, ignobelt—nej, icke så ändå; jag en- ”dast flyr derför och tiger; jag föraktar ej. Om

"du kan, Jakob, så gör min ursäkt för mamma, "och för fröken-friherrinnan, när du träffar henne. "Vänd icke mina uttryck så, för Guds skull, som "om jag skulle önska Emilie utan dygd, utan re-"ligion. Uff då, Jakob — har man en gång före-"brått mig, att jag brukade predika, så skall man "åtminstone icke säga, att jag predikar oseder, "för det att jag älskar en egentligare dygd än "konsten att sitta väl i ett förmak, och gå skick-"ligt på en promenad."

Grefvinnan. Hvilka orättvisor emot oss? — Upsala! Upsala! — hvilka tänkesätt har min son insupit?

Jakob (läser). "Säg den lilla Emilie — men, "jag glömmer mig, hon är icke så liten, hon har "min längd — säg, med ett ord, åt Emilie — men "säg henne icke med mina ord, utan med dina, "omsorgsfullare och vördsammare uttryck — säg, "och låt henne vara förvissad om, att hon, utom "att vara välboren, äfven är den mest hedervär-"da, aktade och välaktade person jag för min "del känner; och att hon, för sin del, långt "skild ifrån den ofullkomlige, häftige, orimlige "Fredrik, bör söka sig, och utan tvifvel också "skall finna en annan man, den bäst borna i "Sverige."

Emilie. Hvad måste jag höra! Med hvad har jag förtjenat så sårande uttryck? Hvarthän hafva vi då kommit med hvarann!

Jakob (läser). "Dit äro vi nu komne, Ja-"kob, att man af ren kärlek till religionen må-"ste sky för hvad som endast kallar sig så. Af "kärlek till ett samhälle, som — åtminstone i "Sverige — står på den ädlaste, den förträffliga-"ste grundval, måste man stiga undan för tillbe-"höret af så många sednare inrättningar och stad-"gar, bland hvilka icke få äro nyttiga blott till "namnet. Af kärlek till himmelsk sanning måste "man, som jag, fly ifrån Dygderiet — ifrån en "fason att vara, hvilken, ibland tio vackra mi-"ner, ljuger nio —"

Grefvinnan. Nog — kasta lappen på elden, om der står mera ännu. Fredrik, min son, min son, till hvad hafva de gjort dig? Och sådant kallas grundsattser?

Emilie. Min mor! min mor! men hvad säger jag? förlåt ett namn, som blir mig så svårt, att vänja mig ifrån — men hvad skulle jag säga —

Grefvinnan. Emilie! min stackars Emilie!

Emilie. Det är icke gref Fredrik, som talar så, som det står i hans förfärliga bref; nej, de hafva förledt, vilsefört, bedragit honom.

Grefvinnan. Förhatliga studier! fins då ingen akademi i Sverige, hvarifrån man kan få hem sina barn likadana, som de foro?

Jakob. Min nådiga mor . .

Grefvinnan. Fredrik har likväl nu varit öfver ett år ifrån Upsala, och kan aldrig bli hvad han bör: aldrig uppmärksam son: aldrig finna sig i verlden. Insigter? hvad har han då förvärfvat för insigter, när han än icke begriper, att det ingenstädes är frågan om allt det, som han jemt talar om. Och tjuguett år gammal!

Jakob. Min mor, jag känner igen dessa Fredriks tänkesätt ifrån längesen. Ingen har intalat, ingen lärt honom dem, det är hans medfödda öfvertygelse, hans grundsattser.

Grefvinnan. Grundsattser? Jag fattade tidigt i min ungdom principer; dem har jag troget hållit, och jag ville önska, att mina barn förvärfvade sig sådana, de skulle deraf finna sig bättre, än af sina så kallade grundsattser.

Jakob. Min mor! Jag har gjort till min första princip, att icke hysa några grundsattser. Till hvad skulle väl det gagna, som allenast skadar?

Grefvinnan. Men hvart har då Fredrik rest? står det icke i brefvet? Gråt icke, min Emilie, söta Emilie!

Emilie. Min Fredrik — min olyckliga Fredrik — men hvarföre kalla honom min?

Grefvinnan. Du skall ännu en gång kalla honom din.

Jakob. Så här står det vid slutet: "Farväl! fråga icke nu hvart jag reser; men Ni skall snart höra vidare ifrån mig."

Grefven (inkommer). En vacker sälle! ha! ha! Han liknar mig sjelf i min ungdom; dock litet för mycket. Åh, han kommer nog åter; det kan ej räcka länge.

Grefvinnan. Har du nyheter?

Grefven. Jag har fått färska underrättelser, och verkligen af ett ganska färskt slag.

Emilie. Jag förskräcks!

Grefven. Gå ut, Emilie lilla; det skulle ej gå an för edra öron. Förlåt, friherrinna, men lemna oss ett ögonblick.

Emilie går.

Grefvinnan. Jag förskräcks!

Grefven. Gå ut också du, min vän. Jag tror äfven det är bäst för dina öron.

Grefvinnan går.

Jakob. Jag förskräcks!

Grefven. Ne-nej, du måste bli inne, min kära Jakob, ty jag har likväl lust att meddela mig med någon här.

Jakob. Men om . .

Grefven. Ha! ha! Jakob, vet du hvad som har händt? illa nog. Ja, minsann, rätt lustigt, såvida det kan undvika att bli ett förargeligt talämne i salongerna. Saken sjelf kan ingenting betyda; jag har fått hela historien af min goda vän, Clas ** — det kan icke räcka många veckor. Fredrik har rest bort med en flicka, som han enleverat ifrån fru B*. Välkänd ort.

Jakob. Som icke är väl känd, jag vet. Men, min far, med hvem har han då rest?

Grefven. Med en sjuttonårig courtisane, en viss Colombine.

Jakob. Och han, som är förlofvad! Så har då dygdens enthusiast flytt bort ifrån dygden — med lasten!

Grefven. Lappri — men tala icke om det för mamma eller Emilie. Jag skall gå ut och hos alla laga att det hålles hemligt. Jag kan icke hafva någonting emot, att ungdomen är ung; jag har en gång varit så sjelf, och det var icke det ledsammaste. Jag vill bara önska, att han kommer ihåg sin permissionstid vid regimentet. Icke, att han just behöfver avancera för lön skull, Gud ske lof; men löper han öfver tiden, så kan han bli känd för en narr. Jacques Jean, lofva mig en sak!

Jakob. Min far!

Grefven. Om du gör dina goda föräldrar ett dylikt spratt någon gång, så laga, att det aldrig räcker öfver fjorton dar.

Jakob. Det skall ske, min far, om min mor tillåter!

Grefven. Jag har verkligen intet emot, gosse, om du tar dig för att bli litet lifligare; jag ville gerna känna igen mig en smula uti dig.

Jakob. Äfven min nådiga mamma har sagt mig, att hon högeligen hoppas få känna igen sig i mig.

Grefven. Fan — hvem kan tjena två makter, och likna två så himmelsvidt olika personer?

Jakob. Fan — min far — förlåt mig —

Grefven. Nå ja, kanske jag ej kan få den nåden att svärja i ditt nådiga sällskap? äh skäms, min kära Jakob. Svärj liten smula sjelf, det skulle alls icke missklüda dig.

Jakob. Fan vete det.

Grefven. Se så ja, för tusan dj —, försök dig bara en smula. Men du skall dervid icke se ut i ansigtet, som om du tog in mixtura simplex. Det är icke så förbannadt farligt heller; icke må du tro, att din gamla far vill lära dig något ondt, och tycker du icke om den jargonen, så tag dig någon annan. Jag hör också, att det icke numer

är så brukligt att svärja, som när jag gick in i armeen, och folk anfäktar sig nu på annat sätt. Gör som du vill.

Jakob. Om min far befaller —

Grefven. Fan anamma dig med hull och hår! om min far befaller — om min nådiga mor befaller — Pojke! jag vill, att du någon endaste gång i dina dar skall kunna vara olydig också. Hvad pocker är det för slag! har du diat åsnemjölk? Kan det då aldrig falla dig in, att utan befallning vilja gå din egen stråt någon gång?

Jakob. Jag vill gå i mina föräldrars fotspår, om jag får.

Grefven. Du får så fan heller. Jag vill ingen hafva, som trampar mig i hälarna. Jag vill att min son skall vara en karl för sig.

Jakob. Det skall jag visst, min far.

Grefven. Jag vill, att om jag till exempel en vacker dag skulle ropa och säga: "Jacques! i dag är det ett satans vackert väder, tag din skymmel, och rid ut till Järfva, motionera dig en smula!" — så skall du kunna svara mig: Nej, min far, det gör jag djefvulen besitta mig icke! — Om jag då blir litet sticken och säger: hur så, mon frère? — så vill jag, att min son skall kunna säga: Nej, för tusan, jag ärnar mig på spektaklet och vill icke rida; rid sjelf så långt vägen räcker!

Jakob. Det skall jag visst säga, min far, men —

Grefven. Åh drag till blåkulla!

Jakob. Det skall jag — men jag förstår icke min fars mening?

Grefven. Jag menar, att du är en åsna. Gud välsigna dig, mitt barn.

Jakob. Jag tackar; nu känner jag igen min vördade far.

Grefven. Ja, fy fan, jag har också känt igen dig hela tiden. Du är mycket säkert din mors son.

Jakob. Men huru i Herrans namn skall jag då göra, för att behaga min far?

Grefven. Du skall obehaga mig, du skall icke stå der, som en chinesare, och fråga hva' befalls? — utan du skall veta misshaga mig emellanåt, någon gång, så der, så att jag ser, du har en egen själ uti dig; — du skall, korteligen, bära dig så åt, att jag kan få någon lust att älska dig.

Jakob. Om jag icke bedrar mig, så har jag haft den olyckan, att en hel stund vara min far obehaglig — den lyckan, skulle jag säga, ty jag kan då deraf hoppas min fars kärlek.

Grefven. Hvaba? åh, det var ej ett så dumt infall. Hörpå, Jean Jacques — begrep du, att du var qvick den gången?

Jakob. Jo, jag begrep det rätt väl, med min fars tillåtelse.

Grefven. Nu är du på rasande väg igen — med min fars tillåtelse! anfäkta! kan du då aldrig våga vara qvick på egen hand?

Jakob. Åjo.

Grefven. Nå, det är förbannadt bra. Så var det alltjemt. Lofva mig, att aldrig vara dum, så gör du din gamla far det högsta nöje.

Jakob. Nej, det lofvar jag visserligen icke.

Grefven. Hur så? hvarföre icke, om jag får fråga? ifall du kan, nemligen.

Jakob. Jo, men jag vill icke jemt göra min far till nöjes.

Grefven. Nå det vore väl fan så kuriöst! hvarföre icke, om jag får be?

Jakob. Jag hoppas, att derigenom någon gång vinna min fars ynnest.

Grefven. Aha, bravo. Du lär dig, nå det fägnar mig. Men hörpå, Jakob; en sak begriper du icke. När man gör folk emot eller är näsvis, får man icke, såsom du nyss, se ut som en mes. Man vinner då intet behag dermed, utan kan hitta på att få en örfil, i fall man ej är grefve — ja, till och med ändå, i fall man är i enrum med sin far.

Jakob. Huru önskar då min far, att man skall se ut?

Grefven. Man skall hafva utseende af en smula karakter uti sig. Man skall stå rak och djerf, när man säger djerfva ord, min son. Man skall se ut som fan.

Jakob. Den som bara kunde det. Nej, men det är rätt, det vill jag ändock icke.

Grefven. Nå, hvarföre frågade du mig då, huru jag ville att du skulle se ut?

Jakob. Jag frågade, för att få veta min fars önskan.

Grefven. Nå så — den fick du ju veta — räta nu upp dig, och se ut för något!

Jakob. Nej, jag tänker på Guds makt göra min far emot.

Grefven. Bravissimo, Jacques! Men sade jag dig icke nyss, att du ej skall se gunådlig ut, när du gör din far emot.

Jakob. Jo, det hörde jag, och derföre bjuder jag till att se gunådlig ut.

Grefven. Du börjar bli mig en inpiskad skälm. Men jag skall säga dig, på detta sätt tycker jag icke om att misshagas. Jag vill hafva ett karlavulet motstånd, som grundar sig på egen vilja, eget tycke, karakter; och som har smak af karl. Men din fason är bara sliperi, och smakar käring,

mon frère. Jag vill misshagas på ett nobelt, på ett behagligt sätt. Tusan! detta är blott ett dubbelt misshag.

Jakob. Jag hoppas det.

Grefven. Såhå?

Jakob. Ty jag kan då våga hoppas dubbel kärlek vid tillfället.

Grefven. Du är mig en sakramenskad Jesuit. Nej, millioner skock — på det sättet duger det intet. Sådana ormkrokar!

Jakob. Men huru i Herrans Jesu namn skall jag då kunna göra min far till viljes?

Grefven. Pojke, blanda icke Jesu namn i sådana saker, och i allting. Det har också din fru mor lärt dig. För fan i helvete — Jakob — du skall hafva respekt för Gud.

Jakob. Ja gubevars!

Grefven. Och när jag vill lära dig, huru du skall bära dig åt, för att en gång vara karl för dig, så skall du veta så mycket, som att icke komma med Jesu namn. Det är litet för stort både för mig, och dig, och grefvinnan till på köpet.

Jakob. Jag lofvar, att så ofta min nådi' mor icke är närvarande, aldrig yttra Jesu namn för min far.

Gref-

Grefven. Men säg mig, är du då en alldeles utfullkomlig Jesuit? och blott aderton år! — Nej, det är och blir du ändock aldrig, Jacques — nej Gud ske lof — dertill är du för dum — det är första gången jag hjertligen gläds öfver min sons inskränkthet. Jesuit! fy, attan sju tunder tusande djeflar!

Jakob. Jesuit — min bästa far, då jag lofvar, att aldrig nämna Jesu namn, hur kan jag då misstänkas för Jesuit?

Grefven. Ja, jag hör allt mer och mer, Gud ske lof, att du är förbannadt dum.

Jakob. Men min far behagade ju ej så längesen tycka, att jag icke var utan qvickhet?

Grefven. Åja, det är icke utan, du har dina momanger.

Jakob. Gud vare lof.

Grefven. Ja men, Gud vare lof, i brist på bättre så.

Jakob. Jag skulle så obeskrifligt gerna vilja göra min far lika mycken glädje, som jag har den nåden och lyckan, att göra min mor, grefvinnan. Finnes det en möjlighet dertill, så låt mig allenast veta. Det minsta ord skall för mig vara såsom ett ord ifrån höjden.

Grefven. Städadt — helvetes städadt. Hvil-

ket tal? — det har guvernanten satt uti dig; anamma, att jag skulle låta den menniskan lära dig läsa, spela, rita och dansa. Jacques! som du talar, så talade icke pojkarne i min ungdom, och de voro grefvar lika så väl som du. Och jag, min kära vän, är också grefve, och vet nog att hyfsa mitt språk, när jag talar inför Konung och på Riddarhus, eller annars när det behöfs. Men inför min son, på tu man hand, kan jag låta munnen löpa; och Gud gifve, min kära Jacques, att du hade så mycket hjerta uti dig, att du också kunde tala en smula ostädadt med din gamla far. Det gör mig en innerlig, frätande grämelse att se dig.

Jakob. Min Gud —

Grefven. Ja, Jakob, du kan icke göra dig ett begrepp om, icke det ringaste, det allraminsta begrepp om, huru fatal du är.

Jakob. Lefvande Gud! huru skall jag vara? fins det då någon, som är min far till behag, så nämn honom, att jag får rätta mig efter hans exempel och vinna min fars hjerta.

Grefven. Mitt hjerta? jo, var helt simpelt som din bror Fredrik.

Jakob. Som Fredrik!

Grefven. Det är eld i den, du.

Jakob. Som helt nyss har gjort sina föräldrar den allrastörsta sorg!

Grefven. Åh prata.

Jakob. Ja, om min far sjelf icke fullkomligt ogillar honom, så är det åtminstone visst, att mamma blifvit alldeles förtviflad öfver hans lättsinniga och obetänksamma steg.

Grefven. Förtviflad? och gråtit sen?

Jakob. Ja, hon har gråtit oändligt, obeskrifligt. Och likaså friherrinnan Emilie.

Grefven. Och du tror icke, att grefvinnan älskar Fredrik, efter hon är förtviflad?

Jakob. Hon måste väl, då det är en son, hon beklagar.

Grefven. Ach du mes. Jag skall säga och förkunna dig, att Fredrik älskas tio gånger mer af sin mor nu, än förr.

Jakob. Nu, än förr?

Grefven. Ja, och tio gånger mer än du sjelf.

Jakob. Det ville jag för min brors skull af hjertat gerna önska, men —

Grefven. Ja, du kan också vara öfvertygad derom. Det är någon lust uti, att söka vinna, ega och behålla en sons kärlek, som af öfvertygelse talat emot en, så ofta och så dugtigt, som Fredrik gjort emot sin mor och emot mig.

Jakob. Gillar då min far bror Fredriks besynnerliga grundsattser?

Grefven. Hans fosforismer må fan behålla; men, vore de på svenska, så vet Gud, om jag icke skulle tycka om dem. När man ser sin Fredrik stå der midt på ett golf, blodröd på kinderna, kanoneld i ögonvrårna och en värjudd på hvar fingerspets — när han står der och försvarar sin sak — lika godt huru orimlig hans satts må vara, det bryr sig fan om, och icke jag — när han står der ensam, oförskräckt, oböjlig — rummet fullt af motståndare, liksom ett tjog banditer kring Cæsar vid Pompeji stod — det är likväl någonting att se, min kära Jacques! — dervid kan hjertat dansa en smula i en faders bröst, och det kan känna igen sig litet grann. Jag har också kunnat blossa upp, mon frère; Gud vet för hvad, det har jag längesen glömt, och det gör detsamma. Men saken är, att kunna stå der, rasande, varm, vred och öfvertygad om sin sak ifrån topp till tå — och bjuda både fan och hans mor spetsen: se, det är hvad du icke kan, mon frère.

Jakob. Jag tror, att min mor håller mig räkning för det.

Grefven. Ja, det är möjligt, att hon är så pass lik dig, att hon håller af dig. Men jag tror knappt det är möjligt. Ty hon tyckte, en gång i sina dar, om mig.

Jakob. Men, min bästa far, sedan min goda

mor nu blifvit äldre och lugnat sig ifrån passionens storm, så kan det ju vara en möjlighet, att hon håller af mig?

Grefven. Mera än mig, menar du, ja. Hon må då i Guds namn göra det. Smaklig måltid. Men att hon älskar och håller af din bror Fredrik, åtminstone fem gånger mer än dig, derpå kan du vara viss.

Jakob. Det vore likväl besynnerligt. Hvad ondt har jag då gjort mina goda föräldrar?

Grefven. För fan — du har gjort oss det onda, att du ingenting ondt gjort oss.

Jakob. Jag tackar Gud för detta vittnesbörd af min far.

Grefven. Åh skäms — begriper du icke, att du skulle vara tio gånger mera älskad af din far och mor, om du vore kapabel till att göra oss ett litet streck — honett nemligen; men du är och blir monsieur l'incapable.

Jakob. Jag skulle så innerligt gerna vilja göra mina föräldrar ett litet och honett streck, om jag kunde få något sådant åt mig uppgifvet att göra.

Grefven. Fy sjutton! du är alldeles ohjelplig. Huru tror du ett spratt skulle smaka föräldrarne, som de sjelfve satt sin son i handen att göra?

Jakob. Jaha, de böra icke veta deraf, så är det, jag finner det.

Grefven. Du finner det verkligen?

Jakob. Det faller mig något in. Om jag skulle resa bort hemifrån om torsdag — det vore ett spratt — och det kan icke min far veta af nu förr än det sker.

Grefven. Men mon frère skulle bara icke nu hafva talat om det sjelf.

Jakob. Ja, men se, jag reser icke förr än om fredag, och då är min far narrad på sin torsdag.

Grefven. Jojo visst; i synnerhet nu, då du sagt till. Men res! res! för mig vore det visst intet ledsamt spratt, att slippa se dig en liten tid.

Jakob. Och min far skulle verkligen ej illa upptaga ett sådant litet skälmstycke? och skulle utverka hos grefvinnan, min mor, att hon förlät mig?

Grefven. Hon skulle falla i förtviflan och tårar, nästan som öfver Fredrik. Hennes kärlek till dig, hvilken nu, liksom min till dig, litet slumrar, skulle derigenom resas upp, blifva varm, ja, häftig. Och hur mycket ett litet artigt af dig tillställdt narri — NB hederligt både börjadt och slutadt — skulle roa mig, det kan jag knappt beskrifva. Jag skulle derigenom få ett begrepp, som jag nu gunås saknar, om dina själsgåfvor.

Jakob. Af allt hvad jag hör, finner jag, att jag kan göra min far ett ännu mycket större spratt.

Grefven. Såå —? och det vore?

Jakob. Att jag stannar hemma.

Grefven. Du börjar bli rasande fintlig: fan vet, hvad jag skall tänka om dig — är du dum, du?

Jakob. Får jag lof att göra min far en fråga: om man tänker göra sina föräldrar ett streck, så böra de ju icke veta det ringaste deraf på förhand?

Grefven. Alldeles, min son.

Jakob. Får jag lof att göra min far ännu en fråga. Mina goda föräldrar hafva ju mycket tyckt om det sprattet, att Fredrik for bort med en flicka — deras kärlek till honom har ju derigenom vunnit tiodubbel styrka?

Grefven. Icke derföre, att han reste bort med en flicka, men för att han visat sig vara en djerf och kapabel gosse, som kunde göra något på egen hand.

Jakob. Sprattet skulle fördenskull ligga deruti, att göra någonting djerft, och tillika bör det vara okändt för föräldrarne. Jag inser det.

Grefven. Förbanna mig, om jag icke tror att du ärnar gå åstad och ställa till någonting?

Jakob. Jag säger icke ett ord på förhand. Men jag hoppas, att min far skall älska mig efteråt.

Grefven. Det vore väl ändå till sluts sju tusan —

Jakob. Ja, om min far på allvar tror, att det blir någonting utaf, då gör jag det icke — ty då består, så som jag ser saken, sprattet uti, att jag låter bli. Men, om min far vill vara så god och föreställa sig, att jag är nog imbecille att ingenting kunna våga, så skall jag bringa något till väga, som mina goda föräldrar skola förundra sig öfver.

Grefven. Nå topp! jag slår vad, att du ingenting uträttar.

Jakob. Det var bra; nu vet jag, att min far har den öfvertygelsen. Då skall jag också göra ett fullkomligt streck.

— Paus.

Grefven. Du funderar, Jakob?

Jakob. Min goda far! jag funderar.

Grefven. Du lärer ångra dig?

Jakob. Nej, jag ångrar mig icke; men jag beder, att ödmjukast ännu få göra en tredje fråga. Ett ibland mina förnämsta ögonmärken skall alltid vara, huru jag må kunna göra min far en glädje; men jag finner högst ovanligt, att min far kan vara så begifven på, att blifva spelad ett streck. Så inskränkt också min far behagar hålla mig för, inser jag likväl, att föräldrar nästan aldrig

pläga önska sig sådant af sina barn. Här måste då vara någon särskild egenhet, som gör, att min far, olik andra fäder, så högeligen intages af spratt?

Grefven. Spratt? din tok. Det är icke sprattet, din bror Fredrik gjort, som intar mig mer än annat, utan det är djerfheten, raskheten, oförvägenheten hos en yngling, som gör, att jag med förtjusning ser i honom en blifvande dugtig karl, och är derföre icke så nogräknad om ett snedsprång mer eller mindre.

Jakob. Men min nådi' mamma ser det icke så, och jag känner ingen fader i Stockholm, utom min far, som så tänker. Månne icke detta skulle vara en liten alldeles egen egenhet hos min goda far sjelf? olikt alla andra?

Grefven. Anamma dig; på sitt vis har du icke så orätt. Muntra, raska menniskor blifva allt sällsyntare här i verlden, och jag torde vara ensam nog i lynnet att icke se så på småsaker. Hos mig är det ett slägtdrag, det vet jag: jag har varit tåcken ifrån barndomen, och Fredrik bråss på mig, det är klart. — Annars är det verkligen så, att vissa slägter inom sig bära fröet till mera glädje än andra, och vissa personer i en af naturen rask och frimodig slägt, skjuta häruti ännu

högre upp, än de öfrige i ätten. Hvem har icke med förtjusning hört omtalas Fabian Wrede, hvars infall med sin guvernör under studieåren voro så originelt qvicka och glada, att en författare borde samla dem till en skatt, såsom bevis på svenska lynnets högre och friare uppfinningskraft. Wredes upptåg äro odödliga. Nå än en Hampus Mörner? kan någon glömma honom? Nej, Jakob; och icke heller min ungdomsvän, Wilhelm Ankarkrona. Också jag har gjort mitt till i mina dagar att muntra verlden, och det är icke så förbannade farligt heller, som somliga stackare tro. Än sen? jag vet på själ och salighet, att jag af tusen lifliga upptåg aldrig gjort någonting gement — nej fy sju tunder — allt infamt hatar jag som döden — och var säker du, min kära Jakob, att det nedriga, kanaljösa hjertat smyger sig mycket oftare fram just hos den bleklagda, beräknande, tysta mannen, som går der och lurar, men är så helvetes ordentlig i allt hvad som synes för ögonen. Så har icke jag varit, jag har gjort tusende hokuspokus, och haft mitt nöje af att sätta en hel hoper i oordning. Men så vet jag, att jag aldrig menat det ringaste illa dermed, utan allenast roat mig och annat godt folk: derföre ser jag också tydligt, att vår Herre hjertligen har hållit utaf mig, och hans goda försyn har

funnit sitt nöje uti att ställa allt till rätta igen efter mig. Detta är långt ifrån skämt, Jakob; du skall se, jag har betraktat många sådana der mesar, som du håller på att bli: och hur tror du det har gått med deras väl uttänkta planer och all deras omsorgsfulla rädsla? Jo, åt fanders. Och hvarföre? Jo, de hafva merendels kanaljen under tungan, och djefvulen sitter i midten på deras ordentlighet, derföre älskar vår Herre dem icke det minsta, och af deras härliga finurlighet blir lutter elände. Deremot har jag sett, att ingen enda af alla mina oordningar och muntra infall slutats annorlunda än förträffligt och i god ordning. Och menniskorna sen? tror du, att de tyckt det minsta illa vara? Fan heller. De hafva svurit artigt nog, när jag gjort dem ett och annat; men efteråt hafva de skrattat, och vi hafva blifvit de hjertligaste, de varmaste vänner. Ty folk behöfver också litet grann uppfriskning här i verlden. Derföre ville jag ock att du, min stackars pojke, skulle taga sakerna liten smula högre och friare, så skulle du bli mera afhållen, än du nu kan bli.

Jakob. Min far behagar nästan tala som en viking.

Grefven. Som en Viking? hvar fan fick du det ifrån? Nå ja; hvad vore för illa häruti? När man hör vissa sorgliga historici tala om vikingar,

kan man må illa. Det är sjelfva dj—n, hvad det är mycket, som filosoferne icke begripa!

Jakob. Hvad begripa icke filosoferne, min far?

Grefven. En rask Sälles lif.

Jakob. Ja, det är ej så godt att förstå, heller; jag begriper det icke. Till exempel: att roffa, stjäla och mörda, kan jag, med min fars tillåtelse, aldrig finna bra.

Grefven. Å vet hut, Jakob, det behöfver du icke lära mig. Om nu för tiden någon mördar, så är det vanligtvis en satans karl, en fähund, en lurifax, som går och passar lifvet ur sin nästa; eller om någon stjäl, så är det — fy, jag skäms att tala derom. Så gjorde man icke sina saker fordom, min son. Jag är icke historicus, Jakob, men jag känner så väl på mig, huru man bar sig åt, den tiden; och det var helt annat. Nå, det är väl möjligt, att vi hafva haft en eller annan kanalje förfader, som gått på rof som en niding, och varit en ordentlig skurk. Men icke så i det hela — nej, fan besitta — de må predika om vikingarne hvad de vilja: det var mitt folk, och derifrån härstamma vi ock förmodligen. Var säker du: krämarlynne, usla betänkligheter, ignobla uträkningar och en låghet, som öfverallt stannar i stöpet — ja — så är det nu för tiden, och deri ser jag lika liten heder, som nytta. Hvart för

djefvulen hinna de då med allt sitt räknande? uträtta de något? Åh, det är ett helvete att se, och en skam att höra. Skickade icke vår Herre då och då en frisk karakter, såsom mig bland andra, att vända upp och ned på diverse, så skulle verlden dö af mal. Och dessa arma hjon mästra våra fäder? understå sig tala illa om vikingar, hvilka i sina dagar lyfte litet på saker och ting, så att det vardt frisk luft i landet!

Jakob. Bästa far, slog man då den tiden icke ihjäl hvarann, så att man dog? eller tog man icke bort med sig, det man stal?

Grefven. Ja, du duger till häfdatecknare i vår tids manér, det hörs.

Jakob. Jag duger till ingenting, min far, men ändå —

Grefven. Hvartill skulle det då tjena, att för dig draga upp en tafla om, huru raska karlar i alla tider handla och äro beskaffade? Ser du, min lilla vän, man slogs af nöje, man gick emot hvarann med öppet bröst, och, att man dog här och der, ansågs för lappri, emedan man i den hedniska tiden på rent allvar trodde sig lefva efter döden. — Än sen? — Nå, visst fan tog man guld och silfver ifrån hvarann. Men en annan gång gaf man. Det var en allmän flyttning både för folk och bohag, och dervid mådde man.

Jakob. Efter hvad jag finner, borde min far hafva kommit till verlden för tusen år sedan.

Grefven. Men du, min son, har kommit lagom. Likväl skall jag säga dig, att många hålla mer af mig och ett raskt lynne ännu; och, ehuru mycket du passar efter vår tid, skall du blifva föga älskad. Ty, fast stackare passa för hvarann, så älska de dock icke hvarann. De äro usla satar.

Jakob. Min goda far lärer allt hafva gjort en hop bedrifter i sina dar; det vore en glädje att få höra något deraf.

Grefven. Min sann? det skulle roa dig?

Jakob. Min far — som Fredrik så högt liknar — har väl också gjort enleveringar i sina dar?

Grefven. Hvarför icke — jag mins icke så noga.

Jakob. Min far torde kanhända hafva enleverat min mor?

Grefven. Din mor? grefvinnan? nej — fy tusan djeflar.

Jakob. Jag menar icke efter giftermålet, utan förut. Det tycker jag skulle hafva varit skäl uti.

Grefven. Skäl? Nej, deruti kan jag icke se ringaste skäl. Hon — en person, så fullkomligt lik dig? nej, ursäkta mig.

Jakob. Jag tänkte blott, ifall min far varit så god och hållit utaf . .

Grefven. Din mor, ja. Det är så. Men lappri, jag tar detta gifte lätt. Verlden och menniskorna, som jag spelat så många spratt, skulle väl också en gång spela mig ett, och så kom jag att få din goda mor till grefvinna. Men sörj icke öfver dessa utlåtelser, min gosse. Likasom aldrig verlden och menniskorna förargats öfver mig för de upptåg, jag gjort dem af godt hjerta; så är jag icke heller ond på verlden, som gifvit mig din mor. Försynen lämpar allt, och det går. Emellan henne och mig har allting varit ordentligt, och blir ej annorledes.

Jakob. Men hvem skulle min far då hafva enleverat?

Grefven. Enleverat? du måste tro, att man icke kan göra andra upptåg? Något fruntimmer vet jag mig just aldrig hafva bortfört; det jag kan minnas.

Jakob. Jag tänkte bara, efter Fredrik har den lyckan, att vara min far så lik — så skulle också min far hafva gjort något likt honom —

Grefven. Ha! ha! nå det är sant. Jag red en gång på en landsväg i orten, der våra slott ligga; då stod ett barn innanför gärdsgården och klappade händerna åt min vackra kappa och sköna häst. Jag tog upp barnet i sadeln och red bort dermed; det fann ett stort nöje i ridten,

och jag gladdes åt, att äfven kunna göra en liten menniska ett nöje.

Jakob. Nå, det var likväl ett enlevement. Gick barnet hem sjelf?

Grefven. Hem? det vet jag icke så noga, det skulle då hafva gått flere mil. Jag lemnade det efter mig på slottet: der var godt om mat och kläder. Det har säkert ingen brist lidit, jag har en artig betjening på alla mina slott och gårdar. Det hade lika roligt och bra der, som på några andra ställen i verlden: det är nu många år sen, och jag mins knappt något derom.

Jakob. Men då kan det, med min fars tillåtelse, hända, att min fars son, Fredrik, nu blifvit bortryckt ifrån min goda fars sida för omaket — som man säger.

Grefven. Fredrik? Var icke rädd — honom har jag förlorat lika så litet som dig, min son Jakob. Han kommer nog åter. Försynen rättar förr eller sednare alla små oordningar, åtminstone alla, som jag gjort, det vet jag. Denna händelse är lappri och betyder ingenting.

Jakob. Den som kunde hafva min fars ståtliga humör.

Grefven. Var bara mindre trångbröstad, så går det.

Jakob. Jag börjar finna ett sådant nöje uti,

att höra på min far, att jag beslutat icke resa och göra det tillämnade strecket.

Grefven. Ja, vet du, det är så godt. Ty, när djerfve personer företaga sig något djerft, så går det alltid bra: och de värsta upptåg, som göras med gladt, godt hjerta, slå alltid till sluts väl ut, såsom det beständigt händt med mig. Men om en mes företar sig något dristigt, så går det åt blåkulla. Låt man bli.

Jakob. Jag hade annars tänkt taga Fabian Wrede och Hampus Mörner till mönster. Ja, min far sjelf skulle hafva blifvit mitt ideal vid detta tillfälle.

Grefven. Låt man bli hvad som fordrar snille, min son. Du skulle taga grefve Bjelke till ideal; i hans genre skall du kunna gå tusan djeflar långt.

Jakob. Men nu har jag beslutit, att gå ingenstans, utan blifva hemma.

Grefven. Och läsa högt om qvällarne, midtemellan grefvinnan och guvernanten.

Jakob. Och tillika hafva den äran roa min far med hemspratt.

Grefven. Hemspratt?

Jakob. Att rymma bort är obeqvämt och kostar onödiga pengar. Äfven har min far försäkrat, att det kan gifvas andra spratt, än enleve-

ringar. Jag har upptäckt något att göra hemma, som, om det också ej är streck, likväl skall kunna roa min goda far.

Grefven. Hvad fan då?

Jakob. Qvickheter.

Grefven. Ja, om du kan säga mig sådana, så blif hemma.

Jakob. Jag skall, med min fars tillåtelse, säga min far sottiser.

Grefven. Ha! ha! Jacques! — det ger jag dig lof till, om du kan säga några som duger. Låt höra.

Jakob. Jag skall säga, att min far är en viking.

Grefven. Å strunt, det var icke qvickt.

Jakob. Min far är en bulvan —

Grefven. Pojke —

Jakob. En stor ture —

Grefven. Vet hut —

Jakob. Ödmjukaste tjenare — min far är icke min far. — — Ajaj — jag skyndar in till min mor, grefvinnan.

Han springer ut, och grefven, förbittrad, skyndar efter.

SCEN III.

Skåne. Ett litet hus vid stora landsvägen. Inne i ett rum.

Colombine (ensam). Han är ute! han står vid sin vagn — de betsla åter upp hästarne — sköna manar! — Huru länge skall hans förvillelse räcka? Hjerta! — o hjerta! — Han har lemnat, öfvergifvit, försmått sin stora, präktiga slägt och ett så vackert umgänge, för hvad? för — himmel! — för mig. Slå af stolt glädje, o du mitt bröst! — Ovärdiga — — Men ett värde skall jag hafva ändå, ja, jag skall hafva ett. Han skall få veta allt, han skall lära känna mig i grund; så här går det ej an; det går icke an. Vi måste vara långt borta, vi hafva rest länge, fyra dagar, hvar kunna vi vara? i hvilken landsort? Var det icke genom Norrtull vi foro ut ur Stockholm? jag tyckte så. Kanske; ja kanske. Se — det är så, att när en yngling, en förnäm yngling, som herr Fredrik, reser i täckvagn med en flicka — en flicka, som jag — då måste vagnsfönstren vara väl tillslutna. Dock lät han det mörka fängelset ej räcka längre än genom staden, och den första halftimmen derutanför. Sedan, hvilken luft har jag icke fritt fått andas! hvilken täck som-

mar! hvad det är roligt att åka! Men ach — det går ej an — det går ej an —

Fredrik (inkommer). Nu, Colombine, är det färdigt igen. En gudomlig eftermiddag! Hästarne hafva pustat och vattnats.

Colombine. Måste vi resa genast? Stanna litet härinne.

Fredrik. Är du då emot, att vi resa?

Colombine. Hvart skola vi? hvart? hvar skola vi sluta? hur —

Fredrik. Dina ögon glimma, Colombine; men likväl ej så, som jag önskar. De hafva en fin, men mörk teint, såsom luften, när himmelen ämnar sig till vår-regn. Hvarföre så?

Colombine. Förlåt mina ögon; jag skall icke gråta, efter det icke fägnar Er, herr Fredrik.

Fredrik. Herr Fredrik? skulle icke detta vara aflagdt oss emellan?

Colombine. Förlåt min mun!

Fredrik. Icke förr, än den lär sig att säga något bättre, än herr Fredrik. Hvad var det, du lofvade mig?

Colombine. Jag är icke den, som Ni — som du anser mig för — herr Fredrik, det går icke an — Fredrik! det går omöjligt —

Fredrik. Hvad går icke an?

Colombine. Denna resa. Hör mig, dröj här

inne en liten stund först, innan vi gå ut till vagnen. Bästa, ädla Fredrik — jag har inga ord —

Fredrik. Sätt dig, och var mindre upprörd, Colombine. Hvilar någon stor och ännu för mig okänd hemlighet på ditt hjerta, så tala om den utan fruktan. Vi äro ostörde och ensamme. Hvad är det, skönaste flicka? Colombine, förskräck mig ej!

Colombine. Kalla mig icke Colombine. Säg Lotta.

Fredrik. Heter du då icke Colombine?

Colombine. Jo, jag heter så. Ja — jag heter så!

Fredrik. Då —

Colombine. När jag drömmer, tycker jag, att jag kallas Lotta. Jag ville drömma nu, när jag är hos dig, Fredrik.

Fredrik. Drömma? o nej. Var vaken hos mig, var säll och glad. Ljufva lockar!

Colombine. Jag är icke den — ach, icke den, Ni håller mig för.

Fredrik. Colombine eller Lotta — hvad gör det till saken? Men tala; hvad ville du tala om? önskar du något? din önskan är min himmel.

Colombine. Res hem! res hem! Ni har öfvergifvit en stor, en vacker slägt. Ni — Du har öfvergifvit en ädel, en dygdig flicka — o Fre-

drik — och för hvad? för hvem? af nåd, låt mig icke utsäga för hvem! . . Men res hem, och låt mig —

Fredrik. Säg ut — hvad skulle jag låta dig?

Colombine. Låt det förlorade falla, min herre. Det är icke bättre värdt.

Fredrik. Grymma skämt! Du förlorad? Och jag? hvad jag har öfvergifvit? Du känner icke hvad det är, som jag har lemnat: detta usla, tomma, ömkliga, eländiga, som endast bär namnet af heder, utan att vara —

Colombine. Men jag, Fredrik, jag hvarken bär namn deraf, ej heller är. O, lär känna mig, lär känna mig rätt i grund, och återkom från denna farliga förvillelse om mig. Tänk på en förlorad — en lastens — Vissna och dö, mina ord!

Fredrik. Sköna läppar, Ni har likväl läst så mycket, Ni har fått så mycken uppfostran, att Ni borde tala bättre om den, som eger Er.

Colombine. Uppfostran? Visor — några romaner — modejournaler — hos S* — hos R* — hos — hos fru B* —

Fredrik. Besynnerliga ton i sådana ord . . . Nåväl, hvad är nu hela din mening?

Colombine. Min hela mening — mening? Min herre, jo, det är min mening, att Ni är

mycket bedragen om mig, dock ej så mycket af mig, som icke mest af Er sjelf. Ni har öfvergifvit högsinta menniskor och en aktningsvärd krets, derför, att den endast egde skendygder, såsom Ni så ofta försäkrat mig. Kanske hade den endast sådana . . skendygder . . sken . . . . oh! det är dock något litet . . litet af det, som jag eger intet utaf; litet af det, som glimmar så för mig på afstånd . . långt, så långt, oändligt borta — dit kommer aldrig jag —

Fredrik. Grymma flicka, när skall du upphöra att vara så hård?

Colombine. Du skall höra på hvad jag menar — du har lemnat och rest ifrån din förlofvade!

Fredrik. Hon var aldrig min förlofvade. Det kom aldrig — tack, min Gud! — så långt.

Colombine. Du lemnade en aktningsvärd qvinna — o, om du viste och förstod, Fredrik! — du skall veta, en aktningsvärd qvinna — det är någonting. — Nej Fredrik, tyst! tyst! och hör på mig! — aktningsvärd? — aktningsvärd! — du har en gång sett, en gång funnit, en gång haft en sådan qvinna — och du kunde lemna henne? olycklige! hvar tror du dig kunna finna henne igen? och du har kunnat resa bort ifrån henne? — Och jag, som aldrig har sett en sådan! jag,

som ville gifva mitt lif för att få betrakta en sådan qvinna, och skåda hur hon ser ut; falla till hennes fötter, och lära mig — lära mig blott det, om jag kunde — lära mig, huru hon håller sina händer? Håller hon dem så här? eller så här? Nej — bort — sådana händer, som mina, kunna aldrig hållas väl — stackars finger, Er hjelper ingen fason.

Fredrik. Låt mig kyssa deras spetsar, det skall hjelpa dem.

Colombine. Nej tyst, tyst, och hör mig — tro icke dig sjelf, då du säger, att jag bedrager mig om mig sjelf, eller att jag är hård. Jag är icke, såsom du säger, blott till ytan . . . Nej, äfven i grunden är jag . . o Gud! Du har icke i mig funnit det verkliga, som andra hade blott till skenet! Hos mig fins det hvarken till sken eller verklighet! hvarken till yta eller djup! hvarken i ansigtet eller i hjertat! O — hvarföre bär jag så vackra sidenkläder — Fredrik — Fredrik — Fredrik —

Fredrik. Olyckliga, englalika Colombine, jag behöfver endast några få ord för att vederlägga dig. Låt oss tala ännu mer rätt fram med hvarann, och svara mig på några frågor. Om du skulle vara eller hafva varit så i ditt hjertas inner-

nersta tycken — om du skulle hafva varit lik alla de öfriga derborta, derifrån du flydde med mig — kan du då förklara, huru jag en enda sekund skulle hafva kunnat fästa ett tycke, äfven det obetydligaste tycke vid dig?

Colombine. Jag hade vackra lockar, herr Fredrik.

Fredrik. Och vackra händer, icke så?

Colombine. Se icke på mina händer, och icke på mina lockar — ach — de hafva stundom varit utslagna, då voro de icke vackra.

Fredrik. Ännu en fråga, Colombine; en fråga, som fordrar den största uppriktighet, och hvars besvarande skall upplysa hela vårt ämne. Hvarföre följde du med mig? hvad nöje kunde du finna af min person? — har jag sagt ett enda ord, har du hört af mig den minsta andedrägt ur atmosferen derborta? Nej, du har icke hört det, och likväl lyssnade du på mig; du hörde länge, ofta, gerna? Du bedrog alla fru B:s planer; hvarföre gjorde du det? Hur kom det till, Colombine, att du kunde hafva tycke för sådana ord, som mina?

Colombine. Det var nytt för mig — så hade jag aldrig hört någon tala — det var outsäjligt — så alldeles nytt —

Fredrik. Nytt? endast derföre, att det var nytt? — Så länge, så tyst, så uppmärksamt, med så klappande hjerta och så klara ögonkast lyssnar icke en flicka, af fru B:s slag, på ord af den mening, som jag talade till dig.

Colombine. Du känner oss ej —

Fredrik. Fy, säg icke oss. Du är icke en af dem.

Colombine. Misskän oss icke — vi få aldrig höra något vackert.

Fredrik. Bort med *oss*, säger jag — vid Gud!

Colombine. Vi voro ju tre, då du gick förbi oss i alleerna på Carl XIII:s plats, den der aftonen. Månen glänste och klockan slog half tolf i Jakobs torn — ach, det var mitt lifs allraförsta afton! — när du skulle gå förbi oss andra gången, stannade du hos oss tre.

Fredrik. Förbannade ord! säg icke *oss* ännu en gång! blott ögonen i *ett* ansigte var det jag stannade att se. De öfriga — vid Gud! — det var icke dem, jag följde hem! — icke dem —

Colombine. Misskän dem icke så, Fredrik — icke alla — min Gud, de förtjena en mildare dom.

Fredrik. Jag talar icke om dem, säger jag. Jag eger blott sinne och tanke för en.

Colombine. Tro icke mig så väl, herr Fre-

drik. Res hem, res genast! vakna upp ur denna grymma förvillelse om mig. Ach, res nu — det är bättre nu, än sedan. Hvad skulle det blifva af mig, om jag icke nu vore fullt uppriktig, utan bedrog — och du en dag framdeles sjelf vaknade — om *du* fann mig ovärdig — då! då! den stunden vågar jag icke tänka. Derföre, res nu!

Fredrik. Nu är det endast du, som finner dig ovärdig; men du skall snart upphöra med detta misstag, äfven du. Du har ännu icke besvarat min sista fråga; icke svarat, hvarföre — om du varit lika förkastlig, som de öfriga — du kunde finna behag i att höra mig? följa mig?

Colombine. Låt mig icke säga, hvaraf det kom; ty jag är ovärdig, att uttala hvad jag tänker.

Fredrik. Himmelska uppsyn. Hvad är du ovärdig att uttala?

Colombine. Att uttala, hvarföre jag hörde på dig — du, som bland oss alla valde mig ensam att tala till.

Fredrik. Oss alla? bruka ej detta uttryck, Colombine. Du är Colombine, och är såsom ingen annan.

Colombine. Men så förkastlig skall jag aldrig bli, att jag tillåter mig . . utsäga, hvar-

före jag lyssnade och hörde så länge, så varmt, så outsäjligt på . . *dig!* (O, nu går detta ord lätt att säga) . . hvarföre jag glömde allt der hemma —

Fredrik. Hemma? säg icke så — der var du aldrig hemma.

Colombine. Hvarföre jag glömde allt för din skull, hvarföre min själ lyfte sig som med nya, okända vingar vid dina ord —

Fredrik. Jag vet hvad det är, du icke anser dig värd att få uttala. Detta heliga *hvarföre!* Men, Colombine, äfven häri gör du dig orätt. Det var icke derföre, att du älskade mig (förlåt — sade jag ut ordet rätt?) — det var icke derföre blott; nej, icke för min person. Den rena, enkla stämman af dygdens himmelska ton behöfde blott låta höra den obetydligaste klang i ditt väsen, och genast märkte du den midt igenom den högljudda concerten af alla förströelsers och lasters charivari omkring dig. Du lyssnade — du följde — och derföre säger också jag om dig, att du är sant dygdig i väsendets grund. Du just är, hvad så många i den öfriga verlden endast heta.

Colombine. Jag? för det? hvem skulle icke höra, när du talar? hvem icke följa, när du går? Icke är jag dygdig för det, Fredrik; då skulle alla

flickor i verlden vara så, ty alla skulle med förtjusning lyssna på dig. (Fast vi — vi voro icke bättre folk!)

Fredrik. Alla lyssna? — nej, visst icke.

Colombine. Din ädla brud —

Fredrik. Gudskelof, hon blef det ej.

Colombine. Din ädla brud — nej, låt mig tala — månne icke hon lyssnade och hörde på dig gerna? Mycket gerna hörde hon på dig, när du talade om dygd, om kyskhet, om himmelriket, om G —

Fredrik. Du marterar mig förskräckligt med denna brud. Så vet då — ja, förlåt min häftighet, min värme och mina ögonkast — jag borde minnas, att du ej sett dessa cirklar, som utgjort mitt hem; jag borde komma ihåg, att du ej känt ett doft ur dygdens boningar. Ah . . de som äro så stolta, för att de ega i behåll hvad ingen har velat hafva! — Colombine vet! hos min mor, hos Emilie, hos alla är det så dygdigt, så rent, att om dygd och renhet kan ingen der öppna sin mun, emedan det skulle vara oanständigt. Om Gud och himmelriket är det väl tillåtet att tänka — äfven att, med iakttagande af en viss bienseance i orden, tala derom — men alltid likväl med vilkor, att talande och åhörande förhålla sig som chinesiska dockor derunder.

Colombine. Jag förstår dig ej.

Fredrik. Och skall, som jag hoppas, aldrig begripa det.

Colombine. Chinesiska dockor? af postlin?

Fredrik. Nej, gunås, af kött och med menniskoblod. Dock bjuda de till att vara af postlin. — Har du icke sett postlinsdockor? jo visst. En chinesisk docka är en figur, som rör hufvudet åt alla håll, under det hela varelsen för öfrigt är fullkomligt stilla. Så är det också i de der kretsarne tillåtet och öfligt, att med hufvudet i alla direktioner, i resonnemanger åt alla håll, umgås med Gud, med himmelriket och de skönaste ämnen, allenast hela den öfriga varelsen är på sin vakt och förhåller sig chinesiskt derunder: fortfar i orubbadt skick, i välbehagligt stillastående. Men, låt oss lemna denna ömklighet. Jag har öfvergifvit min mors och hela den soi-disant städade, soi-disant dygdiga, soi-disant ädelmodiga, soi-disant förträffliga verldens chinesiska hemvister — — O Colombine, om du viste hvad jag längtar efter Christendom.

Colombine. Och du reser likväl med mig?

Fredrik. Försmå icke mig, och försmå ej dig sjelf. Jag vet, att du är en synderska.

Colombine. Gud ske lof, för detta ord; nu är du på sanningens väg.

Fredrik. Lofvar du nu, att aldrig mer säga herr Fredrik?

Colombine. Men — nej! — det går ändå icke an, vi måste skiljas. Ty du, du Fredrik, du har dock aldrig varit det jag är och har varit!

Fredrik. Har jag aldrig varit — store Gud! skulle detta skilja oss åt —

Colombine. Du, min Fredrik, har aldrig varit en syndare.

Fredrik. Men Gud skall ändå förbarma sig öfver mig! Guds nåd skall ändå sänka sig ned till mig, fast jag känner, att jag icke så i ödmjukhet och själens skönhet kan knäböja, som den, öfver hvilken den heliga Aposteln sade, att der synden öfverflödar, der öfverflödar nåden ännu mer. Jag hoppas och tror, att ändå skall Christus förbarma sig öfver mig!

Colombine. Fast du icke är en syndare? jag förstår dig icke rätt — sätter du Christi nåd i fråga derföre? derföre, att du icke är en så stor syndare, som j . .

Fredrik. Colombine, det var allenast ett kort ögonblick; men jag sätter den icke mer i fråga, ty jag har synd och ömklighet i fullt mått. Mina så kallade fullkomligheter — just se der mina uselheter! Det är öfver dem, som jag be-

höfver och hoppas Guds oändliga, öfverflödande nåd, lika mycket som du öfver —

Colombine. O Fredrik — Fredrik — hvad jag älskar dig!

Fredrik. Vågade du ach nu tala ut —

Colombine. Ty nu kom en stråle i min själ, liksom att jag vågade anse oss — kanske — som jemlikar — likväl endast hos Gud — min Fredrik — der kunna vi kanske, om det är möjligt, blifva som jemlikar. Men icke på jorden. Ständigt här är jag den förlorade — den förskräckligt förlorade — litet luft! — luft! — låt oss gå ut — om det är möjligt — bort, förbi vagnen, Fredrik! — Jag ser genom fönstret derute en gångstig, som går ifrån stora vägen, uppåt i gräset, på andra sidan om gärdsgården der — Ah, men det är sant — Fredrik T* kan icke gå vid min sida i hagen bortom gärdsgården — hans folk skulle stå vid vagnen och förundras deröfver — det passar ej, det går ej an —

Fredrik. Colombine!

Colombine. I vagnen kunde vi åka tillsammans, det kunde gå an. En herre kan färdas i samma åkdon med . . . . ., med sina tjenare, sina tjenarinnor. Sitter icke hans kusk på kusksätet, och bärs af samma fjedrar, gungas af samma fjedrar, som hans herre? men . . . luft! luft!

Fredrik. Hvilka griller? hvilka tankar, Colombine?

Colombine. En gruflig smärta trycker mitt bröst. O, hvad jag gerna skulle vilja gå. Jag måste hafva åkit för mycket? jag är icke van att åka så länge, så mycket —

Fredrik. Försmå icke denna hand, Colombine; kom, vi skola gå dit bort i lunden. Vagnen kan vänta.

SCEN IV.

Hagen innanför vägen.

Fredrik. Gå icke längre, vackra Colombine. Du är utmattad af den smärtsamma och förfärliga berättelse du gjort om sådana öden: sätt dig här på den mossiga mjuka stenen, se här är äfven ett ryggstöd.

Colombine. Fredrik! Fredrik! skall jag, efter allt hvad jag nu låtit dig höra, ännu få kalla dig min? Omöjligt! du skall uppvakna — ja, du har redan vaknat ifrån din villfarelse om mig. Min Gud! uppriktig har jag varit: måtte smärtan, måtte förfärligheten af, att inför dig göra bekännelsen om en hel lefnad, belönas af ett enda — af ett, Fredrik — det, att du anser mig sann!

Fredrik. Olyckliga! ängel ännu i hjertblommans innersta kalk, hvarföre har du gjort en berättelse, som så skakat hela ditt väsen?

Colombine. Jag är nu så lätt. Den grufliga tyngden har fallit ifrån mitt bröst. Jag vet nu, att jag har uppdagat mig för dig: du har sett mig som i ett bad: jag är förbi! men ach, jag har fullbordat hvad jag skulle. Res!

Fredrik. Af allt hvad du sagt, Colombine, har du icke vidrört någon ovärdighet, någon synd, så stor som den vore, om jag lemnade dig.

Colombine. Gör icke orätt, urskulda mig ej, ursäkta mig icke. Det har varit *min* skuld, Fredrik! hvad skulle de alla hafva kunnat annars? hvad hade de förmått emot mig? nej — nej — min skuld är det, min! — O ett allenast . . hade jag sett dig vid mina femton år — jag är nu aderton — min Gud, min Gud — vatten — litet vatten — fins ingen källa i denna nejd?

Fredrik. Sitt, Colombine; nej, sitt stilla, du behöfver det. Jag skall gå bort, att söka en källa.

Colombine. Mitt hufvud! förfärliga svindel!

Fredrik (för sig). Hennes ögonlock sluta sig till. Är det en svindel, eller är det sömn? Hon får sofva? arma, förlorade himmel! Jag skall emellertid gå att uppsöka en källa. Jag kan icke återgå dit upp till landsvägen, till min vagn, eller efter någon af mitt folk; ty, om hon i deras närvaro åter uppvaknar, kunde hon börja dessa sjelfanklagelser, dessa berättelser, som ingen, och i synnerhet ingen af dem, får höra. Besynnerligt, att just först här, efter fyra dagars resa, skulle hon börja på detta sätt? hvilken uppriktighet? hvilken serafisk kärlek till sanning? Hon har rätt, Fredrik, svara dig sjelf, hvad ämnar du? hvart? hvart? huru skall detta äfventyr slutas? Bah, hvilka frågor! Jag skall fullfölja det verk, jag begynt. Jag reser hit ned till en af min fars

skånska egendomar. När jag framkommit till **röd, eger jag att befalla: der ordnar jag allt som jag vill. Heliga Försyn! jag skall lyckas att rycka denna vilsekomna ande ifrån förderfvets stig, tillbaka till dig, o Gud, och till mig. Hvem skulle se mig, grefve T*, i denna stund och icke kalla mig en svärmare? Men jag tackar himmelen härför, jag ångrar intet, och skall ej vika tillbaka. Hon sofver! nej, det är icke en sjuk svindel, utan en god, mild sömn, hon njuter, för första gången nu efter flera nätter. Täcka slumrerska emot skogens mjuka mossa! men jag måste skynda . . Helige Frälsare, se ned på denna brottsliga med samma ögon här, som du en dag nedsåg på henne, hvilken badade dina fötter med sina tårar, och torkade dem med sitt hår.

SCEN V.

En stuga i nejden. Två personer sitta derinne.

Fredrik (stiger in). Ursäkten, mina vänner, jag är en resande, som kommit litet afsides ifrån stora vägen. Visen mig en källa häruppe någonstans.

Gumman. Gudsfred herre. Skall jag visa herren till en källa häruppe någonstans?

Fredrik (för sig). En patriarkalisk stuga! hvilket besynnerligt behag kommer emot mig ifrån alla de gamla möblerna här?

Gubben. Mor, du hörer ju, att herren vill hafva källvatten.

Fredrik. Ursäkta. Jag ser, att Ni är upptagen af ett arbete?

Gubben. Ih bevars, ja. Mor har för sed att gå omkring och sälja visor och historier. Hon har nyss fått hem en packe ifrån Lund; men vi måste sy ihop arken, innan hon kan gå ut och sälja.

Fredrik. Dessa ansigten, har jag sett dem förr? Jag begriper icke, att jag känner igen dessa åldriga drag? hvilken mild treflighet i denna gummas anlete? hvilken vördnadsbjudande hållning i denna krökta gubbes gestalt? (högt) Jaså, mor, Ni säljer visor. Ni kan då äfven sjunga?

Gumman. Ih bevars, nej. Far sjunger sjelf.

Fredrik. Sjunger ni, far?

Gubben. Gunstig herre, jag är klockare.

Fredrik. Och mor poetissa, icke så? Får jag se: "Sköna Helena Antonia af Constantinopel," den känner jag. "Lunkentuss", Prins Rosimandro" vackra saker. "Hönsgummans sista visa", Sagan om grå katten som krökte rygg, tryckt i morse" — bra — har ni mycken afsättning?

Gumman. För barnlöst folk räcker förtjensten väl till.

Gubben. Du försinkar herren med ditt tal — herren vill hafva dricksvatten.

Fredrik (för sig). Hur kan jag glömma bort mig så hos detta folk? Fort! fort! jag förstår icke — men det är deras ovanliga snygghet, som drager mig till dem. Jag får icke dröja längre.

Gumman. Se här, drick, herre.

Fredrik. Tack, min goda gumma, men det är icke åt mig sjelf jag önskar vatten. För mig till en källa, om någon fins deruppe i hagen. Jag har ett resesällskap, som . . Jag vill hafva vattnet så friskt, som ur källan sjelf.

Gumman. Vill herren gå till källan i Kläravänget?

Fredrik. Jag ser, att jag gör Er besvär: se här en liten vedergällning.

Gubben. Guldmynt? gunstig herre, behåll.

Gumman. Vi hafva ej alltid varit så fattiga som nu, men vi behöfva ej mer än vi hafva.

Gubben. Tyst! — och kom, skola vi visa herren till källan. Tag din packe under armen, mor, så försinkas ej arbetet, vi kunna nästa ihop arken deruppe i Kläravänget, så följer jag med. Vi skola medsamma betrakta och se efter det der —

Gumman. Ja, ja; med detsamma!

SCEN VI.

Källan i Kläravänget. Bakom den en hög svart häll. Lummiga bokar rundtomkring.

Fredrik. En skön källa.

Klockarfar. Vattnet är här lika helsosamt som vid Ramlösa. Är herrens resesällskap sjukt, så för bara hit ner'et. Nej — nej — gunstig herre, låt bli! på det lilla trädsätet vid vattnet får herren icke klifva!

Fredrik. På brädet här vid källan?

Klockarfar. Låt vara det, herre; på det får ingen menniska hvarken sitta eller stå.

Fredrik. Hvad?

Klockarmor. Låt far hafva sin vilja med brädet: han har icke alltid varit så kinkig som nu: han har af gammalt en liten vana att befalla.

Fredrik. Min vän, svara mig, Ni har då icke alltid varit klockare? Ni har varit förmögnare?

Klockarfar. Har jag icke alltid varit klockare? ih bevars, jo.

Klockarmor. Alla hafva de icke så godt om sina resepengar, som Ni, herre. För somliga kostar det mycket att resa verlden omkring; men, när man inga barn har, så kan man ock vara

utan sina pengar. Låt vara — var så beskedlig och låt stå, det der —

Fredrik. Huru? får jag icke röra skålen? hvad skall jag då dricka ur?

Klockarmor. Låt tennskålen stå i bergskrefvan; i den får ingen menniska taga, och icke dricka dermed i min tid.

Fredrik. Hvad?

Klockarfar. Låt mor hafva sin vilja med tennskålen: den är gammal, ser herren, och hör till berget. Låt den stå.

Fredrik. Mina vänner, jag lemnar Er. Men bevisa mig den godheten, att dröja qvar här vid källan, tills jag kommer ned med mitt resesällskap, som sitter deruppe i hagen. Kanske är dess helsa icke så god, att ej ert biträde kan behöfvas. (går).

Klockarfar. Så, så. Dröj icke länge. — Vik ihop arken, mor, så får jag sy.

Klockarmor. I morgon ut och sälja!

SCEN VII.

Uppe i hagen.

Fredrik. Gudskelof, hon har icke ännu vaknat. En ljuf rodnad målar hennes kinder. En lätt andedrägt —

Colombine. Straxt! straxt! (vaknar) Ah — hvar är jag? hvilken dröm?

Fredrik. Älskade Colombine, hur mår du nu?

Colombine. Colomb . . . kalla mig icke så. Lotta — det namnet låter så godt för mig. Jag vet icke säkert — jo — jag har nyss drömt derom — Lotta hette jag åter i min dröm.

Fredrik. Colombine tycker jag om, det betyder på svenska en dufva.

Colombine. Så har jag alltid hetat, när jag varit vaken. Men jag ville helst drömma, Fredrik. Ja, de hafva också förr sagt mig hvad Colombine betyder, och de hafva kallat mig Dufvan. Men jag tycker icke om de läppar, som sagt mig så; jag tycker icke om Colombine, och ej om dufvan. Jag är ingen dufva! ach Fredrik. Säg mig hvar jag är? har jag vaknat?

Fredrik. Vi hafva vagnen deruppe vid vägen, och vi skola resa, så snart du vill. Men jag har funnit rätt på en källa, om du är törstig, Colombine?

Colombine. Ja, ja — till mitt straff måste jag alltid heta Colombine, till min vanära skall jag kallas Dufvan. Jag drömde ändå så vackert. Jag tyckte, jag fick heta Lotta? fick jag icke?

Fredrik. Svärmiska ögonkast? hvad menar du? Menniskor, J, som kallat dessa ögon brottsliga, skåden hit ett litet ögonblick.

Colombine. Jag förstår mig icke på träden här omkring mig, Fredrik. Ser du den der höga boken med sin utskjutande gren högt upp i kronan? och midt emot en ek, lika hög, med böjd topp — Fredrik, ser du?

Fredrik. Jag har ofta sett sådant.

Colombine. Kanske. Men du skall veta, att just den skepnaden, som de begge träden göra tillsammans, ser jag så ofta inom mig — ja — i mina drömmar — jag har sett dem många gånger, innan jag kom hit — så der — så här — ja, alldeles så! tycker du ej, att det skall förundra mig, Fredrik? säg mig, om jag är vaken, min vän? när jag blundar, ser jag träden ännu, bara att de då stå ännu större och resligare. Ah, hvad jag är törstig —

Fredrik. Kom, skola vi gå ned till en berghäll i dalen; der är en källa.

Colombine. Tillåter du mig, att jag stödjer mig vid din arm? Det här perlbandet, det rika

vackra perlbandet, som du skänkt mig, min Fredrik! förlåt mig, att jag tar det af halsen. Jag vet icke, men min andedrägt — det är så trångt — luften smakar ändå här så godt — det blir nog bättre —

SCEN VIII.

Vid källan. Klockaren sitter och syr ihop de ark, som mor sammanviker och lägger på gräset. Fredrik och Colombine komma utföre i skogen.

Modren. Far! der kommer han med sällskapet. Skall du icke gå upp och hjelpa ned dem?

Fadren. Det är ett fruntimmer han har med sig? — hon går bra — kan gå sjelf. Tag hit mera ark.

Modren. Stackars liten, Gud vete om hon är sjuk, men nog har hon någon gång gråtit. Stig upp och helsa, far!

Colombine. Så, släpp mig, Fredrik; nu kan jag gå sjelf. Se, hvilket beskedligt folk står der nere? hvad folket ser anständigt ut här på orten, Fredrik? Jag tycker om dem här. Se på det berget — en svart häll — en ganska svart häll ända ned till källans rand!

Modren. Gud signe!

Fadren. Gudsfred.

Colombine. God dag — god dag — Fredrik, är det här Norrland? hvilka hyggliga menniskor?

Fredrik. Jag tror du skall tycka om vattnet

i denna källa; det syns mig klart, och torde vara lika helsosamt som vid Ramlösa här borta.

Colombine. Ramlösa? i Skåne? är det till Skåne jag har kommit!

Fadren. Låt bli, fruntimmer! — ah — jag är icke gerna ohöfvisk! Fru, var så beskedlig, var så barmhertig, och ställ sig icke på det der lilla brädet! Jemmer! jemmer! hon står der redan!

Colombine. Hur så, far? Det här brädet tycker jag just om att stå på vid källbrädden.

Modren. Far, låt icke dina sorgsna tankar uppvakna; håll i dig och var dig lik.

Colombine. Hvar har jag min lilla skål i bergskräfvan här? Förlåt — förlåt mig, goda beskedliga folk, att jag är så hemmastadd; men om det här har jag drömt många gånger. Jag har sett detta bräde, på hvilket jag sutit i drömmen. Ach, se der — jag viste det nog, Fredrik — ser du min lilla tennskål med handtaget? så skall det vara — riktigt! — Fredrik, väck mig ej ur min dröm: du vet kanske icke, att jag brukar gå i drömmen?

Modren. Milda Gud! hon tar min helgedom ur berget! låt bli min tennskål! låt vara'n!

Fadren. Ursäkta! jag har här tagit med mig ett fint drickesglas af glas åt Er att dricka ur.

Colombine. Det vill jag icke hafva. O hvad

vattnet smakar i denna skål — så gammal, gammal, gammal och så svart! Förlåt, lilla handtag, att jag kysser dig.

Modren. Gud signe, jag tror hon tycker om skålen? Men ställ den nu tillbaka i skräfvan; der skall han alltid stå, och icke röras; han är bara att se på och betrakta.

Colombine. Nej, jag vill dricka mera derur.

Modren. Var rädd — var rädd — fäll den icke ner i källan. Det är min sista ro och min enda glädje.

Fadren. Tig mor och var tyst!

Colombine. Jag sätter mig här. Låt icke den herrn eller mig störa Er i ert arbete. Var icke rädd för oss.

Fredrik. Vet du, Colombine, hvad detta beskedliga folk håller på med? Mor, här, säljer visor.

Colombine. Är Ni en viskrämerska?

Modren. Det är ingenting att läsa för bättre folk.

Colombine. Hvad har Ni för visor?

Fadren. Inga visor just; här har kommit bara historier, denna gången.

Fredrik. Hvad har Ni för historier utom Lunkentuss och Sköna Helena?

Fadren. Jag vet icke. Hvad fick du hem sist i går, mor? Har det kommit nya historier?

Modren. Se der, far, läs på främsta bladet.

Fadren. "Carsus och Moderus"; nej, det är gammalt.

Modren. Den der —

Fadren. Det är fin stil.

Modren. Sätt på glasögonen.

Fadren. "Ömklig historia om tiggaren Agesilaus, som kom till det stora Brittanien och vardt hängd" — vardt hängd, ja. Nej, det är också gammalt.

Modren. Den här då?

Fadren. "En ynklig och angenäm historia om en dufva ifrån —"

Modren. Om en fågel! Nu trycka de ej längre historier om menniskor, och det är väl. Eller mån det åter är om Blåfågel? då är det med gammalt.

Fadren. Nej, en ny historia. Jag såg ej titeln riktigt, men jag skall läsa om igen: "En ny, ynklig och angenäm historia om dufvan ifrån Skåne, det är, om en flicka, som tre år gammal bortröfvades ifrån sina föräldrar, icke långt ifrån Ramlösa brunn."

Modren. Hvad läser du för slag, Nicolas?

Fadren. Ramlösa — tre år gammal — dufvan — dufvan kallas hon, mor.

Mo-

Modren. Läs! läs in på sidorna, Nicolas, så får du se. Hvad står der? Häckelkrämarn — tre år gammal — läs!

Fadren. — — "der fingo föräldrarne för sista gången höra en skymt talas om henne. Men den utklädde häckelkrämaren, som först stulit henne, fick ingen rätt på. Dock blef hon icke länge der på slottet, utan sedan visar historien huru hon kom —"

Modren. Läs fort — fram bättre på den der sidan: borttröfvad vid tre år? står det så?

Fadren. — — "och som hon slutligen var vid den vuxna åldern, kom hon i en annan förnäm herres sällskap, och sedan i en annan förnäm herres sällskap, och sedan i en annan förnäm herres —

Modren. Dufva! det är vår flicka! vår flicka! skynda dig och läs på allrasista sidan, att vi må veta i hvilken förnäm herres sällskap hon sist har kommit? Gud nåde oss!

Fadren. Jag måste upp! jag måste bort! fort! fort! men hvart? hvart? hvar skall hon nu vaia till finnandes? o min store Gud.

Modren. Ja, det skall väl stå att läsa på sista sidan, Nicolas.

Fredrik. Hvad betyder denna hastiga oro, mina vänner?

Modren. Herre, vi hafva inga resepengar nu mera. Far får icke åka nu, utan han måste gå; då får man icke dröja att gifva sig ut på vägen.

Fredrik. Hvart skall Ni då resa? har Ni gjort resor förut?

Modren. Resor förut? Ja, ja, herre. — Ni är, begge två, ett ungt skönt folk, Ni har kanske inga barn ännu, då vet Ni icke stort hvad det vill betyda, att mista sitt lilla endaste barn. — Läs på den der raden, far; läs fort, få se?

Fadren. Det är vår flicka! det är hon, som det här är skrifvit om, det ser jag tydligt, jag upptäcker det mer och mer! Dufvan ifrån Skåne? — ja, på hvar rad! Oh skam! stor skam! de hafva gjort en historia om mitt barn!

Fredrik. Jag tyckte Ni från början sade Er hafva varit barnlösa?

Modren. Hafva vi varit barnlösa? ja, ja, herre; det hafva vi varit alltsedan den kungliga festen vid Ramlösa brunn. Ser Ni här — se hit, herre — detta lilla bräde, denna lilla skål har alltsedan varit vår enda tröst, vår klenod, och en stor nåd för oss att betrakta och se på, med våra ögon. Ty ur denna skål drack hon sist, och på detta bräde satt hon vid källan, det vet jag, samma dag som hon försvann upp igenom

denna hage, bort ifrån oss — samma väg, som Ni kom hit ned, herre.

Fredrik. Store Gud! och Ni har aldrig sedan sett henne?

Modren. Aldrig sett, herre. Men stora landsvägen går häruppe nära förbi hagen; och vi fingo höra för tretton år sen —

Fadren. Femton år sen —

Modren. Femton år, och tre, ja, ja! lefver hon, så skulle hon bli aderton nu — o jemmer, att du räknar bättre än jag, Nicolas! — För femton år sen, herre, då fingo vi höra omtalas, likt en saga, att en ryttare i stor kappa ridit denna vägen fram, och haft en liten vacker flicka med sig på sadelknappen. Knappt syntes hon för kappan!

Fredrik. Hvilken kunde den grymme hafva varit?

Fadren. Hans namn står icke här att läsa.

Fredrik. Hvart red han?

Fadren. Bort, herre.

Modren. Bara bort! bort!

Fredrik. Och om henne hörde Ni aldrig mer?

Modren. Ett rykte gick, att en okänd flicka uppföddes bland betjeningen på stora gods i Skåne —

Fredrik. På hvilket gods?

Modren. Än talades om ett, än om ett annat. Men det var som en saga ur gamla dar, om den förtrollade prinsessan, som ingenstädes sågs. Man hörde blott om henne på långt håll.

Fredrik. Är då bruket så i Skåne, att barn bortröfvas?

Fadren. Icke allmänt bruk, herre. Men med mitt barn brukades det så, med mitt allenast.

Fredrik. Och Ni gjorde resor efter henne?

Fadren. Herren kan fråga det.

Modren. Först egde vi pengar; vi voro yngre då. Men det är icke så lätt för en klockare; han måste sjunga i sin kyrka. Han kommer icke lätt ut, och får icke resa utan lof. Vår första resa skedde ändå snart efter bortröfvandet: vi foro till **rup, till **holm, till **röd, och ända till Sölvesborg. Det kostade min arfvelott i pengar; hälften åt honom, som gjorde tjensten här under tiden, och hälften att åka med.

Fredrik. Hvad fann Ni?

Modren. Höga slott och långa alleer, leende betjenter, och inga svar.

Colombine. Oh . . .

Fadren. När sist vi kommo hem, då dröjde vi icke länge, förrän vi åter — Men jag! hvi står jag här och försinkar tiden hos Eder! Med

detta tryckta ark i handen skall jag åter ut till vester, till öster, till söder . . ja, om det ock vore till sjelfva den grymma nordiska skymningens hem, till Stockholm! Måste jag också dit, att leta, der alla stora herrar bo, och alla betjenter skratta . . skam och fasa! . . men jag skall ändå dit. Mitt barn! mitt barn! kan det vara möjligt, att du kommit ända dit bort, ända till det yttersta mörkrets boningar? fort — fort — efter mitt enda barn — mitt förlorade —

Colombine. Förlorade.

Fredrik. Dröj litet ännu; kanske jag kan gifva Er några upplysningar. Men säg mig först, hvart ställde Ni er andra resa?

Fadren. Jag mins icke! Tala om, du mor.

Modren. Ach herre, när vi återkommo ifrån vår första fruktlösa resa, om Ni då hade stigit in i stugan hos klockaren härnere och hans hustru, då var det så tomt och öde i huset, vår lilla Lotta hoppade icke mer och log omkring oss. Om qvällarne lyfte hon icke på mammas täcke, att få sofva på hennes arm.

Fadren. Tig, och tyst med det! vi hafva icke tid till . . . Berätta för herren om vår andra resa . . ifall han får höra något, så kanske han kan säga något . . Jag mins intet mer, än att det var för intet . . Att rädda vårt barn ifrån

undergång till kropp och själ, utsträckte vi våra svaga föräldra-armar förgäfves —

Colombine. Förgäfves.

Modren. Far, far, tala ordentligare! Herren kan kanske gifva dig upplysningar för en ny resa, om du talar klokare.

Fadren. Tala klokare, du.

Modren. Så hör, herre. När vi ifrån vår första resa kommo hem till vårt ödsliga hus igen, då kunde icke min man sjunga längre. Dufvan var borta ifrån mig, och näktergalen ifrån honom. Hans tunga var långsam och rösten hes; men socknen måste hafva en klockare, som sjöng. Då sålde vi våra stora bohagsting; de voro sköna och vackra; dem fick en ung man, som sjöng i Nicolas's ställe; han fick dem efter ett högt värde af femtio riksdaler.

Colombine (för sig, räknande på perlbandet). En, två, tre perlor — göra redan hundrafemtio riksdaler.

Modren. Han kunde sjunga med en röst, så klar och ren, ty han var icke gift och kunde ingen Lotta mista. Men jag skall berätta hur det hände sedan. Jag gick omkring onyttig, tyst och utan gagn; ty hvad är en mor utan barn, herre? hon är ett ris på marken, ett torrt ris utan blad och blommande ros.

Fadren. Klokare, mor! fortare, mor!

Modren. Jag gick hit upp ibland bok och asp, der Lotta med sina små händer hjelpt mig att rifva löf åt fåren. Hon gjorde ej mycket gagn med sina händer än; men hon muntrade mig att rifva; med skratt och glada rop gjorde hon mera nytta, än jag med mina starka händer. Men nu gick jag onyttig, oduglig omkring, och ref intet löf åt fåren.

Fadren. Om resan, mor! herren väntar på dig — och jag väntar på herren.

Modren. Jag gick omkring på hela Kläravänget. Då fick jag se, just här! brädet låg ännu vid källans brädd och tennskålen bredvid, som hon brukade sitta och hjelpa mig ösa vatten med, i min kruka — det hade hon gjort sin sista dag — nyss innan hon försvann, herre — ty jag mins, att jag sett henne springa hit upp åt Kläravänget, en liten stund innan vi sedan fingo höra talet om den stora ryttaren på vägen.

Fredrik (för sig). Afskyvärde! . . dock jag tackar dig för hvad du gjort, jag skulle icke annars nu —

Modren. Men jag sprang ner till far och talade om hvad jag sett vid källan; då kom han upp med mig; jag föll på mitt knä och kysste det lilla brädet och tennskålen här, och sade:

Ur dig skall ingen dricka hädanefter, och ingen menniskas mun skall röra vid dig, som sist rördes af mitt lilla barns oskyldiga läppar.

Colombine. Så förlåt mig, mor! nu förstår jag ert utrop, när jag vågade utsträcka min hand efter denna klenod. Förlåt mig — far — och Ni mor — att jag med mina syndiga läppar kommit vid denna . . denna . . o Gud! som ingen rört, sedan ert oskyldiga barn . . er oskyldiga flicka drack derur? Hvilken helgedom!

Modren. Gud signe Er.

Colombine. Och är det visst, att ingen rört den med sina läppar förrän jag i dag?

Modren. Ingen på snart aderton år. Jag har vaktat och betraktat den hvar dag.

Colombine. Icke förrän jag i dag med fräcka läppar kom dervid?

Modren. Fräcka? — Ni är täck, och icke fräck.

Fadren. Berätta blott om det du skall! annars begynner jag; ty herren står och vill gifva upplysningar, det ser jag.

Modren. Ja, ja, herre; fader Nicolas redde sig ut till en ny resa nordvest-vart. För den sålde vi alla umbärliga saker, som voro qvar, och våra bästa kläder. Det gick icke till litet, herre, det steg till sina fyratio riksdaler.

Colombine (för sig). Fyra, fem perlor — göra hundrade riksdaler — redan mer än dubbelt af fyratio —

Modren. Och så reste han norrut öfver Hallands-ås och först åt Sperlingsholm till. Men sedan bröt han af, och for inåt Småland, till Wexiö — hvad vet jag alla ställen? — han for ensam den gången — sist kom han till Jönköping — det är mycket långt dit, herre; der togo pengarna slut, och han kunde icke åka längre. Så vände han om då, och gick till fots ifrån Jönköping hem till mig. När jag såg honom komma gående öfver vår lilla gård, ensam — och jag hörde honom röra klinkan på dörren, började jag sjunga högt —

Colombine. Ni sjöng högt, mor?

Modren. Sång dämpar ångest, och mycken ångest smälter af sång. Han började gråta, när han hörde min röst. Då föll jag om hans hals och teg, efter jag också måste gråta. Men folket i socknen voro sedan mycket barmhertiga; ty nu kommo många år, herre, många år, då Nicolas låg sjuk efter sin resa och klockarsubstituten sjöng för intet i kyrkan i Nicolas's ställe. Vi stå hos honom i mycken skuld för alla de åren, det går visst till flere hundrade riksdaler, ty det var i många år: men han vill icke kräfva oss ännu —

få se, hvad jag kan vinna på mina visor och sagor. Denna historien om Dufvan finge jag visst mycket pengar för, om jag gick ut och sålde henne, ty många menniskor hafva gråtit öfver mitt barn och de skulle köpa mycket — men skam tage det! — jag vill läsa in och gömma henne, det skall ingen menniska läsa i bok om mitt barn. Han, som har att fordra af oss, är rätt beskedlig och väntar nog ännu med sina tvåhundra riksdaler, fast det också kan vara svårt för honom.

Colombine (för sig). Sex, sju, åtta, nio perlor — gör tvåhundra riksdaler — och alla de öfriga — för mig så lätt fångna! (högt) Se här ett perlband, mor.

Modren. Hvad skall jag göra med det?

Colombine. Ni, som är utan skuld, skall icke stå hos någon i skuld. Tag och betala hvad Ni har utlagt i fruktlösa, fruktlösa utgifter. De hafva alla varit fruktlösa.

Modren. En stor och dyrbar gåfva. Gud signe Er!

Colombine. Också jag fick det till skänks, tag! Vill Ni tacka någon, mor, så tacka den herrn här. Det är han, som —

Fredrik. Tala ej om ett lappri. Tag perlbandet, goda, vördnadsvärda, högst vördnadsvär-

da — (för sig) Jag har funnit hvad jag sökt! ett folk, värdigt sann aktning! (högt) Tag detta, som en liten ersättning för allt hvad Ni utlagt och påkostat för att återfinna er dotter.

Fadren. Utlagda pengar? — — ursäkta mig — tack likväl, gunstig herre; jag ser herren är godlynt. Men herren lofvade ju gifva upplysningar? nya upplysningar? — på dem väntar jag mer än på perlor —

Fredrik. Reste Ni aldrig sedan ut någon gång mer?

Modren. Jo, en gång till efter tio år, då far var blefven frisk, reste han åter ut.

Fredrik. Hvad hade han då att resa med?

Modren. Nu hade vi intet att sälja.

Fredrik. Ingen dyrbarhet? intet mera qvar?

Modren. Jo, en dyrbarhet hade jag ännu; men den kunde icke säljas. Som flicka hade jag väft mig ett svart tyg af finaste garn; det vardt mycket fint, herre. Jag gjorde det så långt, att hälften deraf skulle räcka åt mig till brudklädning. Den andra hälften —

Fredrik. Sålde Ni?

Modren. Himmelska Guds nåd! förr skulle jorden uppsluka mig och Kläravänget! Den andra hälften gömde jag; ty den hade jag från bör-

jan som flicka, när jag satt och väfde, ärnat till klädning åt min egen dotter (ifall Gud skulle gifva mig en, tänkte jag), att bära på sig den dagen, då hon skulle gå till Herrans nattvard sin första gång.

Fredrik. Och Ni fick också en dotter. Men när dottren försvunnit, så sålde Ni tyget?

Modren. Herre, jag hoppades alltid och tänkte, hon kommer väl åter; då skall hon läsa på gången och gå till skrift i detta sköna tyg. Jag räknar — jag räknar åren — det är nu snart aderton år, sedan hon föddes — min flicka! — vid sina femton år, der hon då var, borde hon hafva gått till Herrans bord, om allt gått rätt med henne, och hon fått lära salighetens väg, der hon var. Hon fick då icke gå till kalken och brödet i min klädning — stackars barn! — eller — himmelska Gud — kanske — ty jag rädes — kanske, om hon lefver — har hon icke — fast det är tre år öfver tiden! — icke än fått komma till skrift — kanske, fast så gammal, ännu — ty i skämtande sällskap —

Colombine. Aldrig!

Fadren. Hvad brinnande utrop? hvad menar hon?

Fredrik. Stilla — Colombine! — låt oss icke afbryta — jag sjelf bäfvar för hvad jag hör —.

men afbryt icke! — Skedde då den tredje resan? hvar fick Ni medel till den?

Modren. Till den tredje resan sålde vi intet, ty vi hade intet mer som dugde sälja. Mitt tyg, det gömmer jag än. Men gubben — nu var han gammal och skumögd, fast ej af år — han tog sin käpp och gick ut till fots, och jag följde med, att se om honom, stackare, på vägen. Och det beskedliga folket gaf oss alltid till skänks hvad vi behöfde, under det vi gingo omkring ett år, herre; letade, frågade och begärde. Jag tänkte, hon borde väl nu synas till, om hon fins: hon skulle vara stor och sina fyllda fjorton år vid den tiden. Men förgäfves, vi funno ej igen vår oskyldiga Lotta.

Colombine. Då — då fans hon icke mer.

Fadren. Förfäransfulla utrop — jag förstår icke — men Ni, herre — Ni lofvade, att gifva mig goda underrättelser?

Colombine. Ert oskyldiga barn fins icke mer!

Modren. Himmelska Guds nåd! hvad? hvad? hon till mina fötter! vid mina knän! för Guds skull —

Colombine. Mor! mor! min mor! skänk mig det vackra tyget, som jag skulle få.

Modren. Nej, det kan jag icke gifva bort;

det skall min dotter hafva. Tag hellre igen ert perlband.

Colombine. Din dotter . . ah! det är sant . . jag är icke eder dotter . . icke er oskyldiga, goda Lotta . . . Bort! bort åt heden! åt vilda, öde skogen! Jag måste långt, långt härifrån!

Fadren. Undransfulla ord? Hon störtar bort! Men vi måste hjelpa, om hon är en menniska, som fallit i förtviflan —

Fredrik. Colombine! Colombine! kom hit ännu — för Guds skull — Nej — icke åter bort — låt mig hålla qvar din hand —

Fadren. Till mina fötter? Ni! Ni?

Colombine. Fader, fader, o fader — jag är icke din Lotta — icke den Lotta, som du har haft på jorden.

Fadren. Har Ni någon underrättelse, att gifva mig om henne?

Colombine. O hör mig likväl — jag är icke din Lotta — jag är allenast en dufva. En dufva var jag, som flugit långt bort — jag söker komma hem till mitt dufslag igen, om det är möjligt för mig att hitta. Fader, o min fader, stäng icke till dufslaget för mig. Min moder, gif mig mitt tyg, jag vill gå till skrift, det hafva de icke låtit mig få ännu — aldrig! aldrig!

Fadren. Hvad skall jag tänka, herre? hvad skall detta vara?

Fredrik. Fader Nicolas, Ni skall tänka, att det är er återfunna dotter, Ni här ser för edra ögon, och Ni behöfver icke resa längre.

Fadren. Och det är Lotta?

Modren. Lotta!

Colombine. Bort! bort! tag ej min hand — kom icke vid mig! O fader — o moder — jag drömde så ofta, att jag ville tillbaka till Er — till Er ville jag fara — fara hem. Edra anletsdrag viste jag icke, er gestalt kände jag ej. Nu är jag här, och jag måste återigen bort. Kom icke vid min fräcka hand — moder! rör icke mitt hår — fula händer hafva smekt detta hår, sedan du kammade det sist. Kom icke vid min hals, mina kinder! — föraktliga . . . hafva rört dessa kinder, sedan du tvättade dem vid källan här på Kläravängets berg.

Fadren. Och du är Lotta?

Modren. Om du är Lotta, så tala mildare med oss. Så stor? och så vacker? kunde Lotta bli så vacker, min Gud?

Colombine. Fader, du min fader, försmå ej den fattiga, som nalkas begärande till din dörr. Du blickar så strängt, fader Nicolas! Ach unna

din brottsliga gäst, att sitta på din oskyldiga Lottas bräde vid källan —

Fadren. Brottsliga!

Modren. Guds nåd i himmelshöjd — ja, ja — det kunde vi väl tänka och förstå.

Colombine. Ser Ni, hvar jag sitter? Här, just här satt Lotta vid tre år; gjorde hon icke så? satt hon icke barfotad, mina föräldrar?

Modren. Ja, ja, min Gud — barfotad — det var sommar —

Colombine. Och nu är det också sommar, men sen likväl på mig, mina föräldrar — silkesstrumpor — sidenskor, och fina präktiga reskängor derutanpå — hur tror Ni, att bara fötter blifva så —

Fadren. Brottsliga?

Modren. Blif icke så mörk i ansigtet, far!

Colombine. Min mor, min mor, svara mig och berätta: i liten, randig, hemmaväfd kjol — säg mig — ty så har jag drömt om mig . . nej om henne — så har jag sett henne i mina drömmar stundom — säg, sprang icke Lotta så?

Modren. Randig — grön och röd — det är en glädje att minnas! jag har ännu en lapp qvar af det tyget.

Colombine. Men se hit, se på detta smärta, vackra lif: detta tyg heter gult sidensarge,

mina föräldrar — edra ögon hafva ej sett sådant förr — men kom icke vid detta sidensarge — det frasar! — och sträck icke ut edra armar omkring er dotters smärta, fina lif; det har omfamnats förr —

Fadren. Af brottsliga!

Fredrik. Colombine, var mild emot dig, och emot dina föräldrar. Hela skulden hvilar blott på den förskräcklige borttröfvarens hufvud — dock äfven på honom har jag svårt att vredgas; ty huru mycket har jag icke honom att tacka för? hvilken salighet har jag icke genom honom fått nalkas? hvad har jag ej fått se? — Gläds, Colombine, himmelens milda sol skiner öfver detta sköna landskap; frid ångar här omkring din barndoms bokar och aspar; spegla dig ännu en gång i denna källas rena glas, och tro, att fast det är Colombine, som knäböjer och lutar sig ofvanför spegeln, så är det likväl Lottas bild, som kommer emot henne der nere ur vattnet, ur det inre, det hemlighetsfulla, tysta, heliga djupet.

Fadren. Herre — herre — hvem är Ni? — är Ni denna flickas . . jag är blott en fattig man, men svara skall Ni mig inför Gud! är Ni denna flickas . .

Colombine. Ängel.

Fadren. Ve mina ögon! så ser jag då framför mig mitt barns förderfvare, förstörare, för —

Colombine. Han är ditt barns ängel, min fader.

Fadren. O — herre! — om Ni vet hvad fasa och skräck är, så bäfve ert samvete nu. Stig undan och räds för en faders hämnande ögonkast. Kän ångest och svart förfäran vid blicken på denna förlorade, sorgsna moder!

Fredrik. Fattige ädling — säg mig allvarsamt — om Ni hade ett svärd i er hand, skulle Ni ej stinga det i mitt bröst i detta ögonblick?

Fadren. Ha — ler Ni åt den fattiges krafter?

Fredrik. Säg mig — Nicolas — Ni ser, att jag är ung och stark, men Ni är gammal — skulle Ni ändock ej, med blicken på er dotter, hafva lust och en brinnande håg, att, med glömska af Er sjelf, flyga på mig, slå mig till marken och trampa mig med edra fötter, om Ni kunde?

Fadren. Skall du begabba svagheten! — herre? herre?

Fredrik. Säg ut, rent ut, fader Nicolas! — om du ensam, som du står der, såge mig omgifven af många mina likar och af tappre försvarare — skulle du ändock ej, med ett ögonkast på

din dotter och din hustru, hafva flammande lust att rusa emot mig med pistol och spänd hane, och jaga en kula genom mitt hufvud, fastän du säkert viste, att fångenskap genast väntade dig? att du straxt skulle blifva häktad, afförd, dömd till döden, och inom kort, lik en brottsling, fukta afrättsplatsen med ditt blod?

Fadren. Du — du — hvem du ock är! — du blygs ej att håna en menniskas hjerta, af hvad blod är du då född? men var viss, att, fastän ditt anlete är fagert, och du dermed har bedragit mitt barn, så skall du icke undfly mig, döden räds jag ej, och jag skall icke skona dig — dig —

Fredrik. Stilla, jag är icke den, du håller mig för. Fattige ädling! en gren af Sveriges okända och glömda, men sanna adel — Nicolas, vore jag konung, jag gjorde dig till adelsman i denna stund. Men, lika godt; Gud, i sitt majestät, har ock ett Riddarhus vid sin sida, der har du en röst och en stämma, och ditt sköldemärke hänger der å gyldne vägg. Ditt ättenamn står upptecknadt i en sal med mörkblått tak, der eviga stjernor tindra. En sådan ära är nog för dig. Vördnadsvärde, för dig böjer jag mig, och hvem skulle icke aftäcka sitt hufvud för dig?

Fadren. Hvad skall jag tänka härom? skämt låter icke så?

Colombine. Du skall tänka, min fader, att han är ditt barns räddande vän. Hvad den okände, grymme ryttaren en gång förde bort ifrån denna täcka lund, det har han, som du här ser, återfört i dag till dig ånyo. En obekant man, ett hemlighetsfullt väsende, en gåta var det, som har brutit: — men en bekant, denna vän, med ögon af himmelsk önskan, har gjort det brutna godt igen. Min far, höj dig af tacksamhet till honom!

Fredrik. Stilla, sen icke på mig. En helig försyn, en obekant, ett hemlighetsfullt väsende, en gåta af ännu högre slag — af det allrahögsta — är det, som oupphörligt fröjdar sig af att ordna, godtgöra och bota, hvad menniskor brutit sönder för hvarann.

Fadren. Herre — men säg mig likväl — hvem är då Ni sjelf?

Fredrik. Verlden kallar mig en svärmare. Mig sjelf kallar jag lycksalig, ty jag har nu funnit hvad jag så länge sökt: sann dygd, ren ära och kärlek.

Fadren. Herre, jag begriper Er icke.

Fredrik. Nej, Ni förstår föga det jag sagt,

och än mindre kan Ni yttra Er derom med ord. Men Ni är, och Ni har, hvad som utgör ämnet för andra menniskors vackraste tal.

Fadren. Jag ber om en gunst — herre — ert ansigte tyder godhet likväl; så svara en bedjande och sorgsen fader: återför Ni mitt barn hit oskyldig inför himlarnes Gud?

Fredrik. Ja.

Colombine. O min fader — nej — missförstå icke en ängels ord! Han har återfört — blott hvad han kunde — hvad han fann, o Gud!

Fredrik. Samma dotter har jag återfört, som den okände bortfört.

Colombine. Han är utan skuld i min skuld, o fader! Han har räddat och fört ur Stockholms afgrunder er dotter hit till Er — han är ren som aftonens stjerna öfver den dimmiga blomsterängen — men jag, jag — jag, min fader, är gömd i töcken — jag, o moder, är höljd i dimma. — Välsigna honom, som fört mig hit tillbaka: och förbanna icke mig, om Ni kan.

Modren. Guds nåd! tala icke så.

Colombine. Välsigna och tacka honom, som här står framför Er, mina föräldrar; han kunde icke göra mer än han har gjort. Han kunde ej föra tillbaka densamma — ej densamma, som var

bortröfvad. Tiderna efter den grymme röfvarens illbragd äro utan hjelp. — Ach, Fredrik kunde icke hjelpa mig! och du, min fader, kan icke hjelpa mig! ej heller du, min moder! Ingen kan hjelpa mig, utom —

Fadren. Hvem?

Colombine. Gif mig det gömda, bevarade klädningstyget, min moder; låt mig gå till skrift i den svarta klädning, som du väfde en dag med dina händers —!

Fadren. Och du har icke läst för någon prest till nattvarden?

Colombine. Menniskorna läste icke till skrift med mig, min fader; och ingen var, som förde mig vid femton år, dit jag då borde gå. Nu önskade jag — ach — få dröja här och läsa: — mina föräldrar, kan jag få bo hos Er?

Modren. Lotta får jag åter hos mig!

Colombine. Jag vet väl, att när andra unga qvinnor gå till Herrans bord för första gången, så stå de vid barndomens gräns, komma ur oskuldens verld för att gå in i syndens, och taga nattvarden derpå. För mig är det tvertom: jag kommer här ur syndens verld, för att försöka en bättre vandel, om jag kan, och ingå i ett oskyldigt lif hos Er, min far och mor. Men kanske

tillåtes det ej, att taga nattvarden i detta fall, efter det är tvertemot ordningen?

Fadren. Vi hafva en god pastor i vår socken; om det är möjligt, så tillåter han, att du får läsa för honom, fastän du är kommen så långt öfver tiden.

SCEN IX.

Ett halft år derefter. Planen utanför * kyrkogård. En vagn håller på litet afstånd.**

Fredrik. Hit!

Betjenten. Herr grefve?

Fredrik. Klockan är half ett; gå in i kyrkan och se åt om gudstjensten snart är slutad: och tillsäg kusken att emellertid hålla stilla derborta.

Betjenten går.

Fredrik (ensam). Märkvärdiga halfår! först så många stränga bref ifrån vår nådiga mor, fru grefvinnan, med de ömmaste beskrifningar på, huru friherrinnan fröken Emilie smälte i tårar öfver mig. Två månader derefter, likväl, bref ifrån min bror, att hon tröstat sig; tredje månaden, att hon blifvit förlofvad; fjerde månaden, att hon redan är gift! Bra nog. Hon heter icke nu längre Emilie S*, utan Emilie R*; det är hela förändringen med henne. — Och ifrån min far sen? Det förutspådde jag genast! — Först muntra bref: — snart derefter likväl hotfulla, om jag icke genast gjorde slut på ett äfventyr, som, efter hans tanke, redan räckt för länge: —

se-

sedan åter skämtsamma biljetter, uppfyllda med beklagelser öfver, att han så länge måste dragas ensam med sin son Jakob, hvilket umgänge skulle föra honom i grafven, om det icke uppspäddes af nöjet att hastigt få återse mig, "sin djerfve älskling." — Nå godt! hur länge räckte detta beröm? Ej långt efter får jag de förskräckligaste hotelser, "ty nu var likväl tålamodet ändtligen uttömdt;" — hotelser till och med, att göras arflös, om jag icke afstod ifrån mitt "afvita" förslag. Eldiga natur! jag älskar dig, min far, om jag ock ej kan gilla alla dina hastiga omkastningar. Hvad hände? När jag svarade, att jag alls icke fruktade arflösheten, får jag litet derpå en skrifvelse, deri han rent ut gillar det parti jag tagit, och framdrar sjelf Jan Carl Adelsvärd och Per Erik Skjöldebrand, såsom goda exempel. Min far, hvad behöfver jag andras exempel? Men kunna de vara en glädje för dig, så anför dem, min far; mins dem, tänk på dem; för min del, anser jag Colombine ensam i sitt slag, och bryr mig icke om andra. Men nu, i dag, hvilket bref, som sätter kronan på alla de öfriga? Min far, min älskade, min ståtliga far — han skrifver, att han blifvit otålig ända till den grad, att han öfvergifvit Stockholm, och hals öfver hufvud nu be-

gifver sig hit ner till Skåne, för att se oss! Att han i synnerhet blifvit upptänd af nyfikenhet att se henne, skrifver han, som han aldrig sett — att han vill omfamna oss, emedan han ett helt halfår dragit sig fram i den rysligaste af alla plågor, den, att icke hafva en enda menniska att hjertligt omfamna — att han promt och bestämdt skall vara här till middagen på min utsatta dag, just i dag — o välkommen du, min egen far! dig håller jag af. — Men tyst, betjenten visar sig, han är tillbaka ur kyrkan. Himmelska dag, jag får betrakta Colombine kommande ifrån sin första Nattvardsgång — ah — der — jag ser henne redan träda ut ur kyrkdörren. Hvilken gestalt? hvad den svarta klädningen upphöjer henne. På ett halfår, som jag, enligt öfverenskommelse, icke skådat henne, hvilken ännu högre skärhet hafva icke hennes kinder antagit? Hon går emellan sin far och sin mor. Klarheten i hennes blick tillkännagifver, att hon nu bär en himmelsk nåd i sitt hjerta, försoning öfver sin panna, frid öfver sitt väsende. Goda prest, tack skall du hafva för allt hvad du uträttat under detta halfår; välsignelse öfver dig, för det du läst till skrift med min Colombine. — Men tyst, föräldrarne nalkas.

Modren. Guds fred!

Fadren. Guds fred!

UNIV. UPSAL. BIBL. REG.

Fredrik. Frid öfver Er, mina vänner. — Din hand, Colombine, så stiga vi upp i vagnen. Blott en half mil härifrån ligger **, ditt och mitt säteri. Middagen är redan färdig, och brölopsgästerna vänta.

UPPSALA UNIVERSITETSBIBLIOTEK
16000 001393584

TÖRNROSENS

BOK.

V. VII.

C. J. L. ALMQVIST.